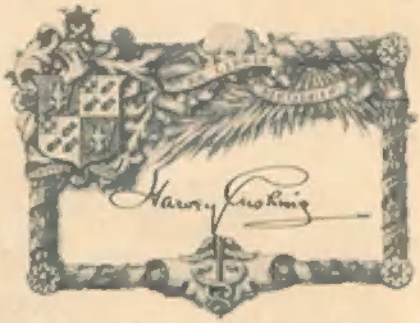

Laus Deo Patri ...

LIBER PRIMVS.

IN MEDICINALEM GALENI INSTITVTIONEM.

Teorica Dictata
A Excellmo D. Cattavalo
Anno 1710. Mense Novis.

Per Antonij Quadvij.

Institutio Medicinalis.

Tironibus medicæ facultate initiandis, pluva Ipponum, Jenialia, ad Medicam facultatem spectantia, potissimum ea, quæ pertinent ad originem medicinæ, ad ipsius præstantiam, atque definitionem, utrum ipsa sit ars, vel Scientia; et si sit ars, ex quo artium genere, et quæ ut partes ipsæ tradant; quod sint in universum medicinæ partes, nec in partes Medicinæ Medicatricis, quæ græcè Therapeutica dicitur; quod fuerint antiquarum Medicorum Sectæ, quos principes Medicos quæquis Secta habuerit; se omnia istec, et huiusmodi consultò prætermittenda censuimus; ad ea solum nostra dirigendo doctrinam, quæ in re medica magni sunt momenti quamvis ijs libenter posthabitis 1.° locos disquirendi erit medica facultas in tres ordines, quorum 1.um erit de rebus Naturalibus, 2.um de rebus non Naturalibus, et 3.um de rebus præter naturam, ex quorum distincta cognitione notitia resultat Corporis humani viventis, quod est finis, et adæquatum, et totale subl.m Medicinæ, quotiescunque tamen spectat, ut sanabile, et ægrotabile.

Quapropter cum in qualibet doctrina solea[t] præponi definitio, in qua potentiæ, et virtute omnia, quæ tractant inclusa sunt; ideò à definitione exordiri decreui. cum definitio sit cognitionis principium iuxta Aristot. in lib. posteriorum.

Varie igitur circonferuntur medicine deffinitiones, una que desumitur ab Galeno in tractatu, Codice, et in Scriptis Cap: 1°, ubi ait, quod Medicina est ars effectrix bone et experimento inuenta, que in homine sanitatem conseruat, et morbos pellit, secundum quod possibile fuerit in quolibet corpore. Altera desumitur ab Hippocrate in lib: 1° de flatibus textu 1° deffiniens Medicinam, quod sit additio et abstractio; additio scilicet deficientium, et abstractio redundantium. Galenus quoque in lib: artis Medicinalis tradidit deffinitionem Medicine dicendo, quod sit Scientia Salubrium, insalubrium, et neutrorum. Verum licet allegate deffinitiones bone sint; attamen nec Rectitudinem, nec claritatem illam presefferunt, quam continet illa, que in presenti tradit ab Auicenna, et que magis intento nostro satisfacit quam alijs omissis hec erit preferenda. Medicina est scientia, qua humani corporis dispositiones noscunt, et sanum est, et a sanitate recedit, ut habita sanitas conseruet, et amissa recuperet, que deffinitio optima est cum constet genere, et differentia; scientia enim stat loco generis, corpus uero humanum loco differentie, unde ex hac deffinitione mirabile fructum colligere possunt Medicinam addiscentes, quia in ista statim colligere possunt ea omnia, que pertractat Auicenna in Universo hoc Volumine, nam cum hec sit in quatuor diuisa particulas tamen singula continet unam Tem, non in 1°

Ten, cum agat de dispositionibus corporis humano, ut sanum est, Respondet in particula definitionis, in qua dicit, quod Medicina est Scientia, qua humani et hac vona agit de Septem rebus Naturalibus, quæ sunt Elementa, Temperamentum &

2da Ten agit de Egritudinibus, Hoc est de dispositionibus recedentibus a Sanitate, et Respondet 2de particulæ datæ definitionis, et a sanitate recedit.

3a Ten agit de Sanitate Conservanda, idest de Remedijs, quibus Sanitas possit conservari, et 3a Respondet particulæ, ut habita Sanitas Conservetur.

4a Tandem Ten agit de Sanitate recuperanda, hoc est de Remedijs, quibus Sanitas possit recuperari et ultime Respondet particulæ enunciatæ definitionis, et sic patet hanc ultimam definitionem allatam ab Avicenna esse certiorem, et Perfectiorem.

De Medicinæ Divisione.

Dividitur Medicina secundum Avicenna in Teorica et practica, Teorica est illa, quæ respicit Cognitionem, et practica operationem, versus secundum mentem Galeni dividitur in quinque partes, scilicet in Fisiologia, Igea, Patologia, Semiotica, et Therapeutica.

Fisiologia est illa Medicinæ pars, quæ considerat

res naturales, ex quibus constituit Corpus humanum
Dyslexia Graece Physiologia Nuncupatur, septem enim
sunt res naturales, Elementa, temperamenta,
humores, Membra, Spiritus, facultates, seu ac-
tiones, et Calidum innatum.

2da pars Considerat res naturales, quae à Me-
dicis necessario occurrentes Sexaginta, Graeca
appellat, sunt autem sex, Aer, cibus et
potus, somnus et vigilia, motus et quies, inanitio
et repletio, ac animi patemata, seu accidentia.

3a pars Pathologia denominatur et hic agit de res
praeter naturales, tempe de Morbis, Morborum
Causis, et Simptomatibus.

4a Pars Simeotica Appellatur, et Considerat
signa praesentia, praeterita et futura, hoc
est diagnostica, Agnostica, et rememorativa.

Ultima pars, quae therapeutica dicitur duplex est,
una, quae Conservat, altera, quae Curat, ita
Officium vero, usu sex rerum naturalium,
Ad Dimplex tuitio Medicinae Instrumentis,
tempe Victus, Chirurgia, et Pharmacia.

Prima Medicinae Pars
De Elementis

Veniamus ad Explicationem 1ae partis Medicinae,
in qua agitur de rebus naturalibus, et quia
Corpus humanum quatenus est antea Sanabile
Utilis Medicinae Sub. et cum quod habet facultatem
quod sui Subti Cognitionem, vel absolute et
per se si sit Scientia, vel respective si sit

ans, et in ordine ad finem non est intermanu:
ensus ut reduci Materiam diversis inspectis a diuer:
sis considerari facultatibus, quare ut cognoscere
debemus hoc Corpus humanum, ut subjecit Medic
speculationi, cognoscit autem unusquisque ab his
tolete, mediante suorum principiorum cognitione,
igitur investigare oportet humani Corporis prin:
cipia qualemnam notabile est et sanabile,
sive principia obsit, materiale sive formale; unde Medi
cinae pars a Materialibus exordium sumit tanquam
notioribus; Cum autem hae Materialia prin:
cipia, vel sunt proxima, et actu existentia,
quae Corpus constituunt, ut partes seu Membra,
vel remota, ut humores; vel quia sunt partes
similares, quoad humores temperamenta, vel ut
a forma terminant; cum temperamenta ex
elementorum mixtione consurgant; idcirco
quae prius debent considerari sunt elementa
tanquam simplicissima, et primarias principia,
veluti omnium Naturalium; ut ergo Naturam es:
sentiam penetremus, hanc Medicinae definitio:
ne examinabimus, incedentes a definitio:
ne Avicennae.

Elementa sunt Corpora, et partes in Corpo:
ris humani, et aliorum; quae in partes diversa:
rum formarum dividi possunt, ex quorum
commixtione species diversorum generatorum
fiant; dicunt Corpora loco generis; nam Ele:
menta inter Corpora Naturalia connumerant,
quoniam sola qualitates tangibiles sunt Elementa,

ut putavit Avicenna, contra quem disputat Ca-
lenus, se sunt Corpora Sup.ta ish's qualitatib.
dicunt partes in Corporis humani, et aliorum
quia cum elementa considerent respectum
a suum subiectum, quod est Corpus humanum; ideo
subdit Avicenna esse partes in Corporis hu-
mani a differentia partium similarium et dis-
similarium, quæ licet et ipsæ sint partes
Corporis humani non sunt tamen ei, quoniam
dissimilares ex similibus, similares ex hu-
moribus; humores tandem ex elementis constant
quare elementa sunt partes in Corporis huma-
ni; Immo ne quis crederet esse partes in so-
lius Corporis addit Avicenna particulam Non
et aliorum; nullus enim dubitat elementa esse
partes in quorumcunque Corporum compositorum
generabilium et corruptibilium. Diximus quæ
in partes diversarum formarum quidem possunt
loco specificæ differentiæ ipsorum quia elementa
ab aliis corporibus generabilibus et corrup-
tibilibus differunt; quoniam cæteri corpora de-
uidi possunt in Corpora specie diversa, sed
tamen omnia in elementa, ex quibus constant
resolvuntur, quæ inter se specie differunt; At
elementa in Corpora diversæ speciei dividi
est impossibile, cum ex aliis corporibus non gene-
rentur, sed ex se mutuo fiant, quibus nexus
corporis cum materiam diximus ex quorum com-
mixtione diversorum generatorum fiant; Ele-
menta enim, vel considerantur simplicia, et

absolute quæ sunt elementaris, et [illegible]
quæ intenuant universumque consideratio
pertinet ad Medicum, nisi respectu [illegible]
scilicet ex ipsis Iuvenis generatione [illegible]
tiis, quæ vera est Philosophia, [illegible]
nisi a Medicis elementorum cognitio detur [illegible]
videtur, [illegible] Iuvenis quæ [illegible] minio
navigare [illegible] Iuvenis et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ratione [illegible]
[illegible] sola [illegible]
[illegible] vel [illegible]

Recentiores Iuvenis modo se habent, et non
iam sustinent opiniones circa elementa.
Alij enim ut Chimici cum Paracelso tria
tantum constituunt elementa, scilicet sale
Sulphur et Mercurium, vel aliqui ex Multis cons=
positis illa tria ut ignis [illegible] quæ opinio tamen
vagitat, cum potius sint principia, quam prin=
cipia.

Alij cum Vitrisio admittunt elementa esse [illegible]
quæ, scilicet Sal, Sulphur, Mercurius [illegible]
terra, ut a modus [illegible] et
calor vera [illegible]

Alij cum Vanelmonto quatuor [illegible] esse
[illegible] sed [illegible] esse [illegible]
[illegible]

Cum [illegible] Cartesio [illegible] Elementa nihil
aliud esse [illegible] atomos diversimode [illegible]
gurata, magnitudinis, situs [illegible]
[illegible] ordinatis [illegible]

Peripatetici de [illegible] Statuunt elementa
esse [illegible] Aqua, Terra, Ignis [illegible]
[illegible] et [illegible]. Aer et
[illegible] et humida, Terra
frigida et sicca, Ignis [illegible]
[illegible] densus, Spiri
tus [illegible]

[illegible] elementa iuxta gravitatem [illegible]
[illegible] esse [illegible], ut [illegible]
[illegible] et [illegible]atione, quae sunt [illegible]
[illegible] Aqua et Terra. [illegible]
[illegible]
igne considerantur [illegible]
[illegible], at [illegible] habent et
[illegible] ex sua natura calidus et siccus [illegible]
[illegible] maxime activitatis [illegible] ut docet Hy
[illegible]. Omnis [illegible] et [illegible]
[illegible] esse
[illegible]
[illegible] omnia [illegible] et sui penetratione
[illegible]. Ipsum [illegible]
[illegible] elementorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

si autem in Medicamentis prevaluerit, calefaciet, et exsiccabit, nec modicum solis vim habet rarefaciendi, concoquendi, penetrandi, subtiliandi, digerendi, attrahendi et resolvendi.

Aer corpori humano multum conferre videtur, quasi hoc veluti comite animam nostram in Corpore conservet; Huius natura calida est et humida, et producit effectus varios, leviores, tenuiores, mobiliores et ad motum aptos; Si in aliquo praedominium habuerit calidum et humidum, hoc est sanguineum, efficiet temperamentum; Dum vero in Medicamentis praecominat, erunt calida, et humida, nec modicum tenuium simpte alterant a calore naturali, et ad actum reducunt quoniam Aeris substantia tenuissima est, quare simplicissime alterat teste Galeno in de differentiis febrium cap: 1°.

Aqua quae frigida est et humida simplicitate, non parte rerum formam habet bene et aequalis figuram non humidam formam et figuram externam facile admittit, praesertim tamen fluxibilitate difficile detinet. Haec si praedominet in Corpore temperamentum constituet humidum et frigidum, hoc est pituitosum; Si autem in Medicamentis praevaluerit refrigerandi, humectandi et relaxandi facultate praedita erit.

Terra quae natura sua frigida est et sicca ad retentionem et fixionem tendit, ut partes se se

mutuo comprehendant, et firment, figuram et formationem custodit et retinet, et humido, et aliento terno ternat. Hec duo inveniuntur in homine temperamentum frigidum et siccum, Hoc est Melancolicum facit. Duo vero in Medicamentis predominat, frigida et sicca constituunt stringeas, et adstringenti facultate prediti.

De Temperamentis.

Tractatui de Elementis iure merito subnectit ille, qui de Temperamentis instituit, cum ex mutua Elementorum commixtione temperies consurgat; unde Galenus 1° de Temperamentis merito dicebat tractationem de Elementis ordine excipere illam, quæ contemplat, et considerat temperamenta; Igitur cognoscendum erit quid sit Temperamentum, quot et quæ sint temperamenta partium Corporis humani, nec non ætatum, Sexuum, Anni temporum et Regionum. Definit igitur ab Avicenna sen. 1. fen. 1° temperamentum, quod sit quædam qualitas ex mutua actione et passione contrariarum qualitatum in Elementis inmutatarum, quarum partes ad tantam parvitatem redactæ sunt, ut cuiuscumque earum pluvimum contingat alterius; quare temperamentum est qualitas consurgens ex actione et passione contrariarum qualitatum, quæ quidem Elementa simul miscent, ipsorumque qualitates refractas in integras continet; ita ut ex omnibus

illis simul concurrentibus quedam ex illis facultas
seu temperamentum emergat, quod illas omnes
potestate contineat, et hoc est illud, quod sen:
sit dubitare sibi de Generatione et Corruptione
Cuiusque. Avicenna objici potest si recte dixisse
quam addit, ut cuiuscumque eorum pluvimum
contingat alterius, quia una navs Elementorum
alterius non tangit, ita ut Mixtum sit quoddam
continuum, sicut et temperamentum est unum
per continuationem Elementorum in autem per con
tiguitatem unde ut Avicenna tueamur dicere
possumus male quisse translata verba ex idio:
mate Arabico in Latinum.

De Differentijs Temperamentorum Omnium.

Temperamentorum differentiae pluvimae existent
sed specie tamen ad novem reducuntur; Una
est quae in summum est temperata, quatuor
vero adversus hanc sunt Intemperatae; cete:
rae autem quatuor medium obtinent locum; Una
igitur est differentia temperata, et octo in:
temperatae; quarum quatuor simplices dicunt
et quatuor Compositae. Simplices sunt Calidum
Frigidum, Humidum et Siccum; Compositae vero
sunt Calidum et humidum, Calidum et siccum, Fri:
gidum et humidum, Frigidum et Siccum; Illud au:
tem, quod complet numerum novem dicit, Temperam
mentum aequale, quod est Justum, a pondere ni:
mirum et Justitia, Una vero est differentia

temperata, et octo Intemperata.

Notandum tamen est Temperamentorum differentia magis et minus temperata dici; quatenus magis ab illa in temperata recedunt, quorum gradus sunt fere infiniti modi, ut fere infinita fere videantur hominum, et cæterorum animantium temperamenta, cuius causa fuerit ex quatuor elementis diverso modo immixtis se habentibus, quæ sunt principia remota, seu ex quatuor humoribus, quæ sunt principia propria in se mixta; quim homo constat ex quorum proportione temperamentum consurgit; hæc omnia sunt corpora continua, quæ in infinitas divisibilia, et igitur proportionibus miscevi possunt, ideo infinita fere oriantur temperamenta, licet posteriora ad unum ex novem ita enarratis reducantur.

Natura temperata, quæ est nona illa dicitur duplicitur; vel simpliciter, vel secundum quid; simpliciter illa, quæ ab utroque extremorum æqualiter distat et vocatur temperamentum ad pondus; temperata vero natura secundum quid est illa, quæ unicuique naturæ maxime conveniens est, et vocatur ad iustitiam; dicitur autem talis; quia cum iustitia munus sit suum unicuique tribuere, ideo suum unicuique tribuisse videtur naturali, quæ ei exactam temperiem ad suam munera efficiendam obeundam effectam dedit.

Rursus temperata natura ad pondus potest esse talis duplicitur, vel quia constat ex æqualibus elementis proportionibus; vel ex æqualibus eo

gradum qualitatis, nascitur Temperamentum conservatur ex mutua actione et passione elementorum, dum inuicem miscentur; illud mixtum, quod constituit, ut dicatur temperamentum ab pondere, vel debet constare ex aequali elementorum mensura vel ex aequalibus qualitatum gradibus, ita ut medium penitus sit constitutum inter hos qualitates; hoc enim temperamentum ab pondere ex aequali elementorum quantitate posse omnes existimant, quia omnis mixtum sive effectus, vel interfectus vel terminatur humido aeterno vel alieno. Et humido ergo in eo aequalibus terrae, si in alieno aqua, vel aer; praesertim quod si aequalis esset ignis humidio cum aliis elementis, mixtum illud saltem et liquissimum euaderet humor insignem activitatem quam habet ignis et sic temperatum euaderet intemperatum in caloris excessu. Aerem temperat Corpus ab pondere ex aequalibus qualitatum gradibus, reuerendorum posse existimo nam si quid repugnaret, vel esset aequia diuersarum naturarum communi, vel humidum communi, quoniam haec est universalis effectio, ut omnia contineat, aliquid esset universum. Humidum, quia si calor et frigus posset seruari dum cum intensiori vigore dum vel remissiori, quid prohibet, quo minus possit seruari, dum aequalis calor valeat valere Siccio et humido.

Vlanigrestus igitur est dari posse hoc Temperamentum aequale constitutum in medio aquilitatis g. Caliditatis, Humiditatis et Siccitatis, quia inter omnis

istis qualitatibus parvi absit intervallo; quod tamen temperamentum in alio corpore similavis potest reperiri; unde si loquamur de hominis partibus similavibus, cuius, quæ inuenta maxime reperiri adeo absolute credit ad gustum, quoniam illa censet organum sensus, et tactus, quod organum Aristot. lib. de Anima in medium positum esse debuit; dicit ad hoc, ut externa possint sentire; At Homo secundum corpus universum ita temperatum non dat, cum complexionem ab lot et variis causis tam interinsecis, quam extrinsecis continuo alteretur; adeo ut temporis momenta eundem nequeat servare statum.

De Temperamentis Secundum Recentiores.

Recentiores statuunt sanitatem consistere in partium fluidarum temperie, et legitima secundum minimam partium mixtione, nec in canaculorum et tubulorum debita stabilitate, conformatione et configuratione; sic enim corporis machinam ipsa erit omnes functiones tam vitales, quam animales exercere, omittunt autem naturales, quia hanc in vitalibus intendunt consistere.

Ser fluidum, quæ in sanguinis massa commisce intelligere debemus portione bilis, pituitæ, salium, succi pancreatici lymphæ spirituum et chyli, qui iunctim circulant in sanguinis massa et fermentationes modo naturales, modo preternaturales sumunt. Ad sanitatis tutelam

alię uero à Corporis solubilitate; Fori autem sunt diuersę figuræ quę consistunt in particulis solidis, et accomodantur diuersis particulis sanguinis ꝗ̃ resolutione particularium hinc fiunt, quod alij habeant figuras quadratas, lubricas, rotundas, ouales ꝗ, et in tot alijs modis, qui difficile exprimunt licet eueniant, aut ex nimia nimia sui: tate, uel rigiditate particulæ euenient operationes solidarum particularum in perficiendo totius Machinę naturalis; Scientia est ita, quod hę particulę diuerso modo constitutę in sanguinis Massa diuersum constituunt temperamentum. Undę cum quelibet essentia rei per Definitionem innotescat, Hinc quomodo à Definiant temperamentum à Recentiores, iuxta sua principia affeuera deceuimus.

Temperamentum est qualitas, siue certa corporis dispositio à legitima temperie, et Mixtione fluidarum, et à debita textura particularum solidarum, et rotarum Configuratione dependens: quod ut Intelligatis sensum huius definitionis sciendum est, quod sanguis temperatus, et bene mixtus uocatur cuius omnes partes conueniens ordine, motu, situ et figura, et Magnitudine inter se conueniunt, et nulla qualitas uel alius prędominium obtinuerit, Itaque sicuti iam diximus datur Temperamentum à pondere secundum Galenicos, ita neque Recentiores dimittit, cum prędicta principia, seu particulę à omnes in proportione

nunquam conueniant, unde et ipsi Temperamentum Pastikum concedunt.

Igitur si particulæ Sanguinis Sulphureæ, Inflammabiles et agiles in Corpore prædominent magnus erit Calor, pulsus erit uehementior, somnus breuior, facies pallida cum aliqualiuiore, et hanc huiusmodi corpora dicunt habere temperamentum Biliosum, sau Cholericum.

Quando particulæ Aquosæ, uel uiscidæ, et crudiores reliquas superant in Sanguinis massa, dicitur Temperamentum pituitosum, siue Phlegmaticum, et qui tali prædicti sunt temperamento facile frigent, frequenter sputant, somnolenti sunt ingenij tardioris; Sanguis minus est fermentescibilis, solia ~~[illegible]~~ actiua magis depressa iacent, hoc est accida; uasa Sanguiferum sunt adeo distenta, habitus mollis, et facies est pallida.

Si particulæ accidæ, aliæque feculentæ et terrestres prædominent in sanguine, Temperamentum faciunt Melancholicum, et tales sunt cogitabundi tristes, obstructionibus expositi, et in uno semper peccant extremo, uel enim nimis uoraces uel nimis abstinentes, uel extreme tristes uel hilares sunt; Alui uel solito fluidior, uel nimis siccus existit, et ferè semper sunt uaterdinarij iuxta illud quod scripsit Philosophus, melancholici naturaliter semper egent medicina.

Ultimo si Sanguis facte sit turgidus hoc est Subsistat quædam pinguis, et uncteuosa.

cum eius partes Omnissimé in corde vaporesant 17
et gumosę ad Putrefactionem admodum aptę pręcoquinerent; Temperamentum constituunt sanguineum.
Hęc paucas ad Temperamentorum Naturam exposui ne vobis simul deficiant Neutericorum placita exposita circa eorum constitutionem, ita ut, cum Labueviis diversa temperamenta ad Mentem Peripateticorum in Calidum et humidum, in Calidum et siccum, frigidum et humidum, frigidum et siccum iuxta Galenum in Sanguineum, Cholericum, pituitosum, et Melancholicum secundum Astrologos in Solare, Lunare, Joviale, Martiale, Saturninum, Mercuriale, et Veneremum cum his, quę iniunximus ad normam Recentiorum nihil utiné circa Temperamentorum cognitionem habetis exoptandum. Hinc iuxta institutum reliquum Osequemur ea, quę spectant ad doctrinam de humoribus ab Avicenna Galata secundum Mentem Hippocratis et Galeni, et ubi aliqua deficerint etiam ad Methodum Neutericorum aliqua pauca insinuabimus, ut Lectis et perlectis ultimis, quę passim vulgantur attinentia ad Physiologicam doctrinam nonnisi inventa, saltem vobis adsint principia, quę valeatis vestro ab obliquo sequere, et novam Methodum assumere in publici commodum, et in Vestrum existimationem.

De Temperie Partium

Temperie.

18. Partes nostri corporis sunt contenta, continentia et insertu. Adventitia; sic vocavit Hypocrates, quæ alio nomine appellantur Solida, Humores et Spiritus. Hæc autem aut Calida, aut frigida, aut humida, aut sicca existunt, inter et tamen differentiam secundum Maiores, vel Minores recessus, quos habent acuti, quæ est norma et Regula. Inveniamus igitur aliquanto gravius.

Primus itaque calidarum est Spiritus cui succedit cor, corde sanguis, sanguini Cyar, Cyati Cavo simplex. Huic Musculus, Musculo fibra, fibræ succedunt Nervi, Nervis tunicæ Arteriarum. Deinde Tunicæ venarum. His omnibus Cutis.

Notandum tamen sanguinem in dici calidum et Cyate quia licet generetur in Cyate secundum Antiquos, a Corde tamen recipit Spiritus, et Calorem mediante vena cava ascendente a dextro Cordis Ventriculo.

Notandum 2.m Tunicas Arteriarum et Venarum Secundum se dici calidas, sed vena contenti Hoc est Sanguinis vitalis et Arterialis.

Inter partes frigidas 1.m locum tenet Pituita, pituitæ succedunt Pili, pilis ossa, ossibus Cartilago, Cartilagini Ligamentum, ligamento tendo qui Corda ab Arabibus dicitur, Tendini membranæ, membranæ sequuntur Nervi, Nervis Spinalis Medulla, postea Cerebri, deinde ultimo Cutis.

Inter partes humidas 1.m Enumeratur Pituita,

deinde sanguis, cerebrum, Huic succedit Spinalis Medulla, quia cerebrum et Spinalis medulla sunt eiusdem substiæ; cerebrum tamen humidius, atq calidius est; Post Spinalem Medullam succedit Cor, Mamillarum, et Testiculorum, His pulmo, Pulmoni Ejusq, Ejusdem Musculi lingua, tandem Cutis.

Notandum pulmonem dici humidiorem ejusdem humiditate quantitatis, quia à capite in ipsum multum descendit Pituitæ copia.

Inter partes siccas connumerantur 1° Pili deinde Ossa, posteà Cartilago, quam sequitur ligamentum, post ligamentum tendo deinde Membrana, Arteria, et Vena, nervi motivi, et sensitivi, cor et tandem Cutis.

Notandum ossa esse minus sicca pilis, quia illa conflantur ex semine, pili ex superfluitate, unde ossa possunt nutrire Animalia, quod facere non possunt pili.

De Status Differentijs et Temperamento.

Primordium cuiusq; Animalis calidum est, et humidum cum constet ex sanguine et semine; Hæc enim duo principia calida sunt et humida, deinde decedente tempore Corpus reddit siccius et frigidius, cum tandem à interitum, et hoc eveniet illi ex necessitate Malaviæ continuò consumantis

et de Populantis calores et humidas. Quas solus docuit Galenus pluribus in locis, sed etiam ab aliis contra, quorum calor innatus, cum sit agens naturale, et in agendo vehementior. Impossibile est ipsum continuo, quod deperditum humores, posse resarcire, qua de causa in uarie in toto uitae hominum curriculo mutationes exoriuntur, a quibus Medici sumunt dessumere status differentias, et earundem contemperamenta; Considerandum itaque, in primis uenit quid et quotuplex sit etas, assignando singulis etatibus varias et peculiares temperies.

Quid et Quotuplex Sit Etas, et Quodnam Sit Eius Temperamentum.

Etas potest intelligi dupliciter, uel de diuerso uitae tempore, uel de quadam uitae periodo, et pueritia, Iuuentus, Virilitas, et Senectus. Etas uniuersè sumpta nihil aliud est, quam Universae uitae cursus totum tempus includens, quo homo potest seruari, at Etas sumpta de quadam distincta parte nihil aliud est, quam portio temporis uitae, quae differt a ceteris partibus portionibus quadam sibi propria conditione; Quemadmodum Puerilia differt a Iuuentute, Iuuentus a Virilitate, et Senectus; sunt differentiae etatum iuxta Mentem Galeni; Dicit Puerilia adolescentia, siue pubertas, Iuuentus, Virilitas, et Senectus; Notanda tamen est etates non posse circonscribi annorum numero, sicuti nulli placuerunt; Nam cum diuersa sint hominum temperamenta, hinc sequitur quod et eorum diuersitas eadem esse possit in omnibus etatum circonscriptio; unde calidiores citius, frigidiores tardius pubescunt.

Puerilia diuidit in duas partes; 1.ª dicit infantia, et extendit usq. ad 1.um septenium et dicunt infantes, quia adhuc fari perfecte nequeunt; 2.da extendit usque ad 2.um septenium quod temperamentum calida est et humida, quia animalia, quo proximiora sunt suis principijs eo calidiora et humidiora existunt, qua ratione infantia humidior, quam Puerilia est.

Pubertas, siue adolescentia incipit 14.o, uel 15.o uel 18.o anno, tunc calidioris, aut frigidioris temperature; Calidores enim citius, frigidiores uero tardius pubescunt, et extendit usq. ad 25.um annum. Omnes Medici affirmant hanc etatem esse cæteris temperatiorem.

Etas Iuuenilis ita dicta a iuuando, quia apta est tolerare labores; Incipit a 25.o anno, et extendit usq. ad 35.um. Quod suum Temperamentum calida est et sicca; Etas Consistentiæ, quam Virilitatem alias appellant incipit a 35.o et dureth usque ad 49.um; vespertinum etatem antecedentium frigida est et sicca, nam sicut in Adolescentia predominat Sanguis, In Iuuentute bilis, ita in hac humor Melancolicus. Ultimo duæ Senectus, quæ in tres partes diuidit; 1.a appellatur crudia et uiridis, in qua homines sunt ad munera Ciuilia obeunda idonei presertim in his qui optima temperie et Corporis constitutione sunt predicti; Incipit a 49.o anno, et dureth usque ad 60.um: 2.da Senectutis partem tenent illi, qui ad amplius apti

sunt ad Civilia Munera secunda, sed otio et vita quietiore indigent; Incipit à 60.° anno, et extendit usq; ad 70.m. Reliquum vitæ tempus, si cui contigerit ad id Senive decrepitis appellatur, quæ ideo de senevis pompa est confandum.

Senectus in Universum frigida est et sicca, et talis fuit appellata à Galeno Veniens ex annorum Multitudine. Duo tamen hic sunt adnotanda, primum id. Senectutis partes esse minus frigidas et siccas quas 2.dæ, et 2.do quas 3.a; Alterum est Senectutem videri frigidam et humidam non vone sui se et abundantiam excrementorum, quæ in Senio ob Caloris imbecillitatem redundant; ut Mizich in Galeno 2.do de Temperamentis.

De Temperie Sexuum.

Iam Ita determinata, est illas quæstio an Mares sint Feminis calidiores, ut videndum est apud Galenum 3.o de Causis pulsuum 2.do ubi dicit calidiores esse Mares Femina, sicuti præstantissimi tum Philosophi, tum Medici senserunt. Hoc tamen est Intelligendum in Universali, non vero in particulari; quoniam aliquando contingit Mulieres esse calidiores vivo, ut sunt Mulieres, quæ Viragines appellantur; nam si cum vivo pituitoso et Melancholico Conversantur, absq; dubio erunt illo Calidiores.

De Anni Temporum Temperamentis.

Quatuor sunt Anni tempora, Ver scilicet, Æstas, Autumnus, et Hyems; Unde sumendum est has quatuor Anni tempestates secundum quidam naturas esse considerandas. Ver enim ex relato Galeni temperatum est; et si in ipso aliquid deficit excessus evit in Caliditate, et humiditate tamen in ea quæ morbosa est; sicuti accidit in constitutione Autumna, sed Calidum est et humidum caliditate et humiditate naturali temperata, et salubri; quam ab Hippocrate Ver appellat, salubrem; Hoc tempore prædominatur Sanguis.

Æstas calida est et sicca secundum quidam naturas, quoniam calor superat frigiditatem, et siccitas humiditatem; Hac tempestate æqualet Bilis.

Autumnus in actuis qualitatibus est inæqualis, cum modo calor, modo frigus augeat, unde Hippocrates merito dicebat, quod cum ætas die nostra Calor, et frigus augeat morbos introducit Autumnalis in passibilis qualitatibus augit actiuus, tum Humor Melancolicus exuberat.

Hyems frigida est et humida, quia frigiditas superat calorem, et humiditas vincit siccitatem, et hac de causa æqualet Pituita.

De Temperamento Regionum.

Quoad Regionum Temperamenta, Auicenna illas appellauit Regiones temperatas quæ est sub æquatore; Magnus augit a Septentrione frigida

est et ventis exposita, que vero ad Meridiem calida est, et que proxima est paludibus, ac fluminibus humida existit; sicuti sicca, que montuosa, pelvosa, et aspera: Verum hoc bene determinari potest nisi ex Cognitione Maioris et Minoris Quinquitatis a Spectio, quod sol Movet.

De Humoribus.

Absoluto tractatu de Elementis et de Temperamentis non solum in Universali, sed in particulari agendum est de humoribus, qui non amplius sunt verum omnium principia communia, ut Elementa tam inanimatis, quam animatis mixtis conuenientia, sed sunt diuia principia materialia omnium Animalium sanguineorum, ut docet Galenus quorum cognitio non solum utilis est, sed necessaria Medico, cum omnes morbi aut ab intemperie, aut ex copia, aut mala humorum qualitate generentur; 1º igitur examinandum est quid sit humor, deinde quot et quinam sint humores tam Alimentares, quam excrementitij, quomodo generent, ex quibus scilicet, et a quibus, nec non etiam quid agant in Corpore nostro, ultimo de humorum sero et Fore erit examinandum, quibus omnibus dispertis exactam habebimus humorum notitiam.

Quid sit Humor.

Per humores Intelligendi sunt, Sanguis, Bilis, Pituita, et Melancholia; a Galeno sepe sepius

multis in locis appellari succi, unde quod definit: one pertinet; Nihil aliud est humorem, quam Corpus humidum et fluidum in quod Corpus nutriens 1° Convertitur; dicit Corpus loco generis, et ex substantia corpoream ex materiae, et formam; Humores autem dicunt corporeos, quia ex ipsis solidae partes et Corporeae fiunt; necessarium enim est, ut omne Corporeum ex Corpore, non autem ut in Corporeo generetur; dicit fluidum ad differentiam Corporis Sicci, et quia humidum vel est actu vel potentia; in praesenti Intelligendum est de humido actu, et hac de causa Avicenna fluidum dicit; Siquidem omnes humores actu sunt fluidi et alieno termino terminabiles; dicit in quod Corpus nutriens 1° Convertitur, ubi per nutriens intelligitur Alimentum, quod convertitur in humorem, sive sit cibus, sive sit potus, non Materia, ex qua humores fiunt sunt Alimenta in Corpore ingesta.

At dubitari contingit, cur Avicenna addiderit voces illas 1° non per illas denotare videtur Alimentum esse Causam proximam et immediatam humorum Materialium, quod fortasse à quibusdam iudicabitur falsum, quoniam Alimenta non immediate convertuntur in humores, sed 1° transmutantur à ventriculi facultate concoctrice in Chilum, ex quo deinde tum quam ex immediata causa naturali Chylis, ubi facultas sanguificatrix viget secundum opinionem antiquorum; quatuor enim producunt humores, quorum Chilus videtur esse Causa immediata Materialis humorum, non Autem Alimenta.

Verum ut Auicenna turamur dicere possumus ipsum nomine corporis nutrientis intellexisse alimenta simplicia, qualia sunt antequam comedantur sed quatenus eam dispositionem et transmutationem sunt adepta rone cuius apta sunt postea ut immediate conuertantur in sanguinem.

Nota in hac definitione deesse causam humoris efficientem, quæ est Animæ facultas concoctrix, quæ utitur Calore innato, et paruum temperie ad humorum generationem, quæ etiam obseruamus deesse causam finalem; quare ut mea hoc modo erit definienda; Humor est corpus humidum, et fluidum in quo corpus nutriens in conuertitur ab facultate ejusdem concoctrice quod iuuante Calore innato et eiusdem temperie, ut cedat in paruum nutrimentum. Continet hæc definitio explicita quatuor causarum genera; formalis enim est corpus humidum et fluidum; materialis sunt Alimenta; Efficiens est facultas ejusdem concoctrix; Finalis tandem, ut partes nutriantur.

Quot Sint Humores.

Antiquos fuit opinio hominem ex uno solo humore esse constitutum, ex solo sanguine Cruorum, aut pituita, aut bile flava, aut atra. Sed contrariam hanc opinionem disputat Galenus et Hippocrates lib. de Natura humana; Ubi demonstrant hominem constare ex quatuor humoribus, qui semper in homine reperiuntur in omnibus ætate et anni tempore; quia in se homini insunt, quæcumq

enim sunt & setalia et ubi, talia erunt, unde cum esse quatuor humores reperiant, in humano corpore hinc est esse omnes quocumq; tempore, quacumq; ætate, quocumq; sexu, quacumq; regione, quod totus experientia comprobat, nam si homini medicamentum dederis, quod bilem evacuet bilem videbis exire; quod si Medicamentum detetis pituitam evacuans, pituitam videbis, quod si Medicamentum exibeas, aliam bilem educens et Melancoliam Melancoliam, aliquando bilem observabis; quod si Ulnus in aliqua corporis parte infligas, sanguis ab illo effluet. Inde (ut Hippocrate concedendum) quatuor dicto humores esse in Corpore nostro, qui humores sunt predicti, tempore sanguis bilis &c.

Unusquisq. horum, aut alimentalis est, aut excrementitius; Alimentales sunt, qui in substantiam alit convertuntur; Excrementitij vero, qui nutrire nequeunt, aliasq; naturæ interdum ejs utatur in aliquem usum, ut videbimus infra.

De Sanguine.

Sanguis quoad nomen ex Galeno 6.° Epidemiorum textu 28.° dupliciter intelligitur, vel ut est humor a cæteris Humoribus distinctus scilicet qui est ejus humor, vel ejus totam massam sanguineam in venis existentem. In hoc hic agimus de Sanguine 1.° modo, ut sumpsit Hippocrates lib. de Natura humana Textu

28 24°

Sanguis igitur, quod a ceteris humoribus disgregatum, quod dixerunt antiqui in Epate generari, nihil aliud est, quam quoddam subtile fluidum calidum et humidum proportione respondens aeri, ut fere omnes medici affirmant.

Hic sanguis duplex est: unus totus bonus et effectus nutriens, alter ab hac proiectione totaliter recedit.

Sanguis igitur effectus sic poterit describi: Sanguis est humor rubeus, calidus et humidus ex calidiore et humidiore chili proportione genitus in Epate ex Antipyris, ut cedat postea in nutrimentum partibus corporis sibi analogarum.

Per partes analogas intelligimus partes similes ita ut quando dicitur quod sanguis nutriat partes analogas intelligimus a sanguine nutriri partes sibi similes, nempe partes, quae sint calidae et humidae.

Confirmatur definitio sanguinis ex quatuor causarum generibus. Nam causa formalis est sanguinis temperies calida et humida, quam sequitur rubedo; concocto enim, quae fit in Hepate assimilatione, quae fuit assata, ut experientia docet rubra fiunt; quare sanguis rubeus est unde calor sanguinis etiam procedit ab Hepate a quo genuras, quia ova testant naturam suorum parentum, et efficiens sibi assimilare passus fuerit; quia vero concoctus est a multo odore est innumeris, quia do causas

gustui suavis et dulcis, eius enim sapore
gallato admodum gratus resultat, quae omnia
sequuntur sanguinis temperies; Causa efficiens
illius est facultas concoctrix, sive sanguifica
trix hepatis secundum Antiquos, quae utitur calore
hepatis et temperie tanquam instrumentis; Causa
materialis est tunica Ch. pontio, nam quae magis
terrea sunt in melancholia, quae vero subtilio:
ra tenuiora, et calidiora in bile, quae frigid:
ora in pituita; quae vero puriora, et tem
peratiora in sanguine transmutantur. Causa
tandem finalis est, quod sanguis sit nutrimen
tum partium sibi analogarum.

Continetur vel in arteriis, vel in venis, qui exis:
tit in arteriis tum calidior tum spiritiosior est,
quia insitum calorem conservare debeat, qui
autem in venis inmoratur non ita tenuis et calidus
est, et per venas refertur ad omnes corporis partes
nutriendas; iuxta tamen opinionem antiquorum,
aut alii sentiant recentiores, fiat infra uide:
bimus.

Sanguis infectus et vitiosus tripliciter euadit
a naturali sua affectione, primum vel secundum
quantitatem vel secundum qualitatem, vel secundum
substantiam; secundum quantitatem dicitur sanguis plu:
rimum, proliferum aut excedit, ut in corporibus
Athleticis, aut deficit, ut in corporibus Cachecti:
cis; secundum qualitatem sanguis euadit vitiosus
quando deviat a figuro temperamento, aut
nimis crassus, viscidus, ac lentus existat. Secundum

subitaneus mutatur sanguis, vel quia putrescat, vel putrefactus secundum partem tenuem convertatur in bilem; et secundum crassam in Melancholiam. Qui Accidens vero, quando quis miscetur cum altero humore ab eo diversus, ut puta Icor, Sanies, Ulcera doctrina circa sanguinis elaborationem juxta Antiquorum dogmata, nec nobis deficiant etiam Neotericorum placita, participem circa hanc Materiam versabimur; quo circa sciendum venit in 1.m; quod cum Chilus qui accidit particulas varias in partibus nutritionis optime defecatas existat praecipue ex sentia Sibij Filaboe Hepatis habens elaborationem ab ipso humoris triturivato succi in quo Pancreatici Pituita, salivalis, et Bilis. Ille, qui a ductu Pancreatico aqua ductus Cholidoci inservit, alterae a glandulis salivarib communicat; 3.m vero qui ab Epate duodeno mandat quinque lacteas sensim transeundo, et Mordam semper purificationem acquirendo; quousque deveniat ad receptaculum Pegi. et, quae Magna Glandula etiam nuncupatur; a quod receptaculum plura vasa lymphatica concurrunt; ut sanguis lymphae beneficio diluatur et magis purificatur ad ductum Thoracicum transeat; donec quenia ad venam subclaviam, et ipsius ductibus inserat trunci venae cavae, ut a vena cava in dexterum Cordis auriculam ab hac in dexterum Ventriculum immittatur ubi efervescit, varescit, et accendit una cum alio sanguine effecto cui miscetur ut

indé & venas arteriosas communicat pulmo:
nibus, ut ibi magis elaboretur, et ab febris ni:
trositate colorem acquirat. A Pulmonibus in
Arterias venosas descendit, et in Sinistras Au:
riculas recipitur, et ab hac Sinistra Ventriculo
immittitur, ibique magis, quam in dextero effervescat,
flavescat, et accendatur; Deoque hac ultima San:
guinis affectione insinuatur, sicut unica vice
saltem alijs veteribus circulationis motibus, quibus
plena libertate derelictus in rubrum colorem dami:
quat; et explicant hanc elaborationem exemplo
lactis cuio sitibundus sit solutarii, hac & ebu:
litionem rubrum suscipit colorem.
Hæc Opinio hæc Recentiorum Auctoritatibus ve:
manet destituta, nam Aristoteles et Hippocrates in
lib: de hominis structura num.° 3° scripserunt
arterias à corde puros sanguinem recipere, et
spiritus, venas autem à corde sanguine fume:
re, unde statutum fuit Cor esse sanguinis fon:
tem lib: 4° de Morbis, ita ut nostris temporibus
non amplius decantetur sanguificatio in Epate, sed
ipsum tantum constituunt ex Malovium bilis, et mas
se sanguineæ expurgatorium cui etiam liceat cu:
cus quibus accidunt administrat ad hanc fermenta:
tionem vitæ inducendam Qui videre potestis ex
Malchibio in eius libello de sienis structura
cito.
Quadris Thomas Cornelius in lib: Gymnasmatum
Gymnasmate 5° statuat nec illuc omnino de:
negandum esse, quin aliquid Chili deferatur etiam

Chyli, ut in Sanguinem transmutetur; neq; ab hac opinione aliqui etiam dissentiunt, hoc tamen verissimum est, quod ductus ille Thoracicus manifeste chylum ducit ad venas & loca ipsis nobis assignata. Alterum, quod venit annotandum ex eiusdem doctrina est, quod in Sanguine duae sint partes, una scilicet, quae concrescit in fibras, et seu gerat et nervos Aut fibricas, et nutritiva: Altera vero subtilis, et rubicunda, quae ab ipso pariter vivifica dicitur et quod in corporibus partibus naturalis calor munere fungitur, et ne quis hanc opinionem cogitationem tantum judicet, hanc comprobat experimento, si enim mittatur sanguis in talo pars illa, quae coagulat albescit, et inspissatur, at in aqua calente pertinaciter licet pars Aurifica, quae vero in ai: mit rubrum aqua pars vivifica et Spiritualis nuncupatur.

De Pituita.

Ne ne ito post Sanguinis tractationem de Pituita venit agendum, cum hec non multum a Sanguinis Natura recedat, cum et utteriores concoctionem valeat in Sanguinem transmutari Pituita igitur si cum Elementis conservatur Aqueae sic vero Anni temporibus hiemi respondet, quia ipsa et hiemem principia augeat, ut potequae Natura maxime cum hieme consentiat. Cum Corpus sit Frigidum et humidum. Duplex est Alimentalis unitas, Excrementitia altera: ad opinatur quod sit humor Frigidus et humidus ex Fri:

gidovi et humidovi chili portione genitus ut
cedat in Nutrimentum partium sibi Analogarum.
Hic humor Virtuatis in actu respondet Aqua
unde hac pituita est omnino specie diversa ab
excrementitia et solum secundum quidem similitu
dinem talis appellatur. Excrementitia vero subdivi
dit in Naturalem et preter Naturam; Naturalis
est illa, quae Ducit in Ventriculo et Ulti
viores concoctiones fotest in bonum Sanguinem
convertit et hac est illa, quae supervenatari videt
in Sanguine extracto quae est Materia alba et
aliquando cuassae et viscidae. Huic pituitoso,
et excrementitio humori Natura nullum con
didit Instrumentum quod eum expurgaret quema
modum bili destinavit vesicam felleam et Melanco:
nia fienem, Ratio autem est quia cum Pituita
sit humor veluti ex limido coctus talis succus
non ubique evacuari desideratur sed in Corpore manere
atque vivere; Hinc factum est, quod Siquis humor
excrementitius una cum Sanguine Omnem
Universum Corpus sit Pituitosus, Unde necessita
tis et utilitatis causa defertur; Necessitas est,
ut Deficiente Sanguine bono Natura eo utatur,
ne Corpus quustres Alimento chili privatum, ut
patet in Leuco Flegmaticis; Utilitas vero est
ut Membra humectet quaequae quae Motui
sunt Destinata ne incalescant et Nimium
exsiccentur.

Porro Pituitae Excrementitiae non Naturalis Differen
Multae sunt; tamen omnes desumuntur vel ab

illius Substantiae, aut á qualitatibus S. [illegible] fu 2.ds.
aut tandem á diuersa actione Caloris; Illa á Substantia pendita, alia est Mucosa et partim inaequalis. alia uero est Crudas et partim Aequalis. Illa enim á Calore aliquo pacto passae secundum quasdam portiones Crassiores reddit; secundum quasdam Minus et ob id Inaequalis quae uero nulla á Calore habuit uel saltem paucas Mutationes; cruda et partim Aequalis dicit. Quia aequalis nulla sustinuit passiones...

Rursus Pituita: Alia est aquosa et tenuis alia, uiscida et lenta quae nihil aliud est, quam Crudus humor cui lentor est adiunctus, quam Pituitam Anaxagoras uitream uocat quia amulam Uitrum fuscum; Alia est Pituita Gypsea, quae circa Articulos concrescit quartam omnium Pituitae Species Meminit Galenus 3.o de locis affectis 2.do Excepta Gypsea, de qua nulla fecit Mentionem, et iure, quoniam illam appellare licet Nomine humoris cum non sit Corpus humidum, et fluidum...

Differunt autem Pituitae Excrementitiae considerandae penes Qualitates, uel est Magis uel Minus Frigida, quam aequa conueniat naturae; Frigidior Pituita est uiscida lenta, Uitrea, Gypsea, Aquosa et tenuis ita tamen ut sit salsedinis Expers; Et ut summatim dicam, omnes Pituitae Excrementitiae differunt Excepta salsa, et crassa non omnis sed ea, quae talis reddita fuit á calore; Ut Cuius intelligentia notandum uenit; Pituita duplicem Crassam exudantem, uel quando assam a Calore partim tenuiorem resolutis, uel quando Frigidus Conge-

tas ysdem partibus tenuioribus expressis, hec iusto plu-
ribus est, illa uero calidiore.

Differentie Pituite dessumpte a 2ds qualitatibus sunt tres, idest ac-
cidus, dulcis, et salsus, et licet Galenus assignet quos insipi-
dus reducit ad dulce, cum utrique fiat ex paucus calidita-
te; sicuti accidus a frigiditate, salsa enim Pituita effi-
cit, quotiescunque Vapores ipsi movent, seu exhalationes ca-
lide, sursum ferunt cum caliditate agit in humores, unde
Pituite immixte, que Ejusdem Respondet Aque sal-
sus producunt Pituitas, Qui succedit in salsedine Maris
quie nulla alia recognoscit causas, quas Commixtionis
exhalationis terrestris calide et sicce cum Aqua.

Tanta differentie Pituitosorum excrementorum
penes diversas caloris actiones; quedam enim
sunt simplicis crude et inchoate Materie, alie
parum abeunt a Sanguinis forma, ita ut in-
numere esse possint preternatis differentie
pro diversitate caloris in illis Agentis, Qui
affirmat Galenus lib: de Sanitate tuenda cap:to
ex quibus omnibus colligendum venit humores pitui-
tosos qui sunt semicocti uel parum absunt
a Sanguine esse naturales; sicuti talis est
Pituita porro, que generat in ventri-
culo, et per Universum Corpus una cum
sanguine defertur utilitatis et Necy-
sitatis causa, ut ita prius diximus.
Consetur quoque naturalis Pituita
dulcis et insipidus, omnes uero reli-
que ita enumerate preter naturales
existunt.

De Bile.

Bilis Nomen ex Galeno 1° de Naturae humana textu 37° simpliciter sumptus significat biliosa: quae cum alia bilis differentia dicatur cum adjuncto ut bilis pallida, citrina, cruginosa, et sicque alia sunt bilis species.

Bilis itaque in universum sumpta omnino Pituitae est contraria, siquidem haec augetur hieme, illa aestate, una respondet aqua alterae igni; ita calida est et sicca facultate non actu; ita frigida et humida.

Bilis quemadmodum alii humores duplicem se habet, una inquam est naturalis, altera non naturalis, seu excrementitia. 1° generatur in epate, et definitur, quod sit quidam humor amarus, calidus et siccus ex calidiori et siccioori chili portione genitus ut cedat in nutrimentum partium sibi analogarum. Cuius una portio per universum corpus demandatur; altera recipitur in vesica fellea necessitatis et utilitatis causa. Bilis itaque per universum corpus mandatur una cum sanguine ut membra, quae biliosa sanguine nutriuntur quoque non destituantur alimento. Utilitas vero est, ut sua tenuitate efficiat quod sanguis facilius pervanseat per corporis partes atenuatas. Necessaria postea recipitur in vesica fellea, ut sanguis ab hoc excremento depuraretur et hac pars quoque haberet nutrimentum. Utilitas est, ut una portio bilis per vas quodam in intestinum duodenum demandetur ad hoc ut intestina mediante hoc

humore à Meccis detergerat, et ut facultas expultrix iuvaret, à Feces expellendas. 2o
Bilis N naturalis, seu excrementitia duplex est, vel ipsa solas à diversis gradibus alteratas
1o Modo, vel Omisceat cum Pituita, vel cum Melancholia. Si cum Pituita, orit bilis N naturalis Maioris famae appellatae quoniam frequentius occurrit; Admisceat autem vel cum Pituita aquosa, et tunc generat bilis Citrina quae pallida dicit Nuncupatur; admisceat Viscosa: 2o. cum Pituita crassa, et tunc orit Bilis vitellina; Si postrò Omisceat cum Melancholia orit illa species bilis N naturalis, quae ab Avicenna dicit Minoris famae, quoniam varo contingit. Si bilis praeter naturam evadat, quia alteratur, et Mutatur à diversis calorum gradibus, tunc datur bilis diffa Ducunt, et diversis sortiuntur nomina iuxta colores.

Sex sunt igitur species Bilis alteratae. Pallidae nimirum, flava, vitellina Porracea Cruginosa et Atra quomodo autem generentur paucis dicendum.

Bilis pallida cetteris est minus calida, et differt à flava bile, quae est calidior, tum primo calore, et colore tum nempe substantia, quoniam flava bilis est crassior, pallida vero tenuior ob Omixtione aquosae et serosae humiditatis; primo calore, quoniam flava bilis est calidior, pallida autem minus, cum

ab aquosa humiditate calor ipse redundat; verum colores differunt, quid una flava est, altera pallida.

Post pallidas sequitur flava, que talis est nuncupata, cum flavus ostendat colorem; sapore est amara, sicuti ceteri bilis species. ~

Bilis vitellina ita dicitur ob similitudinem quam habet cum colore colorem vitellis, hic secundus color, cum secundus subsit; generatur dupliciter; vel ex commixtione pituite cruasque cum flava bile, ut vult Avicenna; vel ab ipsa flava bile quando multum a calore assatur, et hec est illa, que efficitur ulteriorem gradum caloris; unde hec calidior est, et servat ori predictum colorem; l'contra, que fit ex commixtione pituite cruasque, nec adeo calida, nec adeo colorata apparet; redundat enim et calor et color ab ipsa mel pituita. ~

Producitur porracea bilis ex assatione bilis vitelline iuxta mentem omnium medicorum; duplicitur tamen contingere potest bilis porracea, ut vult Galenus, scilicet una, que in ventriculo altera, que in venis generatur; que in venis ex pravis alimentis gignitur, sed ex alia bile agente calore preternaturali, hanc corpus equotat et magnus in corpore calor existit preternaturalis. Impossibile enim est tale succum generari in venis, et homine sanitate frui; At illa, que gignitur in ventriculo, extra intra limites sanitatis potest oriri; et illius causa ma-

terialis sunt Alimentaq pravi succi, ut Cepe, Brassica et similia; et affirmat Galenus plu: rib in locis; Concludendum tamen venit, ut plurimum poraceam bile in ventriculo gene: rari ex causa iam supra assignata, aliquan: do etiam in venis, quando Corpus Equotat. Bilis Fuginosa sic dicit, quia Fuginis Aqua imitat; efficit a Calore excedente, et poraceam bile assante.

Tandem alva bilis, quae est ultimus gradus Idu: cit ex assatione bilis Fuginosae, et hac pa: rit si appareat in Corpore, mortalis est iuxta Hippocratis Decretum; si supra, vel infra alvo bilis exierit signum, Mortale; In hac tamen notandum venit, quod si contingat sine ulla ex depravata fermentatione succi Pancrea: tici, tunc valet Hippocratis Sentia.

De Melanconia.

Melanconia, sive nigra Bilis sunt no: mina quae communiter illum humorem, qui terram referunt, quique frigidus est, et siccus significant, immo etiam Bilis alvo Melanconia sumit; Alva vero Bilis quia di: versum significare videtur eo quod nomina illa Melanconiam Natam denotent; Alva vero Bilis preternatam ostendat ex Gale: no in De Natura facultatibus ultimo.

Melanconia, sicuti et alii humores duplex est; Natis, Alimentalis et excrementitia.

quæ est fax sanguinis, seu sanguinis pars crassior, quæ portione respondet fecui, alij: secundum quia natura frigida est, et sicca, sicut tamen potentiale non actu, actu enim humida est, quæ ex Anni temporibus potissimum tempore Autumni abundat; ex etatibus uero in ea, quæ uigori succedit huiusmodi Melanconici humoris portio una per uniuersum demanat corpus simul cum sanguine; altera uero a fiere.

Transmittit una portio Melanconiæ cum sanguine per universum corpus, ne membra frigida et sicca propriis destituantur alimentis; inequivit enim, ut inquit Galenus 2do de naturalibus partibus cap: ultimo, sanguis in non paucis animalis particulis crassitudine quadam; Addit ab Avicenna, et a pleisque Medicorum Melanconiæ portionem per universum corpus demandari, ut crassitiem, et consistentiam quadam sanguini tribuat.

Alteram uero huius Melanconici humoris portionem fieri a se trahit ob plures causas 1o enim, ut ipsum met proprium pulvimentum habeat; 2do ut sanguis ab hoc excremento depuretur; 3o, ut aliqua portio istius humoris demanetur a ventriculo, illumque astringat, et corroboret. Acerba enim est Melanconia apta contrahere et constringere ventriculum; cibum a unusquisque circumplectit quocumque fuerint convocati;

ut ait Galenus 2do de Natib. facultatib. cap: ultimo; Aliud etiam usu cognouit Auicenna, ut scilicet famem excitaret; nam sua acerbitate Melancholicum succum in Ventriculi Orificium superius litillationem infert, et sic appetentiam mouet, sicuti faciunt acida Alimenta.

Melancholia Incrementitia, seu alua Bilis ex Auicenna generatur ex flaua Bilis assatione, tum etiam ex sanguinis assatione, et Melancholicis natis et Pituita; Si igitur contingat Bilem flauam ob ingenti calore Durii, et ut dicunt incineratii ouis una spacies alue Bilis, quam Auicenna Cineres appellat. Alia uero dicit Pituita Cinis, quae duplex est, nam si pituita sit valde tenuis et aquosa, tunc alua bilis, quae ex eius adustione generatur salsa est, sin minus a acuditate nectit; Alia est Cinis sanguinis, eiusque pars adusta, salsa et subdulcis, salsa quidem ipsius adustione, subdulcis uero, quoniam aliquam sanguinis naturam ex qua genita fuit retinet; alia tandem est Melancholici natis Cinis, quae Melancholia natis si tenuis fuerit, tunc alua Bilis ex illius adustione genita, valde acuis erit, ideo ut acetum acetimus; in ventre enim humor iste citius statim fermentet, eiusque odor de acuis est, ut Muscae, et alia huiusmodi conditionis, Animalia aufugiant; Si uero Melancholia natis crassa fuerit, ex ipsa genita Bilis alua minores possi:

debit acrimonia cum modica acerbitate, ita ut cum Auicenna quatuor sint aduſti Bilis species, Sicut contingit, quatuor natij humores aduri, et incinerari, ita immo Bilis aduſta, quæ fit ex Pituita duplicit contingit, Sicut illa, quæ fit ex humore præter Melancholico aduſto.

Aduertendum tamen est Bilem aduſtam cinerem appellari ab Auicenna, non quia Bremerum sit Cinis, est enim humida actu, alias non esset inter humores ponenda, sed quia est generata ex aduſtione alicuius humoris, quæ enim aduruntur in Cinerem conuerti dicunt, Ipsemeam ut illius naturam nobis verum externum Exemplo patefaceret Cinerem illam uocauit, cum humor sit aduſtus quantum pati potest humorum naturam.

De Humoribus Serro et Score.

Cum nulla sublunaria, quæ generationi et corruptioni subijciuntur, sint Ipsa sincera et immixta, sed aliquo excremento conspurgata minus non est, si Humores quoq; ex quibus corporis humanum constat non reperiantur sine Seri, cum ipsis misceatur Serum et Scorum.

Pluribus in locis apud Galenum reperiuntur huiusmodi uoces Serum scilicet, Scor tenuis et Aquosa humiditas, Liquor tenuis &c, quæ omnia in hoc conueniunt, ut sint excrementa tenuiora, Ipsemeam quid sit Serum, quid Scorum considerandum erit, quomodo generentur, et qua ratione inter se sint diuersa.

Dicendum tamen est tam Serum, quam Scorum esse excrementa tenuia, et in hoc conuenire, differre

autem, quoniam Serum est excrementum secundum naturam institutum, et utile, Jecoris vero excrementum praeter naturam, et morbosum.

Quod autem Serum de quo in is venit agendum, sit natum excrementum ex eo colligere licet, quoniam semper in massas sanguineas, quibus homo sanitate fruitur, venerit; unde Serum hoc nil aliud est nisi aquosum, et tenue illud excrementum, quod ab Hippocrate in lib. de Alimento in fine nutrimenti vehiculum appellat, quod cum humore suo junctum est arteriis à venis, deinde à vesica, ut extra Corpus ejiciatur, et hoc dicit secundum naturam institutum, cum habeat usum in Corpore, Nimirum de vehiculo sanguinis, ut facilius per totum Corpus diffundatur à singulis partes nutriendas, et hoc Serum materialiter non differt ab urina, Urina enim dicitur, si à venis, et à vesica attracta extra Corpus ejiciatur; relinquitur vero Serum Massae sanguineae natae excrementum genitum ex aquosioni et tenuioni Alimenti portione.

Jecoris vero excrementum quidem est, sed praeter naturam institutum et Morbosum, et in Corpore generatur duplicitur, vel ratione facultatis, vel ratione obi; ratione facultatis duplicitur modis contingit, vel ob Calorem excedentem, qui liquat et fundit humores, ut observatur in febribus maximis et colliquativis vel ob Calorem imminutum; ita ut cum Alimenta recipere possint, in Jecore degenerant, ut videmus in Hydropse Ascite, et in Jecoris Scirrhitate, cum aliquando [illegible] solvere

carnis nuper mactatæ deijcit, inde ta Teor qd diminuto calore, quæ ab intenso Febrici est inq: ternaturæ, ut colligit ex Galeno 3o de Symptoma: tum Causis, uitio ab illi autem generatur, quando Alimentum est Materia Bonea, et Consistat in substiæ aquosæ et tenuis; nec ut quando solide corrumpit ut sunt Meloneß, Cucurbitæ, et omneß fructuß crauriß. ∞

Quomodo Generent Humoreß.

Quot sint Humoreß et quid sint, et qua rationeß ab Excrementiß differant hucusq; declaravimus, reliquum est ut Examinemus, Jo facto in Corpore generent, ex qua Materia, et a qu agente. Quo circa dicimus humorum Materia esse alimenta in Corpore ingestaß, causam uero agentem esse facultatem concoctricem, quæ utiq calore nati et partium temperie tanquam instrumento, in quibus contingit Alimenta in humoreß transmutari. Porro si Alimenta debent hanc transmutationem assumere, quoniam ab illorum maxime distant Naturam, necesse est ut sequatur Quatuor Mutationeß. Inde dicendum uenit, quot sint concoctiones quæ in nostro Corpore celebrantur, et quæ sit unaquaeque illorum.

Quot Sint Concoctiones.

Ut Quoctè cognoscamus, quæ supra diximus intendendum est, quot tres in Corpore nostro celebrant concoctiones, iuxta Mentem Galeni lib: de Constitute Artis Succorum Cap: 5.; Prima fit in Ventriculo,

2do in Ventre, 3tio in singulis Corporis particulis; uerum antequam unaquaeq: istarum Officiarum quedam preparatio debet praecedere, ita ut Chilus antequam descendat in Ventriculum preparetur in ore; Chilus antequam in Sanguinem conuertatur preparetur in uenis lacteis, et tandem Sanguis, qui futurus est Nutrimentum singularum particularum Corporis, priusquam in illarum substantiam penitus conuertatur, et illis assimilatur in unaquaq: particula preparetur. Preparatio, quae fit in ore dicitur Mandere, ab Avicenna appellata fuit iª concoctio licet falsó, quamuis quae inoperagit alteratio, mutat quidem Alimentum manifestè; tamen illum ad perfectionem non transformat; quod autem in ore aliquam fiat ciborum alteratio ex peritentia constat, nam si mansum Aviticum crudum juvenculis affiret breuiter illos mutat et concoquit, quod tamen non euenit si aquae adiscent.

Alimentum hoc in ore preparatum excipit Ventriculus, in quo iª celebratur concoctio, quam elixationi similem esse docuit Galenus ob dé natiuam facultatem 1º, ex qua concoctione Ventriculi generatur postea Chilus ex suscepto nutrimento agente facultate ipsius met Ventriculi, quae ubi Calore eiusdem ingenito tanquam Igniuo Instruo adauctum tamen et roborata a partibus adiacentibus undique á dextris extat Jecur, á sinistris fien, superná Cor, et costeo septum transuersum ámplius omentum, quod predicta tegit. Maximum inquam alimentum praebet Ventriculo ipse met Chilus, qui nihil

alius est, quas quędam Materia albas et humida emulans ptisanas ordeaceas.

Et quoniam in omni concoctione duo generantur excrementa, quorum unum est tenue, alterum vero crassum; sic excrementum tenue 1ae concoctionis est urinę Materia, quę extra corpus statim non excernitur, cum sit ut ita excrementum, et Natura eo utatur ut vehiculo ad deferendum chilum per venas lacteas ad Cpar; crassum vero excrementum sunt fęces, quę ut totaliter inutiles singulis die excernuntur. Alium vero Mesenteriae elaboratum in ventriculo nutrimentum sed deferunt ad Cpar, in quo 2da conficitur concoctio, ut Chilus in Sanguinem transmutetur factas prius praepavatione Chili in praedictis venis, quarum officium est non solum deducere nutrimentum ex ventriculo, sed attrahere simul et Cpati praepavare, et quo magis fieri potest illi assimilari. Unde Chilus ita praepavatus, et veluti obscura quędam species, vel sanguinis rudimentum ab Cpate in massam sanguineam transmutatur; Patet igitur, quod Materia, ex qua fit sanguis sit Chilus causa efficiens facultas alteratrix Cpatis, et eiusdem temperies, et Calor ingenitus, qui agitus est Chilum in quatuor humores conventione, nimirum in sanguinem, Pituitam, Bilem, et Melancholiam; in hac parvis 2da concoctione duo reperiuntur excrementa, unum tenue, et alium crassum, tenue est Bilis, quę recipitur in Vesica a Vena, crassum vero est Melancholia, quę necessitatis, et utilitatis causa ad

fiene alvhaiz; Tandem ultima concochio fit in singulis membris, que sibi assimilant, et in sui substantiam conuertunt massam sanguineam in sui nutritione, et sicuti ista 1.ª quam 2.dam concochio duo habet excrementa, ita etiam 3.ª sudor enim et insensibilis transpiratio est hic: nue, Dicit autem Crassus, quomodo autem hec concochio officiatur seqquenti Cap: innotescet, in quo:

De 2.dis Humoribus.

Preter ista quatuor enarratos humores, tamen, quos preseruantes Arabistarum, et Auicennam in principio Capitis de humoribus, alios quatuor nominauerunt, quos humores 2.dos, seu 2.das humiditates uocant, et hi in 2.ª Concochione fiunt ex ipsis met 4.is humoribus, qui constituunt totam massam sanguineam, et conuertunt in substantiam, quia 1.ª sui origine, et dispositione mutati sunt, et membris assimilati, sed totaliter conuersi in illam partem, et hec est harum 2.arum humiditatum escriptio tradita, et aliquas communias decidentia, propterea [illegible] differentia est contemplanda, quam statuit Auicenna esse quadruplicem; 1.ª innominata uocatur, que residet in extremitatibus Venarum Capillarium, et nihil aliud, nisi sanguis aliquam ex parte tantum elaboratus, ut facilius cadat in partis nutritione; 2.da uocatur Ros, quemadmodum sicuti Ros irrigat herbam ita Humiditas

hec irrigat Membra habienda, eos per
Modos Corporis dispersos partibus adhæreat
et Alimentos suppeditet ubi Corporis Capacitas
tat; 3.o dicit Galenus, quia omnis Cruditas par
tis Corporis et continuitas quodam sui Cu:
bine servat. Orta ex Seminis fructus
semenquod ab ipsis humoribus, unde Sper:
maticos ebullit, humoribus; Quan
la modo [illegible] iambiosi appellat et fit
quando ipsa pars irrovata, et aliquo modo
transmutata, fondes ex toto perfectionem
et partis substantia restituisse tuta
sed cum a Anatomia necessarium sit tract
tatus de Concoctione secundum Recentiores
ideo cum predictis nobis proximus sit, subjicit
mus hic totale Concoctionis humani Cor:
poris Descriptionem.

De Concoctione Secundum Recentiores.

De Concoctione.

Declaratis nobis Naturis concoctionis secundum Avicennæ, Galeni et antiquorum doctrinas; nunc est ut aliqua nobis insinuemus, quæ spectant ad explicandas Naturas Concoctionis secundum placitum Recentiorum, quod variis ex Anatomicorum demonstrationibus iuxtas diversitates Vasorum et Succorum in Cadaveribus observatorum.

Atq; in iis in hoc conveniunt, quod factas previa dispositione ciborum & Salivæ mixtionem in ore, quasi excrementitium succum sanatos, & valde necessarium constituunt et a glandulis salivalibus successive subministrari; Alimentum postea sic dispositum descendit in Ventriculum, a quo receptum avete simul amplectitur et constringitur ut concoquatur non ope ipsius Valvulæ, et Pylorum aliacientium tantum, sed magis vere accidit cuiusdam Succi a glandulis sub tunica rugosa contentis, qui quasi quædam excretorias in tunica rugosa contentas successive deffert, a Alimenti fermentationem, quæ quidem in eo non consistit, quod in Motu quodam Mechanicarum, et accidarum particularum inuicem oppugnantium, tandiu quousq; partes Heterogeneæ in Cibis existentes minutim dissolvantur, neq; semper tempus æquale est in hac Alimenti præparatione, sed quandoq; longius quandoq; brevius existit, vel ob quantitatem Cibi assumpti, vel ob eiusdem qualitatem

difficulter, vel facilius fermentationem suscipiente.
Hoc posito; cum vuda adhuc et imperfecta sit
chilificatio, et nondum sint ipsum portiones
a fecis separatae, maiorem tum effectum
fermenti, et depurationis excrementorum a
ventriculo et hepatis descendit hac alimentalis
materia, ut in Intestinum duodenum sibi an-
nexum defertur, atque concurrentibus succo pancre-
atico a liene suministrato bile a vesica
fellea et gravium ductum una cum pituita sali-
vali renovata iterum fermentatione et a-
mixtione praedictorum succorum a inpuritates o-
pugnantium magis elaboratur, et maiorem assu-
mit effectum, ita ut paulatim magis ela-
borata portiones illae veniant ad Ileon, ubi
parvis a glandulis quibusdam accidum succum trans-
mittentibus depurationem reddunt, ut excremen-
tose seceruantur, et motu successivo in Anum
expellantur, sicuti reliquae venae lacteae in
Receptaculum Pequeti defferuntur, ad quod
vasa lymphatica recurrunt, ut chilus
ibi delatus lymphae beneficio diluatur, ad hoc ut
possit facilius transferri ad sanguinis formam
assumendam, quae non amplius in glande elabo-
ratur iuxta Antiquorum decretum, cum venae lacteae
et mesaraicae non se se insinuent in glandulas, ac
in praedictum receptaculum, nam vasa illa, quae
lacteas supponit Asselinus glandulis insinuari affirme
demonstrat Bertinus esse vasa lymphatica, unde
glandulae amplius sanguinis officinam constituunt,

ad Catalorium et Segregatium Bilis, quæ in
massas sanguinis conducit, et quæ plures habet
usus in Corpore, præcipuè Nervorum, quæ sic in:
ruimus ad Officium Chili in Duodeno non cum
alijs succis ad Expressis.
Ne tamen vobis videat difficilis hæc doctrina, ne:
cessarium est explicare, quisnam sit iste Succus
Pancreaticus ab antiquis ignotus ab insigni ta:
men Anatomico Nivsungio Daparteus, ut ex
inde Ductus Quod Jeffert Nevsangianus ab om:
nibus appellat; Vicit autem talis succus Pancre:
aticus a Pancreate in Cuius Glandulis elaborat,
et fit, quando Sanguis per Cystis Subtilis
circulat, et ibi relinquit quas partes Sulphure
ac Alustas et Salinas Bile constituentes, quæ
postea se se in Cistim Felleam insinuant, ut ad
Orificio Colidoci ut diximus deviant in Intesti:
num Duodenum ad usum Chonciatum.
Tunc etiam pari motu Circulari per Pancreatis Subtilis
et Glandulas Multiplicatas, et Conglomeratas medijs
Arterijs diffunditur in his Serosa sui parte accida
atq: huic coniungit Spiritus Animalis per nervos
ad hanc partem Deviatus et ita a Sale acci:
do, Serro, et Spiritu Animali in debita Proportio:
ne, et a Proprio fermento Extatum Glandularum ad
accidum inclinante Succus iste Pancreaticus prepa:
rat Concochione, Fermentatione, et Exaltatio:
ne Depuratus; Constat autem Succum hunc Pan:
creaticum esse accidum Mechanica experientia,
nam si porro eiusdem succi Salti misceat efficit

coagulationem non secus ac quando Coagulum acidum in lacte dissolvit, et quo inferth accidita-tem in succo Pancreatico infallibiliter continent. Quod si accidum magis fiat iste Succus per Uni-ones Bilis salsæ et acris, tunc sequitur ardor et æstus, et sic particulæ in Chilo subtiliores sub-ministrantur, ut successive Massa sanguinis humo-ribus austris, acribus et corrosivis abundet, a quibus postea distillationes gnicciosæ et tot alia Ma-la Hipocondriacis familiaria succedunt.

De Saliva.

Quod Salivæ, quod Situius de laboe vocat Pituitam Salivatam nil aliud est, quam Humor a Glandulis Parotidibus præparatus, et per Ductus Salivales in oris cavitatem continua emanatione transfusus; Materiam hujus humoris præparatione non minus suscipiunt Glandulæ ab arteriis, quam a Nervis Spiritus Animales dictis Glandulis communicantibus. Ista autem Materia particeps est ejusmodi acciditatis maximè cum Naturæ Glandularum ea sit, ut suscipiat, et præparet Materiam Sevosam accidiusculam, quod Maxime fiat ex morbis, qui communibus Glandulis eveniunt, in ijs enim fiunt humores, qui quandoq; magis vel minus induranti secundum Maiorem vel Minorem acciditatem Materiæ, quæ in Glandulis dominat, et ejusdem sit Coa-gulationem, et densitatem humoris inpeditivi; hæc tamen Acaiditas non adeo est Manifesta sed quandoq; latens est et occultata vonè vivitur.

tis intrinsecæ accidentalis et ob hanc vonē, si salivæ in aliquo vase recta relinquatur aliquod tempus nō alias vonē evasescit, quas vonē accidit intrinseci.

A Nervis autē suscipit ut dximus Spiritus Animate, ut opē eius dē fermentēt Materiæ ab Ventrijs ibi delatæ et dulcificētur, et ob id magis occultat accidus eius intrinsecus; Nullus tamen extat opinio, quod Sanguis in Liene circulante noua quadā fermentatione afficiat, quā attenuat, subtilizat, et volatilizat amarus suis excrementis utilis, quē delata fermentationē quodammodō disquegant à partibus utilior. vibrat ita ut facilis possitē eorum Seqregatio, quā Lyter Sanguis circulans ibi relinquit partes biliosas amaras, et glandulas partes serosas accidas ita ut quodammodō Salivæ principium possimus affirmare, quod à Liene dependeat; Humor autē iste Salivalis dēlenim modus preparatus, et vonē concursus Spiritus Animalis differt à Lympha et à Succo Pancreatico, quamvis et ipse à Glandulis elaboretur ex Materiis Serosa Sanguinis, sed ille, quia in Saliva nō est accidtas Manifesta, neque tenuitas, quē in Succo Pancreatico et Lympha, sed magis Crassa et Manifestē insipida, ideōq; Pituita in qualitatibus essentialibus similis, quamlyter à prædō Situs dē laboē Viuve Pituita Salivalis Nomin. Quod si quēratur; quare Salivæ, sinē Pituitæ ista Salivalis intrinsecē tantus crescat vonē

effectum, extrinsece uero dulcescat, dicendum quod, cum hanc qualitatem suscipiat uone fermentationis spiritus Animales á nervuis delatus significare hunc spiritum Maiori copia concurrere ad salinam, quam á succum Sanguineum, et á lympham. et sic natiuo accidente privari, quod quidem ékiam Mechanico Joan experimento, nam spiritus Uini, qui suplet locum spiritus Animalis additus spiritui uitriolato accido, proportionali privat hunc accidentate actuali, et dulcificat.

Á Intrinseco autem accido ipsius Salinæ, facile vecognoscit ex preparatione, et ut suscipit Alimentum in Cove, quam si frustulum panis miscean cum Salina et Massa Fauinaceæ competenti indan, hanc fermentare faciet, sicut quotidiana docet Experientia panem fermentari ab ordinario fermento, ex quo deducit, quod licet Salina in statu nati dulcescat, nihilominus intrinsecum accidum fermentatiuum habere.

Plures sunt usus in Corpore humano Pituitæ salinalis; 1.um inquam est facilitare deglutitionem; 2.um est irrigare organa loquelæ; 3.um est mordere sitim; 4.um est á cibis triturates, et masticatis attraere saporem & dissolutionem Salis dictorum Corporum; Ultimus est quoadiuuare fermentationem in Ventriculo, et in Intestino duodeno, ut diximus.

Uitrum enim, et accida fit Manifeste ista Salina, plusquam conuenient eius Constitutioni, vel ex eo, quod ab Autaviis deferan á Glandulas

Serum nimis accidum; vel lymphа arteriosa sit excedens, aut vone temperament. Melan: chonici, aut vone ciborum accidorum in Copia assumptorum, vel tandem vone fermenti glandulaum nimia ad accidum vergentis ob defectum spiritum Animalium, et tunc videmus, quod salina deó accida est, ut dentes obstupescat.

De Lymphа.

Ut autem aliquid de Lymphа supperadamus, quae usq: ad hoc Seculum fuit ignota, et plures in se discordes sint Graca i.m inventores; Alij enim Bertolinus, alij Asellius fatenti i.m hac uasa succo lymphatico refersta deprehendisse; tamen cum hac parum ad rem faciant, sat erit, quod dicamus Succum hunc vere in Corpore dari, qui cum ab alijs succis in Corpore existenti in tenuitate, et fluiditate sit diversus, et lymphae similis sit, ideó hac vone lymphа, sive Succum lymphaticum vocat.

Necessitum autem est apud omnes Anatomicos, lympham á glandulis conglomeratis per totum Corpus dispersis perenni fluxu emanare. Materia autem, é qua elaboratur lymphа, est eadem, ac illa succi pancreatici, nempe Serosus humor subaccidus ab arteriis glandulis subministratus, et Spiritus Animalis ipsis á nervis communicatus; ideó in omnes glandulas Corporis hac Uasa implantantur.

Huiusmodi autem Materiam, scilicet quae á nervis, et arteriis ad glandulas defertur á Spirio Glan

dulavum ipsarum fermento, vel temperamento in humores subaccido dulcis pre pravas notabilita: te à spiritu Animali recepta, à quo etiam dulci: ficari; Hæc enim Materia sic disposita à glan: dulis in vasa lymphatica istis appensa inserit. Horum ductuum duo ab Inventoribus constituunt ge: neras, quorum unum ex omnes qui abdomine sunt complectit, qui à receptaculo Pequeti terminant, alterum vero, qui ab arteria ipsius Cruporis incipit, et dinstar hederæ terrestris venas Maiores am: plectit; Vasa autem lymphatica duplicem habent assensum, nam quæ sub septo transverso sunt, omnia à receptaculo Pequeti confluunt, una cum ijs, quæ in abdomine agregantur, et ab Hepate scilicet, Omento, et Mesenterio, et abalijs par: tibus diene excepto, cum ab ipso nulla vasa lym: phatica adhuc usq: fuerint observata, et iunctim cum Chilo à d.o receptaculo Ductus Thoracicus à venas subclavias deferuntur, ut possint à cor fluenire, sed vasa lymphatica, quæ supra Me: diastinum sunt, et ab arteria brachiorum et ve: nas venarum ascendendo subclavijs parvis inse: runtur, sicuti, quæ à capite à iugularibus fluen: niunt, quousq: et ipsa axillaribus venis inserantur, ut cum sanguine, et Chilo simul à corde ad cor concurrant.

Usus autem lymphæ varius decantatur ab Auctho: ribus; alij enim statuunt hanc maiorem im: perfectionem sanguinis consistentiam, vectus nimis notabilis, et spiritualis ab effervescentia insi

quod, quod in corde sustinuit, et intra pulmones, alij volunt, quod lymphæ misceat; ut coagulationem sanguini ghibeat, cui fovet quamaxime Aroxius ea deficiente.

Verum istæ opiniones uidentur inter se diuersæ, nam si dat consistentiam sanguini, figit, si figit, ergo coagulat, et non ghibet coagulationem.

Dicendum ergo, quod quando lymphæ est in statu suo natiui, et a spiritibus animalibus dulcificatæ, hæc cum habeat accidentale tantum intrinseca, tribuit debilem consistentiam sanguini, et ghibet quominus volatizzet; at si spiritum animalium non deficiens concursu, accidens sufficiens, et manifestum in illa resultat, et tunc inducit coagulationem, et ghibet, uel retardat motum effectum circulationis.

Alter usus, qui assignatur lymphæ est, ad ghmouendam eiusdem sanguinis mixtionem, postquam de recentiori spiritualitate in corde, et arteriis obtinuerit; qua tunc autem ex harum partium diuersitate omnis hæc substantia lymphatica in cor tanquam in Oceanum accurrebat, comprobant ex frequenti uacuitate sitæ intra ipsa uasa, quæ si ligentur ghæ partes, a quibus dependent turgida fiunt, flaccidis reditus ijs, quæ ad cor recurrunt, de quo ve consulite Cartesium.

De Glandulis.

Cum autem in Recentiorum Physiologia sæpe sæpius Glandularum explicauerimus usum, nunc est, ut de ipsis aliqua ghæramus, quæ spectant ad indaginem ghuius substantiæ, constructionis, et usus.

Ij.° sunt Glandularum Generum; unum in Ordine
ad Excretionem, alterum ad reductionem, et ultimum
ad nutritionem, et Materia diuersis hisce modis
separationum seiuncta uariat; nam 1.° est merum
Excrementum, aliarum uero liquor desiderabilis,
ac Ipsterea reducendus.

Classis Glandum Excretitium talis est; 1.° loco Testi:
culi ad Mulieris, quam Uiri, Gestatae Uesiculae
Seminales, Mammae in Mulieribus, Glandulae max:
illares, Tonsilae, Ilesiquidem omnes Vasa excre:
torio peculiari donant, Quod Excrementum
aliquod e nervis delatum alio modo transferunt
Glandulae Maxillares a Glissonio vocatae
Ductus Salivales, quia salivam in Os effundunt.

Glandulae, quae sunt in ordine ad reductionem, 1.°
Enumerantur Glandulae Renales, Renes succe:
nturiati, Glandes Ileo anum, Jugulares, Pa:
rotides, Axilares, Inguinales, et Cetera, quae
Succum quidem e nervis excipiunt magis elabo:
ratum, et Sanguineae Massae Communicantur,
ut Circulatio eiusdem facilitatem.

Quae sunt in ordine ad nutritionem Glandes Me:
senterii, 1.° obtinent locum, Glandes Ileo lom:
bales Bertolini, receptaculo Pequetano vi:
cinae, et Vulgo a nobis dicit Lacciettò, et la:
tine Thymus; Haec enim Glandula pro ca:
teris omnibus praeparat Succum nutritium, ut
communicet nervis 6.ae Conjugationis, adeo ut
hunc Spiritus Nervosus excipiendo paulati:
no assensu Cerebro demandet, et ab ipso

[illegible] Medulla, tot nervos oriri
[illegible] partes, spermatica
successiva [illegible] et venovata et vasa missione.
[illegible] Succi nervei legites Thorac. [illegible]
lizen.

Quid autem glandulae, eiusq. generis in ut
siculariaq. Vasculariaq. conglobatae, et con-
glomeratae Vesiculae sunt, quae [illegible]
tubulis donantur, dicitur Vasculare, in quo
succus quidem continet, Vasculariae sunt, quae
servant modum plexus vasorum, et quibus to ves:
pectu Vesicularium, quae Vascularium, quidam
Dreteus excretorii, licet parum adnectunt, glan:
dis conglobatae, illae dicunt, quae se habent tot
quot glandulae globulis propria tunica separati, ita
ut liquor in ipsis depuratus, per ductus excre:
torios singulis adnexos excernat; conglome:
ratae sunt illae, quae in unica tantum tunica com:
prehendunt, et unicum tantum constituunt vas, per quod
liquor ipsis depuratus emanat.

Ad has referuntur etiam glandulae subcutaneae, quae
in tota corporis superficie observant iuxta
Anatomen peritissimi Malpighii, et quibus vas:
cula minimissima excretoria pori cutanei
inservunt ad transpirationem corporis, et
ad expurgandas tartaros et salinas serositates
a sanguinis massa redundantes, aqua expulsio:
ne, quae sudores sunt, et alii, humores sudori:
feri.

Membris.

Juve mevito post tractationes de humoribus ve:
nit Quivendum de Natura partium Corporis
humani, nec non de earum diffis, Actionibus
dignitate, et usu, cum Membra et partes
ex ipsis humoribus generent; Hæc pauca
igitur in compendium exponam, non omnia com:
prehendendo; cum hoc precipue sit Munus
Anatomicorum; sed tantum exponam quid
et quotuplex sit pars, partium diffa denum:
ple tum à Materia, tum à dignitate, actione,
et usu.

Quid sit Pars.

Ita apud Medicos, et precipue apud
Avicennam, Galenum, et Hippocratem significa:
cant hæc verba, pars, particula, Membra,
et locus, licet Aristoteles i° de Historia Ani:
malium membra à parte disguit, et vatio
est, quia nomine Membri dissimilares par
tes solum, et organicas appellare asseruit;
similares verò inquit partes et particulas
dici, non autem Membra, quæ sicut Avicenna
ter i.a i.i Definiunt.

Membra sunt Corpora, quæ ex i.a Humorum
commixtione generantur; sed veneva hanc
Definitionem non esse veram, patet; cum ex
una parte solum constet, ex Materiali
nempe causa, et desit formalis, quæ est
diffa specifica, quam Definitio ab alijs
debet differre, alias necessaria sit; ex
alia verò parte, quòniam non conuenit

omnibus partibus, cum partes dissimilares non ac-
cedant ex ipsa humorum mixtione, sed ex com-
positione similarium partium, quæ sibi immedi-
ata ex humoribus mixtis oriuntur; Galenus in
de usu partium dixit partes esse corpora, quæ
nec undequaque conscriptionem habent quia
nec undequaque coniunctas sunt aliis, et in Meto-
di medendi cap. 3. ait partem esse id, quod
totum complet et integrat; verum quia inqui-
vit definitio partium viventium, cum illæ sola
sint, quæ et sanitate et morbo subiiciunt, et
definitiones a Galeno traditæ conveniunt
partibus non viventibus; Hinc cum Fernellio lib.
2. de Pathologia cap. 8. partem ita definive
polevimus

Pars est corpus toti cohærens, et communi
utilitati inservens ad illius functionem, ut ejus
præparatio; Hæc definitio constat genere
et differentiis, quibus viventes partes et mortuæ
partes ab inversis disjunctæ sunt; genus est corpus,
quilibet enim pars corporis est corpus; alia cor-
pus ex non corpore constituere, quod est in-
possibile, et quia partes sunt illæ, quæ totum
constituunt, idcirco dicuntur corpora toti cohæ-
rentia; hæc enim pars ejus est, id est
ut toti cohæreat ad illud quod est, quod indi-
cabat Galenus partes nec undequaque in
conscriptione habere ejusmodi, nec unde-
quaque coniunctas essentialiter; nam si ejusmodi
haberet conscriptionem, ita non amputatio

tota cohaereret, et si undequaq: coniuncta
alijs esset, similiter non cohaereret, quia illa
quod dicit cohaerentia, ab eo differunt debet
cui cohaeret; quod autem alteri coniunctum
est, undequaq: a illo non differt, sed unum,
et idem corpus est cum eo, et sic nerui pars
est corporis totius cohaerentis. Quo
Pacto communem uita fruentes, quae uerba ha:
serunt uiuentes partes, an non uiuentibus,
scilicet humoribus, pilis, unguibus, et
si alie partes sunt, quae non uiuunt. Sicut
enim huiusmodi partes tota cohaerent, ut
hominem communi uita non fruuntur.
Tertio ab illius functione, ut disquirunt partes
naturales corporis a preternaturalibus, et ab hu:
moribus carneis in corpore existentibus, quae
alunt et uiuunt, sed nulla functione
naturali tota corporis, sed potius incom:
modum afferunt, unde et hanc ultimam
differentiam differunt partes neque a partibus non
uenis.

De Partium Differentiis.

Partium Differentiae possunt desumi uel a con:
positione earundem uel a facultatis dignitate,
aut a fine ipsarum, uel ab illarum
temperie. A Compositione enim partes
similares, uel dissimilares, et si illae
versus differunt tone materiae, ex qua
constituunt, et hinc partes spermatica
uel sanguinea.

De partibus similaribus.

Partes ipsas, quæ ab nobis sæpe sæpius, ex quadam cognitione facilius dissimilares innotescant, sub istis ex similaribus componunt; quare ita dicendum quid sit pars similaris, qualis et quanta sint, et quis usus unaquæque idarum; Pars similaris ex Galeno in Methodo Cap. 6. ita est, quæ in similares dividitur particulas, ita ut singulæ particulæ partis similaris idem sortiantur nomen, ac eandem rationem; Hinc Avicenna ita in Cap. de Membris, dicebat membra simplicia esse illa, quæ in similares sibi partes dividuntur, quarum quælibet sensui manifesta eandem et definitionem cum tota conveniat, ut Carn. Ossa et, non quælibet ossis particula sicut minima ossis nomen, et naturam retinet.

Quoad numerum partium similarium est difficultas; Avicenna autem ponit ossa, cartilagines, nervos, tendines, arteriarum, venas, membranas, et carnes, quibus omnibus Fernelius addit cutim; Galenus vero ut colligit diversis in locis etiam libris enumerat, alipes, medulla, pilos, ungues, ac etiam cuticula; animadvertendo tamen, quod istæ omnes enumeratæ partes non sunt viventes.

Pilus est pars similaris non vivens, frigidissimus et siccissimus, ex fuliginosa vapore pororum cutaneos exeunte a calore elevato,

et á frigore externo concreto, genitus expulsi ane fuliginosus partium corporis tutela, et ornamenti gratia; sedò cutis debet esse moderatè rara et sicca, nè ipsev nimiâ raritate vapor fuliginosus statim transpiret, aut ipsev nimiâ siccitate in pos: sit crire.

Unguis est Pars similaris, quidam et sicca posita in extremis digitorum, genita ex cuti: sis, et tenuis nervorum, ac tendinum ex: crementi gratia decoris, et ut facilius ali: quid apprehendat; vatq; acies eius continuo dugeat, est, quia tale excrementum ex supe: ficiali, sunt valdè posita in extremis di: gitorum, et ipsev ornamentum, et facilioves apprehensiones.

Quo Partibus Dissimilaribus et Organicis.

Partes dissimilares, seu organicæ sunt illæ, quæ in partes dissimilis natuvæ, et diuersæ spe: cieì dividunt; exempli sit Cor, Iecur, Renes, quæ dissimilares appellant, quia Membranis, uenis, nervis, Arteriis et Parenchymate constituunt; Qui Manus, Brachium ex ossibus, nervis, Carne Musculorum, et reliquis com: ponunt, ità ut si similares partículæ illæ sunt, quæ apud habent formam, et in se tot sunt similes, è contrà dissimilares Ve: scindunt in diuersas partes, et quilibet pars

non potest, tali respondere.

Ajunt Multos idem uidet resonare organicum, et dissimilare, quasi unum et idem sint, neq: diuersa de ipsis dari potest significatio, cum tamen reuera omnis pars dissimilaris sit organica, cum uero omnis pars organica sit dissimilaris; ossa enim, Uene, et Arteriæ sunt partes similares, tamen cum sint uariæ conformatæ, et actones organicas exercant, organicæ dicuntur; Ita et sint similares organicæ non figura, atq: usu.

Partes organicæ sunt, quæ determinata edunt actiones in propria conformationis, cum integras habent duas conditiones, scilicet in numero, Magnitudine, conformatione, et situ; Nomine autem conformationis uia considerant, figuram, Cauitas, asperitas, et Ueritas; pars enim organica nisi debita habeat figura, nequit suas exercere operationes, ignoranda Caput debet esse rotundum, brachium longum; et sic de aliis; cauitates, et sua definitio ita exercenda debent habere certos meatus, ut sunt Uenæ, Arteriæ, Ventriculus &c; Ita et pena Arteriae, in interiori superficie debet habere Leuitatem, et uias suauitate effoumando insigne, nunquam partes debent esse rugosæ, qualis est Ventriculus in interiori sui superficie, et Cibum Deglutiendum, et Coquendum.

In Magnitudine verò determinate, Officium
Actionis, si sit innata partis Naturae, non
alia est Magnitudo, quae dari in Jecore, Alia
in Corde, Alia in Cerebro, alia in Ventriculis un-
dè ut habitus quilibet partis, quia ejus exercet
operationes, non semper & unicas partes ov-
ganicas gerit, sed aliquando coniunctim et
quinque, vel duas, vel tres, unica singula, de
Comprehensione partis digiti regulirunt,
quantus ad situs considerare debemus partis
connexione, non ut quare Manus sum
bene exercet debet habere situs in Hypo-
condrio dextro, sien in Sinistro, Intestina
in medio Abdominis, Ventrum in Vesica,
et intestinum rectum, qui ossa debent inni-
tari in Tuberculorum connecti, Qui labia, et
palpebrae, quae Juvio Hunguidi Manente, ne-
cessa est ut sint distincta, vel separata
Vitiatum tamen partes, in Spinalis, et ignobiles,
partes quinque organisce, quae inservunt
ad esse vivendi tres statuunt, Cerebrum,
Cor, et Jecur; alij superaddunt testes vone
specialis dicunt principes vone usus et
Inter sedes Jacullatis Gubernantur tota Corpus.
Partes Ignobiles sunt illae, quae Stamulant
principibus Diaphragma, Arteriae, et
Pulmo ad usum Cordis sunt Constitutae;
Ventriculus, Intestina, Lien, et vag: ue-
sica Inter Jecur ovgoeum sensus vone
Cerebri.

De Spiritibus.

Tria sunt, Hippocrate, quæ Corpus nostrum constituunt, nimirum contentæ, continentia, et impetus faciendi; Hoc est humores, membra, et Spiritus.

Secundum igitur est universaq Corporis nostri partes habere calidum innatum ad omnes actiones faciendas, sed quia ex se sinualidum est, et facile in dies languescit, ideo à Cordis calore, præcipuè verò ex Spiritu fast est ut instaurari; Spiritus in genere definitur quod sit aerea, tenuis, et pellucida substantia caloris Naturæ sedes, facultatum vehiculum, et quasi Instrumentum functionum obeundarum; Alij dicunt, quod iste Spiritus generetur ab exaltatione sanguinis benignioris, et lenis inspiratu.

Duplex est Spiritus, unus qui dicitur insitus, seu implantatus, qui nihil aliud est, quam ipse met calor innatus, alter verò influens, qui talis appellatur, quoniam Influxu fovet prædictum Spiritum, unde quotiescunq; in Medicos sermo sit de Spiritus, intelligatur de influenti cum sit præcipuum Instrumentum ad actiones adeundas, et in partibus principibus elaboretur, ut ad Influxus ductus in omnia membra influat iunctus cum calido innato, ad hoc ut facultates et potentiæ reducantur ad actum. Diximus suprà quod Spiritus sit tenuis, et aerea substantia, quia sui tenuitate, et celeritate incredibili penetrat totam molem Corpoream, et quadit ad minu-

kissimos particulares poros, et Musculorum in:
terstitia; pellucida est, quæ gaudet luce, et
tenebris, undè spiritus nullè sunt alacriores
die serena, quàm nebulosa, ut autem Melius intel:
ligatis, et disquatis spiritus insitus ab influenti,
notandum uenit, quod spiritus insitus est ille, qui
in singulis partibus à pris principijs nostræ gene:
rationis relictus est, quæ sunt semen et sanguis
Menstruum; influens uerò est ille spiritus, qui
aliundè manat, et immittit ad conseruandum insitum,
quoniam spiritus insitus, sinè calor innatus cum
in partium functionibus continuò occupet, facilè di:
sipabitur, ac destrueretur, nisi continuò influentis ad:
uentu resarciretur.

Omnes Medici statuunt tres esse spiritus influen:
tes, Naturalis, uitalis, et Animalis; Naturalis Ductus in
Epate, et una cum sanguine per uniuersam Corporis
partes diffundit ad Naturales functiones exercen:
das, scilicet generationis, nutritionis, et Incre:
menti, tamen Auctores inter se disputant, an iste
spiritus naturalis dari possit cum Auctoritate Galeni,
qui dubitatiuè de eo locutus fuit, tum ob uarias
rationes à Riuerio expositas, nihilominus concludit
dari dictum spiritum naturalem, quia licet [redacted]
actiones naturales à spiritu insito exerceant, tamen
insitus indiget influenti, ut conseruetur, qui cum sit
similis Naturæ, et is partim ab Epate producere debet.

Spiritus Vitalis generatur in Corde ex spiritu naturali
et Aere in pulmonibus preparato, distribuitur sin:
gulis partibus per Arterias ad calorem Naturalem ro:

bovandus, et ad vires instauranda, et consentaneus est Card. ad Ductionem tenuissimæ huius substiæ suppeditavi illas portiones spirituosas, et depuratas in epate, ad hoc ut sint aptores Materiæ ad Ductionem Spiritus vitalis.

Spiritus Animales sunt, qui ex Spiritu vitali, atq: ex sero inspirato, et per Naris attracto in cerebri ventriculis producunt, unde distributi per nervos motivos, et sensitivos in omnibus Corporis partibus motus ad sensus efficiunt. Tractus autem, per quos vitalis illa portio spiritum ad cerebrum defferat, sunt Arteriæ Carotides.

De Facultatibus Animæ, et Actionibus.

Hactenus de humani corporis partibus solidis, et fluvidis disseruimus, nunc de animæ facultatibus, ac functionibus sermo supervenit; ideo cum illæ tanquam à ista causa ab anima ipsa dependeant, hinc quid illa sit prius erit dicendum naviis ommissis opinionibus circa Animæ essentiam, cum iam habuerimus in physica ea omnia, quæ ad ipsam spectant, nunc Definitionem tantum trademus, quæ sic habet; Definitur igitur Anima à priori, quod sit Actus primus, et Perfectio Corporis naturalis potentia vitam habentis. Atibi à posteriori definitur Anima, quod sit Forma Substantis Corporis viventis, per quam vivimus, nutrimur, sentimus, movemur, et Intelligimus; Dicitur Perfectio, et forma

corporis potentia uitam habentis, ut Intelligamus Animam non esse actum in Cuiuscumq: mattis, nam omne Corpus matte est Animatum, ut uidemus in artificialib, in quib deest potentia, et potestas uitæ, et inhabilitas ad actones exercendas; Corpus enim est tanquam sedes Animæ, in quo Instrumenta Organia uigent, et Anima suas exercet Functiones; et cum Homo constet Materia et Forma sicut omnia Corpora phisica, Materia illius sunt omnes partes, Anima uero Forma, cum Anima sit Causa omnium actionum Corporis uiuentis, unde patet, quod Anima absente cessat omnis actio; Tandem cum Substæ immateriales non nisi per Effectus dignoscant, uariæ ab ea exercent Actones et potentias, et Virtutes diuersas, quæ illius essentiam proxime sequunt, et ab ea immediate dependent quam illæ appellant Virtutes, seu Facultates, de quib nunc est agendum.

Est igitur Facultas insita uis Animæ, qua ad proferendas actones ipsa utitur; Definitur a Galeno effectrix actionum causa, Ideoq: Facultas est appellata, quia facit, quod facere potest.

Medici diuidunt pro suo instituto Facultates, et actones in homine in naturales, uitales, et Animales secundum tria membra principalia, Cerebr, Cor, et Cerebrum, a quib omnes Functiones in Corpore gubernantur; differt autem Facultas ab actione, quia una habet tanquam causa, altera uti effectus, unde tot sunt actones, quot Facultates.

De Facultate, et Functione
Natti, et i° de Nutritione.

Notandum est Animam vegetantem omnibus viventibus esse communem; Tres enim sunt huius Animæ facultates, quæ sub nutritione cadunt; Nutrix nimirum est ad individui conservationem; Auctrix, quæ facit ad Maioris quantitatis adeptionem, generatrix, quæ conducit ad speciei conservationem, et harum functiones sunt nutritio, augmentatio, et generatio.

Nutrix est illa facultas, seu insita vis Animæ, qua Alimentum vi Caloris innati in Corporis substantiam convertit, ut repararet id, quod absumitur, et durat hæc restitutionis, et nutritionis vicissitudo, et totam vitam, nam Animal quousque vivit, nutrit, scribebat Aristot. i° de generatione, et Corruptione, et ideo bene complexus est Nutritionis naturam Zarabellas lib. de accretione, et Nutritione cap. ultimo, dum scribebat; Nutritio est ageneratio partium materiæ in Corpore viventis, et Alimento extrinsecus admoto facta ab Anima vegetante, et Calore nattali, ut Materia, quæ fluxit instanter, et ipsum viventem possit servare usque ad illud tempus, quod est illi à Natura prescriptum; neque nevo licet in Nutritione Alimentum convertatur in substantiam partium, Nutritio differt à generatione, nam illa est partis substantiæ exigua portionis iam consumptæ; generatio nevo totius carnis et totius substantiæ; et ideo recte una appellatur ageneratio partium, altera

uero generatio simplicitr.

Facultates principes, alias habent sub se ministras, nam facultas nutritiua habet attractricem, retentricem, concoctricem, et expultricem, quarum actiones sunt attractio, retentio, concoctio, et expulsio; Harum unaquaq: duplex est, officialis et priuata; ia est illa, que inseruit toti corpori, ut ventriculus, lyam, que partes omnes actionem edunt officiale, quia non solum sibi, sed toti corpori alendo alimentum attrahunt, retinent, et concoquunt, et expellunt. Priuata uero, que partis tantum, in qua exercet, attrahit, retinet, concoquit, et expellit.

Attractrix Anime facultas, siue Hepatica ministra, que Alimentum attrahit iuxta dispositionem partis nutriendae, non cum omnes partes diuerso sint predite temperamento non omnes eadem subtra, sed secundum Hepatis familiaritatem, et similitudinem sibi attrahunt; Attractio autem cum est actio, et officium Calorem, et siccitatem, tum etiam uitios respectiue, dixi respectiue, non actio istam attractionis alia est priuata, alia officialis iuxta diuisionem superius allatam de nutritione. Priuata est, que solum competit singulis partibus priuatis, et non habentibus officium cum alijs. Officialis uero uarias qualitates, uitios etiam habet secundum rectitudinem inseruientes, et illae sunt partes superius enarratae, que commune habent officium cum toto corpore.

Retentrix facultas ea est uis Anime, a qua

partes attractus retinent Alimentum, neque inconsonum est, quod et attractionem; qua partes Alimentum sibi familiare attrahunt, aliqua quoq: facultate prædita essent, ut retinerent Alimentum attractum, ut eo fruerentur in eorum substentationem; cuius actio partis retentio est, et hæc partis Officialis et privata est, p.o vegetatu partium organicarum, et publico munere in Corpore inservientium, Altera, quæ Opuio tantum munere inservit, quæ alimentum beneficio calidi et Sicci, Qut Officialis ultra prædictas qualitates obliquarum fibrarum, habet etiam subsidium; non sicuti rectæ fibræ attrahunt, obliquæ retinent, transversales expellunt. ~

Concoctrix facultas est alia vis Animæ, Qua partes Alimentum immutant, sibiq: assimilant, sicq: cibum diximus conversum esse in ventriculo, Epate et alijs partibus, quando in Colore, odore, sapore, et p.is qualitatibus, tum etiam in Substantia partibus est Assimilatum; Differt autem Concoctio a Nutritione, nam Concoctio est assimilatio; Nutritio vero unio illius, quod assimilatum est. Concoctrici facultati ipsa concoctio, quæ est eius actio, seu functio Corporis nostri calore efficitur; Distinguitur autem in Officialem et privatam, p.a quæ fit in partibus modo communi beneficio destinatis, altera vero, quæ in singulis partibus nostri Corporis exercetur, et solis qualitatibus prædictis tam una, quam altera exercetur, ni mirum Calore et humiditate cibum fibrarum

beneficio, cum illis non egeat concoctio; Humores autem concoctionem iam superiori innotuit, quod sit triplex, nimirum 1.o quæ fit in Ventriculo, et Chilosis dicitur; 2.o in Cyste, et Cmalosis vocatur; 3.a in Singulis partibus.

Facultas expultrix est est, qua partes post concoctionem res sibi inutiles expellunt, et hæc fuit necessaria ad humani corporis conservationem, ut non solum feces expellant, quæ alienæ sunt et naturæ nocentes, verum etiam ut partes officiales non solum excrementa, sed etiam substantias utiles expellerent; Hæc facultas parvis habet duplicem actionem, quæ expulsio dicitur, divisa ut superiori de cæteris in officiali, et primaria, hæc quæ solo calore et siccitate utitur, altera verò istis qualitatibus una cum subsidio fibrarum transversalium.

Dubitatur quomodo attractio, retentio, et expulsio quæ sunt actiones valdè diversæ quomodo ab ijdem qualitatibus efficiantur, nimirum calore et siccitate, tamen non temperies, sed causa actionis superiori est cognoscenda. Temperies enim est tantum Instrumentum, seu Animæ, nec implicat, quod unum Artifex uno eodem; Instrumentum diversa modum operandi Officiali, dum efficit facultas Animæ in hisce muneribus exercendis, licet tamen non sit negandum diversos Caloris gradus et siccitatis verò privi de hanc, vel de illa actione, quatenus nobis sint Incogniti.

Dubitatur 2.o de Hum.o Deficienti facultate, et

functionum, non Galenus appetentiam constituit
non solum Animato, sed etiam natum in ventri-
culo, alibi distributum, et secretum non enumerat.
ac assimilationem, et appositionem omittunt, quas
omnes facultates et functiones uidens á quedam
dis diuerse, et sic plures esse constituendas. ~
Ad has obiectiones respondet Rinuerius dicendo
appetentiam ab attractione non differre, ve ipsam
distributio et secretio, quod non leuant ab alijs
facultatibus, sed esse mixtas et dependentes ab alijs,
cum fiant partim ab attractice, partim ab expul-
trice, sicuti appositione, et Assimilationem non
esse ab aliqua facultate peculiari, sed uarios
tantum esse concoctionis gradus. Galenus autem
propriis et distinctis nominibus descriptsit has ac-
tiones et facultates clarioris doctrinae gratia, non
autem, quod sint reuera distinctae ab alijs actio-
nibus. ~

De Facultate Auctrice et De Augmentatione.

Auctrix facultas est illa uis Animae, qua
Corpus ex Alimento in suam substantiam con
uerso in omnem dimensionem extendit, et iux-
tam magnitudinem consequitur ad actiones con-
ueniens exercendas. ~
Clarius definit á Zabarella lib: de Actatione,
et Nutritione Cap: 25°, Auctio est Motus
uiuentis Corporis, quo totum et omnes partes

secundum omnes dimensiones simul extendunt
ad maiorem quantitatem factus ab anima ve-
getante et calore natus ex Alimento extrin-
seco assumpto, et in maiores consumptis par-
tibus, partes substiæ conservo, ut ipsum viventis
debitam sibi magnitudinem assequatur ad exer-
cendas omnes operationes.

Sciendum autem Accretionem, sive Auctionem esse
dimensionem Corporis secundum tres illas om-
nes dimensiones, nimirum in longitudinem, la-
titudinem, et profunditatem.

Nutritio vero, quemadmodum Augmentatio à nutritione
non fit ab toto Animæ, quæ utitur eodem tamen
nimirum nativo Calore, habent commune Subiectum
quod est Corpus viventis sive Animatum, habent
eandem Materiam, quod est Alimentum, ex qua
differunt tantum forma, et fine, nam forma
nutritionis est unio Alimenti, Accretionis vero
motus extensionis. Differunt vero fine, nam
nutritiva facultas alimento utitur, quatenus
substiam partis conservat simpliciter; Auctrix
vero, quatenus substiæ magnitudinem, et iux-
tam quantitatem intendit, nec dicet Mattis
substia nutritionis absq: quantitate consistere
non possit, tamen non substiam respicit, quatenus
habet quantitatem, sed tantum quatenus est
substia; Augmentatio vero eam substiam respicit
non qua est substia, sed quatenus habet quan-
titatem, exemplificat enim, dum in Carnem
mutatur sanguis, eatenus est Nutritio, quæ sola

carnis substiam verificit, qualenus nero nu:
tat in carne maiorem, eatenus est augmenta
tio, quae non verificit substiam carnis, sed illius
tantum quantitatem.

Differunt etiam vere temporis, non nutritio toto
tempore vitae durat; augmentatio nero usq:
ad certum vitae tempus, homo enim, et ut Ipsu:
vimus ad 25 usq: 30 annum extendit; ho:
enim ut et alia viventia non semper au:
gent, sed ad certum usq: aetatis terminum; quod
non fit vere primae, quae semper suam retinet
vitam, sed corporis praecipue ossium, quae Ipsu:
su temporis, quae aetatis ita induranti, ob con
tinuam humidi primogenii exsicationem, ut
ad extensionem amplius apta non sint, ut etiam
alia partes solidae assequantur, aquam exten
sione secundum trinam iam enumeratam dimensi
onem pendet immediate ipsa augmentatio; non
tamen dicendum auctricem facultatem ob id vi
tiari et corrumpi, quia semper non sit in
actu 2°, non duplex est causa cessationis
una a fine, altera a subto desumpta; a
fine, quia iam debet auctrix facultas cessare
cum non iustum magnitudinis terminum consequitur;
a subto tamen, quia exsiccatis ut diximus par
tibus solidis praecipue nero ossibus, non habet corpus
extensionem aptam.

Ortus Problema autem scitu dignum, quare omnes
homines ad eandem magnitudinem non conveniant.
Ratio triplicis, uel tantae diversae dispositionis

corporum, uel rone similitudinis juvenum, uel rone nutritionis; ex 1a causa, quia corpora pro humidiora et calidiora, eo sunt aptiora ad extensionem, magisq: citius crescunt, quam frigidiora et sicca, quorum partes ut ita sunt ex tensioni partes; ex 2a causa, quia semen hominum partium ideae, omnesq: earum Collationes transferunt a parentibus in liberos, quomodo autem quantitas in uiuente acquiratur; sine Augmentatio, licet uarie sint opiniones, ea tamen uerior est, qui credit id fieri per extensionem, quando scilicet Alimentum omnes corporis partes, earundemq: omnes positiones differentias extendit, quod fit dum omnes poni rigent, quibus rigidis partes extendunt extensis, atq: auctis omnibus partibus totum etiam augent eodem modo, quo spongia in amplitudinem extendi uidemus postquam in omnes eius partes aqua se insinuauit. Ad extensionem autem Corporis etiam Animae quoad uirtualitatem extendit. 3a causa, quod homines equalitate crescant est, quo enim citius et copiosius nutritur corpus, eo etiam magis et citius crescit, et quo imperfectius et parcius eo minus et tardius.

De Facultate Generatrice, et Generatione.

Generatrix facultas est ea uis Animae, qua homo sibi simile edidit ad Genitum speciei

conservatione. Hinc generatio, quæ est eius actio, est sui similis. Dicitur; viventia autem similia generare dicuntur, dum aliquid de sua forma, et de sua materia habent, id quod fit dum semen exibent. In semine enim est et materia et forma futuri canis, neq: differt a cane canis semen, nisi sicut potentia ab actu. Semini nihil addit, quam organorum expressio, quæ confuse prius erant. Ordo ordo assimilationis, siue generationis indita est viventibus in 1.a Dei creatione dum omnibus viventibus benedixit dicendo crescite et multiplicamini.

Duplex autem est generatio, una, quæ univoca est, et sibi simile generat, et talis est generatio omnium animalium perfectorum; Altera æquivoca, in qua res diversæ et dissimilis naturæ generant, et talis est generatio omnium animalium imperfectorum, quæ ex putredine oriuntur, et quando forma introducit in materiam nova generatio non apud Medicos creatio appellatur.

Generativici facultati duæ alia subserviunt Alterativa ximirum et Conformativa. Alterativa est, quæ subiectum generationis materiam alterat et immutat; Subiecta autem generationis materia est semen, quod in naviarum partium naturam transire requit, nisi prius omnes illius qualitates tam 1.a quam 2.a varia immutent; Ideo tributa est Animæ peculiaris facultas, quæ munus istud officiat; Alterativa et Immuta

vix ideo appellatae.

Conformatrix est, quae toti Corpori et singulis eius partibus debitas figuras et formas datgit; Seminales vero materias elevatas et pressatas recipit facultas conformatrix, et ex ea omnes corporis partes effingit, et unicuiq: earum debitam magnitudinem, figuram, situm, connexionem, et alia omnia commode assignat, quae cuiusq: peculiares actiones ad commode exercendas requiruntur.

Varius autem est propagationis animatorum modus, non diversimode succedit in plantis et vegetabilibus, in quibus radices et ramos ex arbore excepitos arbor eiusdem speciei constituit, ita tamen, quod materia avulsa convenientem domicilium anima praebere possit; In animalibus vero et si quoq: varius videatur propagationis modus, dum alia ova pariunt, alia vivos foetus, tamen in eo convenire videntur omnes, quod alia nulla corporis parte avulsa, sicut plantae, sed semen, aut semini quid analogum generant.

Est et differentia inter plantas et animalia praecipue praecipua in, quod plantae, quae semen generant tale generant quod ad similes plantas producendas solum sufficit; In animalibus vero, quae sexum habent neutrius parentis semen ad simile generandum sufficit sed ut Plato ait utrevq: sexus suam ad generationem conferat, et neutrius sexus semen sum pte seorsum, sed coniunctum in

utero femina unitus prolificus et fecundus fit; unde benedicit, quod mas ad in se ipso, et in alio; femina vero in se ipsa generat; plura essent circa generationem gignendae, quae cum videantur, quod intentum nostrum omitti possunt, et videri possunt apud Senertus.

De Facultate Vitali.

Post facultatem naturae adest facultas vitalis ac tonitis et organis peculiaribus a natura, et Animali distinctis; Haec facultas sedem suam habet in Corde, et recte haec facultas appellatur vitalis conservans, quia cum in insito calore vitam constituat, illius pariter conservatio fit mediante spiritum vitalium influentium, qui ab ipso met Corde dependent; Definitur igitur facultas vitalis, quod sit ea vis Animae, quae Spiritus vitales in Corde generans, et vita in toto Corpore conservat, quemadmodum inservientes huic facultati, pulsus, nimirum et respiratio. Pulsus nihil aliud est, quam functio Cordis et Arteriarum composita ex Systole et Diastole cum intermedia quiete orta a facultate pulsifica Cordis ad varias generationes spiritum vitalium et ad eorundem distributionem totum Corpus efficiendam. Diastole nihil aliud est, quam dilatatio Cordis et Arteriarum ad aerem recipiendum suo quentilatione circa Cordis; Systole a contractio est, constrictio partium, ad hoc ut Corpuscula nimosa excrementa, ex generatione

spiritum ovta fovas propellat una cum distributione Calovis per universum Corpus; inq; Systole autem et Diastole dari intermedia quies quia non potest fieri transitus ab uno contrario ad aliud, nisi per medium.

Via posteà sunt, quæ requiruntur ad pulsum efficiendum, scilicet facultas pulsifica, quæ est ipsum agens Cor, et Arteriæ, quæ sunt principale instrumentum pulsui apta, quæ ab illa facultate commouentur, tandem usus et necessitas, nimirum spiritum generatio, et Calovis natiui conseruatio.

Respiratio est Actio partim Animalis, partim naturalis, qua per os ducitur Aer ad pulmones distento, et dilatato thorace, et vapores humidus eodem contracto excludatur ad Calovis natiui conseruationem, et spiritus vitalis generationem; Constat autem duobus motibus, et intermedia quiete, scilicet expiratione et inspiratione; Inspiratio fit dilatato pulmone et thorace, et Aer per os, et naves de Cordis vesiculis atque hinc; Dilatatur autem thorax per Musculos huic officio destinatos, unde dilatato thorace etiam pulmo dilatatur, nè in illa cauitate detur vacuum, et sic pulmo Aere impletur spiritum fouis, et Cordis æstus temperet, et sanguinis efferuescentia compescat. Expiratio et Compressio pulmonis, et thoracis ad fuliginosa excrementa per os, et naves excludenda, nam predicta expiratione thorax et pulmo contrahuntur, et

se se contrahendo aerem calidum, et fuligi
nosos Vapores á corde emissos foras exclu-
dunt; Hay etiam in media spina aedem vene
qua diximus deputatam; Iuia pavit ve:
pirum ad efficiendam respirationem, Fa:
cultas Animalis Musculis thoracis movet
insita naturalis, quae summam impellit
ad Motum, ut Cordi auxilio; Instrumen
ta sunt Omnes partes respirationi dicate
tandem necessitas, et usus respirandi ad
cordis calorem ventilandum.

De Facultate, et Functione Animali, et p.º de Facultatibus Principibus.

Hesdutis ijs, quae spectant ad facultatem vitalem,
et naturalem reliquum est ut accedamus ad ea quae
spectant ad Animalem, cuius functiones cum alia
sint infimae et principes; Alia extremae et minus prin-
cipes, nos quoq: eodem ordine servato á principibus
exordium desumemus, quarum cognitio ut strictius,
et perfectius habeatur circa ipsius essentiam versa
bitur hoc unum scientiae, quod sicuti facultates en
naturales sunt tanquam causae, ita effectus sunt
tanquam actiones ab ipsa Anima dependentes.
Est igitur facultas Animalis ea vis Animae, qua
homo sensum Motum et principes Animae functio
nes exercet, et solis Animalibus contingit, quae
de causa talis appellatur.
Tres nobissimae sunt Animae functiones; Im:

Imaginatio scilicet, ratiocinatio et Memoria; Cum autem istæ functiones principes Animales, quia in solo cerebro suam habent sedem. Immaginatio est illa Animæ actio, qua omnium Objectorum species à se invicem Gliciunt et Discernunt, non cum à Natura insit, et unus quisq: Sensus proprium et peculiare habeat Objectum, cuius speciem recipit in proprio Organo, ea tamen non Dijudicat, cum solus Gikneat de Immaginationem, de quam Geruntur species Gq proprii Instrumenta. Cum igitur cerebrum sit Sedes principis facultatum, Dum sensuum diversorum Obiecta illi communicant, Repræsentant p. in Immaginatione, et à se invicem distinguunt, quod Negnent præstare Sensus peculiares, U.G. Lisii facies albedo sita, quod est Sensuum Obiectum et cadit sub Odore albedo sita repræsentat, non autem Dulcedo. Gustui è contra Dulcedo et non albedo; At Immaginatio utriusq: Recipit, et vere Dijudicat. Porro Imaginatio non solum res præsentes sed etiam absentes Gicipit, et in Animo repræsentat, multaq: Componit quæ sæpe nunquam extiterunt, ex analogia tamen eorum quæ sensibus sunt consueta, nihil enim cadit in Imaginationem, nisi prius fuerit in Sensu quæ Quidem Animi Gationes, quæ veniunt sub immaginatione in duas distinguntur species, nimirum in Sensum Communem et phantasiam, et adsunt sensui Communi species tantum Gicipere Obiectorum præsentium; Immaginationem verò etiam res

absentes sibi Ponere, ac si essent presentes, nec Res, que non sunt et Impossibiles. ~

De Ratiocinatione. ~

Postquam species intelligibiles recepte fuerunt a sensibus externis per spiritus Animales in organo determinato residentes et sensui Communi allate, mox ad utteriora in cognitionem et deputationem phantasie apponuntur; unde phantasmata illa in immaginatione recepta intellectui agenti communicant, ut postmodum infixa in Intellectu patiente ea sic actu Detineat ut iterum supra species recepta Dividat, Componat, et cum Naturam et essentia speculetur, et investigat. Donec Intellectus non amplius speculationem se practicus dicat, dum beneficio Discursus bonum a malo, verum a falso Disquirit, et sic insurgit tunc Ratiocinatio sola homini peculiaris, cum reliqua sint etiam brutis Communes. ~

De Memoria.

Memoria est illa Animae actio, qua species sensibiles a phantasia, seu Immaginatione cognita recipit et reservat, et cum opus est eas exibet, cum verum species semel in Animo recepta diu conservuntur, et quasi Oreum quoddam, a quo illa Desumuntur, quando opus est. ~

Duo autem sunt actus Memoriae, unus qui appellatur vere memoria, Alter reminiscentia, et Disquirunt in hoc, quod Memoria est rei antea

cognite, et Excepta, ut Excepta eval iterata, et prompta apprehensio, seu repetitio; Reminiscentia vero est unius, vel plurium rerum in Memoria asservatarum notitia, quæ non simplé occurrit, sed recordata; ita ut Memoria sit recordatio rerum, sicut actu sunt, Reminiscentia verò est recordari sed sub diversa actione.

De Somno et Vigilia.

Non hic agimus dé somno et Vigilia sicut sunt causæ salubres, vel insalubres, et prout tanquam res naturæ á medicis considerantur, sed hic loquimur dé ijs post tractationem internorum sensuum, cum et ipsæ affectiones referant ad internas Cerebri functiones; nam Somnus nil aliud est, quam quies, et cessatio sensuum interiorum, et exteriorum ad Corporis recreationem instituta; et sunt sensus, Affectiones, et actis, et omnibus Animantibus competentes; hinc quæ inanimata sunt, seu quæ Anima sentiente destituuntur, ut Plantæ neq: Dormiunt, neq: sentiunt.

Per sensus interiores intelligimus potissimum, quod sit illa interna actio, et quasi sit receptio specierum, quæ á sensibus externis fierunt ad immaginationem; ideó dicit, quod sensus communis præcipué in somno afficit, hoc enim quiescente etiam reliqui exteriores cessant, tamen si somnus cessat illa actio, non tamen immaginandi, ratiocinandi, aut memorandi, quæ actiones in Dormiendo non raró exercent; Immó ipsorum sensuum non est omnimoda cessatio somnus; Dormientes enim violenta Circumstantia Obta, ut Clamores, Concussiones &c, atq: licet som:

nus dicat privatio, Vigilia habitus; Et est tamen
totalis privatio, sed huiusmodi, ut ab ea ad habitum fa:
cilis sit regressus, atq: ita ueram privationis essen:
tiam non complet.

Quoad causam, quæ sensus exterior ita uelut uinci
at, utq: est dignus Inquisitione, quare somni proxi:
ma, et immediata causa est spirituum detentio,
et Inhibitio, ne influant in organa sensus, et
motus; unde non Inhibeat totalis influxus spirituum
Communis opinio est, quod fiat á Vaporibus cere
brum petentibus, illius meatus obstruentibus, quod
tunc contingit in somno natti et quieto, quando
uapor benignus, et uelut viridus ex alimentis
in cerebrum fertur, eius ventriculos, et Meatus
Vrundit, ut spiritus detineat, et Animales ac:
tiones consopiant; et quod Somnus ex huius:
modi Vaporibus in cerebrum delatis excitetur, in:
de patet, quod ex Copioso Cibo et potu Meri
dionalissimus somnus longus, et profundus excit:
etur, cum ex his multi Vapores ad cerebrum fe:
runtur; Qui uero ualdé sobrij sunt, parum
dormiunt, quia pauci Vapores ad cerebrum
ferunturq, qui citó dissipantur; Tunc enim som:
nus cessare solet, postquam uapores illi á
calore nativo fuerunt resoluti.

Multis uero de Causis Inhiberi potest Spirituum
influxus, nam hoc efficiunt ea, quæ illos mul:
tos dissipant, uel obtundunt, aut alio quomis
modo sistant, nam Somni Causa precipua
prohibens Spirituum influxum est Vaporum

copiam ad cerebrum delatam; sunt autem multæ aliæ, quæ efficacius, aut saltem minus naturalius idem præstare possent: Verbis quandò Spiritus Animales sunt ita exsuti per diuturnos labores, Intentiones, Animi cogitationes, et studia, et curas, ut non suppeditet sufficiens eorum copia ad influxum ordinarium efficiendum; sed natura conveniat ad repararionem deperditorum, sic etiam à rebus frigidis assumptis, vel à motis spiritus quasi congelati subsistunt, et intercipiuntur; sistunt enim spiritus ab ijs, quæ Animum demulcent, qualia sunt suaves Cantus, Murmur aquarum &c.

Finis verò Somnij, est vivificatio Animalium, et totius Corporis instauratio, quoniam per somnum vires primario conservantur, quia ex longa defatigatione consumptæ somni beneficio iterum restituuntur, et membra ex longo motu defatigata ad pristinam naturam, et functiones redeunt. Rursus per somnum actiones naturæ efficiuntur, quæ per vigilias quodammodo impediuntur, nam tempore somni calor naturalis intus se se recipit, concoctiones melius celebrant, et nova sugevit materia ad spiritus gignendos.

Vigilia è contra nil aliud est, quam exercitium liberum sensuum internorum et externorum, quod quidem nullo modo potest accidere, nisi quis prius à somno excitetur, quæ excitatio in Animali dupliciter contingit, vel sponte, vel à quadam causa

extra. Prior modus naturalis est, et solet succedere, quando iam absoluta concoctione caloris naturalis, qui intra se se addiderat ex toto vapores remanent resoluti, et sic spiritus versus exeunt, et ad extra diffundunt abstatis omnibus obstaculis, quæ obstabant, ne spiritus ad organa sensuum liberum haberent transitum. Neq: tamen semper ab absoluta concoctione Animal expergiscit, sed quandoq: alias intra coquendum, quando, ibi vapores alvi ex humoribus viriosis ad cerebrum gerant. 2.° Modo succedit vel ab aliqua causa violenta, vel a clamore vel tactu &c. Notandum, quod illi, qui crassis abundant vaporibus non ita facile excitant, ut patet in ebrijs, et pavidis in p.° somno, qui profundior est, quoniam tunc vapores sunt copiosiores, et crassiores, unde paulatim absumuntur et attenuantur.

De Insomnijs.

Cum in somno accidant insomnia de his aliquid est dicendum ut eorum naturam, differentias et causas inuestigemus. Definitur Insomnium quod sit phantasma rei alicuius sensibilis Animali in dormiendo occurrens, unde somnium est affectus inquiquè phantasiæ, et fit dum simulacra, affectorum sensibilium in vigilijs ad cerebrum delata, et in spiritus Animales in priuersa, ibi conseruantur, quæ dum Animal dormit rursus occurrunt, et apparent, quo fit ut

Animal veneva se iudicet sensibus res illas cognoscere, quæ repræsentant ab illo simulacro, ut plurimum horis matutinis succedunt, quia tunc spiritus Animales sunt puriores Ipsem vestutio nem crassorum Humorum.

Quæ sunt Somnia principaliores, alia enim sunt insomnia naturalia, alia præternaturalia; Naturalia subdividunt in Animalia et Naturalia. Naturalia ea sunt generalia, quæ fiunt a causis naturalibus; Præternaturalia de quibus spectat ad theologos tractare, alia sunt divina, alia Angelica, aliæ diabolica; Animalia naturalia sunt, quæ circa res, quæ vigilantibus sunt obvata occupant, et ex veteribus vestigiis imaginum in diu formatarum efficiunt; Naturalia verò simpliciter ea sunt, quæ a causa latente in Corpore ut humoribus, temperamento, et varia Corporum dispositione oriuntur, nam Sanguineis Colores rubri, Conuiuia, Nuptiæ, Oscula, res venereæ, Musici Concentus, amplexus, et alia id genus de usuetata Phinentia; Biliosis Colores flavi, Ignes, Bellas, et Pituitosis Colores albi, aquæ submersiones, pisces, Navigationes, Melanconicis tandem Colores nigri, tenebræ, Cadaueras, Sepulcra, et alia huiusmodi. Ultra hæc Astrorum influxus varò concurrit, cum Corporis tamen dispositione ad insomnia efficienda, et illa potissimum sterit habere aliquam significationem.

De Facultatibus Minus Principibus.

Absoluto tractatu de sensibus extrinsecis principibus, accedimus ad tractationem facultatum minus principium, ut sic integram habeamus facultatum, et functionum cognitionem.

Hæ sunt facultates minus principes, nimirum sentiens et movens. Sentiens facultas est ea vis Animæ, qua ob.tum extrinsecum per medium idoneum delata in proprios organis recipiunt; illius vero actio sensatio appellatur, itaque apparet distinctio inter sensum sensibilem et sensationem; nam sensus est facultas, sensibile est ob.tum sensatio vero est tanquam effectus a causa productus nimirum a sensu.

Plura requiruntur ad hanc facultatem vite exercendam quæ tamen ad quatuor reducuntur, nimirum, nimirum instrumentum bene dispositum, sive organum et spiritus animalis; 2.o ob.tum proportionatum iuxta speciem cuiusque sensus; 3.o medium cum convenienti distantia inter ob.tum et sensum, ut recta fieri possit illius recepto; nam communis est philosophorum sentia, quod sensus supervenit sensum facial [illegible] sensationem.

Species sensitivæ potentiæ sunt quinque; visus, Auditus, Olfactus, gustus et tactus; visus est sensus, quo homo ob.tum visibile per medium diaphanum actu illuminatum oculis recipit, et qua deinde apparent conditiones supra dictæ.

Auditus est sensus, quo homo ob.tum audibile per medium sonis offerendis aptum auris recipit; organum adequatum est auris, hoc est extremitas poris auditorii; ob.tum est sonus, medium vero Aer, et Aqua; facultas ipsa Anima sentiens.

Olfactus est sensus, quo homo ob.tum olfactibile per medium necessum mamillarium recipit; eius adequatum organum sunt Nares, precipua

uero Gressus mamillares; obiectum sunt Odores, Medium sunt Aer, et Aqua; Facultas, Anima sentiens.

Gustus est sensus, quo homo obiectum gustabile per medium lingua percipit. Eius Quoque Instrumentum est lingua, vorè carnis varemibilis, et spongiosa; obiectum sunt Sapores, Medium, pellicula spongiosa; Linguæ facultas Anima sentiens.

Tactus est sensus, quo homo obiectum tangibile per medium idoneum percipit; Aequatum eius Organum est Membrana, nam ubi Membrana non est, tactus non fit; et sicuti sensus hoc obtinet Ope fibrarum ac membranularum, et nervulorum, quibus ex horum participatione recipit: obiectum sunt qualitates tangibiles, medium ipsa Caro.

De Facultate Motrice, et Appetitu.

Motorium est tres esse facultates Animæ sentientis, nimirum cognoscens, appetens, et loco Movens. Cognoscens sensus exteriores et interiores comprehectitur, Cognitionem sequitur Appetitus, dentq: Duo appetitus Animal movent; Appetitus igitur duplex est; sensitivus nimirum et Rationalis, cuius obiectum est bonum sive re vera tale, sive tale apparens; Sensitivus est ille, qui appetit id, quod sensibus tantum bonum videtur; Rationalis verò est ille, qui id appetit, quod veri bonum videtur, et ad nutum voluntatis efficit, et rationis ab Intellectu sequamur, vel aversemur, velle enim et nolle sunt actiones Voluntatis; cuius alia sunt elicitæ, quas scilicet voluntas per se edit, et non potentiæ inferiores; Alia Imperatæ, quæ indigent potentiis inferioribus. Appetitus sequitur Motus, prostquam cognoverit obiectum sive quæsitum, sive invitum.

Facultas motrix ab appetitu seu sensitivo, seu.

vonali impetuq, qui modo exequit musculis eius
aequato Instrumento; unde quatuor sunt Motus
calorum diffe, nimirum dum contrahunt, vel exten
dunt, vel transferunt, vel tonsi manant.

De Calido Innato.

Cum de effectuum cognitione inventis examinanda
sint intrinseca principia, quae se habent tanquam
primordia omnium operationum, quae in Animante
observantur; tractationem hic de calido innato
non omittendam iudicamus, et cum omnis cognitio
de re magis resultet ab ipsa ejus Incipiendum,
quae sic se habet.

Calidum innatum est humidum pigeneum omnes Corporis
partes sparsum spiritu insito, et calore nativo
undique diffusum; Calidum autem Innatum non ille
calor, qui mixto, quatenus mixtum est, venit intel
ligendus, sed inventis propriis, quippe cum hu
mido innato coniungitur; neque Calidum inna
tum nuda quaedam qualitas est intelligenda, sed qua
litas cum subiecto, unde tria concurrunt ad constitu
tionem dicti calidi innati, nimirum humidum pri
mogeneum, spiritus insitus, et calor nativus. In
spiritu enim calor perpetuo versatur, et spiritus
insitus cum humido primogeneo semper iniungi
tur, quare patet ex his ita unitis calidum in
natum constitueve, cum calor, spiritus, et humidum
radicale arctissimo nexu inter se coniungant, quo
circa calor ille quasi gubernator vitae nostrae ex
istit, quo omnes actiones efficiuntur; Neque spi

vitiosa tantum substantia esse debebat, quæ non se
valde mobilis est et dissipabilis, sed ut vita
diutius Deus haberet in humido stabili, ac Oma:
nente consistere oportebat, videlicet in humido,
non tenui, non aqueo, sed pingui, et oleaginoso, quod
gravitate similitudine est constentum, et Ovium ovigo
a pis nostræ generationis principijs habet origi
nem, et fundamentum, semine nimirum et sanguine
materno; Immo ut clariorem habeamus cogni
tionem circa huius humidi primigenei essentiam, ipsum
explicandum assumemus. Humidum ergo primigenum
est quædam substantia humida, pinguis, et oleosa per
omne corpus effusa, qua calor naturæ tanquam
Genio fabulæ conservatur, et quidem calor vitæ
nostræ Auctor et conservator, ut dicit Galenus
Duvave, certo inquit fabulo, non secus ac ignis
continuo indiget fomento, ut conservetur; et cum
humidum duplex sit in corpore nostro, unum aqueum,
alterum vero pingue, non potest calor ille vivificus
in humido aqueo sustentari, sed pingui, et olea:
ginoso, quemadmodum dictum est, ut candela accen:
sa non aqueo liquore, sed pingui sustentatur; verum
et oleosum, et pinguem substantiam non debemus intelli
gere ipsum, ut sevum, quæ frequentissime in
mulierculis reperiuntur, et ijs, qui oleosam degunt
vitam circa cutim, sed gravius similitudinem, et spiri
maticum, humidum radicale ex semine, et san:
guine materno, Ut diximus Deuchus, quod quidem
cum ex continua caloris actione deperdat, eius
conservationem exposcit a pingui, et oleosa Alimen:

torum humiditate, et continuatione. Animaduertendo tamen, quod illud, quod reponitur in locum deperditi, multo deterius sit et magis impurum nec adeo in quantitate, et qualitate sufficiens, alioquin uita in aeternum posset prorogari; sed eum sensim minuatur humidum illud primigenum, et impossibile sit, quibuis alimentis reponere aequale illi, quod antea fuit deperditum, absolutam mouendi necessitatem offert. Cuius humidi primigenii essentia reliquum est ut consideremus, quid sit calor naturalis, qui nihil aliud est, quam quedam qualitas omnibus animantibus propria, et familiaris, cuius beneficio uiuunt, et actiones suas exercent. Notandum duplicem esse calorem in corpore nostro, unum, qui dicitur Elementalis, et adhuc remanet post interitum Naturae immixtus, et ex quatuor elementis constat; Alter, qui Animalis tantum est proprius, et uiuificus appellatur, quia illo nutrimur, augemur, conseruamur, et uiuimus, unde Aristoteles bene dicebat uitam nostram esse conseruationem illius Caloris in humido proportionato.

De Hominis Procreatione.

Absoluto tractatu de rebus naturalibus, quibus Corpus humanum constituitur, reliquum est, ut ipsius hominis integre constituti procreationem examinemus ut exinde clarius innotescat artis Medicae subiectum, quod est Corpus humanum, et quia principia eius generationis sunt Semen, et

sanguis, dē ipsis exit agendū. ~

Ad hominis igitur generationē requiritur masculus, et femina, ex quorum mutuo congressu semen genitum ab utrog: effunditur, atq: in uteri sinū receptum, fetus rudimenta postea componunt; Semen nihil aliud est, quam substantia spirituosa et humida in testiculis elaborata ex residuo cibi concoctionis, hominis formam potentiale continens, et ad fetus partes producendas non solum uirtualiter, sed etiam materialiter concurrens. Semen enim iuxta opinionem nonnullorum accidit ab omnibus corporis partibus, potissimum uero a principiis, quæ spiritus uitalis ministrantur referentes totius ideam, et characterem, quod comprobatur ex similitudine liberorum cum parentibus. In semine duæ adsunt partes, spirituosa nimirum, quæ est causa efficiens generationis, et crassamentum, quod est causa materiæ; In spirituosa autem residet formatrix illa facultas, qua homo sibi simile generat; crassamentum uero est substantia humida, et aquea, quæ talis manifeste apparet, cum ex semine spiritus euanuerit, tunc enim albedinem suam amittit, et spumositatem; Altera uero substantia est illa, quæ inseruit pro materia omnium partium solidarum, neque inconueniens est, quod una materia sit agens, et patiens, quoniam tunc temporis, seu in eo casu diuersa munera ipsa est præstare,

ut patet in ouis, in quibus incubante Gallina spi-
ritus ille Gliificus suscitatur mediante calore,
agens in eiusdem seminis, tam oui Materiam
aquediando et Gliificando partium conformationem
ac Gliidé nil impedit, quin semen tum ut
efficiens, tum ut matris chusa fetui concurrat
Non tamen ex prædictis arguendum, quod ex se se-
men præstet generationem fetus, et actu sit Ani-
matum, sed potentia tantum, quatenus aptum
est, eas dispositiones induere, quæ sunt ne-
cessariæ ad formam nobiliorem suscipiendam;
Plura disceptantur in Scholis, Non scilicet semen
Mulieris sit Gliificum, quæ uideri possunt apud
Hinerium, qui a Dirmatum sustinet sentiam
et cum ad solum semen ad fetus generationem
concurrat, sed etiam sanguis menstruus mat-
tris, non autem efficiens; quid sit iste sanguis
menstruus euit explicandum.
Sanguis Menstruus est excrementum ultimi Alimen-
ti partium Carnosarum, quod certis temporibus, et
Gliodis moderata quantitate expurgatur, et
inservit ad fetus generationem, et nutriticem,
nulla tamen in hoc sanguine deest uis efficien-
di, sed tantum Materiam suppeditat, ex qua partes
carnosæ componuntur, sicuti ex semine sper-
matico; dicitur excrementum, sed uile secundum
substitiam, cum in fetus partes, et earum nutri-
tionem conuertatur; producitur ob debiles sexus
calorem, qui totum sanguinem nequit absumere
ob eiusdem Mollitiem, et humidam texturam, qua

solat copias humorum concevuave, undé fit ut iste sanguis quantitate luxurians carnis iam expletis et quasi saturatis redundat, et per uteri venas excernat.

Tempus, quo sanguis iste excernit, duplex est; Universale scilicet et particulare; Universale tempus est à 14.° etatis anno, quo tempore calor incipit effulgere, et vasa ampliari, et durat usq: ad 45um annum, et ultrà, iuxtà diversitatem temperamenti, et hoc sequitur Ipsiv imbecillitatem calovis, nam ampliùs tantam sanguinis copiam producentis; Tempus particulare durat spatium trium vel quatuor dierum ad in novilunio, vel in plenilunio, cum motus iste quandoq: referat ad lunę commotionem iuxtà illud Carmen iam satis vulgatum, Luna velut varios iuvenes nova luna repurgat.

Apud Auctores agitat an sanguis menstruus sit pravia qualitate noxius; Multis hinc indè variis allatis concludunt non ex se, sed per accidens malam qualitatem assumere, quatenus extrà vasa detinet, nam sanguis quando detinet in pravio situ dicit uitè thesaurus, extravasatus verò venenum quasi nuncupat, nam corruptio optimi pessima; videat Laurentius quest: 8. in sua Analome.

De Conceptione.

Considerata pris principijs nostre generationis, nunc quomodò ex ipsis fiat conceptio

venit discernendum, non tunc dicit fieri conceptio, quando semina utriusq: sexus in uteri cavitate simul commiscent, et fovent, eorumq: virtus formativa in actum deducit, nam illa duo semina in utero exquisitè uniunt, et commiscent, et deò ab ipso utero archissimè comprehendunt, ità ut totum uteri corpus constringat, et convugat, et illius orificium intimum ità exquisitè claudat, ut neq: spiritui aperet admittat, undè semina illa postea à calore uteri fovent, et locum calor, et spiritus suscitant, ac divina illa virtus plastica in actum reducit, undè fetus partes incipiunt delineari.

Neq: sufficit ad medicum scire modum conceptionis, sed cum maximum prestet ad curandum pre scire quando conceptio sit facta, ideò signa eiusdem, quæ sunt septem potissimum, meminisse enunciandum.

1um est levis totius corporis horror statim à seminis susceptione, quia tunc temporis uterus contrahit, et se se contrahendo illum horrorem pavit.

2um seminis retentio, et prudenti mulierum sicitat, nam si post actum semen recidat, tunc signum est mulierem concepisse; 3o uteri oscula exquisita clusio, quia cum natura intendat conservationem assumpti seminis ad conceptionem statim occludit, et constringit.

4um est menstruum suppressio, nam illa sanguinis redundantia, quæ singulis mensibus ad uterum

deponetur, nunc ad augendas partes carnosas, et ad ipsum fetum sustinendum conservatur.

5.um Mammarum tumor, dolor et duritiei, cum ita provida natura ad fetus nutrimentum incipiat sanguinem ad partes superiores deponere ad efformandum lac.

6.um est sanguinis venenis appetitus, non sine completo quodammodo natura ab actu venereo abhorret.

Ultimum est Cibi fastidium, nausea, vomitus, regurgitantia aliquis portionis sanguinis menstrui, non totaliter per menses consumpti, vel ex aliqua eius novatione ab utero ad ventriculum transmissa, qua ipse ventriculus irritatur, et molestatur.

De singularum partium delineatione, earumque continentia.

Dum partium spermaticarum rudimenta 1.a conceptionis die incipiunt apparere, ut vulgata est illius hypothesis de mulieris saltatione, quae post 1.um diem a conceptione genitum rude deposuit, et pellicula inductum, non virtus efformatrix a calore uteri suscitata totum seminis matris duabus tunicis contegit, quas ex ipso semine efformat, et illae tunicae 2.a appellantur vulgariter, sed vere chorion, et Amnios dicuntur, quarum usus apud Anatomicos annotatur; reliqua vero seminis mata in partes spermaticas mutatur, illarumque 3.a lineamenta incipiunt apparere die 1.a non si genitura in aqua emissa post 1.um diem conjiciatur, in

ea apparebunt tres bullæ, quæ sunt trium partium principium rudimenta, et infinita pene filamenta, quæ sunt veli: quemadmodum partium spermaticarum staminas.

Quod tempus Affectionis eiusdem concepitur. Multi asserunt, quod omnes partes spermaticæ in Maribus 30 diebus, in Feminis uero 40 efficiunt; et hoc non est congruum nam cum Mares sint natura calidiores, et sicciores, citius efformantur; Femina uero tardius ob debitum calorem, et ob maiorem humiditatem, quod indiget longo tempore, ut partes solidæ in consistentiam reducantur; uerum cum partes, aliæ sint spermaticæ, ut diximus, aliæ carnosæ, hæ diuersis temporibus producuntur; Nerusæ enim 3.° Mense in maribus efficiuntur; in Feminis uero 4.°, et tunc motum incipiunt, postquam omnes partes spermaticæ fuerint conformatæ: sanguis autem menstruum confluit in eas, et earum omnia spatia intermedia replet, unde uirtus formatrix producit partes carnosas, et cum Fetus incipiat mouari, indicat musculos, Eaquibus fit motus esse absolutos.

De Partu.

Partus est Fetus in utero perfecti, et absoluti, debito tempore facta exclusio, nam cum Fetus debitam conformationem et augmentationem acquisiuerit et calorem habeat maiorem, quia Aeris inspiratu indigeat, ut uentilet, libenter incipit locum quærere, et calcitrando membranas, quibus includitur disrumpit, et uterum distendit, unde natura inuitata ab oneris molesto diuplex sequitur motus, unus ipsius Fetus exire intra-

dentis, alter uero uteri fetus excludere conantis. Partus alius est matris, alius est prægnatis; prius est cum infans in caput vertit, et Sphaera incipit Gminere; reliqui partus sunt prægnatis.

Quot temporis exclusionis partus uariis temporibus contingere potest. 1° nimirum Mense, 9°, 10°, et 11°, sed excludat 8° Mense, ut pluvimum Mors contingit, quia cum 1° Mense conatus edat fetus ut exeat, si robustus sit Sphaera egredit, si imbecillis dubius immoratur, quare ualde debilitatus dubius eget Mensibus ad uires restauranda; Astrologi tamen uo. sunt infelicitatem si Mensis succedere 8° prædominium saturni, qui malignos solet afferre influxus.

De Similitudine Natorum cum Parentibus.

Similitudo apud Medicos triplex est, specie, sexus, et individui; 1° est cum homo homines, canis canes generant; Similitudo sexus est, cum femella Matri, et Mas Patri assimilatur, et hoc pendet à seminis masculini, uel feminini maiori quantitate, uel etiam Matris situ, nam si semen recipiat in dexterum partem fit Mas, si in sinistrum Femina; Similitudo individui ut cum fetus secundum Corporis conformationem repræsentat aliquod aliud eiusdem speciei individuum, sic natus aliquis Matris,

alius patris, alius avi effigies repraesentat, et hoc ovis non solum a virtute formatrice semini insita, sed etiam ab imaginatione. et hac vis, seu praventus similitudo extenditur usque ad tertias generationes. Quod autem Immaginatio pluvimum facial ad similitudinem inferendam patet, nam si femina dum concipit intensam habeat immaginationem ad alicuius effigiem similem pavitat edet fetum, sic femina quaedam effigiem Ethigis in cubiculo habebat, et fetum peperit nigro colore praeditum. Sic multae praegnantes dum aliquid avide expetunt illius effigiem fetui injuvimunt, quia a summo illo desiderio conturbat immaginatio, et vel appetita effigies spiritibus injuvimur, quae postea lenello fetui communicata facilime inuvitur.

In Phisiologia Satis.

Nunc ad Igeas Deveniemus.

De 2da Parte Medicinę.

In qua agit de rebus naturalibus.

Absoluto tractatu rerum naturalium accedimus ad eas, in quo agit de rebus naturalibus; quę sex sunt, nimirum Aer, cibus et potus, Inanitio et repletio, motus et quies, somnus et vigilia, et Animę accidentia, dicunt autem naturales; quia sunt causę mutantes, et corrumpentes naturam Corporis nostri, et dicunt eiam causę, sine quibus vivere possumus; non tamen quia non sint naturales et in rerum natura, et maximę faciant ad Corporis nostri conservationem, quia immo adeo necessarię sunt, ut sine singularum usu, nec humana quidem vita sustinere queat; nam cum Gennis sit tripticis substię nostrę ab innato calore dissipatio spirituosa ab aere, solida a cibo, humida a potu, necessario instauranda; somnus ita necessarius est ad cibos debe conquendos ac exsolutos spiritus resarciendos; vigilia subinde requirit ad functiones Animales edendas; exercitatio eiam necessaria est ad naturam calorem suscitandum; altera requirit opus est ad membra labore fatigata levanda, cum; natura totum, quod assumit alimentum in nostram substiam convertere non possit excrementa necessario excernendo; animi pasiones perturbationes vitari nequeunt nec obi boni, nec

mali, ita ut concludendus sit ueva methodus sui: endę sanitatis consistere inconuenientia singula uius veruſ ut nattius qualitate, quantitate uteudi, modo, et tempore, quaue de singulis trac: tabimus.

De Aere Caput i.

Aer duobus modis corpora nostra afficit, uel qua: tenus est eorum extrinsecus ambiens, et pores cutis, ac spiracula se insinuat, uel quatenus in: spiratione attrahitur, ita ut si Aer semper opti: mus eligendus est, et uitiosus euitandus. Qualis autem is debeat esse ad bonam uaetudinem men: dam certe puuimus euit insudandum, nam tot conditiones requiruntur, ut uix pateat locus, sub quo uiuens tuta degere possit, pauitomimus ut is eligatur sub numeriori conditione, dicendum erit Aerem illum esse bonum, qui nec crassus, nec densus, nec stagnans, aut flamen uicinum, nec nebulosus, sed tenuis, et serenus, nec calidior, nec frigidior nec siccior, nec humidior, sed temperatus, nec denique putridum cloacarum, alitum, nec grauis cadaueum exspiratione infectus, nec postremo aliarum rerum in periorum, uel superiorum pulredine inquinatus, nec fumus, nec qui editis undique montibus in ualle quaeq: loco inclusus nullis flatibus uentis. Aliq etiam requiruntur conditiones ad Aeris bonitatem, nam Ma: ris uicinitas, fodinę Metallicę, ac anni tempora et montium situs uariare possunt Aeris salubri: tatem, eaq: deteriorem, et insalubre efficere

ita ut is dicendus sit situs salubrium, in quo constitutio aeris est temperata; Ver temperatum; Aestatis calor frigidis, et fructibus maturandis sufficiens; Autumnus frigidior; hiems frigida; corpora tamen nimia frigiditate non laedens, ibi enim adeo soli reconditas hominis decoro corporis habitu pulchri facie bene coloratae, moribus laudatis ingeniosi, et sanitate prospera gaudentes.

Quantum vero aeris ductus expedit, hoc non est indiscriminatim agendum, quia qualibus, quo uberius aeri libero fruuntur, eo melius se habent, sed imbecillis, et iam vicens a morbo convalescentibus ex incluso aere in liberum aperum transitus est periculosus.

Quare sensim et paulatim liberiori aeri assuescere oportet, et tutius aeri libero se debet exponere serenis diebus, cum nec subitis variis nimium excalefactus, nec quovis modo refrigeratus, nec ventorum impetu exagitatus fuerit.

De Cibo et Potu Capitulum.

Cibus est illa substantia alimentalis, quae assumitur in corporis restauration. Hinc colligi potest, quod alimentum, quod vescitur vero est cibus, seu quod augeat et nutrit; immo differt, quia dabitur inter medicamentum et alimentum. Ea est quod medicamentum est illud, quod alterat naturam; alimentum vero est illud, quod alteratur a natura; Ipse vero medicamentum superat corpus, et eminet

Alimentum uero nutrit et auget. Duplex tamen est Alimentum, unum Generis dictum, quod aptum est augere substantiam nostri corporis; Alterum uero medicamentosum, quod simul nutriendo corpus nostrum alterat.

In cibo et potu eadem conditiones considerandæ, ni minum circa quantitatem, qualitatem, utendi modum, et tempus.

Sumuntur Alimenta e duobus rerum generibus uel a plantis a terra oductis, uel ab Animalibus, et quæ ab Animalibus petuntur uel sunt partes Animalium, uel sunt uelut fructus Animalium, ut oua, lac, et quæ ex his fiunt, ut Butyrum, Caseus &c.

Differentia Ciborum magna est, Alij enim sunt boni succi facilis concoctionis, minimumq: excrementum relinquentes; Alij uero mali succi sunt, difficile concoquuntur, excrementis abundant, faciliq: corrumpuntur in uentriculo.

Cibus autem optimus is censeri debet, qui neq: iuxta calidior, neq: frigidior, neq: humidior, neq: siccior sed temperatus, neq: glutinosior neq: tenuior, sed qui facile concoctionem admittat, optime nutriat, et bonum succum suppeditet nec facile corrumpatur, prauam qualitatem inducat, et excrementa pauca relinquat. Cibus insalubris est ille, qui facile putrescit, et prauum generat succum.

Dari etiam cibus firmus et infirmus, pro qui multum suppeditat Alimentum, sed magno indiget calore, ut concoquatur, et optime exempt:

ficat Gal: lib: de vitio et bonitate succorum loquendo de castaneis. Infirmus est ille qui quidem facile concoquit, et nutrit, sed parum alimentum suppeditat, et suam Alimenta, quæ ex herbis dessumunt.

Quod quantitate cibi, tantum cibi ingerendum, quantum dissipatæ Corporis substiæ resarciendæ sint satis, quo circa, qui calido abundant innato, ut pueri, qui etiam ut plurimum exercent, multo alimenti egent quantitate; qui vero parum habent calidi innati, et otio fruuntur minimo; cibus quo moderatior, et simplicior desiderit, eo naturæ erit familiarior, et si sobrietas salubrerrima, sic cibi copia, et varietas ventriculo negotium facesset.

Modus Cibandi erit, scilicet si cibus antequam transglutiatur accurate dentibus masticetur, ut facilius concoquatur in ventriculo. In his assumendis servetur ordo, nimirum liquidi solidis, teneri gravibus, subtilantes astringentibus præmittantur. Tempus assumendi cibum est hora consueta, ut iam confecto, et in alvum demisso; præcursa exercitatione, et iam sufficiente digestione, ut natura, quæ statis temporibus suas obit functiones, illius concoctioni alacriter incumbat.

De Potu.

Potus est humida substia, quæ restaurat id, quod in die absumitur, et sitis natis

sedat, defevendo omney Meatey Corporis humidum, ut in ventriculo cibus misceat, con: coquat, et fundat.

Varia sunt genera Potuum, Aqua nimirum, Vinum Cerevisia, Mulsa, in qua reponit etiam Cocota: ley, Coffé, the, et Spiritus vini, et quidam liquo: res etiam ex pijnis et pomis desumpti, nec non cerasis. Qualis autem ex his sit melior ad bonam valetudinem tuendam vinum primum tenet lo: cum, et ideo cum plurimum in vino fugat, eius qualitates et difficultates explicante.

Quoad eius temperamentum vim habet calefa: cienti et exsiccanti, facile nutrit, et San: guinem auget; humidum etiam dici potest, licet habeat vim calefacienti et exsiccanti in di: versis gradibus, non aliud calefacit in 1° ali: ud in 2°, et aliud in 3°, et hoc praestat non solum secundum etatem, sed secundum sui na: turam, non aliud est vinum Rhiogophorum, aliud est vinum vinosum; primum est illud, quod parum sustinet aquam. 2um quod multam.

Difficultates vinorum dessumuntur a sapore, ab odore, a colore, et substantia. A sapore, alia enim sunt vina dulcia palato et visceribus gratissima, et optime nutriunt, tamen quia crassiora sunt obstructiones in Hepate, et bilem facile faciunt, hypocondria in: flant, et in bilem commutant. Vina alia sunt Austera, et diuturnis in venis immo: rantur, nec facile descendunt ad renes;

pectoris affectibus sunt incommoda, ventriculo nocent, unde optima illa censentur, quæ nec plenè dulcia, nec plenè austera sunt, quæ à vulgo dicuntur abstocatas.

Ab odore cognoscitur vini effectio, nam si suavis gravis est, spiritus lædit, vertiginem facultatem roborat, et sensibus valdè exhilit, nisi tamen caput repleat, et nervos fervefaciat; quæ odore habent gravem noxia sunt. Vina alia sunt nigra, alia sunt alba, alia rubra, alia media, vina alba minus calefaciunt, præsertim verò si sint tenuis substantiæ, nam vina Malvatica, etiam si alba multum calefaciunt. Vina nigra sunt crassioris substantiæ, et sæpè dulcia, sanguinem gignunt crassum, licet nutriant, obstructiones faciunt, et caput magnopere repleant.

Vina media inter album et rubrum minus calidas sunt, et consequenter minus caput gravant; Tenuitas in vino reperitur in p.s, aquoso, non fulvo; crassities autem nigro, rubro, et dulci; tenuia facilè penetrant, aperiunt, sudores, et urinam movent, sicut pauciores sint alimenti; econtrà crassa pluvimum nutriunt, diutius intrò immorantur, calefaciunt, et exsiccant, et sæpè obstructiones faciunt.

Vini differentiæ desumptæ ab ætate, alia enim sunt vina nova, alia vetusta, alia media; vinum novum dicitur mustum, adhuc habet dulcedinem, excrementosum est, fluctuationes

in uentre parit, nec facile Gnead; Vetusta nimius feriunt nervos, caput tentant; quæ media sunt ea le salubriora sunt; quia novo non solum commoremur potu usuvpat Vinum, sed etiam loco potionis bibitur aqua, hinc et de ipsa sermo agemus intentandus.

Aqua frigida est et humida; unde illa censetur optima, quæ tenuissima, limpidissima est, et carret omni odore, tum sapore. Adverendo tamen, quod civitas ad tenuitatem non solum attendit pondus, sed etiam, quæ facile atteret.

Cerevisia est illa potionis species Aquitanarum regionibus Ovium, et fit ex aqua, ordeo, et hypulo Veneno conjecto, neque potus est ingratus, dummodo sit clarus, tenuis, non recens, nec nimium vetustus.

Modus bibendi is esse debet, ut Ossior non sit in pastu, quia cibi fluctuationem in ventriculo parit, neque pastior laudat, quia non extinguit sitim. Si frequentius bibat impedit cibi concoctio, unde moderatior esse debet, et cibo correspondere; Omnis autem potio, sive vini, sive Aquæ, sive Cerevisiæ intensæ frigidior debet evitari, præcipue ab ijs, qui viscera habent infecta, alias ad æstivos ardores mitigandos concedit. De tempore potus in Mensa est quando fames edendi necessitatem ~~[illegible]~~ augeat, sic a cibo sitis auget, et potus est necessarius ad defectum supplendum humiditatis, et ad diluendum chilum in ventriculo, vero ante pastum, et statim a pastu, nec non a balneo, et dum sudor affluit abstinere oportet.

Dar etiam Cocolatey, qui licet non sit potus, qui non inseruiat de Mensam, nihilominus etiam sub hoc genere radit. Fuit inuentus à Gasparo Bivado de usu Philippi 4.i Hispaniarum regis; Componitur autem ex sacharo, chachao, Cinamomo, et Vanillis moderatis; hic enim restaurat uires, spiritus auget, facultates naturales roborat, et commodior est ijs, qui ventriculum habent debilem, nec etiam senibus; dummodo tamen eius usus sit moderatus, unde de prohibendo calore, qui posset inducere, potio aquæ usq: ad Ciathum pre mittitur.

Caffé est potio Orientalis Turcharum, non apud nobilitatum potionibus, qui vulgo dicuntur Sorbetti; hæc potio valde familiaris est etiam nostris regionibus ut virtutem habeat ventriculum roborandi; humidum superfluum absumendi, et humorum seroso rum redundantiam tollendi; si post cenam assumatur Ghibet somnum, ut Maiorem de hoc habeatis notitiam legite Jovium tractatum.

Thé vocatur etiam ambrosia Asiatica, et plures habet virtutes in Medicina, similes ijs in Daveheis, in fluxu Ygatico, in ventriculi imbecillitate, et similibus, et si post cenam assumatur somnum Ghibet, hac dicta, quod caphé inducit aliquam capitis imbecillitatem, quod non prestat Thé.

Spiritus Vini licet nostris temporibus potius lædat quam bonos inducat effectus, non est vere sui, sed abusus, quia moderate sumptus pluva prestat commoda, spiritus recreando, et cruditates tollendo.

De Somno et Vigilia.

Ad quid sit somnus et quid vigilia hactenus ex-
plicavimus, nunc est, ut de ijs aliqua opponamus
tanquam quid conservans, vel destruens sanitatem
hoc est tanquam causa, salubres, vel insalubres;
quoniam ad corporis salubritatem inducendam
somnus moderatus et placidus esse debet; nam
tunc spiritus laboribus diurnis dissipati instau-
rantur; calor intrà vocatur ad concoctiones fa-
ciendas, ad viscera humectanda, et ad
corpus validius reddendum. Juvat etiam ad supprimendas immoderatas evacuationes, ut sudores. Omnibus est utilis, sed precipuè senibus. Insalubris est, qui turbulentis agitat in somnijs, qui adeò levis est, ut statim suscitet, ac interrumpat. Peior immedicus, siquidem excrementa opportunè non expellunt, unde humores gignunt, capitis gravitates, mentis torpores, et sensus ebetudines; tamen expedit dormire, donec concoctio alimentorum sit facta, et indifferenter se habet concoctio ad diversitatem subiectorum. Alij enim spatio sex horarum, alij septem, alij octo circumscribitur. Ad durationem somni debet concurrere temperamentum, etas, et labor antecedens; somnus longior convenit biliosis magis, quam pituitosis ijs, quibus liberatior, quam quibus frugalior fuit cena; forma decubitus sit a dextro ad sinistrum latus; suppinus damnat, et prunus, maximè qui oculorum fluxione laborat. Tempus

conuenientissimus est nocturnus, triq; uel de
alij horis à cena. ~
Vigilie salubres sunt si moderate, nam spiritus, et
sensus excitant, calorem in omnes corporis partes
distribuunt, excrementorum pulsionem mouent.
Immoderate è contrà spiritus animales absumunt,
dissipant, et universum corpus precipuè cerebrum
exsiccant, bilem augent, acuunt, et inflammant,
et tandem dissipato calore morbos inducunt fu-
nestos; unde concludendum cum Hippocrate, quod
somnus et vigilia si utrq: modo excesserit
malum. ~

De Inanitione, et Repletione,

Siue de Excretis et Retentis.

Ad corporis humani conservationem, et de reparatione
substiæ, quæ in dies deperditur, Alimentum debet ex quo
cum in dies excrementa producant, nisi effectus
insalubres inducere possunt, sicuti si tempestiuè
et moderatè excernant, nisi salubres efficiunt
effectus, nam si cohibentur uel mora in corpore diu:
tius trahant, putrescunt quamq: morborum ge-
nera inuehunt, quamobrem artis præsidio ea
euacuanda sunt ad tuendam ualetudinem, utilia
enim corpori alendo necessaria debent retineri,
inutilia uerò debent excerni; alias corpus à statu
naturali delabitur; ideò alui excrementa nisi debito
tempore euacuentur, concoctionem impediunt, dum
ex ijs uapores putridi ad ventriculum, et partes

uicinas exalant, capitis tedium, Scicos dolores, et alia mala excitant.

Larga nimis alui deiectio, sepe quidem nihil nocet, diuq: grauia sunt quam hanc partem natura sponte expellit, si tamen frequentius, et diutius fieret, corpus defraudat alimento, uires fatiscunt, et intestina debilitant.

Diuina uuina, si debito tempore excernat corpori utilitatem affert, si uero citius iusto excernat, atq: diutius detineat, non parum affert damni, quoniam uesica grauat, et multoties deo vertit, ut postea uuina nequeat exire, quo circo inflammatio uesicae succedit, et aliquando Mors; Quot Syrenes semel non auxerunt, cum sit Opium eorum officium, mixtum cum sanguine manet, et grauia inducit symptomata.

Neq: tamen euacuatio mente temere uenit adhibenda, nam sani difficulter sustinent medicamenta ex Hippo: Neum hec doctrina limitanda est, nam si de bene natentibus loquat, quae debitam uictus seruant rationem, et moderatum regimen in sex rebus non mutatis, et quae consequens excernunt, quae sunt excernenda, nullo alio praesidio sunt intentandi; sed qui legitimam uictus rationem non seruant, uel fatiscunt intemperantiam fiunt excrementosi, graues adhuc sanitate gaudent, dulcesse nequeunt, nisi quae intualla expurgent, non minus Flebotomia, quam alijs opportunis praesidijs.

Quoad quantitatem euacuationis uiuium ratio, est semper habenda; quam quilibet euacuatio peri:

culpa, si modus excesserit.

Quod modus euacuationis is ordo uenit seruandus, nimirum, si plurima redundet materia, melius est, quod per pricipsim, hoc est paulatim tollat, quam affatim, et totalitr; non tutius est bis, aut ter sanguinem mittere, quam largam sanguinis copiam semel extrahere, sicuti etiam purgatio ipso: tius paulatim est instituenda, quam uehementi, ne nimia fiat spirituum dissipatio, et uiribus pros: tratis cogat natura succombere, sudores, uri: nam, Menstrua, Medicamentis potius blandioribus quam unico uehementiori prestat fiere; sic uen nus legitima, et tempestiua salubris, immoderata et frequens periciosa, et hec est regula in omnibus euacuationibus obseruanda.

Quod tempus opportunum mittendi euacuationis, sanguinis missionem est ver, quod humorum ex: purgationem Autumnus; Excrementa tamen, que sua qualitate sunt noxia, ut feces, urina, sudor, Mucus, sputum quotidie sunt euacuanda, sed que quantitate tantum peccant, ut Menstrua, et Semen, retinenda quidem sunt, prouisq: sua copia incipi: ant moderare; ubi tamen menstrua deficiant, sunt arte procanda eo tempore, quo fluere ante consueuerant, ut quodiuuemur motum Natura; Animaduertendo tamen, quod nunquam sunt pro: canda in mulieribus grauidis, nutricibus, uetulis, ac nimium iunioribus.

De Motu et Quiete.

Ad salutem conservandam requiruntur motus, et quies, unde qualis esse debeat exercitatio, ne nil considerandum, nam nec levior, nec vehementior, nec tardior, sed mediocris sit, et iuxta dispositionem subiectorum varia; pituitosis enim Omnino, biliosis vero minus, et quod potius animum obiectet, quam ut corpus defatiget; quam diu exercitatio est subeunda, quousque corpus incalescat, citra tamen sudorem; respiratio sit facilis, et ubi aliquid horum fuerit immutatum illico desistendum, ne corpus diuturnioni exercitio gracilius evadat; quemquis liberalioni victu, maiori eget exercitio, quo frugaliori, eo minori; sicut autem debet initio lento motu, deinde gradatim crescere, ut tandem iterum levior fiat; sub nomine motus comprehendunt etiam labores cuiusque generis, ut saltus, pilae ludus, gestatio, vectio, equitatio, navigatio, fricatio et similia; iuxta diversitatem exercitii diversa quoque observant accidentia, nam vehemens, et magnus corpus attenuat; tardus carnem auget, vehemens corpus gracile reddit; quoniam nimius motus corporis substantiam, et spiritus exhaurit, ligamenta et nervos dissoluit, laxat, et aliquando minores venulas rumpit; non omne autem tempus est aptum ad exercitium, sed illud, quod fit ventriculo ieiuno, nam statim a cibo, plurimum nocet, agitando cibum in ventriculo, cruditates adaugendo, ex quibus morbi postea suscitantur; si fieri possit post ventris solu-

konas, et uvinea melior est, ne ſ motus intra
venas vagiantur.

Quis ſalubris est, quando corpus fuerit defati:
gatus iuxta illud Ouidij, quod cavet alter
na requie duvabile non est, hec quidem recreat
uires, languida sustenat membra, et animus
curis sollicitatus relaxat, verum ut sit salubris
debet esse mediocris, nam immodica cruditates
gavit, corporis uigorem obtundit, et sicuti calor
naturus ſ exercitium adauger, concoctio fit
expeditior; ita ſ etiam extinguit, et ciborum
concoctio impedit.

De Animi Affectibus,
Siue Patematibus.

Anima patemata, siue affectus dubium non est
maximam habere uim in conseruanda sanita
te, nam cum animum exagitent, et corpus alte:
rent insalubres producunt effectus; sunt autem in
multiplici discrimine, nam alia consistunt in arden
ti animi cupidate ſpter honoris gradum, et dicit
ambitio, alia in inquieta animi exagitatio
ne, et dicit auaritia, alia in exitiali animi
passione, et dicit inuidia, alia in animi
sania, et appellatur amor, alia in sanguinis
ebullitione, et denominatur ira, alia in animi
lętitia, et appellatur gaudium, alia in anxieta
te animi, et nuncupatur timor, ultima in
animi męrore, et dicit tristitia; Horum ali

qua diuna salubria et bona vona obti, et sunt
que spectant ad letitiam et ad cupiditatem, sed
si sint immoderata sunt exitialia, nam gaudium
nimium spiritus dissipat, et diffundit, et pre
immodico gaudio multi pusillanimes expira:
vunt; veliqua omnia sunt insalubria, nam pre
mevove pluves vepente sunt mortui, quare cum
tanta sit perturbationum animi nis, debet a
medico omni arte covvigi et arceri; et hec
sufficiant pro tractatione verum non placiun.

De Tertia Medicine Parte, Scilicet De veris preter Naturas, Que Patologia dicitur.

Absoluta 1ª et 2ª Medicine parte, deuenientibus est de illis, quæ de veris preter naturas tractat, et dicitur Patologia, unde [illegible] Gal: de diff.'s simptomatum cap: 1º, et ex communi Medicorum sententia tres assignant Morbum, nimirum, Morbi causa, et simptomata.

Quid sit Morbus.

Morbus contrarius sanitati, ideo necesse est, ut quid, et quotuplex sit sanitas cognoscamus, sanitas igitur ex Gal: 1º de sanitate tuenda cap: 2º definitur, quod sit potentia Corporis humani dependens à natur: constitutione omnium partium suas exercendi operationes, quæ secundum naturam sunt, vel est naturis affectio actiones efficiens, tunc enim arbitrantur homines sanitate gaudere, quando affectæ actiones naturales, et Animales obeunt.

Sanitas duplex est, una partium similarium et altera instrumentalium. Similarium partium sanitas consistit in optima temperie; Instrumentalium verò in debita partium figura, magnitudine, num°, et compositione, hoc posito

faciliuz cognoscemus, quid sit Morbus, et quotiplex.

Morbus itag: ex Gal: lib: de diff.ª Morborum cap: 2º Definitur, quod sit affectus preter naturam p.º et se actiones ledens, unde quotiescunq; aliquæ ex istis impediunt, statim dicimus homines aliquo morbo detineri. Dicit p.º Ledere operationes ut diffinit causa Morbifica, quæ et ipsa est affectus preter naturam Ledens operationes, sed tamen p.º et immediate, sed mediante morbo.

Objiciunt aliqui contra hanc definitionem dicendo quod in morbo non lædit actio, quin prius non læ: dat facultas, unde licet arguere, quod actio p.º non lædat à morbo. Verum facilis est responsio si dicamus Medicum existimare omnia, et sensu indicare, unde facultatem læsam esse non percipimus, nisi per actionem læsam.

De Differentijs Morborum.

Triplex est Morbi genus, similare nimirum dissimilare, et commune, scilicet intemperies, mala compositio, et solida unitas. Intemperies est illa, quæ partis similaris actionem p.º lædit, et hæc vel est simplex, vel composita. Simplex est secundum quatuor qualitates simplices, calida, frigida, humida, et sicca, composita secundum excessum duarum qualitatum, ut in calida et humida, calida et sicca, frigida et humida, frigida et sicca; unde una dicit

nuda et sine materia, altera cum presentia mali.

Morbus partium dissimilarium, quas malas compositiones uocant est structure uitium, quod p° Instrumenti usum perurbat, et 4 modis lædit: nimirum in Conformatione, in Magnitudine, in Num° et Situ.

Conformatio partium ex qt. triplici uitiat, uel in figura, uel in superficie, uel in cauitate; Figura partium tunc uitiatur, quando debitam, et naturalem figuram non seruant partes, u.g. si ex Cranii ossibus male fuerit conformata aliqua pars; et hæc uitia uel sunt natiua, uel aduentitia; Natiua, ut cum figura in utero Matris deprauatur; Aduentitia quando alias acquirunt figuras post editionem in lucem.

Superficies tunc lædit, quando ipsa pars, quæ debebat esse lenis fit aspera, et quæ aspera lenis, ut u.g. quando tunica, quæ est intra uasa urinaria, quæ lenis esse debet fiat aspera, et quando intra ventriculi tunica, quæ debet aspera fiat admodum lenis.

Cauitates, seu Cauitates offendunt, uel quando sunt nimis anguste, uel nimis dilatate; p° modo quinq: sunt diffa, nimirum Obstructione, constipatione, Compressione, Coalescentia, et Subsidentia. Obstructio succedit quando humores in uasis uel nimis copiosi, uel nimis crassi existent et uiscidi, ita ut dicant fieri non minus secundum quantitatem, quam qualitatem.

Constipatio differt ab obstructione, cum fit vbi humores, sed alterius materiae, vt cum calculus constipando collum vesicae impedit transitum urinae.

Compressio est, quando aliquod membrum ob humores praeditis maius, et aliquam comprimit partes vicinas, vel contingit in utero inflammatione, et vesicae, nam vnumquodque horum membrorum in maiorem molem praeditum comprimit intestinum rectum, et illud angustiat, vt faeces nequeant expelli.

Coalescentia dicitur quando aliquis canalis ipsum ulceres, aut vulneris cicatrices simul cum alio vase connectit.

Subsidentia vero fit, cum aliquis canalis comprimitur vt cerebri ventriculus, vel ipsum nimia siccitate, vel ad vitandum aliquid venenatum in se contrahit, et astringit.

Morbi in canalibus secundum dilatationem quinque modis fiunt, scilicet per Anastomosim, per Diapedesim, per Diexodum, et per Hypnosim hoc est per dilatationem, per transudationem, per exosionem, et per distractionem.

De Morbis in Numero.

Tunc vitiatur numerus, et talis fit morbus quando vel partes superabundant, vel deficiunt; superabundantia enim succedit vel secundum naturam, vel praeter naturam. Primo modo vt si alicui duae carnes geminae nascantur, vel

6.us digitus; 2.m modo quando lombrici appa-
rent, uel lapis in uesica continet, aut alias
huiusmodi. Secundus deficientibus Morbus in
num.o Ducit, uel quando partes ex toto sunt
uecisæ, uel saltem medius secta, quod totus
conformat, uel in utero Matris, uel post
editionem in lucem.

De Morbis In Magnitudine.

Magnitudo uitiata uel est aucta, uel diminuta,
et hæc uel in toto, uel in aliqua tantum parte
datur; Magnitudo aucta in toto est quando
Corpus aliquod ad tantam Molem Crescit, ut la-
dant operationes; Magnitudo uero aucta in
Corporis parte fit, dum partes sibi dimensiones
excedit, uel ab ipsis recedit, ut clare apparet
in Bolijs et in gibbis.

Morbi Dati in Magnitudine diminuta eandem
seruant rationem, nimirum secundum totum, et secun-
dum partem; Secundum totum apparet in Atrophia
laborantibus; Secundum partem, cum uiget defectus
linguæ, nasi, digiti uel testium, uel alterius
partis parunitas, quæ quidem 2.cis contingit, uel
in ipsa generatione, uel post; in 1.a ex defec-
tu Matæ seminalis, in 2.a ex defectu Ali-
menti, uel abstinentia substæ partis; Uerum
quia Morbi in num.o Multoties cum Morbis
in Magnitudine coniunguntur, idcirco ad se invi-
cem hoc pacto sunt disquirendi; Si in
legua pars deficit, aut abundat, Morbus

propriè in hum.° nocab; Si verò alicuius partis tantùm particula deficiat, aut eius Magnitudo præter modum aucta sit, tunc dicitur Morbus in Magnitudine. ~

De Morbis in Situ.

Morbi in situ sunt, quando partes, quæ simul debent cohærere à Oppijs sedibus recedunt ut videmus in Eunia, quando Intestinum vel omentum descendit in Scrotum, aliquando ùteri vel ani fit Occidentia.

Morbus in situ etiam succedit, quando partes, quæ simul debent cohærere, non cohærent, ut in luxationibus, nam tunc ossium connexio Quertitur, vel quando, quæ cohærere non debent simul cohærent, ut v.g. palpebræ oculorum et labia, quæ nullatenus debent esse disiuncta.

De Morbis in Solutione Continui. ~

Morbi solutionis continui diffusè desumuntur à causa, et à Subjecto, et sit cum partes, quæ unum et continuum esse debent, dividuntur, et continuitatem amittunt. ~

Causæ continuum soluentes sunt quatuor, scilicet, quæ tenuia sunt, et ad secandum idoneæ; 2.° quæ acria et ardentia sunt; 3.° quæ gravia, dura et contusa; 4.° quæ rumpentia, et divellentia. Quæ à tenuibus, et secantibus fit solutio continui appellatur Sectio, et sub hac comprehenduntur omnes

solutionem continui, quæ fiunt à causis extrinsis incidentibus, siue punctim, siue cæsim in quaris corporis partes; Alia, quæ ab acutis et erodentibus solutio continui fit, erosio nuncupatur, et succedit duplicitè, scilicet à causis intrinsis, et extrinsis; 1º modo à succis acutis, et mordentibus, nec non ab acido corrosiuo, seu rabida ulcera efficientibus. 2º modo à rebus amotis, uel actu excurrentibus, ut ferro, igne candenti, et Medicamentis. Solutio continui, quæ fit à rebus grauibus, et duris contusio appellatur, quæ ut cognoscitur non est manifesta, sed occulta; In ea enim partes collidunt, et uiolenter conprimuntur; ex qua conpressione fit solutio continui; quæ à rumpentibus, et diuellentibus fit solutio, ruptio, seu diuulsio nuncupatur, et hæc contingit sæpissimè in fortunato uel ex timio conatu, quando Cito nervus disrumpitur, et tunica efficitur; Potest etiam euenire à nimia plenitudine uenarum, unde disruptis tunicis copiosa sequuntur Cmoragiæ. — Hæc subtiliaria sunt dicta solutionis continui, et uarias illius nomina describunt; quoniam in carne facta incisio appellatur uulnus, erosio, ulcus; In osse facta incisio transuersa, fractura, recta fissura dicitur. Erosio uero Caries appellatur; In nervis, Arteriis, Venis sunctura dicitur. Flambessarius solutionem continui quadruplicem fait, scilicet uulnus, ulcus, fractura, et luxatio; Licet Senertus, et Riuerius omittant omnia genera tumorum, cum sint morbi non minus in Intempeties, quam in

mata compositione, et solutione continui; hos tamen ipsos etiam adimus, ut clarior habeat cognitio differentiarum solutionis continui. ~

Dicunt autem tumores sæpe sæpius obsessus, qui modo sub generali, modo sub specifica significatione cadunt; obsessus enim homine generaliter sumitur pro omni præternaturali tumore, particularitur vero pro Phlegmone, Erisipelate, & Suppuratione Glandulæ; Aliquando etiam pro tumore, in quo Materia quædam extranea cohibetur mellis pulti, aut sero similis, et quæ nunquam Melicerides, Steatomata, Atheromata.

Tumor itaq: præternaturalis se habet Apticis, ut Phymon, Erisipelas, Oema, et Scirrus; Phegmon est tumor præter naturam à sanguine ortus partem distendens cum calore, rubore, et dolore; Erisipelas, inflammatio nativa ardens circa cutim consistens, Nunquam, et subiecta carnis aliquid occupans à bilioso, et fervido sanguine originem trahens longe lateq: partem occupans; Oema est tumor frigidus, lacsus, mollis, et albicans doloris expers, vestigium relinquens, compresso digito ab humore pituitoso originem habens; Scirrus est tumor præternaturalis durus doloris expers, aut saltem exigui, ab humore Melancholico genitus. ~

De Causis Morborum

In Genere. ~

Cum ad Affectus verum cognitionem necessarium sit causas prænoscere, cum habeamus ex Philosopho, quod scire, sit rem per Causas cognoscere: ideo morborum cognita essentia, ac eorum differentiis superest modo, ut ad causas accedamus, quæ cum aliæ sint genericæ, aliæ specificæ, à prioribus incipiemus.

Morbi causa est affectus præternaturalis, quæ morbum facit; Quatuor sunt causarum genera iuxta philosophum; Medicus verò agens de morborum causis, unicam tantum constituit, nempe efficientem, quapropter dicimus varias quæ morbificas causas, primum alia interna, alia externa; Interna, quæ intra corpus consistit; Externa verò, quæ extrinsecè accidit, et quocunque modo morbum producit. Interna autem duplex constituitur, antecedens scilicet, et continens; hoc est genans, et coniuncta; antecedens autem est illa, quæ morbum generat, v.g. humor aliquis vitiosus, qui in corpore latens non dum quidem Morbum producit, generare tamen potest. Hæc duplicitè iterum considerari, vel à Plethora, vel à cacochymia dependet. Plethora nihil aliud est, quam solius sanguinis redundantia aut omnium humorum æqualiter auctorum. Cacochymia è contra nil aliud est, quam excessus Bilis, pituitæ, humoris Melancholici, vel seri. Plethora disquirit in ea, quæ est ad vasa, et ad vires; in subdividit, nam vel est levis, cum venarum capitatem tantum repleat, ac dicitur Mediocritatem seu: vel, aut est tensiva, cum præ copia vasorum

tunicas distendat, ac ipse dissellat; Quod vivus
verò est illa, in qua tametsi sanguis nec qua
litate, nec copia simetriam excedat, vivus tamen
gravis alia de causa reddit imbecillus; In hoc
autem diguis Plethora quod vasa et ad vivus
non in Plethora, cum corpus ingravescit, et vivus
omnes aequales existunt, sola dicit vasorum ple:
nitudo; Ravum si corpus et Articuli ingravescant
Motus evadat pigrior, Somnus gravior, et Ron:
dior, inquietatus, et Insomnia labovans se
gravis juvemi, aut onus gestare Gentiat, vivus
hac est gravis plenitudo.
Signa, quae habitum Plethoricum ostendunt, Alia
sunt antecedentia, alia consequentia; Pr. sunt
causa sanguinis abundantiam generantes, quales
sunt temperamentum calidum et humidum, Ætas
florens, tempus vernale, victus liberalior,
ac consueta sanguinis evacuatio suppressa.;
Signa consequentia, quae copiosum sanguinem de:
monstrant in corpore dominari, sunt color faciei
rubicundus, humor venarum, tensio vasorum,
habitus carnosus, animi motus hilares, pulsus
magnus, fortis, et plenus, sanguinis emissa veiectio
capitis gravitas, Somnus profundus, respiratio difficili
ora.
Cachochimia quoq: tyrticis diguis, nimirum in
bilosam, pituitosam, et Melancholicam. Alij sup: ev
adunt sevosam; Bilosa recognoscit ex tem:
peramento calido et sicco, habitu gracilioni,
ex etate iuvenili; à Regione calida, et sicca;

à tempore estivo; et à victu calido et sicco provenisse. ~

Signa consequentia sunt color pallidus, flavus ac citrinus, habitus siccus, macer, gracilis, livens, pilus flavus tactu calor acer, et mordax, sensus debiles, hebetes, expediti, inquieti, vigilantes, pulsus frequentes, veloces; Oris amaritudo, sitis, vomitus, ac deiectio biliosa, alvus sicca, urina flava &c.

Melancholica Cachochimia cognoscitur ex causis Melancholiam in corpore augentibus, quæ sunt temperamentum frigidum et siccum cum imbecillitate ventris, ætas virilis, tempus Autumnale, victus crassior, vita conditio tristis; consequentia signa sunt color faciei fuscus, nigricans, aspectus horridus, mestus, corporis habitus macilentus, siccus; pulsus parvus, tardus, et varus; somnus turbatus, in actionibus lentus &c. ~

Pituitosa Cachymia dignoscitur à causis pituitæ aggregationem facientibus, ut est temperamentum frigidum et humidum, ætas senilis, tempus hibernum, regio humida, victus plenior intempestive assumptus, aquæ potus largior, vita sedentaria, et somnus longior. ~

Signa consequentia sunt, color faciei albicans, plumbeus, luridus, facies tumida, totum corpus molle, obesum, laxum, et arteriæ angustæ, motus tarditas, sensus obtusi, somnus profundus, insomnia plena submersionis, pituitæ &c, pilus albus, pulsus parvus varus et mollis, ventris concoctio, ructus

uid: et similia. ~
Vna causa antecedens & coniuncta accedimus et Definit quod sit illa, quæ proxime morbum facit, á quali tamen alij definit, nimirum, quod sit illa quæ præsente dest morbus, et quæ sublata tollit, si tamen hæc sola reperiatur; nam si adhuc maneat causa antecedens, quæ est Plethora, aut Cachochimia, ubi: sublata coniuncta alia requiruntur præsidia & totalem morbi resolutionem. ~
Causa externa appellatur etiam causa procatarctica, seu euidens, seu præcipiens, commune et idem sonant, et sunt res omnes & naturæ indebitæ et immoderate adhibitæ. ~
Varij alij divisiones causarum, nam alij dicunt proximæ, alij remotæ, alij mediatæ, alij immediatæ, alij per se alij per accidens, alij communes, alij propriæ, alij positiuæ, alij priuatiuæ, Alij idiopathicæ, alij Sympathicæ, hoc est alij per essentiam, alij per consensum, de quibus legite Senertus. ~

De Causis Morborum In Intemperie Cum Materia, et Sine Materia. ~

Hactenus morborum in genere causas explicauimus, nunc ad eas, quæ in specie sunt accedimus. ~
Intemperies calidae recognoscit scilicet causas motus animi, et corporis, p. qui calorem induci nimia agitatione spirituum, et humorum;

2.° est pulvedo, quia in pulve: dine Calor intrinsecus ab extrino revocatur, et ad ex teriora tendens fit sensibilior; 3.° Res cali: da Corpus tangentes, quia imprimunt subtilem qualitates, quas habent; 4.° Constipatio Cor: poris, et calida retentio effluvij; 5.° Commix: tio rei calidæ, seu res calidæ in Corpus as: sumptæ, ut Cibus, potus, et Medicinæ Calidæ.

Intemperies frigida recognoscit Pluvias causas à pluvimis, videlicet refrigerantibus Aliquitas ciborum, et potus quantitas, Stipatio, et rare: factio, Motus immodicus, ac otium, quæ omnia redigi possunt in quatuor Classes, hoc est quæ attenuando ex Aqua ui refrigerant, et sunt om: nes res frigidæ extra Corpus incidentes, et aplicitæ sine intus assumptæ; Alia sunt, quæ innatum calo: rem suffocant, Alibendo eiusdem euentilationem et fuliginosorum excrementorum transpirationem; Alia, quæ Calorem nimia Copia deuorant, alia tandem, quæ refrigerant calorem dissipando, ut Motus animi, et Corporis nimius, constitutio aeris calida, Cibi inopia, uel nimia Sanguinis, euacuatio, unde patet Causas intemperiei calidæ, si nimium excedant, fieri frigidas, dissipando, suffocando, et extinguendo.

Humidæ intemperies causas recognoscit à uicinitate humidorum, et à presentia eorum, quæ Corporis transpirationem impedunt.

Sicca Intemperies recognoscit causas à nimia alteratione exsiccantium, à nimia restitutione et

á qualitate Alimenti.

Compositę autem Intemperies compositas habent causas, et si causę simplices Intemperiebus coniungantur, compositas habent intemperies. Quod Intemperies cum Materia scilicet quęlibet humores suis qualitatibus esse prędictę uti impriment partibus in quibus vo: rident, v.g. Bilis, quę calida est, et sic: ea cĕdĭtatem et siccitatem imprimit, et sic de alijs humoribus iuxta diuersitatem qualitatum.

Humores isti uel fiunt in partem per Collectionem et dicitur Metastasis, uel per effuxionem, et dicitur Epigenesis; Metastasis, siue collectio duplicitĕr contingit, uel uitio partis laborantis, uel uitio Alimenti; 1º modo accidit ob debilitatem facultatis concoctricis, quę imperfectĕ Alimentum laborat undĕ ex eo pluva, ducunt excrementa, adeo ut facultas expultrix nequeat ea expellere, uel etiam si sint pauca ob eiusdem imbecillitatem, uel forsan ob aliquem morbum in conformatione impedit expulsionem. 2º modo fit congestio materię, quando Alimentum est uitiosum non minus in quantitate, quam in qualitate, ut facultas expultrix non valeat expellere.

Materia, quę colligitur in parte per effuxionem siue per Epigenesim duobus modis contingit scilicet attractione, et transmissione. Attractio enim tribus de causis fit, ob dolorem,

so, calores, et vacuum; transmissio pavis triplicis succedit, vel quia humores in venis adauctis impetu movent, et in aliquas partes iuxta vasorum vicinitudines irruunt, vel quando partes, quæ expultrices habent vaporas, irritatæ nimia cum copia quas a qualitate humorum se se exonerant, et id quod molestum est alio pellunt. Ad hoc autem efficiendum, non solum requiritur universum genus venosum, quod transmittat, sed ipsa pars quæ ad recipiendum sit idonea, et disposita.

De Causis Morborum In Mala Compositione, et in Partibus, quæ spectant ad Conformationem.

Morbos in conformatione iam diximus 3 plicis
succedere, vel ob figuram vitiatam, vel secun
dum variatam superficiem, vel ob affectum
cavitatum.

Causæ morborum in figura succedunt vel
se, vel per accidens, i.o modo quando vitiata fi:
gura in utero ob facultatis formatricis en:
ormem; Secundo autem modo ob aliquem
motum violentum, sive ob errores obstetricum
medicum, et Chirurgicorum. Vitium per accidens in
figura succedit, cum in aliam partem, ut gibbum
fiunt ob restitutionem nervorum, ob dissectionem ner:
vi et tendinum, ob carnulsicnem Flegmonem,
aut Scirrum; Morborum in superficie causæ
sunt, quæ illam asperam, vel levem reddunt,
asperam enim faciunt acria, et erodentia,
siccantia, sive sint humores, sive medicamenta
tali qualitate prædita, qui etiam majores aures
lent, fumi, etc. Levem reddunt causæ con:
trariæ.

Morborum autem in cavitate cum duplices sint,
eorum causæ, tempe quæ respiciunt dilatatio
nem, et quæ angustiam, de dilatatione p.o diseve
mus. Hæc pluribus fit de causis, p.o a copia
vel humorum qualitate facultatem expultricem sti:
mulante, adeo ut meatum orificia aperiat,
et dicitur Anastomasis; 2.o modo a medicamentis
aliisque: veluti, quæ vim habent orificia meatum
laxandi, et dicitur diapedesim, hoc est transuda
tio; 3.a fit a causa vel evodente, vel incidente,

ut sunt humores acres, aut acria medicata, et Diaeresis nuncupat; fit á distensione, ut sunt humores copiosi, motus vehementes, pondera gravia, tumores, et Diarrhosis appellat.

Morborum autem causæ in cavitatibus ex angustia cum quing: sint earundem morbi, ita quing: etiam assignantur causæ. Causa obstructionis contingit 2 plicitè, vel vone quantitatis, vel qualitatis humorum; vone qualitatis sunt humores crassi, aut viscidi, quibus ddi possunt grumositates sanguinis, feces fuvæ, calculus, et vermes; vone quantitatis est humorum copia cuiuscumq; naturæ. Causa constipationis fit á carne ipsi meatui innata, aut tumore in ipso meatu genito, quibus claudit meatus. Conversio fit quando conversionibus spatium cavitatis ab aliqua parte prætera naturam diminutum, vel ab tumore, et in causas extraneas vincula, contusiones, scissuræ. Causa coalescentiæ fit, cum post unguis, aut vulnus parietes alterius meatus simul agglutinantur. Causa subsidentiæ fit dum parietes meatus nimia humiditate laxantur, vel nimia siccitate contrahuntur, quæ constrictio poterit induci etiam á medicamentis refrigerantibus, et astringentibus.

De Causis Morborum in Magnitudine.

Causa magnitudinis, quæ præter naturam accidit, et 2 plicitè contingit, vel diximus, vel secundum partem, vel secundum totum, ut ostatu in tympanite, ab

aqua, ut in Assite; vel secundum totum humoris diffusionem in omnem Corporis partem et hoc accidit, vel ab humore ulcere, ut pus, vel in Glysis, et partium incrementis, vel ab inutili, et excrementitio, ut in variis Tumoribus generibus observatur. Verum cum Magnitudo ad minus intelligatur secundum augmentum, quam diminutionem, immunitatis causam reducimus ad virtutis imbecillitatem a indigentia Alimenti, ad sectionem, ustionem, evasionem &c.

De Causis Morborum in hum.o

Causam Morbi in hum.o triplicis esse constituendam iudicamus, unam vero defectus, alteram vero superabundantiae; quae sit vere defectus, vel ve: cognoscit originem a primordijs generationis ab errore facultatis formatricis, vel ab defectu ma: teriae seminalis, vel ex imbecillitate facultatis Materiam attrahere, retinere, et concoquere valentis; si vero succedat post ortum causam recogno: scit a Sectione, ustione, evasione &c.

Humori vero abundantis Causae, vel Est naturalis, vel Morbosa; naturalis cum ex copia utilis Materiae, et ex robore facultatis formatricis plurimum abon: det, Morbosa vero si post ortum occasione alicuius vulneris, vel ulceris, id praeter naturam abondet. Adunt etiam verrucae, calculi, et similia, quae causam desumunt a Materia vitiosa.

De Morbis in Situ.

partes mutant situs pluribus de causis, vel
laxitatis partium, quibus continentur, vel ob liga-
mentorum contractionem, vel cum uisceris sua loco
moveri; hiatus uero et connexio ipsorum fere
de causis uitiari, vel laxitate, vel distrac-
tione, vel ob aliquid.

De Causis Morborum Solutæ Unitatis.

Cum de causis morborum solutæ unitatis reducantur
illæ, quæ apta sunt continuitatis partes solvere, ideo
has de quinque reducimus, nimirum ad sectionem, ero-
sionem, contusionem, disruptionem, et ductionem.

Sectio fit per corpora acuta, sive æqua sive punctim
vulnerantia, et hæc sunt omnia armorum genera, nec
non etiam spinæ, morsus Animalium &c.

Erosio fit a rebus acribus, et mordacibus intrinsecus, puta
ab humoribus acribus, extrinsecus uero a medicamentis
causticis erodentibus et acredine prædictis.

Contusio fit a re gravi, et sunt lapides, ligna &c. quæ si in
partes, quæ cedere possit incidant eas contundunt, si uero
in duras, quæ in se ipsas cedere non possit, frangunt.

Disruptio fit ab ijs, quæ partes replent, ut est copia humorum vel
flatuum, quæ uehementer exsiccant, quæ partes uehementer distendunt
ut saltus, conatus hiemis, onus grave, et frigus immodicum.

Ductio fit per calorem fervidum, per ignitas, et ferventes, et hæc
sunt, quæ dici possunt circa omnes morbos, sed quia aliqui proprij
has differt alias ducunt, ideo et nos hæc pauca ducemus.

De Morbis a Tota Substantia, seu Occultarum Qualitatum.

Fernelius Prolib. de abditis rerum causis sustinet neq; intemperies ia[illegible] vi aliud morbi genus; idest à tota substantia, et ab occulta qualitate quemvoylev Sanctes statuit quod quando fluxus venis et evidentia morbi sunt ultra vires Alimentorum necesse est, ut alia causa recognoscant, unde cum commune sit illud Axioma contraria contrariis curantur; sequitur ut cum multa detur remedia à tota substantia, seu occulta qualitate repugnantia [illegible] ipsos morbos verissimile est, nam nisi darentur quantum inventa essent remedia à tota substantia agentia. Quinam sint isti Morbi subdidit Sanctus dicendo esse illos, qui ab occulta qualitate dependent, et maligna dispositione partium similarium.

De Causis Morbi à tota substantia.

Morbi totius substantiæ seu occultarum qualitatum, qui partium similarium insunt neq; intentiones omnes proveniunt à causis occulto modo agentibus et latentes causæ vel generantur in corpore, vel extra advenient. quæ si non aliunde originem trahunt ab humoribus, et excrementis retentis malignis et venenatis qualitatis imbuentur ut lac, sanguis putrescens et alii humores partium corrumpuntur.

Ad causas externas, quæ sunt venenatæ et malignæ venenum assumptum, vel quæ ictu et morsu fiunt. Nam accipit venenum vel aliunde vel in eo generatur. Illud accipit [illegible] et vapores malignos ex salubri ex cadaveribus et aliis similibus. Venenum autem generatur in eius corpore [illegible] nimis calida humida [illegible] et ita, vel [illegible] Deus instituxit. Contagium est [illegible] aut totum et [illegible] quod natura sui [illegible] a corpore quod [illegible] Dicto communicatur. Duplex dari contagium vel [illegible] quando corpus quod

inficit, corpus infectum proxime attingit. Vel a distans, quan-
do corpus aliquando ab alio longe distans per medium quod
omittit seminarium id inficit. Hæc diffa. ins contagium, et
pestes, non pestis penet a maligno cæli influxu, conta-
gium vero a fervis, et malignis exhalationibus.
Venena assumpta sunt in 4.ici diffa, videlicet plancta,
Animalia, Mineralia, et Metalla venenata.
Venena, quæ extra corpus diuriunt sunt Morsus Animali-
um venenatorum, Ictus, halitus, Unguenta, et pulveres venenati.

De Sijmptomatibus.

Ives diximus esse res preternaturas, Morbus, Morbi causa et
sijmptoma, quarum cum tulerus: de morbo, et eiusdem causis
egerimus superest, ut examinemus, quid sit sijmptoma,
cum morbum sequatur, velut umbra corpus.
Sijmptoma igitur, sive accidens, sive casus nihil aliud est, quam
affectus preternaturas morbum insequens.
Sijmptomata sunt in 3.ici diffa, vel sunt Actiones læsæ,
vel excreta mutata, vel qualitates. Actiones læsæ sunt
in 3.ici diffa, non vel tollunt Animales, vel vitales, vel naturales.
Animales vel sunt Nutrices, vel sensibiles, vel sunt principes,
quæ omnes 3.ev læsi possunt, abolite scilicet, diminute, et depravate; hoc est, vel tollunt, vel diminute
fiunt, vel depravate v.g. cæcitas est actio abolita, visus ob-
scuritas depravata, cum obiecta apparent diversæ conditionis
et naturæ; diminuta quando vix videt. Actiones naturales
sunt Alvactio, Retentio, Concoctio, et expulsio, quæ et ipsæ vel non
fiunt, vel vix fiunt, vel depravate fiunt v.g. quando non fit con-
coctio est actio abolita, quando parcius est diminuta, quando cibus corrumpitur est depravata.
Vitales actiones sunt Respiratio, et Pulsificatio, quæ Act. vel

uix, uel diminute, uel depauperate fiunt: quod nullo modo fi-
ant, ut in alijs diximus, hoc N est asserendum, non quousq;
uiuimus respiramus, et inspiramus, excepto in Syncope, tunc
enim fit tantum transpiratio, et N respiratio sensibilis.
Symptomata uero, que ad excreta mutata pertinent, siue ea,
que corpore excernuntur, seu in eo preternaturaliter detinent,
3.to pedere possunt, uel substantia, uel quantitate, uel qualitate.
A tota substantia diximus pedere excrementum, quando
id, quod excernitur a toto genere preternaturale, ut lac calculus
aut quando N id, quod excernitur, sed ipsa excretio preternatu-
ralis est, ut sanguis e naribus, ex ore, uel alui effusio.
A quantitate dicitur symptoma in excretis mutatis pedere
cum iustus naturae modus minime tenetur, sed uel abundantius
uel parcius effunduntur, ut est excretio pedoris, et urine, dum
immodice euacuantur, aut cum detinentur, que detineri de-
bent ut menses suppressi in mulieribus aut alui astricta.
A qualitate excreta dicuntur pedere, uel secundum qualitatem
p.ae, uel 2.ae; secundum p.am est nimium, quando nimis calida
frigida, et sicca existunt. Secundum qualitatem 2.am quando nimis
crassa, uiscida, aut lenta apparent. Ultimum qualitatis dicitur
etiam, cum excrementa in corpore a naturali recedunt, ut
si nigra, liuida, uiridia, aut omnino lenta observentur.
Quoad 3.um genus symptomatis, quod qualitates
mutate dicuntur, sunt corporis affectus secundum
uisum, auditum, odoratum, gustum, et tactum. Affectus
autem uisibiles sunt colores preternaturales in corpore
existentes, et in Scleritia oculorum effuduntur; Audi-
biles sunt uoces rangosae, turbate, tremule, rau-
ce &c.; Odorabiles sunt odores pruni, uel lotium
uel graui, puta cruuum, ouis, fructus putrefacti,

uinosi, vel corrupta vehementes grauedinis, gerta:
bides, ut Salina, accida, Salsa &c. tangibides
tandem sunt, Caliditas, frigiditas, humiditas, et
Siccitas, et que ex his oriuntur, ut Mobilitas, du:
ritas, aviditas, asperitas &c.

De Diff.is Morborum

In Genere.

Quauis conjecta sit tractatio morbi eiusdem de causis
et causarum una cum explicatione Symptomatum nihil
minus hic superaddendum esse appendice de genera
ca Morborum diuisione iudicauimus. Ex supra
dictis igitur alij sunt Morbi breues, alij longi,
hoc est alij acuti, alij Cronici, acuti qui cele
riter mouent et cum Periculo, Cronici qui tardi
et sine Periculo; Acuti Iudicij constant diebus.
Alij sunt Acuti exacte, et alij non exacte. Alij
acuti exacte, et non exacte, et alij ex decidentia.
Peracuti exacte 4.or non excedunt; non exacte
1.or; Acuti exacte 14.or, non exacte 20.or;
ex decidentia usq: 40.or.

Morborum communium alij dicuntur patrij et Vernaculi,
qui semper locum quedam tenent, Alij vulgares,
qui aliquo anni tempore in aliqua regione grassan
tur, et cum sint Critiosissimi multos occidunt
et induunt naturam pestilentiae. Oriuntur autem
vulgares a pestilentia, seu Endemij et Sporadici,
ab Epidemijs; Quod vulgares, semper eandem
regionem possident, et causam habent ab ambi:

ante aere infecto Ignev levveas et inferior causas. Pestilentes uero non recognoscunt originem ab aere Ignev loci conditionem, sed a maligno cæli influxu; Morbus alius est Malignus, alius est benignus: 1.um qui gravia ingerit Symptomata, 2.um qui levia; 3.um qui mortem inducit; 2.um qui sanitatem adeuit: Morbus alius est Magnus, et uehemens, et 3.tium De causis accidit; uel quia in aliqua parte nobili consistat uel quia ex sui natura et essentia sit talis aut Ignev uehementia symptomata. Cæterum alij sunt morbi sinceri et exquisiti, alij Mixti; Exquisiti, qui ab uno tantum humore [illegible]dent, ut 3.ana a bile, Mixti, et Spurij, qui ab humorum mixtione nutrevant, ut quando in 3.ana Bilis cum pituita, aut Melanconia miscet; Idem alij sunt in habitu, alij in habitudine: In habitu qui difficile remouent; in habitudine, qui facile. Alius est morbus ordinatus, et alius inordinatus 1.um qui certis temporibus affligit, ut 3.ana, quæ de 3.o in 3.um inuadit. Inordinatus a contra qui erratico modo procedunt; Alij sunt Morbi primarij, alij 2.ij hoc est alij idiopatici, alij sympatici; 1.i qui a suis causis 1.o gignunt; 2.i qui ab alijs nascunt, et per consensum ceteris affiant; Alij tandem sunt Salutares, alij Lethales, longi Morbi sunt omnes, qui acutorum terminos transcendunt, et sicuti morbi brues a calidis decendent humoribus, ita longi a frigidis, et sic finis Gen i.e et 3.a Partis Medicinæ.

De Arte Parua Galeni, quam Artem Medicinale Vocant, Siue De 4a Medicinę Parte, Quę Semiotica dicitur.

Completa tractatione de rebus naturalibus, et præter naturam, accedimus ad semiotica, præmittendo prius aliqua circa ordinem doctrinę demonstrando [illegible] modum, methodum sim insecuturus in hoc opusculo conscribendo. Tres igitur sunt doctrinę ordini inherentes resolutiua nimirum, compositiua, et diffinitiua; Resolutiua est illa, quę fit ab effectibus ad causas, a compositis ad simplicia, a toto ad partes; Compositiua est illa quę prius oppositis cum tendat a simplicibus ad composita, a causis ad effectus, a partibus ad totum. 3a Doctrina, quę fit ex diffinitionis dissolutione est illa, quam Galenus in hac arte Medica, cum ea, quę prius alibi tradita fuerunt, hic restringat ad faciliorem memoriam, et discendi necessitatem.

Diffinit Medicina secundum mentem Galeni; quod sit scientia sanitatis, insanitatis, et neutrorum; Scientia dato modo sanitatis, et salubre dicitur, quod sanum est, quod sanitatem præbet, et quod indicat; Insalubre itidem, quod est morbo efficiens, et quod indicat, et quod morbum efficit; Neutrum quod est effectus extremorum, quod est particeps modo de uno, modo de alio; et tandem plus de uno, quam de alio.

Horum unusquodq; dicit ut Corpus, ut causa, et ut Signum.
1.º Salubre 2.º Insalubre, et 3.º neutrum, et quod
dicitur de Corpore subintelligitur de causa et de Signo.

De Corpore Salubri.

Corpus Salubre, aliud est Corpus Salubre simpliciter, et aliud salubre ut nunc; Essentia Corporis salubris simpliciter in hoc consistit, quod ab ordine naturae bonae constituxerit temperies partium similarium et exacta organorum commensuratione; salubre verò ut nunc est illud quod modò bonam habet temperiem, et dictam compositionem, cetarum sic se habet exacte ut Corpus simpliciter salubre, utrumq; tamen presentem enunciat sanitatem.

Dicitur Corpus Salubre simpliciter in simpliciter sumptum et ut Multum; simpliciter sumptum est illud quod ab ordine naturae optimam constituxit temperiem in partibus similaribus, et optimam commensurationem in partibus organicis: Corpus salubre ut Multum est illud quod parum degenerat a simpliciter et semper.

Dubitari tamen contingit quomodò dari possit istud Corpus salubre simpliciter semper cum in homine ipse sua sanitas observetur, nam saltem deficit, vel in Tenui amissione, vel in partibus.

Respondet significationem illam semper importare intentam sanitatem ad Spectrum Durationem, nam sicut illud Corpus sit aptum semper durare sanum, tamen si incedat aliqua causa violenta cogens vel ad dolorem, vel ad Morbum, ut constitutio

aeris pravae; Verbum ovum, et pavum, N avis
salubre simpliciter semper.

De Corpore Insalubri.

Corpus insalubre, ut salubre suas habet divisiones in simpliciter, et ut nunc. Insalubre simpliciter est illud, quod ab ortu naturae habet malam temperaturam, vel in partibus similaviter, vel dissimilaviter, vel utroque: et licet in hoc statu sit, nihilominus intra fastidiunt sanitatis uiget.
Insalubre ut nunc est illud Corpus, quod in presenti habet vitium, nec est intra fastidiunt sanitatis, sed acta egrotat, et laesa habet operationes, et vitium pariter est in similaviter, aut dissimilaviter, aut utroque: modo.
Dicitur istud Corpus simpliciter insalubre, in simpliciter semper tale, et in illud ut multum. Insalubre simpliciter semper est illud, quod pessima habet temperie in partibus similaviter, vel in principiis, ut instrumentariis. Insalubre ut multum est illud, quod parum degenerat ab insalubri simpliciter semper.

De Corpore Neutro.

Explicatis corporibus salubribus, et Insalubribus accedimus ad explicationem Corporis neutri, unde dicimus hoc 3.um habere significationem: 1.a est quod Corpus neutrum sit tale q extremorum negationem, videlicet neq: esse sanum neq: egrum. 2.a est illud Corpus neutrum quod particeps est modo de salute, modo de morbo. 3.a significatio est illud Corpus neutrum, quod sui

de uno, quam de alio est participes; Dividit 1.° istud Corpus neutrum, quod est q̃ negationem in simplicis, et ut nunc. Neutrum simplicis est medium Corporis salubrium, et insalubrium; Neutrum ut nunc medium est, salubrium, idest actu optimam sanitatem habentis, et insalubrium, hoc est actu aegrotantis. Neutrum vero q̃ negationem iterum subdividit in illud, quod est simplicis semper tale, quod q̃ totam vitam agitum est eandem servare mediocritatem. In aliud quod: ut multum, quod non q̃ totam vitam sed in aliqua aetate agitum habit est, sive ad sanitatem, sive ad morbum.

Corpus neutrum 2.° et 3.° significati dividit ut supra in simplicis tale, et ut nunc, in simplicis semper, et ut multum; simplicis tale illud dicit Corpus, quod ab ortu naturae participat simul sanitatem, et morbum; Neutrum vero ut nunc est illud, quod non ab ortu naturae, sed tantum q̃ praesenti eo modo, quo diximus q̃ omnes aetates potest q̃ durare; Corpus neutrum simplicis semper tale est illud, quod q̃ omnes aetates in eodem habitu q̃ servavit; Ut multum tandem est illud, quod non q̃ omnes aetates, sed q̃ earum mutationem diversimode se habet.

De Causa Salubri, Insalubri, et Neutra.

Post Corpus agendum est de Causa, quae eodem modo de Corpore est Salubris, Insalubris, et Neutra; Causa salubris alia est salubris simplicis, alia ut nunc; Alia salubris simplicis

semper, alia ut multum. Causa salubris simplicis est illa, quæ vel sub vene optimi temperamenti vel sub vene instrumi firmis constituti sanitatem simplicis conservat. Causa salubris ut nunc est quæ sub vene boni temperamenti, et sub vene instrumenti ut nunc firmis constituti sanitatem ut nunc causat. Causa salubris simplicis et semper est illa, quæ sub vene optimi temperamenti, et sub vene instrumi optime constituti sanitatem simplicis et semper causat. Causa salubris ut multum est illa, quæ aliquantisper declinat a affectione causæ simplicis et semper.

Causa insalubris eodem modo 4.ex est, vel simplicis, vel ut nunc, vel ut simplicis semper, vel ut multum. Causa insalubris simplicis est illa, quæ sub vene mali temperamenti, vel organi male constituti æqvitudinem simplicis causat. Causa insalubris ut nunc est illa, quæ ut nunc infirmitatem causat ob eandem venem suppvæ eronkata. Causa insalubris simplicis et semper est illa, quæ sub vene pessimi temperamenti et organi pessime constituti æqvitudinem semper causat. Insalubris ut multum est illa, quæ paulisper declinat a causa simplicis et semper. Causa neutra est illa, quæ nec salubritatem, nec insalubritatem simplicis causat, sed medias quasdam habitudines inter sanitatem affectam et æqvitudinem.

De Signo Salubri, Insalubri, et Neutro.

Licet de causis egevimus, ut satisfaciunt ad cognitio

ones in genere, reliqua tractatui in debito tempore.
nunc de Signorum natura venit discurrendum.
Definit Signum apud Medicos, quod sit illud, quod sen
sibile obvium, aliquid aliud in Corpore nostro latens
indicat, nam appellatione Signorum ea omnia intel
liguntur, quæ aliquod nos significant, unde 1.o sig
norum genera sunt salubria, quæ sanam, insalubria
quæ morbosam, neutra, quæ neutram Corporis con
stitutionem indicant.
Signa salubria facilime cognoscuntur, neq: alicuius
requirunt indagines; bona enim Corporis tempe
ries, rectus partium conformatio, et gaudens omnio
cuiuslibet salubritatis status præbent, e quo in
tegra fluunt actiones, quæve in signis insalu:
bribus opus venit immorandum, quadam et ipsa ex con
trariis cognitionem innotescant, sed etiam neutra ex
extremorum notitia facile apparebunt.
Definit Signum salubre simpliciter, quod sit illud
quod præsentem sanitatem simpliciter indicat, futuram
prædicit, et præteritam recordit. Insalubria trinam habent
divisionem sed de salubri, nam alia præsentem Cor
poris præternaturam constitutionem demonstrant; Alia
dicuntur gnostica, quæ futura prædicunt; Alia reme
moratiua, quæ præteritam memoriæ committunt. Insa
lubria signa diagnostica præsentem æqritudinem de:
monstrantia sunt ægrotio Corporis nostri læsa. Prognos
tica sunt spontaneæ lassitudines, sitis inexplebilis, som:
nus immoderatus, aut vigiliæ nimiæ morbos prænuntiant.
Rememoratiua tandem sunt effectus, qui morbum sequuntur
et morbo remoto adhuc apparent, ut est Cor fatiscens. &c.

praualuerit, Corporis imbecillitas &c; et hæc signa sunt in duplici differentia, Alia enim denotant continuas æqui tudines, alia diuias, et v.g. tumor faciei indicat præces sisse præuaricas.

Signa neutra illa sunt, quæ diuersas ab æqritudine, et á sanitate dispositiones indicant, et huiusmodi dispositio dari in Corporibus, quæ nondum ægrotant, licuti tamen est ne incidant in morbus, et tali dicitur Corpora uocat decidentia; tales dispositio pariter reperiri in Corporibus de recenti á morbo solutis, quæ tali uocat conualescentia, et huius 1.ræ speciei signorum neutræ dispositionis plura recensent, nimirum intensa famem, inappetentia, et vigilia; Signa neutra 2.æ speciei sunt indicantia neutras dispositiones, quæ partim est sanitas, partim est morbus, hoc est in una parte sanitatem, in altera morbum v.g. dari urina, quæ habeat signum effectæ concoctionis, ex hac parte est bona, tamen si multas arenulas habeat admixtas, indicat Renum, uel uesicæ æqritudinem, et ex hac parte est mala.

Signa neutra 3.æ speciei, quæ modó indicant sanitatem, modó morbum, hæc iuxta supra diuidunt in Diagnostica, Prognostica, et Premonitiua.

Diagnostica, seu Demonstratiua alias habent subdiuisiones, quoniam subdiuidunt in Pathognomonica assidentia, seu concomitantia, et insuperuenientia; Pathognomonica illa sunt, quæ inseparabilia apparent, cum morbo necessario inhæreant, et in eodem apparent principio, ac omni tali et semper conueniant;

Dicuntur etiam Signa essentialia, quia his existentibus tales adesse morbus significant. ~
Assidentia, seu concomitantia illa sunt, quæ neque morbi essentiam, neque eidem necessario inherent, interdum enim a principio apparent, interdum postea, ideoque non morbi essentiam indicant, sed eius conditiones.
Supervenientia tandem illa sunt, quæ neque morbi essentiam, ut Pathognomonica, neque conditiones, ut Assidentia significant, sed eius mutationes; Signa autem supervenientia, alia significant concoctionem, et cruditatem, Alia salutem, et Mortem, Alia longitudinem, et Brevitatem. ~

De Fontibus Signorum. ~

Ex tribus enim fontibus Signa optime concoctionis docet Galenus, nimirum ab his, quæ sunt de natura, et essentia rei, et quæ essentialiter inherent ut sunt temperies partium similarium et compositibus dissimilarium; 2º ab operationibus; 3º ab his, quæ

necessario consequuntur, et propria accidentia nuncupantur.

Temperies nihil aliud est, quam convenientia quidam quatuor qualitatum simplicium resultans ex ordinata omnium elementorum mixtione, ut vidimus in vegetatu de Temperamentis.

Pars similaris est illa, quæ dividitur in particulas, quæ inter se toti sunt similes; Pars dissimilaris est, quæ componitur ex diversis partibus similaribus, quarum partium compositio nil aliud est quam dispositio resultans ex magnitudine, numero, figura et situ.

Officiones, quas modo nominavi Gal. sunt naturales, vitales, et Animales sicut diximus; Hic tantum scire licet officiones alias exercere partes similares, alias vero partes dissimilares; Similares officiones sunt, quæ a similaribus efficiuntur, ut sunt concoctio retentio, et expulsio cum Attractione. Dissimilares officiones sunt, quæ fiunt a Dissimilaribus, vel saltem a similaribus; ea est tamen dissimilaribus ut efficiant, ut motus corporis, qui fit a parte similari, idest a musculis, tamen eget partibus instrumentalibus ut efficiat.

Accidentia ergo illa indicia operum constitutionis partis possunt sunt effectus necessario sequentes, seu accidentia; Isti autem effectus in duplici sunt differentia, nam alii sequuntur temperiem partium similarium, alii compositionem dissimilarium. ab his tamen deprompta signa quandoque decipiunt, licet raro; Zolitiniensis notavit, quod signa substantiæ inherentis sint durabilia, quæ ab officionibus dependent a prudentia vitalis.

Notandum, quod motus omnium officionum est Gradio;

sicuti mediocritas in Mollitie et duritie sunat optima temperantia; nimia enim duritiey provenit à sicco, sicuti mollitiey à nimio humido dominante; bonus itidem color est ex alto et rubro decens Genitiey, qui nigrey indicat passiones, albus, pavey indicat frigiditatem; Rubeus intensus dominium calidi; Hirsuitas multa significat excessum caloris, et eorum quivalio diminutionem. Ab his quoque omnibus non solum cognoscunt contraria salubria simpliciter, sed etiam alia ut multum et ut nunc.

Paraphrasis Omnium Signorum.

Quo sunt: Generalia signorum unum genus eorum est, quod à subitis inteventis, sumitur, alterum à necessaria vio consequentis. 1.um Genus tres habet species, à temporis à compositione et ab unitate. 2.um Genus 4.or habet species, ab operationis 1.o à casibus seu accidentis, ab eo quod corpus facile vel difficile resistat causis morbificis; ultima à iuvantibus, et nocentibus.

Quot sint Tandem Signorum Ad tempus, Videbimus cum Dei Gratia, et Duo nunc Ad Teorica satis sit Ad laudem Omnipotentis Dei, et B.ae Virginis sine labe concepta.

PRINCIPIVM PRACTICE ET P.º DE CRISIBVS.

Quid sit Signum Criticum et quid Crisis.

Signum Criticum est illud, quod Crisim signat; hoc autem ex statuit Diagnosticum, siue Demonstrativum vt copiosa Cruentis solutio, sanguinis Hæmorrhagia & naues, et alia similes euacuationes, quæ quando aduenient aliquas faciunt in morbo mutationes.

Prognosticum est vt magnus dolor capitis, vultus faciei, splendores ante oculos, quæ significant futuras naues Hæmorrhagias.

Commemorativum autem est signum Crisis vt melior dispositio æqualitatis post factam Crisim.

Crisis definitur, quod sit subita morbi mutatio,

vel ad vitam, vel ad mortem, vel in melius, vel in peius.

Dividitur tamen Crisis in duas partes; Crisis alia est bona, alia est mala, sicut alia perfecta, alia imperfecta; Crisis bona est, quæ ad vitam fit; Crisis vero mala est, quæ fit ad mortem. Crisis perfecta est, qua integræ morbus solvitur; Imperfecta vero quando non integræ resolvitur.

Sciendum autem, quod Crisis vel fit per affluxiones vel fit per abscessum. In morbis frequentioribus fit per affluxiones, hoc est vel per alvum, vel per vomitum, vel per urinam, vel per sudorem, vel per Hæmorragiam vel hæmorroidas, vel per menses in Mulieribus. Quandoque etiam per Insensibilem transpirationem cutis; In morbis vero longis, et diuturnis, qui sunt per depositionem materiæ, quod ubi fit materia ibi humorem facit cum suppurationes advenient, sed etiam nomine abscessus intelligamus etiam mutationes factæ de morbo in morbum, ut quando febris continua, vel acuta degeneravit in tertianam vel quartanam intermittentem. Vocantur etiam abscessus, qui fiunt in morbis acutis deposita materia ad glandulas post aures, parotides constituendo, qui abscessus etiam in morbis acutis fiunt.

Plura autem sunt signa, quæ apta sunt indicare futuram Crisim, 1.º scilicet quod hæc fiat cum signis apparentibus concoctionis in urina; 2.º quod sit indicata in die indicatorio; 3.º quod fiat in die indicatorio, Critico, sive judiciali; 4.º quod sit cum conferentia et tolerantia.

Indicatorij dies sunt omnes 4.ae, ita ut in 1.o 1.o 86.
sexuch 4.o die; in 2.o 11.o; in 3.o 14.o; in 4.o 24.o.
Judicatorij sunt omnes septes, scilicet in 1.o 4.o dies
1.a; in 2.a 14.a, in 3.a 20.a, in 4.a 21.a.
Alij uero sunt dies intercidentes, qui impares sunt,
et in quibus licet Crisis non apparet, potest tamen dari
Juocatio materiae ad Crisim; et hi sunt, qui in
principijs et Judicijs incidunt Crisesq; impedant:
sunt; 3.us, 5.us, 9.us, 13.us, et 19.us.
Alij uocant dies uacui, siue medicinales, et sunt om-
nes dies pares, ut 2.a, 6.a, 8.a, 10.a, 12.a, 16.a
et 18.a, et sic usq: ad finem Mensis lunaris, siue
medicinalis Gal., et in his diebus solent Medici deli-
berare euacuationes, siue Venae sectiones siue
Q medicamenta euacuantia, cum in ipsis materiae
motus non experiantur.
Signa concoctionis desumunt ab urinis respectu
substiae, colores, et contentorum, qui examinabi-
mus in Cap: de Urina et Signum.
Consequentia et Prevantia nihil aliud important, nisi
quod Q consequentia debemus attendere a Crisi pro-
cedenti resolutione uel diminutione morbi;
A Prevantia debemus examinare post Crisim
constantiam uel debilitatem virtutis, hec autem
quandoq: sola potest dari sine consequentia;
virtus uero cum sit uatida uel debilis apparet
a pulsu.
Ad Crisim uero tria potissimum requiruntur, pro-
tus scilicet astrorum, qui complent Q sextiles,
trigonos, tetragonos, et quadratos, qui omnes

constituunt 6 certos gradus, et quilibet gradus punctis dimidet. Et de his omnibus plenè ab Astronomis habetur cognitio, de his Hippocrates Senex: tus in Haphorismis.

2um quod requiritur est dispositio materiæ peccantis nam si fuerit materia peccans calida et tenuis in æstivali aut æstivo tempore facilius dinoscitur Crisis; Si verò materia fuerit frigida et crassa in tempore Autumnali, aut hiemali, tunc Crisis erit difficilior et longior, et quod expectabitur magis erit à Centum, quam à circumferentia; superior autem potius et urinam, qui potius expectantur in superiori corporis dispositione, nimirum motus illi, qui fiunt ad superficiem.

3o etiam requiritur natura patientis, nam in temperamento calido et sicco facilius quam in frigido et humido, Ipsius in bilioso, minus in pituitoso et melancholico.

Crisis quoq: non expectatur in quocunq: morbo, sed tantum in ijs, qui ad quadragesimum diem perveniunt. Ultra verò 40um diem licet potius abscessum, quam Crisim expectare; tamen quandoq: etiam extra 40um diem, sed rarò contingit, quod fiat Crisis quando calor validius est, et paulatim attenuat, quod crassum et lentum est, et efficit ut Crisis 6 effluxione succedat.

Computatio autem dierum Criticorum non fit quocunq: mense, sed in Mense tantum Medicinali; ipsius Cal: nam quatuor sunt Menses, qui à Medicis numerantur, Unus scilicet, qui vocatur Mensis

peregrationis, scilicet: quando Luna discedit ab uno puncto, atque totam Zodiaci circulationem ad idem punctum venit, quod fit 21 dierum spatio, et horarum 8:

2.um Mensis vocat coniunctionis, et incipit quando Luna coniungit cum Sole, et terminat usque ad alteram coniunctionem, et ad hanc compendam transeunt dies 29, horis

3.um Mensis dicit Illuminationis, et incipit quando Luna primo apparet, nam per quatuor dies occultat, et constat diebus 26, horarum 12. Verum cum in iis mensibus, scilicet peregrationis, Illuminationis, et Coniunctionis non appareat ratio, quare 14.a et non 13.a sit dies critica, nec quare dies 20.a et non 21.a critica habeat: Ideo Gal: Mensem alterum excogitavit, scilicet ex mense Peregrationis et Illuminationis simul iunctum desumpsit medietatem horum dierum, qui sunt 26 et horae 22, qui postea dies ubi dividant in 4.or Septimanas, hunc cognoscit, cur 1.a et non 8.a sit dies critica, et sic quare 14.a et non 13.a, et quare 20.a et non 21.a.

Et nevo prosequamur quae ad crisim faciunt declarationem, et ad eiusdem causam immediatam sciendum est, quod haec est, et nihil aliud, quam vehementior Spirituum Animalium Irritatione in fibras dicunt partis influxus, quo pars illa secum stringendo morbi causam expellit, aut calor noster, seu motus sanguinis, qui morbi causa in illo consistens ad certas partes detrudit. Et quod si haec vel illa materia morbifica potens pertusa, talis sit, et illa è Coryphaeo genitus

expellat, ita Crisis est effecta; si vero illa
latentes detrudat Materia morbi ad aliquas alias
partes, eique sopita quasi, aut nevo sopita evanescat,
ita Crisis infecta fit, et sæpe recidivas patitur, aut
mala alia.

Recentiores parum de Doctrina Crisis curant, quia
quoque tempore precipitationes materiæ intendunt
neglecta Criticorum Dierum potestate, dicentes, quod
ipsi laudabiles critices tribuunt, quantum dimi-
tes et Avari annis climatericis, et Gravidæ an-
nis bissextilibus assuentes sint; sed contra Experi-
entiam quotidianam, et tot scriptorum fructuosa est contendere.

FINIS.

Liber i.us Practica;

Et ii.us Tractatus

De Tobia.

De Febribus.

Completis tractationibus attinentibus ad Theoricas institutiones, nunc est, ut sermones de ijs habeamus, quæ ad praxim dirigunt; et cum cæteris præstantior, et utilior ea sit, in qua agitur de febribus; ideo prius examinandas venit; præsertim cum febres crebrius contingant, et sæpe cum æqrotantibus initio; Ipsæque ut habeamus ne fiant, et ubi factæ sint exactius curentur, in earum cognitione immorari prius est necesse insequentes tractationes ab Avicenna præscriptas in Can. 1.um lib. 4.i quæ inscribitur de æqritudinibus particularibus, quæ cum accidunt non approprianturum uni membro et communibus febres dicunt; De ijs autem sic a nunquam præscripsit Avicenna, ut circa ipsas nihil ipsos sit utrius excogitavi, nam ea omnia quæ diffuso sermone Galenus tam in lib. 2.do de differentijs febrium quam in lib. de Arte curat. ad Glauconem, atq; in libris de Medendi metodo ab 6.o usq; ad 12.um, omnia hic miro ordine complexus est Avicenna.

Quod ut melius intelligatis huius 1.i Can. lib. 4.i inscriptionem dinotandum prius est; quod quatuor 1.i sunt morborum differentiæ, de quibus medici passim loquuntur; Alij enim sunt morbi universales alij particulares, aut alij communes, et tandem alij proprij; Per morbos universales medici intelligunt 1.a illos morborum generum, quæ sunt illas tria inspeciem, nimirum, mala compositio, et soluta unitas

ut docuit Galenus lib: 1º De Differentijs Morborum, et in arte Medicinali textu 8º:

Morbi uero particulares sunt species illa morborum que continent sub illis tribus in generibus, neq: ea, que continent, ut individua considerant, quia Individua non pertinent ad Scientias, et artes, que solum Universalium sunt; dicunt uero morbi particulares in specie respectu suorum generum, ut docuit Aristoteles.

Morbi communes in duplici constituunt differentias uel saltem apti sint infestare omnes Corporis partes; Morbi, qui infestant, actu omnes Corporis partes sunt febres, et ob hanc rationem illi dicunt morbi communes, morbi autem communes, qui licet de iure infestent omnes Corporis partes, apti tamen sunt illas infestare, sunt tumores preter naturam, uelut inflammatio, et Crisipelle; Inflammatio enim potest tam hanc, quam aliam partem infestare; Ide dicendum de Solutione continui. Hec enim aptata est infestare omnes Corporis partes, quia solui potest continuum tam in una, quam in altera parte Corporis.

Morbi tandem duplici illi dicunt, qui ita infestant unam partem, ut alias infestare non possint, ut Apoplexia infestat Cerebrum estque morbus illius, et non aliarum partium; Pleuritis est morbus illius Membrane, que cingit Corpus, et non alterius.

Ex his modo colligit declaratio Inscriptionis Tertia 1ª lib: 4º Auicenne, in qua dicit se uelle loqui De morbis particularibus, qui cum accidunt non appropriant uni Membro, quasi innuat se loqui uelle de Spe

ceb Morborum qui communes sunt, Nuero Juvenis; inter hos autem species est febris; ideo Juve de hac loquitur: immo prius de febre loqui debuit, quia ut ita dixi: minus, febris est Morbus, qui frequentius contingit.

Dividit autem hæc in Ten lib: 4i in duas partes quarum 1a agit de febre in genere; in 2a vero de febribus in specie, omnes; eius doctrina complexus est imperfecte.

Quæ pertinent ad febres in genere quatuor sunt, 1o quid sit febrium Natura, et essentia, quotiet quæ sint species earum; 2do quæ Corporaa sint magis subiecta febribus, et quæ minus; 3o quot et quæ sint partes ipsarum febrium quæ a Medicis communiter dicunt tempora febrium; 4o vero et ultimo quibus signis cognoscant hæc tempora febrium, quæ ab ipso Avicenna Horas vocant; et hæc sunt illa quatuor Universalia de quibus in 1a parte loquitur Avicenna.

In 2da autem loquitur de quatuor pertinentibus ad febres, nimirum de febribus effimeris; 2do de lethicis; 3o de putridis; ultimo de febribus pestilentialibus.

Quo igitur ad 1am partem, et quo inquantum spectat ad 1am Universalia est Cognoscere essentiam ipsius febris, quia nunquam dari potest, quod interpretes curent, nisi eius Natura a medicis innecognoscat. Ipsetera intendens Avicenna [redacted] febris tradere; et cum hæc a Philosophis habeat genus et differentiam; Hinc ponit eiusdem genus ac ei transaddit differentiam ipsa febrium essentiam

declarantes; Genus autem febris dicit esse calorem extraneum.

Galenus opponendo genus ipsius febris varius est et ab Avicenna dissentire videtur; nam in 1° lib. de diffinis febrium cap. 1° dicit, quod febris est calor preter naturalis; in lib. autem 1° aphor. coment. ibi inquit quod febris est calor naturalis in igneum mutatus; in lib. de naturalibus facultatibus cap. 4°, et in 1° aculorum 28 ait, quod febris est calor plurimum auctus, et ad summum elatus, ex quibus omnibus colligitur Galenum varium fuisse ab ipso Avicenna in tradendo genere ipsius febris.

Averroes et ipse videtur dissentire ab Avicenna et Galeno, nam in 3° Colliget cap. 2° scribebat, quod febris est calor mixtus ex calore nati, et preter naturam.

Dicendum tamen, quod licet Gallenus varius videatur ita tamen non est, si diligenter sensus eiusdem considerentur, sicut etiam idem considerandum, si Averroes intime discutiemus, omnes istas circumscriptiones dictas attinentes a generis dispositionem; licet verbis differant, idem tamen significant, cum synonima vere dici possint; nam si Avicenna inquit quod febris sit calor extraneus; Hic autem est calor, qui non reperitur cum natiua dispositione, et ideo iure dicitur calor preternaturalis; Calor preternaturalis est calor excedens statum calorem naturalis, qui auctus dicitur super statum naturalem, atque hic est calor mutatus in igneam naturam, quia calor igneus est calor excedens, atque vehemens; calor excedens statum calo:

vis natis est calor mixtus ex quadib calovis natis, et ex quadib excedentib calore natis, ut uduit Auer: roes; Quare concludendum quod idem sit dicere febrem esse calorem extraneum, siue calorem preternatu: ralem in igneum mutatum, uel calorem auctum superstatum natum, uel tandem esse calorem mixtum ex nati, et preter naturam.

Cum ergo dicimus febrem esse calorem natum in igneum mutatum hoc genus gessaramus febrem ā calore nati; Verum quod 1° uenit adnotandum circa hoc genus sciendum est, quod calor natis; Galen dicit, ut Doc: cuit Galenus 1° aphoris: Coment.° 1.; 1° inquam significat Materiam, in qua ipse succendit, et immorat, que conflata est ex principijs generatio: nis, ex semine inquam et sanguine; 2° dicit qualitatem afficientem ipsam substantiam; quod cum ita sit querit, an in ipsa febre mutet tantum calor et ipsa qualitas; an uero ipsa substantia simul; quia si tantum qualitas mutat calor, unica tantum erit indicatio a febre, que scilicet est corrigendi ipsum calorem; si uero etiam substantia, altera erit indicatio nimirum corrigendi substantiam.

Respondendum, quod Reuera in febre non mutat substantia, sed tantum calor ut qualitas, et ratio est, quia a febre erit tantum indicatio refrigerandi, et non corrigendi substantiam, et hoc habemus ex Galeno lib: 9° Method Cap: 1.°; Hec autem refrigeratio non potest compleri frigidis tantum, sed humidis iniunctis si: mul ran.

2° Adnotandum uenit quod cum febris sit calor

natis in ignem mutatur; calor autem natis multiplex; ideo subovit dubitatio, quisnam sit iste calor natis, qui mutat in ignem ad febris constitutionem; Quod autem calor natis sit multiplex, comprobat ex Galeni Auctoritate 1° aphoris: Coment° 14°, ubi scribebat duplicem esse calorem natum, innatum scilicet, et acquisitum; utrumque calor ex his duplex est, nam alius est calor innatus implantatus, alius uero influens, ita calor acquisitus alius est implantatus, alius uero influens.

Calor innatus implantatus ille est, qui a principio generationis, inest singulis membris, et aliunde non influit; Calor uero innatus influens est, qui inest a principio generationis, et a corde influit in singulas corporis partes, et conseruat calorem implantatum in singulis partibus.

Calor autem acquisitus natis est ipse met calor innatus, se etate procedente acrior reddit; Hic autem calor natis acquisitus potest dupliciter considerari, uel qut inest membris, uel qut influit a corde; si 1° modo considerer, dicit implantatus acquisitus; si 2° modo dicit influens acquisitus; Hinc ubi quis quaerat quinam sit ille calor qui in febre mutatur in ignem; Respondendum, quod isti calores enunciati non sunt specie diuersi, quia si essent specie diuersi, sequeretur, quod in corpore nostro darentur calores diuersi specei, quod falsum est, quia omnis natis calor est ex elementis et ut docuerunt Galenus in lib: de formatione fetus et Auicenna 2° de Anima, textu 4°; est igitur

idem Calor, qui alio modo consideratur diversa sortitur nomina; si enim consideretur Calor, ut membris inest a principio generationis, et aliunde non influit, dicitur innatus, implantatus; si vero consideretur, ut inest a principio generationis, et influit a corde, ita dicitur Calor innatus influens; si vero consideretur, ut etate progrediente aliquid est redditus, sic dicitur natis acquisitus, et talis Calor, ut inest membris, et aliunde non influit, dicitur implantatus; ut vero influit a corde dicitur influens; Hic igitur Calor vario modo considerata sortitur diversa nomina, ac ille est, qui in febre mutatur in igneam naturam.

5.º Notandum, et discutiendum venit, an hic Calor febrilis sit diversus a Calore nati.

Ex una parte sunt, qui asserunt hunc esse diversum a nati, quia operationes diversae sunt, nam Calor natis concoquit, febrilis vero corrumpit, ex Galeno 2.º de Crisibus, cap. 12.º; ita ex insuper Galeni Auctoritas lib. 4.º aphorismorum Coment.º 24.º, ubi scribit, quod in febricitantibus aliquando Calor natis extinctioni proximus est; febrilis autem Calor augetur, ergo diversi sunt.

Res tamen alitr se habet, quia non sunt diversi Calores, et hoc manifeste apparet ex eo, quod diximus cum Galeno, quod Calor febrilis sit Calor natis accensus et mutatus in igneum; ut autem magis manifeste veritas huius difficultatis appareat, dicendum, quod Calorem natis duplicem possumus intelligere; 1.º scilicet Calorem natis ut sic; 2.º Calorem natis accensum, et mutatum in igneum; si 1.º dicendum est

calore febrile esse diversum á calore nati; quia sic earum operationes sunt diversæ, quia sicut calor febrilis corrumpit, ita natis auctus, et mutatus in ignem corrumpit; tamen licet dixerimus absolutè calorem natum esse diversum á febrili, non tamen dicendum in febricitante duos exorsivi calores; sed unum esse tantum mixtum ex calore nati et præter naturam, vel possumus affirmare unicum tantum esse calorem mixtum ex gradibus calovis natis et ex gradibus superadditis, qui calorem natum intensiorem reddunt, ut docuit Galenus 4º aphorio: 24; immo etiam si calor febrilis mixtus sit ex gradibus calovis natis, et superadditis; non dicit febrilis vone gradum natis calovis; sed vone gradum superadditorum, quod Interea sic debet intelligi Galenus, quod in febricitante aliqui gradus calovis natis ipse sunt extinctoni, gradus autem superadditi nequaquam, sed intensissimi sunt. ~

4º Notandum, quod cum febris ex Galeno sit calor natis mutatus in ignem, dubitat an in febricitante calor natis sit omnino mutatus, an aliquo modo tantum; Resoluendum, quod calor natis non omnino mutat, quia non mutat ut diximus secundum substiam, nam si mutaret secundum substiam non tantum sumeret indicatio remittendi calorem sed etiam corrigendi substiam, quod est falsum; Mutat igitur tantum calor natis secundum qualitatem, diversum nec omnino secundum ipsam, sed tantum aliquo modo, quia in febricitante remanent gradus calovis natis, et alij superaddunt, qui calo:

ve natte intensiove veddunt; unde si vema-
nent quadam Calovis nattis, igitur omnino mu-
tatur, et evidentia ipsius patet, quod quadam Calo-
vis nattis vemaneant, quia in febricitante fiunt
operationes Calovis nattis licet non ita perfecte, ut
in Corpore sano, nos veneva in febricitante dat
Concoctio, attractio, retentio, et expulsio, que sunt
operationes Calovis nattis.

Constitudo geneve febris, eog.; declarato tres Ippo-
nit Avicenna diffas, que generi adnectuntur, ex
quibus duo resultant; unum scilicet est quomodo
Febris fiat et generet, aliud vero quodnam sit
Subtus ipsius febris.

Pa diffa consistit in verbis accensus in corde que
quidem duabus constat conditionibus, una quidem est
accensus, alia vero, que est accensus in Corde.
ex quibus colligitur, quod ad hoc, ut sit febris, ne-
cesse est, quod Calor sit accensus, et sit in Corde
accensus.

Pa Conditio ut intelligatur notandum, quod aliud est
dicere calorem accendi, aliud vero esse accen-
sum, quia accendi dicit ve in fieri; accensus
vero dicit ve in facto esse; Innuit igitur Avi-
cenna quod ad hoc ut sit febris, debet esse
in facto esse, et non in fieri, et ob hanc causam
dixit accensus, debet autem habere esse in
facto Calor in Corde, quia ut sit febris
oportet, quod Calor a Corde communicetur
toti Corpori, et sita imprimatur, ut habeat
esse in facto in ipso Corpore; non potevit

autem communicavi calor a corde toti corpori et habere esse in facto toti corpori, nisi haberet in esse facto in ipso corde.

Altera conclusio est accensus in corde quod ideo dicit, quia non potest fieri febris, nisi corpuscula, et calor in facto habuerit. Hoc dessumpsit Avicenna ex Galeno 10 de diffinis febrium cap. 1° et [illegible] lib. de Articulis, comento 22, [illegible] et 23 et lib. 4° de Morbis vulgaribus comento [illegible] ubi ait, quod quaelibet febris habet causam corporis, non erit febris, nisi cor incaluerit, et hic est, quia calor, ut diximus debet communicari toti corpori et ita imprimi, ut habeat esse in facto, et hoc fieri non potest nisi a corde, quia cum sit membrum influens in totum corpus; addimus aliam rationem hoc idem confirmantem, quae talis est; nimirum, quod febris est calor naturalis in igneum mutatus, sed fons caloris naturalis est cor, ergo non potest dari febris, nisi calor prius in corde accensus [illegible] hoc unum anatomicum, quod cor triplici constat substantia solidis, nimirum, humoribus et spiritibus, quae quidem ait debeat hac accensio dari in omnibus his substantiis calore accenso. Ad quod [illegible] respondendum, quod licet ad constitutionem febris necesse sit, quod calor sit accensus in corde, non tamen debet dari hac accensio in omnibus febribus, in his tribus substantiis, nam in febre hectica calor est accensus in substantia solida ipsius cordis, non tamen in humoribus et spiritibus, in febre putrida in humoribus tantum, non vero in solidis et spiritibus. In ephimera vero in

spiritib; et in solidis, nec in humoribus; Quare Sententias Auicennæ, quod Calor sit accensus in Corde, sic interpretandas, nimirum, quod ad hoc ut sit febris necesse sit, quod Cor sit accensus in aliquo horum duorum Constitutiuorum Cor.

2.do Ita est in febribus a Corde communicatur universo Corpori per Venas et Arterias mediante spiritu et sanguine; Hæc differt tribus comprehendit conditionibus; id est, quod a Corde Calor communicetur tot Corpori, 2.do, quod communicetur per Venas, et Arterias; 3.o Mediante spiritu, et sanguine debet Calor febrilis tot Corpori communicari, quia febris est Morbus totius Corporis, ut docuit Galenus 10 de Morbis Morborum cap. 4.o, ubi scribebat, quod cum Calor accensus in Corde tot Corpori Communicatur est tunc dicatur febris; ergo febris erit Morbus totius Corporis, et ob hanc causam reposuit Auicenna febrem inter Morbos Communes.

Alterum conditio est, quod communicetur per Venas et Arterias; quæ quidem videtur tot difficultate, non quod communicetur per Arterias, clarum videtur, cum Arteriæ oriantur a Corde, et ut pergant per totum Corpus, sed tamen ego patet, quomodo communicetur per Venas Calor, cum Venæ non a Corde, sed ab Epate oriantur, quo stante, quomodo potuit Calor communicari per Venas.

Resoluendum, quod etiam si Venæ oriantur ab Epate, ut notum est; Calor tamen accensus in Corde potest per Venas tot Corpori communicari; Hoc quidem modo, non licet Venæ non oriantur a Corde, Vena tamen Magna, quæ cauda dicitur cordi est connecta, et sic facile potest Calor accensus in Corde per Venas

communicavi; 2do vatio est, quia uenę et Arterię simul coniunguntur, ut habemus ex Galeno 2do de usu partium cap: 10o; unde facile dari potest, ut Calor accensus in Corde, qui influit per Arterias, inspiratur etiam ipsis uenis, et per uenas postea communicetur toti Corpori.

3tio Conditio habetur in uenis mediante spiritu, et Sanguine in Arteriis, utq: Spiritus continent, et Sanguis spirituosus et Arterialis; In uenis uero continetur Sanguis atq: in Sanguine simul continetur Spiritus ille, qui dicitur naturalis; Tetulit autem Auicenna hanc conditionem, quia Calor Cordis per Arterias et uenas potest toti Corpori communicari. ~~[illegible]~~ Dupliciter autem potest calor toti Corpori Communicari; 1o uel a parte post partem, ita ut 1o incalescat una pars, ita calefacta, altera, donec totum Corpus incalescat; 2do modo mediante spiritu, et Sanguine, quia cum Calor accensus est in Corde, attrahit sanguinem et spiritus, et quia spiritus et Sanguis fluunt continuo, et refluunt per Arterias deferunt calorem illum in ipso Corde introductum, uel existentem; 1o modo non potest Calor febrilis toti Corpori Communicari; hoc est a parte post partem, quia Calor febrilis citò, immò citissimè communicatur toti Corpori; uerum a parte post partem non potest citò communicari, sed per temporis intuallum. Ideo iure dixit Auicenna febre communicari mediante spiritu, et Sanguine.

4ta et ultima diff: habetur in uenis, et inflammatio inflammatione quę nocet febri naturali; ad hoc autem reponitur hęc particula, quia ut dicit Febris, oportet ut calor ita sit toti Corpori communicatus, ut fiat opera:

tiones naturales; alias non esset febris; quod quidem ita da
vat exemplo Avicennae, inquit enim, ab ira, et labore
calor inducit in totum corpus, et tamen calor ille non
dicit febris, cum operationibus naturalibus non noceat, quod
si contingat tale Calorem toti Corpori inservire noxae,
tunc vere dicetur febris, quod Ipse Avicenna
loquens de febribus Ephimeris; inde hoc reposuit ex
hemera abiva, et labore.

Verum explicandum modo venit, quid Intelligat Avi
cenna per Operationes naturales, quas dicit fieri in fe
bricitante; Quod ut declaretur, sciendum venit, quod
operationes sunt in duplici Genere: alie enim sunt
operationes partium alie vero totius Corporis; i.e.
sunt, vel animales, vel vitales, vel naturales; Ani
males, ut Sentire et Movere; vitales, ut pulsare,
quod Ipsius est Arteriarum; et simul etiam respira
re; naturales tandem, ut Concoquere; dicuntur hae om
nes operationes partium, quia in ipsis partibus
fiunt; Operationes autem totius nihil aliud sunt, quam
exercitia consueta; quibus Corporis sunt deditae,
ut habemus ex Galeno lib: artis Medicinalis, ut gra
tia exempli est hoc exercitium legendi, cui ego Dedi
tus sum, vestrum autem audiendi et Scribendi; Haec
autem consueta exercitia, Galenus appellat vitae in
stituta; Dicuntur autem hae operationes totius, quia
totum Corpus respiciunt; cum igitur istae operationes
duplices sint, ut innuimus, dubitari modo, de qui
bus hic loquatur Avicenna.

Resolvendum, quod Avicenna hic non loquitur de
operationibus partium, quia de eis tantum loquitur,

quæ dicunt naturæ, et operationes partium non tantum dicunt naturæ, quia dant et Animales, et Vitales, quæ non continent in ipsis; et Avicenna tantum de naturis loquitur, ergo sequitur, quod Avicenna intelligat tantum de operationibus totius Corporis quæ nihil aliud sunt, quam consuetæ exercitia quibus Corporis sunt deditæ; tales enim operationes dicunt naturæ, quia hæc sunt consuetæ exercitia, consuetudo autem est altera natura; ita ut febris nocere operationibus naturis sit impedire homines à consuetis exercitijs; et Resp.o huius est, quia febris est morbus, morbus autem lædit operationes, ut dicit Galenus lib: de diffis Morborum i.o, sicuti ergo morbus partium lædit operationes partium, ita morbus totius lædit operationes totius, et febris est Morbus totius Corporis, ergo debet lædere operationes eiusdem.

Ex quibus omnibus enunciatis nervé colligi potest, sensus definitionis ipsius febris, quæ sic habet ex Avicenna, Nimirum, quod febris sit Calor naturis mutatus in ignem in Corde, ab hoc communicatus toti Corpori per venas et arterias mediante spiritu et sanguine, et inflammat in eo inflammatione, quæ nocet operationibus naturis ipsius Corporis, non sicut Caliditas ivæ et laboris, dum non ultimat.

Definitio hæc effecta est, quia constat genere, et differentia, explicat essentiam ipsius febris, et hanc separat à quocumq; alio calore, et

omnes difficultates tollit, quæ circa febres contingere possunt. Quod constet genere, et differentiis patet, quod vero explicet essentiam, et naturam febris; ipsamque separet a quocumque alio calore dubium non est; Quod vero denique tollat omnes difficultates, quæ circa ipsam contingunt hoc ex subsequentibus patebit.

1ª Difficultas est, quomodo febris generetur: cui respondet cum ipsa definitione, in qua diximus, quod calor naturalis oriente aliqua causa interna, sive externa calefaciente in ipso corde mutatur in ignem, quo facto a corde communicatur toti corpori per venas et arterias mediantes spiritus et sanguine, aliquis sic instruitur, et corpus a consuetis exercitiis impeditur, et hinc febris est genita.

Hoc autem videtur repugnare Galeno, qui docens modum generationis ipsius febris in 1º de differentiis febrium cap. 4º scribebat febrem generari per partes post partes, quia dicit quod in febribus, quæ sequuntur inflammationes, et alios tumores preternaturales, calor a parte post partem communicatur corde a parte inflammata, ergo sequitur, quod non mediante spiritus et sanguine calor communicetur a constitutione febris. Respondet, quod quando a parte inflammata communicatur calor corde, tunc absolute febris dici non potest, nisi quando postea a corde communicatur toti corpori per venas, et arterias mediante spiritus, et sanguine.

2ª Difficultas est circa subiectum ipsius febris, dubitatur enim, quodnam vere dici debeat febris subiectum;

Huius pavitatis difficultatis solutio ex ipsa definitione colligitur; etenim triplex habet subtus febris, unus dicitur effectivus, quod febris scilicet efficiat, 2us dicitur subtus relativus, quia febris deservit; 3us vero dicitur subtus denominationis, et hoc est, quod febricitare dicitur.

Subtus effectivus febris est cor, nam cor efficit febris; Hoc subtus colligitur ex ipsa definitione, quia in illa diximus, quod calor accendit in corde, accensus autem a corde ipso communicatur toti corpori, ac ita in corpore inpirmatur, et operationes corporis tendat, et sic fiat febris, ergo cor est subtus effectivus febris.

Subtus relativus sunt, sanguis, spiritus; Hoc autem esse verum ex definitione colligitur, ex qua habetur quod calor accensus in corde deferatur in corpus mediante spiritu, et sanguine, ergo etc.

3us subtus denominationis, seu subiectum illud, quod febricitare dicitur, totum corpus est; Hoc idem colligitur ex definitione, in qua habetur, quod calor accensus in corde communicatur toti corpori, et eiusdem operationibus noceat, et tunc dicitur febris; Sed ex his videtur colligi posse febrem non esse morbum cordis sed totius corporis, quia totum corpus illud est, quod febricitare denominatur; propterea non alia ratione febris dicitur morbus communis, nisi quia totius corporis est morbus; non poterit autem dici morbus cordis ipsa febris, quia ubi sit esset morbus partis determinatae, et tunc est morbus proprius, non vero communis.

4a Difficultas habetur, quia dictum est, quod calor

febris est calor naturalis mutatus in igneus, quia ipse dubitat an in febre calor naturalis mutetur in igneus in toto corpore, et in omnibus partibus constituentibus corpus, an autem in aliquibus solum, cum pariter partes solidae in corpore dentur, etiam humores et spiritus; huius difficultatis solutio habetur pariter ex definitione praedicta, nam in ipsa dictum est calorem naturalem in ipsa febre mutari in toto corpore, et in omnibus constituentibus ipsum corpus; quod autem mutetur in toto corpore colligitur ex eo, quod dicitur in definitione, calorem scilicet ignemum toti corpori communicari, et ita imprimi in corpore, ut noceat illius operationibus; quod autem in constituentibus ipsum corpus, n. in sanguine, et spiritibus, ex definitione patet, quia in illa dictum est, quod calor communicatur toti corpori mediante spiritu, et sanguine.

4.a Difficultas est, an febris sit morbus simplex; scilicet calidus tantum, an compositus; quia calidus et siccus; ex definitione pariter habetur difficultatis resolutio, nam dictum est febrem esse morbum simplicem et calidum tantum, non vero calidum et siccum; In definitione enim febris fit mentio solum caloris et non siccitatis; ergo signum est, quod sit morbus simplex, calidus scilicet tantum; Hoc idem habetur ex Galeno in lib: de definitione morbi cap: 6.o, et lib: de morbis inaequalibus cap: 5.o, ubi scribebat febrem esse morbum simplicem, et calidum tantum; extant

preterea multa Galeni loca ubi solum de caliditate mentionem facit vel etiam siccitate quasi quod velliet innuere febrem esse morbum simplicem, et calidum tantum. ~

Locus est 1.° in 6.° de morbis vulgaribus 24, ibi habet de vene sectione cap.: 2.° Cir. 5.° de medendi metodo cap.: ultimo, et in 1.° de medendi metodo cap.: 9.°; Ratio preterea id suadet, nam id decipit morbum, quod sedat operationes, at febris sedit operationes vone caliditatis et non siccitatis, ergo febris est morbus calidus et non siccus; Maior patet, quia opinium est morbi sedere operationes ex Galeno in lib.: de morborum differentiis cap.: 1.°; Minor probatur ex definitione febris, in qua dicit, quod calor ita inflammat et nocet operationibus, quod vero vone siccitatis non solum siccitate non sedant operationes, sed ex eo, quod dant febres, in quibus non est tanta siccitas, et hec possit sedere operationes, ut patet in febribus ephimeris, in quibus non est tanta siccitas, que possit operationes sedere, ut notorium est. ~

Ex adverso autem navia adducunt Galeni loca ex quibus videtur posse febrem esse morbum calidum et siccum; 1.° est in 1.° de temperamentis cap.: 3.° ubi ait scribens febrem esse intemperiem calidam et siccam; Idem habet 6.° de metodo medendi cap.: 9.° 1.° Acutorum 14.° 1.° Aphor.: 26 et 29; Ratio preterea id suadet, quia

dicit est febris esse calorem naturae mutatum in ignem, et calor igneus necessario habet annexam siccitatem, ergo febris non tantum est calida intempiries, sed etiam sicca.

Et omnis tollat difficultatem circa hanc quaestionem notandum, quod aliud est dicere febrem esse intempiriem calidam et siccam, et aliud est dicere morbum esse calidum et siccum, quia non omnis intempiries morbus est ea ratione, quia non omnis intempiries laedit operationes. Respondendum igitur febrem esse intempiriem calidam et siccam, quia est calor naturalis mutatus in ignem, quia annexam habet siccitatem, et hoc est quod voluit Galenus in dictis locis; verum licet febris sit intempiries calida et sicca, non tamen est morbus calidus et siccus, sed est morbus calidus tantum, quia laedit operationes ratione caloris, et non ratione siccitatis.

Objiciunt tamen aliqui febrem esse morbum non solum ratione caliditatis, sed etiam siccitatis, et eorum ratio est, quia siccitas videtur quod dici possit morbus in ipsa febre; Hoc autem stat probari ratione; id quod indicat dicit Morbus, cum a morbo sumatur curativa indicatio, at siccitas indicat utendum esse humidis, cum scripsisset Hippocrates lib: 1.° Aphor: 13.° victum humidum conveniere febricitantibus, humida autem indicant a siccitate, ergo sequitur febrem non minus esse morbum calidum, quam siccum.

Huic Argumento potest satisfieri hac ratione quod indicat est Morbus transeat, ab siccitate non indicat humidis esse utendum, sed caliditas; Haec enim indicat

esse frigidis et humidis utendum, ut habemus ex Galeno 9° Meth. med. 14°, nam caliditas indicat frigidis esse utendum, ut vigor ipsius caliditatis tollat; indicat autem utendum esse humidis caliditas, ut augmentum ipsius prohibeat, nam humida tollunt siccitatem, quae apta est calorem augere.

Et possumus obiectioni satisfacere tali pacto; quod indicat p° et per se est morbus, at non indicat siccitas p° et per se, sed 2° ano et per accidens; nam indicat siccitas humidis esse utendum ut diximus, quia humida prohibent augmentum caloris tollendo siccitatem, quae calorem auget, cum sit causa eiusdem. Concludendum igitur febrem esse morbum simplicem tantum actu, potentia vero siccum atque esse intemperiem calidam et siccam, sed non morbum calidum et siccum.

Quinta difficultas est an ad hoc ut sit febris sit necesse calorem esse accensum in corde; haec autem difficultas sublata est ex dictis, nam in ea dicit, cum febris sit calor extraneus accensus in corde, ergo ad hoc ut sit febris necesse est calorem esse accensum, quod confirmatum fuit supra per Auctoritates et rationes.

Contraria tamen videtur posse probari argumento assumpto a febre illa phlegmatica, quam Avic. appellavit febrem pituitosam, nam in hac ait Avic. partes exteriores omnes calidas esse, interiores vero frigidas, sed in partes interiores adest cor, ergo cor in hac febre est frigidum, et sic in omni febre calor non est accensus in corde.

Insuper Hippo: 1.° Aphor: textu 24 dicebat, quod in febre acuta expiratio frigida est signum lethale, sed expiratio frigida indicat cor frigidum, ergo illa febris, in qua cor est frigidum, et non calidum; His tamen non obstantibus necesse est affirmare in quacunq: febre calorem esse accensum in corde.

Ad 1.um Argumentum de febre Ephiala Respondet, quod Ephialis in hac febre est accensus in corde, ut docuit Galenus in lib: de inequali intemperie cap: 8.° ubi aperte scribebat calorem in hac febre esse accensum in corde, et ratio id suadet, quia hæc febris putrida est, et in febre putrida necessario humores putrescunt: Hoc dato ex nam fuligines putridæ, quæ calidæ sunt, et cor petentes necessario ipsum calefaciunt; verum licet calor in hac febre sit accensus in corde, non tamen manifeste præsentitur Ipsiter copiam humorum pituitosorum in partibus internis latentium, et quia non præsentitur hic calor, ideo Auctor sequens indictum sensum dixit, quod partes internæ frigidæ sunt, non quia veneva cor sit frigidum, sed quia non sentitur; ut Autem satisfaciamus Auctoritati ipsius Hippocratis, qui dicit Dari in febre acuta expirationem frigidam, dicendum est, quod quando in febre acuta expiratio est frigida, tunc calor febrilis extinctus est, et corpus non dicitur amplius febriens, cum ita sit Ipse intentum, ut Innotuit Galenus 4.° in 6.° de Morbis ungavitur textu 24; Ipsiterea dicebat Hippo: esse signum lethale.

Ultima tandem difficultas est, an ad hoc ut sit febris necesse sit, quod calor in toto corpore reperiatur; Huius difficultatis solutio habetur ex ipsa definitione febris, in qua dicitur febrem esse calorem accensum in corde, qui ita inflammat in toto corpore, ut noceat operationibus.

Oppositum tamen videtur Argumento desumpto à febribus intermittentibus, ut sunt 3.ae, nam in harum principio fit rigor, uel horror, aut refrigeratio, at cum hęc contingunt, corpus remanet frigidum, ergo calor in his febribus non reperitur in toto corpore.

Respondendum ex Auicenna in tra Cap. 30.o, ubi ait, quod in ipsa febre calor reperitur in toto corpore, cum hac limitatione, scilicet dummodo nil sit quod impediat, quare si in principio febrium intermittentium calor non reperitur in toto corpore, id contingit, quia aliquid est impediens; in principio autem febrium intermittentium id, quod impedit, ne calor reperiatur in toto, sunt humores, qui mouent partes sensibiles, qui quidem motus tristem sensum faciunt, nam calor auffugiens ab eo, quod est noxium, et molestum necessario ad partes internas recurrit, et sic extrema remanent frigida, et sic uidimus ea, quę spectant ad p.m universale.

De Secondo Universali

Pars Secunda.

Explanata febris diffinione sermone suo conuersis Auic: de speciebus, et diffinibus ipsius febris uariasq: ac diuersas proponit febris diuisiones. ab arabicis 1°, 2° a Galeno, 3° ab Hippocrate, et quas communes habent, nos autem pro nunc relictis omnibus alijs diuisionibus uersabimur tantum circa 1°, quia ualde utilis est de curatione ipsarum febrium, et necessario debet medicus illas praeagnoscere.

1° diuisio ut diximus desumpta est ab arabibus, et huius inuentores fuerunt Rasis et Auenzoar; Rasis lib: 16° continentis, Auenzoar uero in 3° lib: suarum curationum cap: 1°; diuisio autem febrium huiusmodi est febris, quae alia sunt morbi, alia accidentia; illas febres morbos appellant quae ortum habent a suis causis, et alios morbos non sequuntur; huiusmodi sunt febres putridae, quae ortum habent ab humoribus putridis, et non sequuntur alios morbos; illas uero appellant accidentia, et symptomata, quae alios sequuntur morbos, ut sunt febres, quae sequuntur tumores, uel alias inflamma-

tones, Dicunt autem hæ febres accidentia, vel sijmptomata, quia sequuntur alios morbos eo modo, quo sijmptomata morbum sequuntur, sicuti enim ablato morbo remouentur sijmptomata, ut habemus ex Galleno lib: de Diffis sijmptomatum cap: 3.º, ita remotis morbis, quos sequuntur istæ febres, remouentur et ipsæ.

Reprobauit Auicennas hanc diuisionem, quia omnis febris morbus est, et non sijmptoma, quod quidem hac rone probat; Omnis febris lædit operationem, ut patet ex ipsa definitione, sed id, quod lædit operationem, est morbus, ut ex Gal: lib: de Diffis morborum circa initia, ergo si febris semper est morbus non erit sijmptoma, cum inuicem distinguantur; Multa superaddita Auicennæ, ut reprobaret hanc diuisionem, uerum cum parui sit momenti illa omittemus. Id hanc Arabum sententiam Gal: Auctoritate confirmabimus, quæ quidem habetur in lib: de Diffis morborum cap: 5.º, ubi scribebat omnem febrem esse morbum, nullam autem esse sijmptoma.

Ovtis difficultas ex eo, quod Gallenus multis in locis hac utitur diuisione, scilicet in febrem morbum, et febrem sijmptoma; Hoc expressit 1.º ad Glauconem cap: 3.º et 4.º; idem habemus 3.º in 1.º de morbis uulgaribus commentario 4.º et 4.º aphor: ib. Item etiam 6 aphor: Comentario 14.º; Dicendum, quod hæc diuisio, si uno modo fiat, reijcienda est, scilicet ubi fiat, ut ab arabibus facta fuerit, nimirum quod febris, uel sit

morbus, uel symptoma absolute; nimirum ea non reijcienda, quia omnis febris morbus est, et nulla est symptoma, ut declaratum fuit, hanc: omnino reijciebat Gal: diuisionem lib: de Diffis morborum cap: 5º; Si autem fiat hoc modo, scilicet febris, uel est morbus tantum, uel non tantum est morbus, sed etiam habet modum actionis, et symptomatis, tunc diuisio hæc est recipienda, et hanc debet medicus diuisionem omnino nouisse nam dantur febres, quæ tantum morbi sunt, ut diximus illas esse, quæ non sequuntur alios morbos, quia sicuti symptomata remouentur ipso morbo remoto, ita huiusmodi febres remouentur, morbis ipsis, a quibus dependent pariter remotis; hoc modo accepit Gal: hanc diuisionem in locis enunciatis, in quibus hac utitur diuisione, et hoc modo facta uere est a medico pueco gnoscenda, quia cum febris sit tantum morbus indicatio curatiua sumitur tantum ab ipsa febre cum uero non tantum est morbus, sed etiam habet modum symptomatis, nulla indicatio sumitur ab ipsa febre, sed tota sumitur a morbo, quem sequitur ipsa febris, quia eo ablato febris etiam remouetur.

Completa 1ª diuisione febris ad alia accedemus, quæ triplex est, omnis enim febris, uel est hectica, uel humoralis uel ephimera; Huius diuisionis fuit Auctor Gal: in 1º de Diffis febrium cap: 1º, atq: etiam diuisio hæc colligitur ex definitione ipsius febris, dicimus

enim in ea calor esse accensus in corde, et in to:
to corpore, ita ut noceat operationibus; sed cor
et totus corpus tribus tantum constat, et non pluribus,
nec paucioribus, scilicet solidis, humoribus, et
spiritibus, quia necesse est febrem accensam
esse vel in solidis vel in humoribus, vel in
spiritibus.

Cum ergo est accensa febris accensione p.o in
solidis fit febris Hectica, cum accensione p.o
in humoribus est humoralis, sive putrida, cum
vero est accensa accensione p.o in spiritibus est
ephimera; ut autem intelligatur hæc divisio, tria
sunt explicanda; 1.um est, quid Avicennas in:
telligat per solida, humores, et spiritus; 2.um
quid per febrem Hectica humoralem, et ephimeram;
3.um quid per calorem accensi accensione p.o, vel
in solidis, vel in humoribus, vel spiritibus.

Quod spectat ad p.um Responsio est, Galenum du:
plicitur accepisse solida; 1.o communiter, 2.o propriè;
cum propriè accepit, per solida intellexit partes
illas, quæ seminales dicuntur, atq: sunt partes om:
nes albæ, ut nervi, venæ, Arteriæ, ligamenta,
tendines, Membranæ, Ventriculus, Intestina,
et alia huiusmodi; Hoc modo accepit Gal: lib:
artis medicinalis cap: 49.o, et lib: de compositi:
one medicamentorum cap: 1.o; aliquando accepit
solida communiter, et tunc intellexit omnes partes
seminales, et carneas, ut in 1.o de differ: febrium
cap: 5.o, quia ibi accepit partes solidas, ut
distinguuntur ab humoribus, et spiritibus; at partes

solide sic accepta complectunt omnes corporis partes, et seminales, et carneas; Avicenna hoc in loco cum loquitur de solidis, accipit illas communiter, quia accipit illas, prout disgunctas ab humoribus, et spiritibus ...

Quidam uero humores hic intelligat Avicenna, ita hoc expressit in 1.a parte lib: 1.i cap: de humoribus, quando ipsos dividebat in 1.os et 2.os. 1.i autem humores sunt illi quatuor, qui constituunt massam sanguineam; Sanguis nimirum, Bilis, Pituita, et Melanconia; Generantur isti humores iuxta sensum antiquorum in epate; Alii uero secundum sensum recentiorum, ut ita habuistis in institutionibus medicinalibus; Semper autem producuntur ex alimentis assumptis, et in chilum mutatis in ventriculo preter ipsam pituitam, quia non tantum generatur in epate, sed etiam in ventriculo, ut docuit Avic: loco allegato, et isti sunt, qui 1.i dicuntur.

Tanti et 2.i humores, qui nihil aliud sunt, quam idem 1.i humores transmissa de ipsa membra per corporis nutritione, cum mutentur in substantiam propriam substantie ipsorum membrorum, que cum ita sint quemadmodum, de quibus humoribus intelligat Avicenna, cum dicit febrem humoralem fieri, dum calor accendit in humoribus. Dicimus, quod Avicenna loquitur de 1.is, quia loquitur de humoribus, qui sunt sub.tus febris humoralis, sed isti sunt humores 1.i, et non 2.i, quia 2.i non sunt sub.tus febris humoralis,

cum sint subt. febris lethicę, ut habemus ex Gal: 1.° de diffij. febrium cap: 9.° ~

Verum isti quatuor humores dupliciter considerari possunt, uel seorsim, uel simul uniti, ut massam sanguineam constituunt; Hic Auicenna considerat hos humores seorsim, sed coniunctim, ut scilicet massam sanguinis constituunt; Hoc itaq; esse manifeste declarat, nam considerant hi humores ut sunt subt. febris humoralis, et humores ut sunt subt. febris humoralis, sunt simul uniti ad massę sanguineę constitutionem, nam febris 1.° accidit in corde, in corde autem non reperiuntur isti humores separati, sed uniti, et iunctim massam sanguineam constituentes. ~

Opponent tamen aliqui dicentes, nam ne febris humoralis fit ab humoribus separatis, et seorsim acceptis, quia bilis est causa febris 3.ne, et sic de reliquis, scilicet quotidiana fit a pituita; 4.na a melanconia, ergo febris putrida, siue humoralis fit ab humoribus separatim acceptis, non uero simul unitis. ~

Satisfacimus autem obiectioni hac rone, nimirum quod aliud sit loqui de humoribus, ut scilicet humores sunt causa febris, aliud uero, ut sunt subt. febris; Humores ut sunt causa febris, ita seorsim accepti, quia bilis est causa febris 3.ne, ut uero considerantur, ut sunt subt. febris non seorsim accepti, sed ita sunt, quatenus simul uniti massam sanguinis constituunt. ~

quid vero Spiritus intellexerit Auic:, notan:
dum, quod Spiritus nihil aliud est quam Corpus
tenissimum, et calidissimum genitum ex sanguine
puriori, et ab Aere inspirato, atq: natum esse Ani:
mæ instrum ad oberonis operationibus; colligit
hæc dem° ex Gal: 4° de usu partium cap: 1° to°
3° de naturis facultatibus commentario 1° to°, et
10° Methodi cap: 3°, et 12° Methodi cap:
5°; Triplex autem est Spiritus, Animalis, vi:
talis, et naturis; Spiritus Animalis generat
in ipso cerebro, et est Instrum virtutis Ani:
malis, et dispert virtutem Animalem ad totum
Corpus mediantibus nervis; Spiritus vitalis ge:
nerat in ipso Corde, et est Instrum virtutis
vitalis, qua dispert ad universum Corpus ab
Arteriis; Spiritus autem naturis, de quo du:
bitant Medici an detur, generat in Epate
atq: Caliginosus, quia evassus est, et ob id
dubitat, an detur, cum ergo loquitur Auicenna
de spiritibus, intendit omnes tres Spiritus. ~
Quod spectat ad 2um, ad febrem Etticam Auicen:
nam intelligit febrem incensam in membris solidis,
quæ quidem dicitur Etticia, sive habitualis, quia est
veluti habitus, non sicuti habitus de difficili re:
movetur ex Aristo cap: de qualitate, ita hæc febris
quæ est incensa in membris solidis difficile tollitur.
2° dicitur habitualis hæc febris, quia subtum humoris
febris sunt partes solidæ, sed partes solidæ con:
stituunt habitum Corporis, ut habemus ex Gal: lib:
artis Medicinalis cap: 51° ~

Per Febres autem humorales, Auic: intelligit febres illas accensas in humoribus, idest in Massa sanguinea. Hanc uero Galenus appellat putridas, ut 9° de diffis febrium cap: 9°, quia non potest accendi febris in humoribus, nisi putredo aliqua fiat, ut habemus in eodem lib: citato de diffis febrium cap: 1°.

Objiciunt tamen aliqui, et affirmant dari febres accensas in humoribus citra putredinem, et hæc est illa, quam Gal: in lib: 9° de medendi methodo cap: 4° et 5° appellabat febres synocha sine putredine, non scribebat ibi Gal: quod in hac febre sanguis calefactus est sine putredine, sed in febre synocha sine putredine calor est accensus in humoribus, ergo dari potest febris humoralis etiam sine putredine.

Respon: quod calor ille accensus non est febris, sed essentia ipsius febris, non a calore accenso in humoribus accendit calor in spiritibus cordis, qui posteà tunc febris est, quæ appellatur synocha, et quam Gallenus dicebat esse de genere ephimerarum.

3° uero dicit febris ephimera, et hanc intelligit Auic: febres accensas in spiritibus, quæ dicit diuia, quia scilicet terminus huius febris est una die, quia si hæc febris in spiritibus accensa est, et spiritus habent substantiam admodum tenuem, ideo fit, ut calor accensus in spiritibus citò dissoluat, et terminetur. Contingit autem, cum talis febris non fouetur ab aliqua causa, non si fouetur, potest extendi ad 2um et 3um, nec non ultra; quod ipsi etiam uidemus, quod ab hanc uocem synocha sine putredine quandoque extendatur in 3um et 4um diem, quia fouetur a calore accenso in humoribus

et massa sanguinea, quin tam citó exhinguin.
Quod 2.m quæsitum, nimirum quid sit intelligendum, dicendo humores accendi accensione p.m; & hæc verba nulli intelligere Auic: calorem posse primo accendi in uno subt.o quam in alio, ita ut sensus sit, quod quando febris primo accendit in solidis quam in humoribus et spiritibus, illa erit febris Ectica; cum uero primo in humoribus, erit febris humoralis; cum autem primo in spiritibus est febris ephimera. Concludendum igitur tria esse febrium genera nimirum unum, quod constituit febres Ectica; alterum, quod humorales; alterum uero quod ephimeras ob rationem scilicet satis expressam, quod tria sint subt.a eiusdem, nimirum solida, humores, et spiritus.

Opponunt tamen nonnulli contra sic arguentes; Subt.m febris est totum corpus, ergó non sunt tria subt.a. Resoluitur hæc dubitatio, si dicamus, quod duplex dari febris subt.m, unum scilicet denominationis, alterum inhærentiæ; Hoc autem 2.m, scilicet subt.m inhærentiæ duplex est, unum est totum corpus, et est subt.m; Hoc pariter duplex, p.m et 2.m; Totum corpus est subt.m denominationis, subt.m uero inhærentiæ; p.m sunt solida, humores, et spiritus, quia febris p.o inest, uel solidis, uel humoribus, uel spiritibus; 2.m inhærentiæ subt.m est totum corpus, et sic tollitur difficultas.

Sub his tribus generibus febrium multæ species continentur; non sub Ectica uoluit Gal: tres generales species p.o de diff.is febrium. una enim, in

qua substantiffica quidditas partius solidaruſ effervescit; 2ª in qua eadem humiditas substan: tiffica consumitur; 3ª in qua humiditas substan: tiffica iam est consumpta.

Pª species lectica difficilis est cognitionis, et facilis curationis, nam confunditur cum specie ephimera; fit enim á causis externis, á quibus fit etiam ephimera, nec in ea apparent signa febris lectica, quibus dignosci possit, quæ sint illa duo potissimum, unum scilicet, quod á cibo & hora calor excitetur, et augeatur in corde; 2um uero, quod Arteria uessentiatim calidior cæteris partibus; Hæc autem signa non apparent in 1ª specie.

3ª uero species lectica facilis est cognitionis, et difficilis curationis; facilis cognitionis, quia signa febris lectica manifestissima sunt; difficilis uero curationis, quia iam absumpta est humiditas substantiffica, quæ difficile potest, immo fere nunquam restaurari.

2ª uero species lectica media est inter utrasque cum negsit difficilis cognitionis ut 1ª, nec difficilis, uel impossibilis curationis, ut 3ª.

Humoralis autem febris, et ipsa uarias constituit species, quæ dessumuntur á Materia faciente febrem, nam mata, quæ putrescit, et febrem humoralem efficit, uel est massa sanguinea, uel sunt humores determinati diuersi á sanguine; cum putrescit Materia sanguinea fit febris synocha cum putredine ut ex Gal: 1º de diffis febrium cap: 12º; cum uero putrescunt humores diuersi á sanguine, uel pu-

tvescit bilis, et fit febris 3na; uel putvescit pi:
tuita, et fit febris quotidiana; uel tandem putve:
scit Melanconia et fit 4na; Isti autem humo:
res uel putvescunt in uenis, uel extra uenas, cum
in uenis fit febris continua; cum uero extra fit
intermittens; Huius autem rei ratio sic dari potest,
quia cum mata est extra uenas, per porositates
Corporis quæ patentes sunt facile dissipatur
et dissoluitur; Hac autem dissipata desinit febris
et sic fit intermittens; Alia uero ratio est, quia
tunc materia est separata ab aliis humoribus,
et ob hanc causam non potest inficere alios humo:
res ea caliditate, qua ipsa est affecta; Hinc ea
Corrosiuta necesse est, quin desinat febris.
Si uero mata putrescat in uenis fit febris conti:
nua, quia cum materia est in uenis, ob densi
tatem membranarum illarum non potest dissolui,
et dissipari, ut fit quando mata est extra ue:
nas, quod quidem febris non desinit, nam ma:
teria, quæ in uenis est, tangit alios humores
eosq: inficit calore illo, quo ipsa infecta est,
quare licet ipsa dissipetur, non tamen desinit
febris, quia remanet qualitas illa impura in
aliis humoribus.
Febris Ephimera et ipsa est una, et terminus
eius est unius diei, et de hac loquebar Gal: 9o
methodi cap: 14, ubi scribebat, quod hæc febris bre:
ui temporis spatio dissoluitur, cum non foueat ab aliqua
causa: Hæc autem illa est, quæ et ve et rone dia:
via dicitur: ve, quia calor est accensus in spiritibus;

rone, quia unius dei tantu est eius terminus; Alte
ra autem ephimera est, que extendit in 3us et 4us
dies ex Gal: 9o method, et hec est illa, que ut di:
ximus fovet ab aliqua causa, et 60 id potest in
3us, uel in 4us dies extend ex Gal: loco citato 9o
method, ubi dicebat, quod hec est re diavia, sed
non rone; re, quia calor accensus est in spiritib,
non autem rone, quia extendit terminum ultra diem
Ex his, que dicta sunt, aliqua modo insurgunt difi
cultates; sed 1o est, quod Auicenna dixit, corpus
nostrum ex tribus tantum constare substantijs; scilicet
ex solidis, spiritib, et humoribus, quod quidem ca:
dit sub dubitatione, nam corpus nostrum constituit
elementis, ita ex capillis, et unguibus; insuper
dat etiam materia seminalis, et Chilosa; Ulterius in
corpore nostro dat serositas, preter 1os humores,
que, et ipsa potest esse subtus febris, immo et ipsum
Auicenna in hoc 1o cap: preter illa tria subtia enunti:
ata, dixit in corpore nostro reperiri subtia quadam
quam ipse appellabat humores effusos; Obiectionib
istis contra Auicenna adductis, paucis satisfacimus:
Hic enim Auicenna non loquitur de omnib instituentib
nostrum corpus, sed tantum de illis, que subtus febris
esse possunt, nam licet alia dari possint, reducunt
tamen ad illa tria, quod quidem sic declaramus;
Pili, et ungues non sunt subtia febris determinata
reducunt autem ad illa tria, cum hec ex elementis
constituant, sicut hec constituunt illa tria enunti:
ata ab Auicenna, si non proxime, saltem remote;
De serositate autem, et de subtia illa, quam dixit

Auicennas uapores effusos dicimus sevositates
reduci ad humores, quod fit dupliciter, uel
quia sevositas per Auicennam reponitur in speciem
pituitae tenuis, uel quia sicut dantur diuersi hu:
mores, ita dantur diuersae sevositates, nam unus:
quisq: humor habet suas sevositates.

De illa autem substantia, quae ab Auicenna dicitur uapor
effusus dicendum est, quod haec reducitur ad spiritus,
nam ea est de qua loquitur est Gal: 3.° simplicium
medicamentorum cap: 6.°, ubi scribebat, quod in
spatijs inanitis membranorum continetur quaedam substantia
tenuis, quae non est spiritus, sed attenuata a calore
in spiritum conuertitur, cum igitur conuertatur facilitate in
spiritum, attenuata sequitur, quod ad spiritum reduci:
tur, neq: possit dici quod subtilis ipsius febris, sed
considerantur tanquam spiritus, qui postea fit subtilis
febris cythimeae.

2.° difficultas est, an haec diuisio sit data per differentias
essentiales, an uero per accidentales; Gal: 1.° de
differentiis febrium cap: 11.° dicebat diuisionem hanc
esse datam per differentias essentiales, quod uidetur uerum
inheere, cum haec diuisio sit desumpta a definitione
ipsius febris, quae explicat essentiam eiusdem.

Videtur autem ex alia parte, quod oppositum desu
matur ex ipso inquam Auicenna, qui loquendo de
hac diuisione dicebat diuisionem hanc esse proxi:
mam diuisioni euenienti per differentias essentiales.
si ergo data est per differentias proximas essentialitatis
ergo uere non est data per differentias essentiales, et
hoc non est uerum alienum, nam differentias essentiales

desumuntur á forma rei, at differentiæ istæ constituentes hanc diuisionem sunt desumptæ á materia, et á substantia, ergó uerè non sunt essentiales.

Respondendum ad distinctionem differentiarum essentialium, quæ duplicitér considerantur; aliæ enim sunt differentiæ essentiales absolutè et simpliciter, et aliæ secundum quid. Differentiæ ipsæ desumuntur á forma, et reperiuntur huiusmodi differentiæ in substantijs tantum, et in his, quæ se habent ad modum substantiæ. Differentiæ autem essentiales secundum quid desumuntur ab his á quibus res pendet in esse, atq; reperiuntur huiusmodi differentiæ in accidentibus, quæ secundum modum actionis considerantur, et quiá accidentia, quæ secundum modum actionis considerantur habent esse á subto, ut docuit Aristotelis; ideó differentiæ essentiales accidentium, ut accidentia sunt, desumuntur á subto cum ergó febris sit accidens, et consideretur ut habet modum actionis, quiá consideratur ut inest subto; ideó differentiæ essentiales febris debent ab ipso subto desumi.

His prætermissis, si loquamur de differentijs essentialibus simpliciter dicendum diuisionem hanc non esse datam per differentias essentiales, et hoc est, quod innuebat Auicenna quando seipsum diuisionem hanc esse datam per differentias primas essentialibus; si uerò loquamur de differentijs essentialibus secundum quid utq; affirmandum diuisionem illam esse datam per differentias essentiales.

3.ª difficultas est, quod Auicennas dixit, quod cum calor pruinus accendit in solidis, quam in humoribus, et spiritibus fiat febris ardens, ergó uult calorem pruinum posse accendi in solidis, quam in humoribus, et spiritibus, quod repugnat præcedentibus

à Galeno in lib: 1º de diff.is febrium 3º, ubi scri:
bebat calorem prius accendi in substantia tenuiori,
quam in crassiori, ea vero, quod tenuis substantia fa:
cilius alteretur, quam crassior, sed substantia spiritum
et humorum tenuior est substantia solidorum, ergo pri:
us debet accendi calor in spiritibus, et humoribus, quam
in solidis. ~

Verum si consideremus hanc vero, sequeretur quod
semper ephimera precederet pulvidam, et pulvida
hecticam, quod quidem falsum est, quia ad hoc ut fiat
febris pulvida, necesse est aliquam humorem pu:
trescere, à quo eleuentur fuligines pulvidæ, quibus
non possunt adhærere spiritus, cum sint tenuissimi
et leuissimi, quod uero quidem possit accendi fe:
bris in solidis, quam in humoribus, et spiritibus: hoc
desumit Auicenna ab ipso Gal: in lib: 1º de diff.is
febrium cap: 1º, ex quo habemus dari posse hecti:
cam incipientem; si igitur non potest prius accendi ca:
lor in solidis, quam in humoribus, et spiritibus, non
dabitur hectica incipiens, sed semper sequetur vel ab
humoralem, vel ab ephimeram; sed hæc dari incipi:
ens, ut confirmat ex Gal: de diff.is febrium cap: 6º,
Quæ concedit ab omnibus græcis medicis, et ab Aen:
tio, Paulo, et Alexandro Italiano; ab Aetio cap:
93º, à Paulo lib: 3º cap: 20º, et ab Alexandro
in lib: 12º, ergo signum est, quod possunt prius ac:
cendi solida, quam humores, et spiritus. ~

Obiectis ergo satisfacere possumus dicentes,
quia aliquando in corpore nostro partes solidæ
sunt magis aptæ, ut alterentur à calore, quam

humores, et spiritus, quod contingit, quando partes solidæ sunt calidiores, quam humores, et spiritus, quia in habentibus symbolum facilior est transitus, quod autem partes solidæ possint esse calidiores enon: tiatis, sic declarari potest, supponamus hoc idem cor: pus esse alimentis frigidis, à quibus generantur humores in illo, et spiritus erunt frigidi; partes so: lidæ erunt calidæ, ergo adveniente causa alterante, tunc primò alterantur partes solidæ prius, quam hu: mores, et sic veritatem Prosikio, quod calor potest prius accedere in solidis, quam in humoribus.

Ad auctoritatem autem Galeni, in qua habemus, quod tenuior substantia Prius alteratur, quam crassa; Res: pondemus Prosikonem hanc nevam esse suppositam iden: titate temperamenti, cum enim huiusmodi temperamen: ti sit materia crassior, quam tenuior, tunc facilius al: terabitur tenuior, quam crassior. Quod si temperamen: tum erit diversum, ita ut temperamentum crassioris substantiæ sit calidum et tenuioris sit frigidum, tunc certè alterabitur facilius materia crassa, et calida, quam tenuior, et frigida.

Ultima tandem difficultas est, quod videtur, quod possit dari febris ectica, in qua prius sint solidæ partes calefactæ, et varia est, quia [illegible] ipsius febris habemus, quod hæc communicatur toti corpo: ri mediante spiritu et sanguine, ergo prius ca: lor debet accedere in humoribus et spiritibus, prius quam accedant partes solidæ ad constitutionem ectica.

Respondetur esse necessarium ad constitutionem

lectica, quod calor primo sit accensus in partibus so:
lidis ipsius corporis, sed sufficit, quod sit in
p.is accensus in solidis ipsius cordis, in alijs postea
mediante spiritus, et sanguine. ~

Sed adhuc urget instantia, et est, quod videtur
esse falsum, quod calor in lectica accensus primo in
solidis ipsius cordis, et precipue in lectica illa, que
insequitur putredinem. Respondet quod hec fe:
bris lectica, que est introducta, vel potest referri
ad calorem putridum, que fuit ipsius causa, vel non
de calore, qui non accendit in humoribus, sed ac:
censo in solidis; si p.o Urtig: primo calor est
accensus in humoribus, quam in solidis, in 2.o primo
est accensus in solidis, in quibus constituit lectica. ~

Expositis p.is duabus divisionibus transit ad 2.am Auic:
que est divisio secundum communem opinionem, que
subdividit in alias species, p.o est, quod alie sint
febres acute et alie non sint acute. ~

Per febres acutas duo possumus intelligere, p.o sci:
licet febres illas, que habent calorem ad tactum
mordacem, ut habemus ex Hippocrate p.o in 6.o
de morbis vulgarib: comen: 29.o; 2.o possumus in:
telligere febres illas, que velocitas movent et cum
periculo, quomodo has accepit Gal: lib: 2.o apho:
rismorum coment: 23.o. Hic Auic: Febres acutas
intelligit illas, que velocitas movent et cum periculo
que quidem febres in multitudine sunt diffia; Alie
enim sunt acutissime exacte, alie sunt acutissime
sed non exacte, alie sunt acute exacte, alie sunt
acute non exacte; alie vero sunt acute ex deci:

dentia, et alia acuta Phibita. ~
Acutissima exacte sunt, quæ cum maximo periculo
mouent, et uelocissime, ita ut p.m. dies non pran-
seant. ~
Acutissima non exacte sunt, quæ mouent eodem modo,
tamen pranseunt p.m., et in 7.a terminant ~
~ ~
Acuta exacta; quæ mouent celeriter, et cum periculo,
sed non transeunt 7.m et in 14.a terminant. ~
Acuta non exacta sunt, quæ habent periculum, et celeritatem, transeunt 14.a dies, et in 20.a terminant.
Acuta ex decidentia sunt febres illæ, quæ celeriter
mouent, et cum periculo usq: ad 20.m, qua transac
ta lente, et tande mouent, et terminum habent
in 40.m. ~
Acuta tande Phibita sunt illæ, quæ lente et tardé
mouent a principio usq: ad finem, qui quando:
est in 40.m, quando: ultra 60.m dies ita ta-
maiores, uel minores redundantia uassa materiæ
ipsas constituentis, et hæc est seriem acutarum
febrium de quibus loquitur Auic: in hac diuisione. ~
Per febres uero non acutas Auic: intelligit illas febres,
quæ non mouent uelocit, ut sunt quotidianæ, uel si
mouent uelocit, carent periculo, ut sunt 3.ræ. ~
2.a diuisio est, quod febres alia sint cronicæ, alia
non cronicæ; per cronicas autem intelligit Auic:
illas febres, de quibus locutus est Gal: lib: 2.o de
diebus indicatoriis cap: 12.o, in quibus dicebat
quatuor dari conditiones, 1.a est, quod sint
intermittentes; 2.a quod lente et tardé mouean;

3.o quod dies 40.ni attingant; 1.o uero, quod si:
ant ex lentis, et tardis humoribus.
Per febres uero non Cronicas, intelligit omnes fe:
bres, quæ non attingunt diem 40.nam, uel si attingant
sunt continuæ, ut sunt febres illæ, quæ dicuntur acutæ
ex decidentia, de quibus loquebatur Gal: in loco citato.
iste autem febres acutæ ex decidentia sunt, quæ ab
initio habent acutas, hæ autem remissa extendun:
tur usq: ad diem 40.nam; sed etiam illæ febres, quæ continu:
æ sunt, et mouent lente et tarde a principio
usq: ad finem, atq: extendunt usq: ad diem 40.nam, et
ultra, de quibus iam locutus est Gal: in loco ci:
tato, et appellabat has febres acutas exhibitas.
3.o Diuisio est, quod febres aliæ sunt nocturnæ,
aliæ diurnæ; per febres diurnas intelligit om:
nes illas, quæ in die habent accessiones; per noc:
turnas illas, quæ in nocte iam habent accessio:
nes; de his febribus nocturnis, et diurnis lo:
cuti sunt Hippo: et Gal: 3.o in 1.o de morbis
vulgaribus, et in fine cap: 50.o, ubi has docet cu:
rare Hippo: loquens de febribus nocturnis, scribebat
febres diurnas longiores esse, et deteriores noc:
turnis; quod quidem uidet repugnare rori; si:
quidem febris nocturna fit a crassioribus humo:
ribus; quia tempore nocturno tales uigent humores
cum autem nocturna hæc febris pendeat a similibus
humoribus crassis, tardius etiam resolui, quia noc:
turna febris erit longior diurna; Gal: con:
ari rori reddere, quare diurna febris sit
longior, et deterior nocturna; cum autem

ratio talis est, quia diuuna est longior
ipsey minoris dissolutione humorum fatentium fe:
bris, nam humorum dissolutio solet fieri in decli:
natione febris, uel in fine status, at in declina:
tione et fine status febris diuuna non potest fi:
eri dissolutio humorum, et ratio est, quia febris
diuuna habet accensionem in die, ergo decli:
natio accensionis continget in nocte, at in noc:
te non potest fieri dissolutio humorum, quia
frigiditate aeris constringant meatus corporis,
sunt autem quoq: deteriores, quia in febribus
diuunis uires magis debilitant, nam iste fe:
bres accessiones habent in die; In Accessio
nibus abstinendum est a Medicamentis, et Ali:
mentis in nocte, ubi hoc faciendo impedit
somnum, quo impedito debilitant uires, et
uirtus; Iure igitur Hippo: dixit Febres diuunas
esse longiores, et deteriores nocturnas.
Hæc diuisio non est generica, cum Galenus scrip:
sevit febres tertias pituitosas diuidendas esse
in diuunas, et nocturnas: Hoc etiam confirmat
alter Auctor, cum eo loco reponat diuunas
et nocturnas inter pituitosas febres, et licet etiam
alia febres sint 3.nae, et 4.anae possint
accessiones habere modo in die, modo in nocte,
tamen strictè diuidi non possunt in diuunas, et
nocturnas, et ratio est, quia ad hoc ut sub hac
diuisione contineant, debent habere acces:
siones semper eadem hora inuadentes, ut
contingit in febribus pituitosis, alia uero

modo citius, modo tardius habent accessiones. Hoc autem contingit, quia alia febres habent humores, qui tacitius movent, et sic habent accessiones inequales; ideo etiam si aliquando habent accessiones in nocte, aliquando in die, non tamen diurna, et nocturna diurna. Quod diurna pituitosa, in quibus accessiones semper contingunt eadem hora, ita tamen hæ solæ dici possint diurna, vel nocturna, et hoc ipsum naturam et dixionem humoris pituitosi uiscidi, et crassi facientis febre.

4a Diuisio in ordine talis est febrium alia enim sunt salubres, alia vero insalubres; per salubres eas intelligit hic: quæ circulo carent; per insalubres vero, quæ habent circulum annexum, quæ autem sint huiusmodi febres dubium est; communis autem opinio est, quod carentes circulo sint intermittentes; cum circulo vero continuæ; sed hæc res: possio est a veritate aliena quia dant febres intermittentes, quæ non carent circulo non febres quotidianæ intermittentes sunt et tamen, ut scribebat Gal: in lib: 1.o de Sanguine non cap: 8.o non sunt sine circulo, et hoc duplici ratione, 1.a est, quia licet febris sit quotidiana intermittens, habet tamen tempus in febricitationis totum vacuum, ut virtus instaurari possit; 2.a quia huic febri annexum symptoma, quod multum debilitat vires, nimirum infacilitas ventriculi, ut docuit Gal:

loco citato, cum vero ventriculus imbecillis
est, quibé non concoquit Alimenta, quæ sumi:
unt: id circo virtus confirmari non potest, im:
mo in dies magis in hac febre debilitatur, neg:
satisfacit opinioni illorum, qui sustinent omnes
mittentes febres esse sine periculo; Auctoritas
est desumpta ab Hippo: 4. aphoris: 42, ubi
scribebat, quod febris quocumq: modo inmiserit
Periculo caveat, nam hæc Auctoritas similiter ex
eo, quod ibi Hippo: non loquitur de omnibus Febrib:
inmittentib:, sed de iis tantum, quæ fiunt
Bile, Sero vero de aliis, quæ fiunt ab humoribus
crassis.

Concludendum igitur, quod febres salubres non debe
mus intelligere inmittentes febres illas, quæ cum
accidentib: magnis Osterventib: virtutem; illæ vero
dicunt insalubres, et Periculum habent annexum, quib:
magna symptomata insunt; sive febres illæ sint
continuæ sive inmittentes, nam etiam in 3anis inm:
mittentib: a Bile sæpe prava symptomata succedunt
ut experimur quæ vero sint ista magna sympto:
mata docuit Gal: 11. ad Glauc: Cap: 11. quod in:
scribit febris cum Accidentib:

2a Quæstio est huiusmodi; Aliæ sunt febres inm:
mittentes; Aliæ continuæ; quæ intermittentes illas
intelligit febres, quæ desinunt ad Infebricitatio
nem; hoc est quæ habent tempus infebricitationis
tales sunt tertianæ quotidianæ, et quartanæ inmitten
tes, quæ omnes Quantum ad tempus infebricitationis
non tamen æqualiter, quia idem tempus infebricitationis

est longius aliis; In tertianis longius quam in quotidianis.
Febres autem continuae in duplici sunt diff.ia. Aliae habent accessiones, Aliae carent accessionibus, sed unicam tantum habent a principio usq: ad finem.
Febres continuae, quae habent accessiones illae sunt, de quibus Gal: lib: 8.o de diff.is febrium cap. 5.o febres continuas appellant, quae referunt aliquam vel tertianae vel quotidianae, aut diurnae, nam habent accessiones de 3.o in 3.um, licet sint continuae dicunt febres proportionales tertianis; cum habent accessiones quotidie, dicunt proportionales quotidianis. Cum de 4.o in 4.um quartanis. Febres vero continuae, quae non habent accessiones, sed unicam tantum a principio usq: ad finem, sunt illae quae a Graecis Synochae appellantur, et a Latinis uniformes; quae a Graecis Acmastica, Paracmastica, et Homotomae; a Latinis crescentes, decrescentes, et semper remanentes in eodem statu; Crescentes quando plus est quod apponitur, quam quod resumitur; Decrescentes plus est, quod resumitur quam quod apponitur; Remanentes semper in eodem statu, quia tantum est, quod resumitur quam quod apponitur.

6.a Quisio talis est, febres aliae sunt frigidae, aliae non frigidae; per frigidas febres Auic: omnes eas intelligit, quae incuduntur vel cum rigore, vel cum horrore vel cum simplici refrigeratione; Per rigor: vero intelligimus affectum illum, in quo partes omnes extrinsecae refrigerantur, mouentur, et agitantur; Per hor: vorem vero affectum illum intelligimus, in quo partes

exteriores omnes refrigerant; interna citra motus par:
tius, sed satis superficiei cum refrigeratione uero
quando partes exteriores oppositione tantum ma:
teriae crassae refrigerant.

Per febres autem non frigidas dicit: eas intelligit, quae
inuadunt citra opposita accidentia, scilicet citra
vigorem horrorem, et refrigeration; Quis autem
difficultas, et quaenam sint istae febres, quae
fiunt cum vigore, horrore et refrigeratione, et
quaenam sint illae, quae citra haec symptomata fiunt.
Communis Responsio est, quod febres, quae inuadunt
cum vigore horrore & sint intermittentes, quae uero
sine his sint continuae.

Responsio falsa est et repugnat doctrinae ipsius
Gal: quia dant febres intermittentes, quae possunt in:
valere sine vigore, horrore, et refrigeratione; quod
autem dant intermittentes, quae inuadunt sine vigore po:
test, nam haec fiunt cum materia mouet a uenis extra:
uenas, et mouet uelocit. & partes sensibiles quasi
corporis ut docet Gal: in lib: de vigore, et tremore
sed possunt etiam fieri intermittentes febres, absq: hoc
quod materia moueat a uenis extra uenas, quod
contingit, cum materia patiens febre putrescit in ea
parte, in qua generat, et tunc in hac non fit vigor,
nec horror, nec refrigeratio; Potest etiam materia mo:
ueri a uenis extra uenas sensim et paulatim, et non
excitare vigorem, quia ad hoc ut haec accidentia re:
sultent oportet, quod materia uelocit. moueat, cum au:
tem non ita succedit, licet febris sit intermittens, non fiunt
hi motus, et hoc contingit in febribus sanguineis intermittentibus,

cum Malevia imminuta est, et eius qualitas est remissa
tunc enim sensim et paulatim movet Cor, et non potest vi-
gorem, horrorem, et refrigerationem excitare; quod autem
continue etiam cum vigore fieri possit, patet Gal. 1° ad
Glauconem cap: 2°, ubi ait, quod cum Pulsus fit vi-
gor, non est inferendum febrem esse intermittentem sed
alias signa quaerenda esse, quia ait, et in febribus
continuis pulsus vigor fieri potest; Satisfaciendum igitur
quaesito est, dicentes, quod febres illae, quae incipiunt
cum vigore et ut plurimum sunt intermittentes, aliquando
continue, sed raro; quae vero incipiunt citra hoc, ut plu-
rimum sunt continue, aliquando intermittentes, sed raro.

Septima, et ultima divisio est, quod febres aliae sunt
simplices, aliae sunt Compositae; Per febres Simplices
duo possumus intelligere, nimirum illas febres, quae
carent venenositate, et malitia, quomodo eas accepit
Gal. et Hipp: in 2° prog: 2°, possumus illas in-
telligere febres, quae carent compositione.

In febribus autem duae dantur Compositiones, una est vera
compositionis alterius morbi omnino distincti a natura
ipsius febris, ut quando cum febre essentiali coniungatur
pleuritis, Anginae, Dolor colicus; 2da vero com-
positio est vera complicationis humorum constituen-
tium ipsam febrem, ut sunt febres illae, quae fiunt vel
ex bile maioris famae, vel ex bile minoris famae, sci-
licet ex congestione humoris biliosi, et pituitosi, vel
biliosi, et melancholici; 3° Compositio fit vera com-
plicationis febrium eiusdem speciei, ut contingit in du-
plici 3ana, in qua dantur duae febres eiusdem spe-
cei, quae diversificantur ob duplicationem

4.a demum complicatio febris respectu febrium diuersæ speciei, ut quando dantur febres 3.ana et quotidiana simul, quæ quidem complicatio quadruplex modis succedit, vel quando coniungitur febris 3.ana continua cum quotidiana continua, vel quando coniungitur 3.ana intermittens cum quotidiana intermittente; 2.o quando coniungitur febris 3.ana continua cum quotidiana intermittente; 4.o verò quando coniungitur febris 3.ana intermittens cum quotidiana continua, ex quarum compositione resultat febris illa, quæ dicitur Emitritens; et ab Hippo: Semi3.ana 5.a tandem complicatio febris est quando sunt duæ febres diuersi generis in eodem subiecto, ut quando coniungitur febris Hectica cum febre putrida, quæ compositio quando dari cognoscitur ab urinis, ab accessionibus, et a fetore excrementorum; concludendum igitur, quod febres simplices Auic: intelligit febres seruantes simplicem naturam, sine admixtione alterius humoris febricitantis, aut compositionis inimicitiæ; Per compositas verò febres illas, quæ habent unam, vel alteram compositionem ex iam supra adductis, et sic deuenimus ad explicationem 2.di Uniuersalis.

De Tertio Uniuersali

Pars 2.a

Subsequitur modo expositio 3.ti uniuersalis quod spectat ad cognitionem illorum corporum, quæ sunt magis, vel minus obnoxia febribus, et hæc declarat ab Auic: in præsenti cap: 5.o quod Ipse verò

ipsum nos insequentes de ipsis agemus; 1º docendo
quæ corpora sint magis obnoxia, et quæ minus, quæ
cognitio utilis est, et vone curationis, et vone prædi:
ctionis; vone curationis, quia corpora magis ob:
noxia febribus, ubi in febres incidant debilioribus ul:
timum auxilijs, ubi verò ea, quæ minus obnoxia fe:
bribus ijs corripiunt, validioribus utimur, et hoc est
cum vona, nam ea corpora, quæ magis obnoxia sunt
febribus, à quacumq; debili causa febre corripiuntur,
cum alia causa est debilis, effectus etiam est
debilis, et quo debilior effectus est, debilioribus
utimur auxilijs; Illa verò corpora, quæ minus sunt
obnoxia, non possunt corripi febre, nisi à valida
causa, at quo validior est causa, validior etiam
est effectus, et quo validior est effectus, eo va:
lidioribus utimur auxilijs, et hæc est utilitas, quæ
ex tali cognitione capitur vone curationis. ~
Quanvero ad prædictionem ea corpora, quæ magis ob:
noxia sunt febribus, cum in febres incidant, minus
capitant, et facilius curantur, cum verò è contra
corpora minus obnoxia, ijs corripiunt, difficilius
etiam curantur; docet hoc Hipp: ex Gal: aphor: 27.
Quare igitur Auic: docere in hoc cap:, quæ
corpora sint magis obnoxia, et quæ minus febribus;
Utrumq: facit 1º docendo, quæ magis; 2º quæ minus.
3º quæ medio modo sunt febribus obnoxia. ~
Ut autem intelligatis, quæ ab Auic: dicuntur, duo sunt
annotanda; 1º est, quod hic non loquitur de uno gene
re febris tantum, sed de omni; 2º de humoribus
ipsis, Cynimera, et Cychea, expressè quidem de humo:

vali et Ephimera, Tacite uero de Lethica; quia idem est intellectus Ephimera, et Lethica; Alterum est Auic: hic loqui de omnibus temperaturis Corporum, expresse quidem de Corporibus calidis et humidis; de Calidis et Siccis; de frigidis et humidis; de frigidis et siccis; nec non de Corporibus calidis tantum, et de humidis tantum; loquitur uero tacite de Corporibus frigidis tantum, et de siccis tantum; et ratio est, quia ex his, quæ dicunt de alijs Corporibus, intelligitur quid de frigidis tantum, et tantum de siccis sit agendum.

His ita stantibus explicans Auic: quæ Corpora sint magis obnoxia febribus, statuit esse calida et humida, et calida et sicca Corpora, in quæ ait Auic: quod nullus sit exquirendus ordo; quia hæc æqualiter sunt febribus obnoxia; quod declarauit dicendo corpora calida et humida esse obnoxia febribus putridis; præsertim cum humiditas data et excedit; quia humiditas materialis et materia est putredinis, nulla adeuna: ente calore exiguo contingit putredo, ad quam necessario sequitur febris; Corpora uero calida et sicca obnoxia sunt febribus ephimeris, quia habent spiritus, qui facile inflammantur, et accendunt; et quia hæc Corpora calida, et sicca sunt obnoxia febribus ephimeris, ut Corpora humida febribus putridis, ideo in hæc Corpora nullus constituitur ordo.

Uerum circa Corpora calida et humida duo sunt adnotanda; quod hæc Corpora non dicuntur magis obnoxia febribus putridis, quia magis sunt obnoxia obstructioni; quæ causa putredinis est ex Gal: iiº

methodi cap. 5°, nam talia corpora non dicunt ob-
noxia obstructionibus, cum habeant venas amplas, ut
docuit Gal: lib: artis Medicinalis; ideo ob hanc ca-
usam non dicunt obnoxia obstructionibus, sed febri-
citantibus facilius, quia adueniente causa fak-
ente putredinem, facilius in his corporibus con-
tingit putredo, quam in alijs ob humiditatem.
Alterum notandum est, quod corpora calida et humida
non dicunt obnoxia febribus putridis, ob sangui-
nem, qui si det redundare in his corporibus, cum
sanguis non putrescat facile, sed difficile quanto
calidus et humidus sit, quia sanguis, ut scribit
Arist: est mitis thesaurus; et ob hanc causam non
omittit naturam illum putrescere, sed resistit il-
lius putredini quantum potest; dicunt tamen ob-
noxia febribus putridis ob multas humiditates
excrementitias, quibus maxime abondant talia
corpora, et ob hanc rationem cernimus in hisce
corporibus humiditates continuo excerni, quæ
illæ sunt, quæ maxime possunt humores dispo-
nere ad putredinem.
Docet etiam Auic: quæ corpora sint minus obnoxia fe-
bribus, atq: ait esse corpora frigida et humida,
frigida et sicca; Ratio autem, quare corpora mi-
nus febribus obnoxia sint, est, quia in ijs deficit ca-
lor, qui corpora disponat ad febres.
Docet ultra Auic: quæ corpora medio modo se habent
cum dispositionibus ad febres, et inter hæc dicit esse
calida tantum, et humida tantum; nam ijs sunt ob-
noxia febribus existimevis ea ratione, quod corpora calida

tantus spiritus habent, qui facile accendunt, ad quorum accensionem fit febris ephimera; corpora uero humida tantus sunt obnoxia febribus putridis, quia in ijs redundat humiditas, quae ut diximus putredinis est materia; uerum quantus febribus ephimeris sint obnoxia corpora calida, et humida putridis; minus tamen inquit Auic: esse obnoxia febribus, quam calida et humida, et calida et sicca, magis autem, quam frigida et humida, et frigida et sicca; Quod ipse tertia in medio horum sibi sint reponenda. Consequent quae: tertia inuicem calida tantum, et humida tantum, et dicit quod calida tantum sunt magis obnoxia humidis tantum: quia 1.o sunt magis obnoxia febribus ephimeris, quam humida tantum putridis.

Verum in dictis ex Auic: aliqua contingunt difficultates, et 1.a est quia Auic: dicit corpora calida et humida, et calida et sicca esse aequalis obnoxia febribus; quod repugnat Gal: Lib: 4.o de Meth: med: cap: 4.o, ubi scribebat, quod corpora calida et sicca sint magis obnoxia febribus, quam calida et humida. Immo Auic: in sua cap: 2.i, ubi habet corpora calida et sicca esse magis obnoxia febribus.

2.a Difficultas est, quia Auic: inter corpora, quae medio modo se habent, reponit calida tantum, et humida tantum, Gal: autem de loco, in calida tantum, et humida tantum reponebat; Preterea Auic: hic uidet diminutus, quia loquit de corporibus frigidis tantum, et siccis tantum. Denique, et ultimo hic Auic: nihil dicit de corporibus temperatis, de quibus tamen Gal: locutus fuit in loco superiori:

tato.

Ad 1um R.o quod cum quæcunq; quæ corpora sint magis obnoxia febribus, vel loquimur de omnibus generibus febrium, vel de ephimera tantum, si de omnibus dicendum est, quod corpora calida et humida, et calida et sicca æqualiter sunt obnoxia febribus, quia scilicet eadem ratione, qua corpora calida, et sicca sunt obnoxia febribus ephimeris, ita et febribus pulvidis calida et humida, et hoc est, quod innuebat Auic: in hoc cap: cum loquamur de omni genere febrium; si vero loquamur tantum de ephimeris febribus, dicendum est, quod corpora calida et sicca sunt his magis obnoxia, quam calida et humida et hoc est, quod ueluit Gal: lib: cit.o 8.o Method: et Auic: cap: 2.o. Ad 2.um eodem modo debemus Respondere, nam si loquamur de omni genere febrium, in quo est febris pulvida in corpora, quæ sunt in medio reponenda sunt humida, quia hæc sunt obnoxia febri pulvidæ; quod si loquamur de genere ephimerum, tunc in ea reponenda sunt sicca, et pari ratione docuit Gal: loco supra.t. 8.o Methodi.

Ad 3um Respondendum, quod ex his, quæ dixit Auic: ex aliis corporibus colligitur, quod de frigidis tantum, et siccis tantum sit dicendum, quia ita se habent corpora frigida tantum et sicca tantum ad calida tantum et humida tantum, quemadmodum se habent frigida et sicca et frigida et humida, ad calida et sicca, et

calida et humida; ergo sicut calida et humida, et calida et sicca sunt magis obnoxia febribus, quam frigida et humida et frigida et sicca, ita et calida tantum et humida tantum erunt magis obnoxia febribus, quam frigida tantum et sicca tantum. Ad ultimum vero respondendum est Avicenne nihil dixisse de corporibus temperatis hoc loco, quia huiusmodi corpora vero possunt reperiri; fere enim omnia corporea habent excessum unius vel duarum qualitatum. Ubi tamen de his corporibus temperatis nos loqui intendamus dicendum est cum Gal: loco citato, quod corpora temperata sunt magis obnoxia febribus, quam corpora frigida et humida et frigida et sicca frigida tantum et sicca tantum, et minus obnoxia omnibus aliis corporibus.

Verum ex his orit difficultas, cum Gal: lib: antis medicinalis scripserit, quod temperata magis resistunt causis equivoce facientibus, quam cetera corpora. Quomodo igitur erunt magis obnoxia febribus; respondendum, quod corpora temperata dicuntur magis resistere causis equivoce facientibus, quia omnibus causis resistunt aequaliter, et calidis, et frigidis; humidis et siccis; et ratio est, quia in corpore temperato omnes qualitates sunt aequales, nisi una aliam non excedat; corpora vero intemperata non resistunt omnibus causis equivoce facientibus, sed aliquibus magis resistunt, quam corpora temperata, nam corpora frigida magis resistunt calidis, quam temperata et corpora calida magis frigidis, et hec sufficiant pro explicatione 2i capitis, in quo agit de 3o universali

sali.

De 4.o et Ultimo Universali - Pars 4.a

Reliquum est modo, ut accedamus ad ultimum universale, quod spectat de febre; in quo agit Auic., quot et quæ sint tempora ipsarum febrium, et quibus signis cognoscantur, de quibus agit Auic: in hac fen. lib: 4.i cap: 3.o et 4.o; Gal: autem lib: de Mo. bonum temporibus, quorum cognitio adeo necessaria est, ut sine ipsa febres curari recte non possunt; Auxilia enim quibus ultimum in febribus; in aliquibus temporibus conueniunt, in aliquibus non; nam purgatio, quæ in magna auxilia regionibus, conuenit tantum in declinatione febrium; In alijs uero temporibus non nisi materia turgeat, ut ex Hippo: 1.o Aphor: 22; In ipsum sanguinis euacuatio in principio, et in 1.a parte augmenti conueniunt, in statu uero, et declinatione numquam, ut docuit Gal: lib: 2.o Aphi: Coment: 29.o; Ulterius secundum diuersitatem febrium ipsarum temporum curatus febricitantibus uariari debet, quia in principio, et 1.a augmenti parte uicti euacuationi est danda; In ultima autem parte augmenti, et in ipso statu victu tenuiori, ut habemus ex Hippo: 1.o Aphor: 4.o.

Sed oritur dubitatio, quia uidetur in febribus non dari tempora, cum tempus sit mensura motus, cum Philosopho. Febris uero excludit motum, cum sit morbus; Morbus autem habet esse in facto, et consequens motum excludat, cum motus sit in fieri; Insuper dato,

quod febres habeant tempora, non sunt tamen, tanti facienda; quia a tempore nulla desumitur indicatio ut habemus ex Gal: lib: de optima Secta lib: ad Trasibulum 31.

Ad 1.um dicendum est febre duplicitr posse considerari; 1.o nempe quod esse ipsius. 2.o quoad duationem. Si 1.o modo considerentur febris, cum habet esse in facto ut motus non habet tempora. Si autem 2.o modo, non excludit motus et habet tempora.

Ad 2.um Respondendum est Galeno loquenti ad Trasibulum cap: 39, et 40; quod tempora ut tale est nulla sumitur indicatio; ab ipso autem quatenus significat dispositionem affectuum, qui sunt in corpore, et uirtutis partium dispositionem, ab ipso uero desumitur indicatio; non diximus, quod in principio utendum est euacuationi uiribus quia hoc tempus significat naturam minus intentam esse concoctioni in statu uero tenuitatis non quia hoc tempus significat naturam ualde incumbere humorum concoctioni; Insuper dictum est in principio sanguinis euacuationem conuenire, quia tunc uirtus est ualida et tale potest ferre euacuationem. In statu uero non conuenire, quia illud tempus significat naturam intentam humorum concoctioni, et cum ijs quae gerere, quare patet quomodo a tempore sumatur indicatio; cum autem adeo necessaria indicatio, seu cognitio temporum, ideo de ijs agere expedit. Verum in ijs tradendis Auicenna vestigia non sequemur, cum de his confuse, et indistincte loquatur, quia comprehendit enim tempora universalia cum particularibus, et tempora febrium solutorum cum temporibus insa-

febrium, nec loquitur de temporibus omnium febrium, non enim mentionem fecit de temporibus febrium diuarum et hecticarum; non loquitur de temporibus desumptis ab concoctione materiae morbum facientis; sed hecticae et phimerae a materia non fiunt, sed immateriales sunt; quare nos clare et distincte loquemur de temporibus omnium febrium, atque de ijs verbis facientes, quatuor erunt praestanda; 1.° quid sit tempus; 2.° quot et quae sint febrium tempora; 3.° quid unusquisque eorum sit; et 4.° et ultimo dubitationes resolvemus, quae ex his oriuntur.

Quantum ad primum objectum, scilicet quid sit tempus febrium sciendum est, quod Aris: 4.° Phisi: Textu 101 dixit tempus esse mensuram motus secundum prius et posterius; Haec autem mensura secundum prius et posterius in quatuor dividitur partes, quia febris incipit, augetur, et in eodem statu manet, et tandem remittitur vel resolvitur, quare quatuor erunt tempora ipsius febrium, quibus ipsae mensurantur secundum prius et posterius; Motus autem febris duplex est; universalis, et particularis; cum autem tempus mensuret motum, sequitur tempora alia esse universalia quae mensurant totum motum, et durationem febris. Alia particularia quae particularem motum accessiones mensurant. De ijs omnibus igitur agemus; prius autem de temporibus universalibus, quia communia sunt, et reperiuntur in omnibus febribus; Particularia vero tantum de febribus habentibus accessiones.

De Temporibus autem Universalibus loquentes dicimus

esse quatuor, scilicet Principium, Augmentum, Status et Declinationem; Hæc universalia tempora in aliquibus febribus a duobus tantum desumuntur. Ab essentia febris, et a symptomatibus, quæ cum ipsa coniunguntur; Ab aliquibus autem a tribus; Ab essentia morbi; a symptomatibus, et a concoctione materiæ morbum faciendis. In febribus putridis, quæ ab Auic: appellantur humoralis, hæc tempora desumuntur a tribus predictis; In febribus autem ephimeris, et hecticis a duobus tantum supra dictis; non enim desumuntur a concoctione materiæ, quia hæ febres non pertinent a materiis; Interea tempora universalia erunt in mystici [illegible]. Alia enim desumuntur ab essentia febris; Alia a symptomatibus, quæ cum ipsa coniunguntur, Alia vero a concoctione materiæ.

Loquemur autem de temporibus desumptis ab essentia febris, et a symptomatibus tanquam utilioribus, cum hæc reperiantur in omnibus febribus, atq: illa sunt quatuor principia; Principium autem est tempus illud in quo febris et symptoma neq: augent, neq: imminuunt; Sed retinent illum gradum quem habuerunt in p.ma invasione; Augmentum est illud tempus, in quo febris et symptoma augent; Status, in quo febris, et symptoma neq: augent, neq: imminuunt, sed illum gradum servant quem assumpserunt in ultima parte augmenti; Declinatio vero, in qua supra dictum remittunt, et resolvuntur; neq: tempora in omnibus febribus reperiuntur, siquidem in omnibus febribus putridis videmus febrem et symptomata incipere, Augeri, eundem status servare, et tandem remitti, vel resolvi; Quod vero dicit in

epilimevis, et Medicis facile opas ex Gal: 2.° de Crisibus
Cap: ultimo 1.° de Diffis: febrium Cap: 9.°, idq: sensus
consimas, siquidem audamus in his febribus et Sym:
ptomata incipere, augeri & decrescere licet in omnibus
febribus reperiantur hec tempora, non tamen in omnibus
aequalia sunt, sed in aliquibus sunt longiora,
in aliquibus sunt breviora; In febribus quidem longio:
ribus longiora, in breviorib: breviora.

Tempora autem desumpta á concoctione materiae ita
celebrant, ut iuxta eorum diversitatem varietas
et equotabilis reiches, et magis ultimum auxiliis uel
, quia uero febres dependentes á materia sunt in
duplici differ, siquidem alie salubres sunt, que ad salu
tem terminant, Alie insalubres, que ad interitum;
Ideo hec tempora á concoctione materiae desumpta
in duplici sunt differ; Alia sunt febrium salubrium.
Alia sunt Insalubrium; Tempora febrium Salubrium
quatuor sunt, Principium &c.

Principium ex Gal: 9.° de Crisibus cap: 18, uel 17, et lib.°
de totius morbi temporibus cap: 4.° est illud tempus, in
quo apparent signa cruditatis, uel doscurae concoctionis
materiae patientis febre, ut uero intelligatis hanc prin:
cipii definitionem, uia sunt declaranda 1.° quid sit
hec materia patiens morbum, siue febre; Cuius signa
cruditatis, et doscurae concoctionis in principio apparent.
2.° ubi conspiciantur hec signa; 3.° quenam sint si:
gna cruditatis, et doscurae concoctionis, que in princi:
pio apparent; Quod 1.m spectat, notandum quod materia
patiens febre duplex est, alia coniuncta, alia ante
cedens; Coniuncta est illa, que singulis accessionibus

putrescit, et febre facit quam Gal: ii Meth: cap: 9. et 10. appellat materiam putridam, et hanc dicit in singulis accessionibus expelli à natura, uel sudore, uel alvo, uel urina; quod si non expellat, Medici debent tentare eius euacuationem, ne in corpore detenta alia materia infictat; Materia uero antem illa est, cuius pars singulis accessionibus expellitur in ipso putrescit est, ubi putredo febre facit, quam Gal: appellabat semiputridam, quia attenuata est à sua natura, et nisi à Medico conuegeret, et ipsa putresceret; cum ergo dicimus in principio apparere signa crudilatis, uel obscure concoctionis Materie Galenis febres, non loquimur de Materia continenta, quia hec putrescit et expellitur, uel per sudorem, uel per urinam, uel per alvum sed loquimur de Materia antecedente.

5.° Quæsito satisfacit Gal: 1.° de Crisibus Cap: 13.° dicens, quod signa crudilatis, et obscure concoctionis et alia conspiciunt in urinis, quia hæc Materia continet in urinis, et Urine sunt excrementa illorum humorum, et Materiarum, quæ sunt in uenis, et ideo qualis est dispositio humorum, qui sunt in uenis; talis urinarum dispositio; Quod si quæratur, quæ nam sint hæc signa Crudilatis et obscure concoctionis quæ in urinis apparent in principio; Respondet cum Gal: 1.° de Crisibus Cap: 2.° quod hæc sunt scilicet, cum Urine quam contenta sunt contenta deficiente, quoad substantiam tenues, quoad colorem non sunt albæ, uel sunt pallidæ, uel coloris pallentis; Verum notandum, quod color albus semper signum est crudilatis, at pallidus, et

palleaceum non semper, sed tantum in his corporibus, quæ tempore sanitatis reddebant urinas colorationes. ~
Signa autem obscuræ concoctionis sunt, cum urina ex albâ fit pallida, vel coloris palleacei; cum ex tenui fit crassa, vel cum turbida mingit, et talis manet. Ulterius cum urina crassa est, et fit tenuis. Sensus itaq: dictæ Pessis principii talis erit; Principium est tempus, in quo in urinis apparent signa vel cruditatis, vel obscuræ concoctionis materiæ antecedentis; cum verò in principio apparuerant hæc signa cruditatis, vel obscuræ concoctionis est, quia tali tempore natura, adhuc non est aggressa concoctionem materiæ, vel saltem debilitata; Notabat autem Gal: quod si hoc tempus reperiatur in omnibus febribus, non tamen æqualiter; In acutis enim febribus brevius est, quam in aliis; quia cum materia tenuis sit, et obediens concoctioni, et natura citò concoctionem aggreditur; In morbis autem chronicis longius est, quia materia est crassior, et inobediens concoctioni; Docebatq: Gal: hoc principium in aliquibus febribus adò breve esse, ut sensum lateat, ut in febribus acutissimis, quæ cum fiant à materia tenuissima, natura citissimè eius concoctionem aggreditur; unde citò desinit principium; Hocq: contingit in febribus illis, in quibus 1a die videntur apparere signa concoctionis, quod ob id arbitrati sunt aliqui, tales febres non habere principium. ~
Principium verò longius dicebat Gal: excedere non posse 4tum diem, non in omnibus febribus longius hoc non contingit, ut si ultra diem 4tum contingat. Et hoc fit in illis febribus, quæ si contingunt in

hæjlu frigido, tempore pavit frigido, et ætate se-
nili; sicut vero non possit extendere diem ita, id
est, quia in principio febris, natura non agit in materiam
peccantem, cuius signum est, quod in principio non appa-
rent signa concoctionis; At hoc dici durare non po-
test, quod Natura non agat in materiam, quare prin-
cipium non potest in multos dies extendi; Notandum, quod
dicitur principium apositum ab Auic:, in qua dicit, quod
principium est tempus, in quo nullum apparet signum
concoctionis, ita intelligendum esse manifeste docui-
mus, ut supra cum Gal:, quod in principio possunt appa-
rere signa obscura concoctionis.

Sequitur 4.um Tempus desumptum a concoctione, quod appet:
lat augmentum, quod sic diffinit Gal: locis dictis.
Augmentum febrium est tempus illud, in quo apparent
signa manifesta concoctionis; Signa autem huiusmodi
duo dicebat Gal: 1.o de Crisibus it habere, unum om-
nibus manifestum esse, alterum non omnibus; 1.um signum
est cum in urinis apparent contenta, durum imper-
fecta; Imperfectum autem contentum innotescit ex
effectibus, quod inde ex Gal: loco citato debet
habere quatuor conditiones, nempe ut sit album de-
ne, æquale, et continuum; Per album quid intelligat
clarum est; Per lene autem intelligit illud, cuius par-
tes ita invicem se habent, ut una non suppeditet alia.
Per æquale vero illud, cuius partes ita se habent,
ut una non sit crassior altera. Dicit ultimo con-
tentum continuum, cum partes non sunt invicem separatæ,
sed simul unitæ; Quare si contentum perfectum
est, id quod hæc habet 4 conditiones; imperfectum

erit, quod illis caret. ~

Secundus signus manifestæ concoctionis præponit Gal: loco citato, scilicet cum urina in substantia nec crassa est, nec tenuis, et colorem habet bonum, seu pallaceum, quadam in urinis non sit contentus; Hoc augmentum Gal: dicit reperiri in omnibus febribus salubribus, quamvis non sit æquale in omnibus; In acutis enim febribus dicit esse brevius, quia febres acutæ fiunt de materia tenui, quæ citò superatur; à natura autem subata desinit augmentum; longius autem est in febribus cronicis, quia hæc fiunt a materia crassa, quæ non potest subitò superari à natura, atq: hæc rone augmentum ducit in multos dies, immò ex Auic: in multas hebdomadas, et menses, in febribus inquam diurnis 3us temporis status est, quod Gal: 1º de Crisibus 12º et Lib: de totius morbi temporibus, 3º dicebat esse tempus illud, in quo apparent signa effectæ concoctionis; Hæc autem à nobis resumuntur à Calore urinæ, cum illa habet colorem pallaceum à substantia, quando neq: est crassa, nec tenuis, sed in his media; Contentatur verò cum habuerit prim: gatis conditiones supradictas. ~

Nonus notandus, quod quando id quod continetur in urinis triplex esse potest ex Gal: 1º de Crisibus 11º et 10º; nel enim reperitur in superiori parte urinæ, et dicitur nebulas, nel in infima, et à latinis dicitur sedimentum à Græcis Hypostasis; nel reperitur in media regione et dicitur suspensum, In urinis autem omnium febrium non reperiuntur; Hæc omnia contentas, sed est in aliquibus unum, in aliquibus alterum, nam ex Gal:

in febrib, que fiunt ex materia tenui, et sunt
siane intermittentes, et continue, Contentus quod
apparet in urinis est nebula, et hec quidem de-
bet habere istas conditiones, nimirum quod albus,
leue et equale, et continuum quamuis sit in super-
iori parte; In febrib autem, que fiunt ex materia
crassa, contentus quod conspicit in urinis illud
est, quod sedimentum dicit, et apparet in infima
urine parte; Hocq: contentum in talib febrib, ut
sit signum effecte concoctionis debet habere istas
quatuor conditiones, Ratio autem, cur in febrib, que
fiunt á materia tenui, contentum apparebit in super-
iori parte; In ijs uero, que a materia crassa sit
in inferiori, effectu á Cal: talis, quod humores
tenues leues sunt; Illud uero quod leue est sursum
mouetur, quare in ijs febrib contentum apparet in
superiori parte; Oppositum accidit, cum febris fit á ma-
teria crassa, hec enim grauis est: Materia autem
grauis tendit deorsum, et ideo in his febrib contentum
apparet in infima urine parte; In hijs febrib tamen,
que fiunt á materia, que nec grauis est, nec tenuis,
sed medio modo se habet, ut contingit in 3.ans no-
bis, Contentum vertit in media regione urine, et ap-
pellat suspensum, quod ut sit effecte concoctionis in
his febrib debet pariter habere istas 4.or conditiones.
Alterum notandum circa statum est, in ipso toto
materia patiens febrem sit effecte concocta; 2.o patie
uidet dicendum, quod sit cum in statu apparebant
signa effecte concoctionis, Insuper cum in statu,
cum sepissime febres tollant, et soluant ex Cal: 3.o

de Crisib. cap: 2°, quod quidem non fit, nisi post effectam materiæ concoctionem; res tamen aliter se habet, quia si in statu febris materia sola esset effectè concocta, febris, et symptomata non essent maiora, quia cum materia est effectè concocta remittunt febris, et symptoma ex Gal: 9° de Crisib. 1°, sed in statu febris et symptoma sunt maiora, ut habemus ex dicto: 2° Aphor: 30°, ergo sequitur quod in statu materia non sit effectè concocta, Gal: etiam lib: de locis morbi temporib. cap: 4° scribebat quod in declinatione febris aliquid materiæ relinquitur concoquendum, ergo in statu tota materia non est effectè concocta.

Resoluendum igitur est, quod in statu materia effectè concoquitur, non tamen tota est effectè concocta, quia nero effectè concoquitur, ideo in ipso statu apparent signa effectæ concoctionis, ad illud, quod in statu sæpissimè tollant febres, dicendum hoc solum contingere in ultima parte status, in qua absoluta est concoctio ipsius materiæ peccantis, et effectè saltem respectu maioris partis.

Hoc tempus status reperitur in omnibus febribus salubribus quamuis non sit æquale in omnibus, quia in aliquibus status est unius tantum, aut duarum accessionum, in aliquibus nero plurium; 1° accedit in acutis febribus, quia materia constituens has febres citò à natura concoquitur; hæc nero concocta desinit status; 2° fit in febribus non acutis, quia materia harum febrium cum colerica et crassa sit, citò concoqui non potest, et idcò status producitur,

et est pluvius accessionum.

Qua ratione autem possit Medicus cognoscere, an sit unicus, duarum, aut pluvius accessionum docet Auic: in hoc cap: 39 dicendo, quod Medicus hoc cognoscit ex accessione, que sequitur ipsum statum, quod quidem sumpsit a Gal: citatato lib: de Crisibus cap: 10 docente quod in statu fiunt maiores accessiones, quam in alijs temporibus, ergo tot erunt accessiones status, que erunt accessiones maiores, at non potest cognoscere Medicus, quot fuerint maiores accessiones, nisi accesione, que sequitur statum, que incipit minui; quare cum videbit Medicus imminutionem accessionis, cognoscet quot sint maiores accessiones, que processerint, et consequenter cognoscet, quot fuerint accessiones status. Notandum tamen, quod hic Auic: non dicit statum cognosci ex accessione, quod ipsum sequitur, prout ipsum dixisset, quoniam status cognoscitur a signis effectus concoctionis, et a magnitudine febris, et symptomatum, sed solum dicit longitudinem, et brevitatem status cognosci ex accessione, que ipsum sequitur.

Declinationem demum ab concoctione materie definit Auic: dicendo, quod declinatio est tempus, in quo natura sensim et paulatim separat et expellit materiam separatam, et eniectam, ex quod sane colligitur duplex discrimen inter statum et declinationem; primum est, quod si in statu natura separat et euacuat congestim, et velocius id efficit, non in statu solet fieri subita mortis solutio, ex Gal: 5° de Crisibus 1°, que quidem sequitur euacuationem velocius factam; In declinatione

nevo: ~~N~~ ita fit, et ratio huius diuersitatis est quod in statu materia est copiosa, et sua quantitate inuitat naturam ad expulsionem, et ob hanc causam fit euacuatio confestim et uelocius; In declinatione uero imminuta est materia et pro maiori parte euacuata, unde non potest sua quantitate inuitare naturam ad expulsionem, et ob hanc causam natura in declinatione sensim, et paulatim euacuat. ~

Aliud discrimen est, quod in declinatione materia superata est et euicta a natura, in statu uero superat et euincit. ~

Dicetis cur in declinatione apparuerant signa perfecte concoctionis, quia scilicet superata fit materia et euicta, cum non dixit Auic: in declinatione apparuere huiusmodi signa. R.o hoc dixisse Auic: quia eo signo non separat declinatio a statu, cum etiam in statu apparuerint ea signa concoctionis. Hec declinatio reperitur in omnibus febribus saluibus, non tamen equaliter existit in [illegible]; nam in acutis febribus diutior est ob rationem super assignatam, in diuturnis uero longius; additque: Aui: Dari febres, in quibus declinatio uade longa est, et producit ad multos dies, uidemus enim in praxi aliquando apparuere signa perfecte concoctionis, febre et simptomata remissa esse, et per consequens ad declinationem peruenisse, qui tamen per multos dies durat; Febres autem, in quibus talis dat declinatio dicunt esse febres synocha decrescentes. ~

Triplex est enim febris Synocha 2.° de diff.is febrium, inq quay una est, quę semper decrescendo procedit a principio usq: ad finem, et fere tota est declinatio; hęc tamen sentia recipi non potest, quia non possumus dicere, quod in hac febre probabitur declinatio in multos dies, quia hęc febris tota non potest dici perduvare, terminat enim intra 1.um vel 14.um diem, ut habemus per Gal: 9.° meth: 4.° ~

Dicamus igitur, quod istę febres, in quibus producit declinatio in multos dies, sunt febres illę, quę fiunt a materia crassa, et fouent ab affectu obliquo interno, qui difficulter removent. Huiusmodi est obstructio venarum Cyatis, quę sępe fouent, atq: efficiunt febres, quod difficile removeant, neq: curationem, quia uenę Cyatis exiles sunt et parvę, in quibus sanę febribus concocta materia, et imminuto affectu fouente febres, accidit declinatio, quę producit in multos dies, quia materia, quę relinquit crassa, et reliquię affectus predicti difficile removent; hęc de temporibus febrium salubrium desumptis a materia. ~

Sunt preterea febres insalubres, hoc est, quę tantum terminant a initio, quę quidem et ipsę habent sua tempora desumpta quidem a materia, sed diuersa temporibus febrium salubrium, de quibus nunc loquendum est. ~

Febres Insalubres in duplici sunt diff.is, alię enim dicunt Insalubres secundum totum, alię secundum partem; Febres secundum totum Insalubres sunt illę, quę a principio usq: ad finem habent insalubritatem;

Insalubres uero secundum partes sunt illæ, quæ habent salubritatem à principio, sed ea mutata à insalubritatem, et in illum terminant; In febribus Insalubribus secundum totum tempora desumunt à corruptione materiæ febrientis febre, sicut in salubribus à concoctione materiæ, ex Gal: 1.° de Crisibus, et 1.° de differentijs febrium 6.° ubi hanc corruptionem materiæ appellat pulveduinem, quæ fit superata natura à difficili concoctionis, quæ fit natura superante.

Signa autem huius corruptionis materiæ in quadruplici sunt differentia, quemadmodum signa, quæ sumunt ex concoctione materiæ ex Gal: loco citato; Sunt autem hæc signa crudilatis obscuræ corruptionis, manifestæ corruptionis, et corruptionis effectæ; Crudilatis signa sunt in urina contenta, est destitutæ in substantia tenuis, in colore liuida, qui color est uia ad uiridem et nigrum. Signa uero obscuræ corruptionis sunt, quando urina ex tenui fit crassa, et ex liuida fit uiridis; Manifestæ corruptionis, cum in urinis apparet contentum sed liuidum, quomodocumque illud sit, siue nebulam; Signa uero effectæ corruptionis sunt, cum urina et secundum contentum, et secundum substantiam habet nigrum colorem.

In his autem febribus insalubribus secundum totum sunt, quæ disgnunt signa corruptionis tantum, 2.° sunt minimum principium, augmentum, et status; Declinatio enim in his reperitur, cum in his necessario contingat initium, qui in declinatione nequaquam fieri potest ex Gal: 3.° de Crisibus cap: 5.°, quia tunc materia est euicta, remissa est febris, et simpto-

mata subiata; unde uirtus eo tempore á materia mor
bifica superavi nõ potest. Principium harum febrium
est cum apparent signa cruditatis, uel obscure corrupti:
onis, hoc est cum urine sunt contentis destitute,
in substantia tenues, in colore liuide, uel cum substantia
tenuis mutat in crassam, et color liuidus in uiridem.
Augmentum est cum apparent signa manifeste corruptionis
scilicet, cum in urinis apparet contentum uel liuidum, uel
status harum febrium hac hiemi: est cum apparent si:
gna effecte corruptionis scilicet cum urina secundum
contentum, et secundum substantiam sunt nigre; Febres
autem insalubres secundum partem habent sua tempora
diuersa á temporibus febrium Insalubrium secundum to:
tum: sunt autem hæ met febres, quæ ab initio habent
salubritatem, et hæc mutata ad insalubritatem
mutant ad initium. Potest autem salubritas mutari
a insalubritate duobus tantum temporibus, in prin:
cipio scilicet, et augmento, in statu autem, uel
declinatione nequaquam; In principio, et augmento
quidem, quia tunc á natura nõ superavit materia,
et hinc fieri facile potest, ut salubritas mutetur á
insalubritate. In statu uero nõ, quia tunc materia
á natura superatur, cuius signum est, quod tunc
apparent signa effecte concoctionis; Hoc: minus in
declinatione contingit, in qua materia iam superata
est et eiecta; Preterea si salubritas in statu
et declinatione ad Insalubritatem mutari posset; in
his posset Mors succedere, sed hoc est falsum, quia
tunc apparent signa effecte concoctionis, quæ securi:
tatis sunt signa ex tal: 3.ti de Crisibus 5.o

Objicial tamen aliquis dicendo motus etiam in statu possse contingere ex Gal: 2.° de Crisib 5.°, ubi: scribebat, quod Motus contingere potest in tribus temporibus, principio scilicet, augmento et statu; immo Gal: referens tempora in 2.° de Crisib cap: 9.°, in quibus Motus contingere potest, in ea reposuit declinationes.

Ad 1.m Respondere possumus, quod status duplex est ex Auic: cap: 3.°, unus febrium salubrium, in quo apparent signa Pecte concoctionis, alterum est febrium insalubrium, in quo apparent signa Pecte corruptionis, in priori Motus non potest contingere quia in illo sunt signa securitatis, in 2.° autem de quo loquebat Gal: necessario Motus contingere solet.

Ad 2.m Respondemus, quod declinatio est duplex, Universalis scilicet, et particularis; 1.a est declinatio totius febris; 2.a vero Declinatio singularum circuitum, qui fiunt in febribus. In Declinatione universali motus contingere non potest, quia tota materia evicta est et superata. In Declinatione vero particulari, de qua Gal: loco citato motus contingere potest, quia materia co: niuncta habens febrem superata est, non tamen superata est Materia antecedens.

Cum in principio mutat salubritas ad insalubritatem, principium hujus febrium idem est, ac principium febrium insalubrium, quare sicut in principio febrium insalubrium apparent signa virtutis vel obscure corruptionis, ita etiam in his febribus

insalubris secundum partem, quod si forte mors contingat in hoc principio huiusmodi febres habebunt tantum unum tempus, scilicet principium; quod si contingat salubritatem mutari a insalubritate in augmento, in his febribus augmentum erit idem cum illo febris insalubris secundum totum, quare sicuti in augmento febris insalubris apparent signa manifestae corruptionis, ita etiam in augmento harum; quod si contingat mors in hoc tempore febris duo tempora habebit, scilicet principium, et augmentum; quod si contingat mors neq: in principio, neq: in augmento, adveniet status, qui similis erit statui febris insalubris secundum totum, quare sicuti in statu illarum febrium apparent signa corruptionis, ita etiam in harum statu huiusmodi signa apparent, in quo necessario mors contingit.

Perfecto sermone de temporibus universalibus ad particulares est descendendum, quorum quidem cognitio valde necessaria est ad morborum curationem; cum in uno particulari tempore liceat egrotantes cibare, in aliis vero nequaquam, ut dixit Hippo: 1.° aforismorum 46. et expressius magis 1.° aphor: 11.°, dum scribebat in accessionibus a cibo abstinere oportet. Quae sint haec tempora particularia non est satis notum; multi asserunt esse tempora accessionum, quae contingunt in febribus. Sed haec oppositio falsa est quia in hac temporum reponeret declinatio, quae tamen non est pars accessionis ab ipsa distincta ut placuit Gal.° loco citato 1.° aphor: 11.° Dicendum est igitur, quod tempora particularia sunt tempora civ:

cuitus, qui succedant in febribus ex Gal: lib: de mor:
borum temporibus 4.o et 5.o, qui quidem circuitus aut sunt
quotidiani, aut 3.ani, aut 4.ani. Respectiue ad febres
illarum speciarum, dantur autem hec tempora circuitum,
quia mensurant motum, qui fit in circuitu quarumcunq:
febrium, aut proportionalarum, aut intermittentium,
Quit etiam in alijs febribus, et appellantur particularia
ad differentias uniuersalium, de quibus uerba fecimus;
febres autem, que circuitus habent in duplici differentia
sunt ex Gal: 2.o de diff.is febrium 1.o, et 5.o, siquidem
alie sunt continue, alie intermittentes, proportio:
nate intermittentibus, quia habent circuitus similes
circuitibus intermittentium. ~

Hec autem tempora circuitum sunt quemadmodum, et
quatuor tempora uniuersalia ex Gal: lib: de Morborum
temporibus cap: 4.o et 5.o: et 1.o acutorum, comment: 4.
scilicet principium, augmentum, et status. ~
Principium particulare illud est, in quo calor nattis
recurrit ad thoracem, cor, et ad locum pulmonis, et
hic calor aliquo modo suffocatur a Materia patiente
febrem, et ab humoribus, qui intus confluunt, ut
docuit Gal: 1.o acutorum 46 2.o de diff.is febrium
ultimo; quibus autem signis hoc principium dignos:
cat docuit Auic: cap: 4.o, unum scilicet desumitur a
pulsu, alterum a calore, scribebat enim Auic: quod
in hoc principio particulari calor et pulsus occul:
tantur, hisq: duobus signis nulli medicum posse cognos:
cere principium hoc particulare; occultantur ita
pulsus in principio, ut non sentiantur a medicis,
cuius ratio est, quia tunc cum calore intro confluunt

humores, qui intro confluxi oppriment Arterias, ut elevari non possint. et cum non Mte elevent necesse debent pulsus occultari; Calor etiam occultatur in hoc tempore, et hoc dupliciter, 1° ita ut non sentiatur, et loco ipsius sentiatur frigus, et hoc contingit ut plurimum in febribus intermittentibus. 2° ita occultatur, ut sentiatur quidem sed valde exiguus, Hocq: contingit in febribus, in quibus in principio non sentitur frigus, sed calor valde exiguus, et remissus, ut inconstans, et dicitur incontinua una Motus.

Alterum tempus particulare est augmentum, quod illud est, in quo calor paulatim expatitur ad exteriores partes, et expansus notabiliter augetur secundum id, quod docuit Gal: lib: 1° de acutorum ff, et so de morborum temporibus cap: 4°, quibus in locis dicebat hæc duo contingere in augmento. Dividit Gal: augmentum in duas partes, 1° est, in qua calor paulatim expanditur ad extremas partes et hanc appellat inæqualitatem ea ratione, quia cum calor paulatim expanditur, non omnes partes simul sunt æqualiter, immo nec omnes calidæ sunt. 2° pars est illa quando calor expansus notabiliter augetur, et hanc appellat æqualitatem, quia in ea omnes partes calidæ sunt æqualiter. Hoc tempus suis signis cognoscitur ab Auic:, quæ desumuntur ab illis duobus, a quibus diximus desumi signa principij, nimirum a pulsu, et a calore. et quia augmentum habet duas partes: ideo omnium signa sunt diversa. Signa desumpta a pulsu 1° augmenti parte indicantia illa sunt, quod pulsus, qui occultabantur in principio incipiunt apparere, et manifestari ea ratione, quoniam humores

illos, qui opprimebant authoritas veterum; Signum autem desumptum á calore est, quod calor incipit manifestari ea vone, quia paulatim expandit ad partes exteriores; Signa autem, quæ indicant alterum partem augmenti ab ijsdem sunt desumpta, á pulsu scilicet, et á calore; Signum á pulsu est, quod eo tempore in pulsu præsentit aliqua magnitudo, frequentia, et celeritas. Signum verò á calore est quod Medicus manifestè sentit calorem augeri, super tempus particulare status, in quo calor occupat æqualiter omnes Corporis partes, atq: eundem gradum servando nec augetur, nec imminuitur. Quod in statu calor hic omnes Corporis partes occupet docet Gal: 1.° cap: 17. Verum sciendum est, quod hac diffo non separatur status ab augmento, quia aliàs in ultima parte augmenti calor potest occupare æqualiter omnes Corporis partes; Ipsaeva addit alteram diffo, quæ est, quod in statu calor eundem statum servet &c. Cuius rei ratio est, quia si calor augeretur, vel imminueretur in hoc tempore verè non posset dici status. ~

Signa, quæ nobis ostendunt hoc tempus desumuntur partim et ipsa á pulsu et á calore. Signum autem á pulsu est, quod pulsus præsentit magnus, velox, frequens &c est quia tunc calor uiget, et ideo multa indigent ventilatione, et refrigeratione; hæc autem fiunt magna velocitate et frequentia pulsus. ~ Signum á calore est, quod in ipso statu calor præsentit valdè intensus in omnibus Corporis partibus. ~

4.um et Ultimum tempus particulare declinatio dicit

quæ tempus illud est, in quo calor nativus tendit ad partes extimas, à quibus recesserat in principio, et tunc calor febrilis remittit et resolvit. Dixit autem Auic: calorem remitti et resolui in declinatione quia declinatio particularis duas partes habet, ut habemus in Cal: lib: de morborum temporibus 4.° et 8.°; una est, in qua calor febrilis remittit et dicit remissio, alia, in qua abolet, et dicit resolutio, quæ appellat à Cal: integritas et inæquatio.

Declinatio in febribus intermittentibus ambas partes habet, scilicet integritatem et remissionem, quia hæ desinunt ad infebricitationem. In continuis autem declinatio unicam tantum habet partem, scilicet remissionem. Integritas autem non fit in continuis, quia hæ semper infestant ægrotantes. Signa, quæ nobis denotant declinationem et ipsa desumunt à pulsu et à calore, nam declinatio duas habet partes, hinc ambarum signa sunt referenda.

Signum à pulsu indicans 1.am partem declinationis est, quod in ipso apprehendimus remitti magnam uelocitatem et frequentiam, quæ erant in statu. Signum à calore est, quod in 1.a parte declinationis manifeste calor remitti sentit. Signum desumptum à pulsu, quod indicat partem ultimam declinationis est quod pulsus tunc reddit ad suum naturale statum. Signum autem à calore traditum est ab Hippo: acutorum 46, scilicet, quod in partibus extraneis corporis, et præsertim in pedibus calor nativus persentiat.

Absolutis expositionibus attinentibus ad tempora universalia, quam particularia, nunc est, ut quatuor

proponamus difficultates, quæ contingunt circa tempora; duæ igitur sunt circa universalia, et duæ circa particularia; 1.a est an in omnibus febribus reperiantur omnia quatuor tempora; 2.a est an tempora, quæ desumuntur ab essentia febris, et a symptomatibus, coincidant cum temporibus desumptis a concoctione materiæ, ita ut sit dicendum, quod existentibus temporibus desumptis ab essentia et symptomatibus, extent etiam tempora desumpta a materia patente febrem. ~

Difficultates autem, quæ circa tempora particularia contingunt, sunt pariter duo; 1.a an tempora particularia sint tantum quatuor; 2.a est, an hæc tempora reperiantur in omnibus circuitibus ipsarum febrium. ~

Pro resolutione 1.æ difficultatis spectantis ad tempora universalia tria veniunt in memoriam revocanda. 1.um quod tempora universalia febrium a tribus desumuntur, nempe ab essentia febrium, a symptomatibus, et a materia patente febrem; 2.um febres aliæ sunt salubres, aliæ insalubres; 1.æ ad salutem, 2.æ ad interitum terminantur; 3.um quod febres aliæ sunt materiales, quæ scilicet dependent a materia putrescente, et putridæ vocantur; aliæ sunt immateriales, ut Ephimeræ, et Hecticæ. ~

His stantibus quatuor constituunt conclusiones, 1.a est, quod si loquamur de temporibus, quæ sumuntur ab essentia febris, et a symptomatibus, et de febribus salubribus materialibus, et immaterialibus, satis est constituenda. Conclusio, quod omnis febris habeat omnia quatuor tempora; Hanc conclusionem declaravit Gal. lib. de morborum temporibus cap. 1.o et 5.o et 1.o Aphor. comen. 12.o; Sensus interpretum hanc confirmat; sequitur

uidemus in febribus salubribus, febres et symptomata incipere; augeri, eundem statum seruare, uerum etiam ve:
mittere; Verum ut hæc Conclusio veritatem habeat non
absolute intelligenda est, sed cum duobus limitationibus; quæ
est nisi tempora apposita ab aliquo prohibeant; possunt
enim hæc prohiberi á natura, et á Medico, et tunc fe:
bris non habebit quatuor tempora; Prohibens autem á
natura, quia fieri potest, ut ipsa in principio febris mol:
liant copiosam euacuationem, quæ facta vemittit
febrem, et symptoma; quare transibit febris de
declinatione á principio, et duo tantum tempora ha:
bebit; Quod si fiat hæc euacuatio á natura in aug:
mento, et hac facta febris et symptoma vemittant;
tunc febris tria tantum tempora habebit statu destituta;
á medico autem possunt tempora prohiberi, quia potest
in principio febris magnam euacuationem facere, qua
facta febris, et symptoma vemittant, ut legimus contigisse
Cal: 3.o lib: 9.o meth: cap: Sectione 6.a, ni fallor, in
principio febrium Synocharum se usum fuisse hac
euacuatione copiosa, et febres ipsas euacuasse; ea
similitudo est, nisi febres salubres mutent et transeant
ad insalubres; quia tunc febres non possunt habere qua:
tuor tempora; transeunt autem ad insalubres aliquando
in principio, et in augmento; si in principio, hæc
potest contingere infinitus, et sic febris unicum tantum
tempus habebit; Si uero transitus iste ad insalubrita:
tem fiet in augmento, in illo pariter contingere potest infi:
nitus; unde febris tunc tantum duo habebit tem:
pora; Verum si neque in principio, neq: in augmento
contingit infinitus necess.o debet dari in statu, quia

tunc apparent signa exitialia, quæ necesse pronuntiant mortem, et tunc febris tria tantum tempora habebit. ~

Si verò loquamur de temporibus desumptis ab essentia febris, et à symptomatibus, et de febribus insalubribus, talis est constituenda conclusio, quod in ijs febribus dentur tantum tria tempora; et ratio est, quia in ijs non datur declinatio, et cum in febribus insalubribus contingat infinitis vicis non potest iste in declinatione contingere, ut docuit Gal. 3.o de Crisibus 5.o; Quod autem febres insalubres tria tantum habeant tempora, hoc docuit Gal. lib. de morborum temporibus 3.o et 4.o 2.o de Crisibus cap. 6.o Prætereà sensus iste hanc evacuationem confirmat, quia videmus in his febribus insalubribus febres et symptomata incipere, augeri, eundem statum servare, quo tempore necesse infinitis contingit. ~

Hæc Conclusio parvis est intelligenda cum duobus limitationibus; 1.o est, nisi contingat febris insalubris mutari ad salubrem; tunc enim sicut salubris quatuor habet tempora, ita et hæc. ~

Quod febres insalubres possint mutari ad salubres patet exemplo illarum febrium, quæ dicunt pestilentes, in quibus apparent maculæ in cute, sive morbilli; Hæc enim cum sint insalubres aliquando mutantur ad salubres. Hæc mutatio ad salutem fit in augmento, non in principio, quia tunc tales febres sunt insalubres, non in statu, quia in statu febrium insalubrium necesse mors contingit; quare hæc mutatio fit in augmento, et hac facta superata materia, et sic fit status; superata autem et eniata ipsa materia advenit declinatio, et ita hæc febres habent quatuor tempora. ~

Secunda limitatio est, nisi supervenerit infletus, vel in principio, vel in augmento docet Gal: 2.° de Crisibus cap: 6.°, quamvis diversa verba in utroq:, nam in principio contingit infletus, cum materia adeo multa est, ut natura non possit eius concoctionem agredi, vel est adeo mala qualitate predita, ut natura non audeat agredi eius concoctionem; In augmento vero et statu, si contingit infletus, in ijs febribus insalubribus hoc fit ob vehementiam ipsius febris, et symptomatum, quæ adeo squa sunt, ut ea virtus non possit servare; Dubitari autem non in principio videtur, quod infletus non possit contingere, ut habemus ex Gal: 1.° Aphor: 12.°, et ratio est, quia in principio non apparent signa lethalia; Ostendimus, quia in principio febrium omnia sunt imbecillioria ex Hippo: 2.° Aphor: 28, quare ab his virtus non potest superari, et consequens in principio non potuit dari infletus.

Resolutio hæc dubitatio ab ipso Gal: qui statuit duplex dari principium, unum scilicet est illud, quod servat totum illum gradum, quem habuerint febres in 1.a invasione, et hoc a Gal: ipso dicitur principium artificiale. 2.° modo sumitur principium pro 1.a invasione febris, sive pro 1.° morbi insultu, quod appellatur principium vulgare; Si de 1.° hoc est de principio artificiali sermonem habemus, ubi affirmandum est in principio posse dari signa lethalia, et posse contingere infletus; si vero loquamur de principio vulgari, quod est 2.m, ubi affirmandum venit, quod in eo non possint apparere signa lethalia, et consequens neq: dari posse infletus et de hoc principio loquebatur Gal. 1.° Aphor: 12.° 2.a Dubitationi Respondendum, quod licet in principio

febres, et simptomata sint debiliora, tamen potest dari initius non vera ipsorum, sed vera uel multitudinis, uel grauis qualitatis; Vel dicendum, quod cum Hippo: dicit in principio omnia esse imbecilliora, hoc non loqui absolute, sed respectu ipsius status, cuius signum est, quod subdit in statu omnia fortia; Verum quamuis hec sint respectu status debiliora, sunt tamen in se adeo valida, ut possint uirtutem superare; 3.a Conclusio attinet ad tempora desumpta a materia, et ad febres salubres materiales tantum, quia tempora a materia desumpta in febribus tantum materialibus reperiuntur. Hec autem talis est, nimirum, quod in febribus salubribus tempora a materia desumpta sint quatuor, principium, Augmentum, Status, et Declinatio; Hanc conclusionem posuit Gal: lib: de totius morbi temporibus cap: 3.o, et huic: in cap: 4.o, ubi tradit signa separantia talia tempora; Sensus preterea hanc confirmat, quia uidemus in febribus naturam, uel non agere in materiam, uel debilius agere, et hunc apparent signa uel conditatis, uel asperue concoctionis, que demonstrant ipsum principium; uidemus mox naturam manifeste agere in materiam, et hunc apparent signa manifeste concoctionis, que indicant augmentum; Insuper uidemus naturam effecte agere in materiam, et hunc apparent signa effecte concoctionis, que indicant statum; tandem separata, et euicta materia apparet declinatio, neque hec quatuor tempora possunt prohiberi a medico, uel a natura euacuante, ut: dictum est de temporibus febrium desumptis ab essentia, et a simptomatibus, quia materie euacuatione non gliben

obij: tamen euacuatione tempora hęc possunt abbreuiari, quia facta euacuatione, uel á natura, uel á Medico, materia imminuitur; hęc autem imminuta citius concoquitur, et ideó citius euenient, et pertranseunt tempora.

Hęc Conclusio ut uerificetur hac eget conclusione, uel ut melius dicam limitatione, scilicet nisi contingat, quod febres salubres transeant ad insalubres, quia hoc dato, sicuti febres insalubres tria tantum habent tempora, ita et tales febres.

Quod possint mutari febres salubres ad insalubres clarum est, et bene confirmat, quia materia, quę prius nulla qualitate mala erat affecta, prauam inficit, quod contingit ob multitudinem materię, quę tanta est, ut non possit á natura superari, quandoq: etiam ob errores commissos ab astantibus, ab egro, uel á Medicis.

4.ª Conclusio pertinet ad tempora á materia desumpta et respicit febres insalubres; pertinet ad tempora á materia desumpta, et respicit febres insalubres materiales, quę talis est. Febres Insalubres tria habent tempora desumpta á materia, scilicet principium, augmentum et status, Declinatio uero non, cum hac careant istę febres, ut habemus ex Gal: 3.º de Crisibus cap: 3.º, et Ratio est, quia in istis febribus solet contingere initius, at in Declinatione mors non potest contingere. Hęc tria tempora has febres insalubres habere docuit Gal: 3.º de Crisibus 6.º; Hoc idem Auic: cap: 3.º, ubi omissa declinatione docet, quod unumquodq: horum temporum sit, et in cap: 4.º tradit signa, quibus inuicem separantur hęc tria tempora in febribus insalubribus.

Dari hæ tria tempora in febribus insalubribus sensuq confir:
mat, siquidem videmus in eis apparere signa cruditatis, aut
obscuræ corruptionis, quæ principium indicat, mox videmus
apparere signa manifestæ corruptionis, quæ indicat aug:
mentum, deinde apparere signa perfectæ corruptionis, quæ
status indicat. Verum hæc conditio cum duabus limitationibus
est intelligenda: 1.o nisi contingat febres insalubres
mutari in salubres, cum enim hoc fit, ut salubres habent
quatuor tempora desumpta á Materia; ita et insalu:
bres; 2.o limitatio nisi supervenient initium, aut in
principio, aut in augmento. ~

Ad 2.am difficultatem est deveniendum, quæ et ipsa attinet
ad tempora universalia, dictum enim est, quod tem:
pora universalia á tribus desumuntur, ab essentia
febris, á symptomatibus et á Materia; hinc modo
orit dubitatio, an hæc tempora simul coincidant,
ita ut existentibus temporibus ab essentia febris
existant etiam tempora desumpta á symptomatibus
et á materia patiente febre. ~

Resolutio præsentis difficultatis sic habet; si loqui:
mur de temporibus desumptis ab essentia morbi, et
á symptomatibus, dicendum erit, quod hæc tempora
coincidant, ita ut existentibus temporibus desumptis
ab essentia, existunt etiam tempora desumpta
á symptomatibus; et ratio est, quia symptomata
sic: de q. ff. symptomatum cap: 1.o morbum sequuntur
ut umbra corpus, quare existentibus temporibus
desumptis ab essentia febris, quæ morbus est
erunt etiam tempora desumpta á symptomatibus. ~

Maior tamen difficultas insurgit, an scilicet tempora

á materia desumpta concidant cum temporibus desumptis ab essentia febris, et á symptomatibus. Cui difficultati sic respondere debemus, quod et plurimum coincidunt, aliquando autem non, ut plurimum cum in febribus tempora desumpta ab essentia, et á symptomatibus sequuntur motum naturæ in materiam, quam sequuntur et tempora desumptae á materia; p.m. patet, nam cum natura debilis agit in Materiam incipit febris et symptoma et ita est principium essentiæ febris, et symptomatum; cum manifeste agit in Materiam augetur febris et symptoma, et tunc est augmentum; cum verò perfecte agit in Materiam, status servant, hoc est æquatur in gradu febris, et symptomatum, et tunc est status, cum denique desinit natura agere in Materiam, febris et symptoma infremittunt, et fit declinatio. Quod verò autem motum naturæ in Materiam sequantur tempora desumpta á Materia clarum est, et nulla eget declaratione; quando verò non coincidunt, nam in febribus tempora aliquando desumpta ab essentia febris, et symptomatibus non sequuntur motum naturæ in Materiam. Sequuntur Materiæ evacuationem, et tunc non possunt coincidere cum temporibus desumptis á Materia, quia tempora á Materia desumpta ipsum sequuntur motum naturæ in Materiam.

Quod autem dicunt huiusmodi febres, in quibus tempora desumpta á materia non sequantur essentiam motus, et symptomatum, patet, nam dantur febres, in quibus natura in principio, vel in augmento evacuationem facit materiæ, ut contingit in febribus pestilentibus, et facta evacuatione remittit febris, et symptoma; unde

postea Diuenit declinatio quoad essentiam febris et simptomatum, et tamen tunc non est declinatio à Materia desumpta, quia quod reliquum est Materiæ, dum non est concoctum.

Cum in febrib. temporum desumpta ab essentia et à simptomatib. coincidant cum temporib. desumptis à motu naturæ, in materiam apparentis, Hoc est à concoctione materiæ dubitatur in instituendo victu, quæ tempora debeant necessario observari, non secundum temporum diuersitatem uictus debet uariari ex Hippo: 1.° Aphor: 10.°; immo ab secundum illorum diuersitatem uel ultimum auxilijs euacuantib. uel ultimum ex eodem 1.° Aphor: 22, et 2.° Aphor: 29.

Ad quorum resolutione nunc dicendum uenit, quod uel loquimur de victu instituendo, uel de Medicamentis euacuantib. administrandis; si 1.° dicendum est, quod aliquando sunt magis observanda tempora à Materia desumpta, aliquando uero ab essentia, et à simptomatib. cum enim multa est magis observanda sunt tempora à materia desumpta, quia multa materia est tota uirtute ut concoquat; Quare indicatione desumpta à materiæ concoctione, paucis est utendum alimentis, ne uirtus à concoctione distrahat, uerum Gal: ad hos respiciens in lib: 9.° Meth: medendi 4 cap.°, ubi loquit de febre Synocha, quæ fere tota est declinatio desumpta ab essentia febris, et à simptomatib. indicatione neglecta, quia materia est multa in ea febre tenuissimo utitur victu; cum uero Materia est pauca, magis sunt attendenda tempora desumpta ab essentia febris, et à simptomatib. quia Materia

pauca facile concoquit; unde in febribus pestilentibus, in quibus natura euacuat, uel in principio, uel in augmento, et facta euacuatione, febris, et simptomata remittunt, sicq: Medici neglecta materia concoquenda, quæ pauca est, augent Alimentum. ~

Si uero nos loquimur de auxiliis euacuationum sanguinis tractis; non loquimur de sanguinis missione, uel de purgatione; Si de sanguinis missione magis sunt attendenda tempora desumpta ab essentia febris, et a simptomatibus; Quia scopi indicantes sanguinis missionem, sunt morbi magnitudo, et uirtus, quæ magis, uel minus debilitat; 2.o Quia febris, et simptoma debiliora et calidiora sunt, et hoc uoluit innuere Hippo: 2.o Aphor: 29 et 30, cum dicebat in principio esse utendum sanguinis euacuatione, et non in statu, quia in principio morbus et simptoma sunt debiliora, in statu uero fortiora. ~

Si autem nos loquimur de purgatione dicendum, quod magis sunt attendenda tempora a materiæ concoctione, quia id, quod spectat ad Medicos in purgatione faciendæ est materiæ cocto; ut Docuit Hippo: 2.o Aphor: 22, cum dicebat Concoctarum. ~

Quod superest modo tractandum pro huius tractatus complemento duo sunt: Dum est, An tempora particularia sint tantum duo? 2.um an omnes Circuitus particulares habeant hæc quatuor tempora particularia. ~

Ad p.m uel loquimur de temporibus particularibus accessionum, uel circuitum, non et Accessiones et Circuitus habent tempora particularia ex Gal: p.o Aphor: iii.o

Si loquimur de temporibus particularibus accessionum

dicendum est, quod tempora particularia accessionum sunt tantum tria, Principium, Augmentum et Status ex Gal: 9.° Aphor: 11.°; si verò loquimur de Circuitum tempori, dicendum est esse quatuor, principium & ex Gal: eodem loco, ubi ait, quod Circuitus duas habet partes, una dicit accessio, altera remissio; Accessio tria habet tempora, nempe principium, Augmentum, et Status; Remissio verò unum tantum tempus, hoc est Declinationem. ~

Dubitat tamen ex Gal: qui lib: de morborum temporibus cap: 4.° et 5.°, quod tempora particularia sint sex, Nimirum principium, Inaequalitas, Aequalitas, Status, Declinatio seu remissio, et Integritas; Ut hanc dubitationem resoluamus dicendum, quod nos vel loquimur tantum de temporibus particularibus, vel etiam de partibus ipsorum temporum; si de temporibus tantum dicendum est 4.ⁿ esse tantum tempora; si verò de partibus dicendum est 6 esse; quia augmentum in duas dividit partes, et etiam Declinatio; et hoc est quod voluit Gal: loco citato. ~

Quod 2.ᵐ dicendum est, quod omnes Circuitus in febribus facti 4.ⁿ habent tempora, nisi contingat Mors, vel in principio, vel in augmento, vel in statu; Clarum enim est, quod si Mors contingat uno horum trium Circuitus non habebit 4.ⁿ tempora; Quod verò in his temporibus particularibus possit contingere Mors docet hic Gal: 3.° de Crisibus tap: 9.°, ubi dicit mortem posse contingere in 4.ⁿ Temporibus particularibus, In principio scilicet, Augmento, Statu, et Declinatione particulari; et subdit, quod frequentius

mors contingit in principio, Augmento, et Statu; In declinatione varius; in ipso augmento, et in principio contingit Mors, cum febris pendet ab inflammatione alicuius membri principalis, quia in principio omnia recurrunt ad interiora, unde fieri potest, ut inflammatio pluvimum augeat, et spiritibus via et transitus obstet, et cum hoc contingit Mors sequitur.

In declinatione vero Mors contingit, cum Virtus est valde imbecillis, quia in declinatione particulari habitus Corporis laxatur, qui in aliis temporibus erat quodammodo unitus, et compressus, et cum habitus Corporis laxatur fieri facile potest, ut Virtus valde imbecillis resultet, et contingat interitus.

In Statu vero particulari evenit Mors ob vehementiam febris, et Simptomatis, quæ adeo sæva sunt, ut virtus ea non possit effevere; Quod si contingat Mors in augmento ea vera contingit, quia diximus fieri in Statu, et quia raro accidit, ut morbus et simptoma ita sint sæva in augmento, ut virtus effevere non possit, ideo dixit Gal: raro contingere mortem in augmento; Alias hæc hactenus de febribus, ac eorum temporibus in genere sint dicta ad laudem et gloriam

Omnipotentis Dei, Beatæq: Mariæ
Semper Virginis sine labe
Conceptæ, et Omnium
Sanctorum Protec:
torum Meo
rum.

COMPENDIVM ANATOMICVM DICTATVM AB EXCELLENTISSIMO DOMINO. DOCTORE MINVTILIO NEAPOLITANO IN REGIIS TICINI SCHOLIS

Anno 1110 Mense Februarij Die 1.

De Subto Anatomes

Anatomes nostra Ætate secus ac priscis seculis medicis fieri solet demandata videtur, et cum omnes observationes ad humanum Corpus dirigant; hoc quoq: Anatomes subtus unanimi consensu constituunt; Quod ex eo dubitandi cognitionem illos Corporis que ex partium situs connexione, figura, Magnitudine habet, diuina satagant. In Genere Corpora sana sunt, vel Morbosa, dum natures partium Constitutiones inscrutari conamur; illa plerumq: postulant. Hinc videmur Morbi perpetue necesse est. Sonorum porro Corporum plures adhuc sunt Differentiæ partim à sexu, partim ab ætate, partim à quantitate & qualitate desumpte; vbi Sexus Masculorum et Fœmellarum Sectio instituenda, ut discrimen sexus, partium: Genitalium habeat; vbi ætatis Cadaueva Iuuenum ætate floreantium aptissima sunt, quoniam nimia humiditate non differunt ab Infantes, neq: etiam exsucci sunt, aut exanguies, uti Senes; vbi quantitatis Maiora, et Fœminea Corpora seligenda, in quib: Minutæ Corporis partes distinctius cernuntur, nam in maioribus ex Proportionis regula omnia Maiora. vbi qualitatis à morbis obesum Corpus attendit; Mihi autem Macilentum Corpus magis secare placet, modo non sit penitus emaciatum, ut omni benigno succo careat.

Liber I.us de Corporis Diuisione.

Diuidit Geneualis Corpus in tres partes, idest in Caput, et Humanitatis Regio uocat; In pectus, et Vitalis regio dicit; et In Abdomen, et regio naturalis nominat. Ab hac ultima tantum magis corporis initium faciemus. Diuidit autem hæc ultima regio in tres partes, scilicet supremam, mediam, et infimam.

Suprema Regio superne circumscribit Cartilagineus Inferiorem linea ab inferiori extremitate Costarum Spuriarum; a latere ad latus transuersa ducta, ita tamen ut circa eius medium lineam nihil sursum ascendat, ut debita latitudinem concedat regioni Ombilicali; Regio hæc Græce Epigastrion dicit.

Partes lateales huius regionis dicunt hypocondria quæ duo sunt scilicet Dexterum et Sinisterum. Dexterum continet Maiorem et Gaudiorem Hepatis partem. Sinisterum Cardiam signum, Sinistram Ventriculi Sinistram partem Pancreatis, partemque Omenti.

Media abdominis regio dicit Ombilicalis, et spatium occupat tres circiter, uel quatuor pollices ab Ombilico, cuius centrum ipse Ombelicus est; Epigastrium uerum Laurentius lateales partes Ombilicali regioni concessit, quæ Nomine caruerunt, nisi uel: Lumbos cum eodem Laurentio Lombares uocare, sed hæc Denominatio postea posteriori, quam antecedenti non parti Conuenit, Melius est cum Bellissonio

Epitelicos illos appellare, quia sicuti
Epitelia superna Regio Epigastrium dicit, a Ventriculo, quem
continet, ille, partes similis Epicoelia Nominant
a Colon, quod Complectitur. ~
Infima Abdominis regio dicit Hypostium;
describitur superne ab infima parte regionis Mesi:
licalis; inferne circumscribitur ab ossi Pubis inguin
ibus, et linea ducta a Sagittaeo spinas Illij.

Sectio D.a

De Integumentis Communibus Abdomi:
I.o De Cuticula. ~

Disse partibus premissis de corporis divisione,
nunc ad Corporis Universalem Integumentum Communem
Dicitur Epidermis, quae totum Corpus ambiendo et i.a
ducitur est in Cutanea; Partes Cutaneae sunt Cuticula,
Cutis, Panniculus Carnosus et Membrana adiposa.
Cuticula Graece Epidermis, quod idem sonat, ac su:
pra Cutem; Tegitur pars, seu Complementum totius
Cutis, sine qua imperfecta foret; Cuticulae generationem
faciendam nulli Calori, alij Frigori, plu:
rimi Siccitati, et alij humiditati adscribunt, neque
nulla harum causarum eius adequate Productioni res:
pondent, Cum nimirum enim sine Angustiis, alijs
pariter absque Calore actuali; nec siccitate gene:
randa, et plurbee Semine regenerandae Cuticulae
deserviunt, et infantes in utero Matris cuti:
cula habent; Hae Causae Generationis huius
partis sunt Materia ipsa disposita, et efficiens;
Materia huic Operi idonea, est Mollis,

subvica, mihi; omnis Acrimonie Lappers, quale est Ovi albumen; Causę hanc Materiam Suppeditantes sunt Capillares Nervorum Extremitates, quę in exteriori superficie Cutis terminantur.

Sectio 2da

De Cute Nervos.

Hactenus estimam totius partem descripsimus, sequitur eiusdem pars 1ma et principalis, quę nervos Cutis Hominis; Componitur ex Venis Arteriis, Nervis, et Nullis extremitatibus Vasorum lymphaticorum fibris, et Musculari Substantia. Fibra autem et Substantia Muscularis Quvis Cutem Componunt, concurrunt autem alię partes, sed non ad nervos Compositionem; porros in se continet, ea hoc ut interne partes transpirare possint; Quam Coniecturam dixit Sandorius Sanderius Maiorem esse insensibilem transpirationem, quę Cutis porros habet, quam omnes Sensibiles evacuationes observationę.

Per Microscopium facta.

Pulsci Anatomici panniculum Carnosum, sive carnosam Membranam observarunt; sed veneri Membrana non est, cum sit Musculus expansus veluti Membrana, et Cutis Membrana non observatur, cuius ulteriori descriptioni Illustris immoramur; Membrana adiposa alium non est, quam Multę Cellulę, ubi pinguedo continetur, eodem fere modo, quo Succus Lavantium, vel Chimorum in Canibatibus Membranosis suis pulpę includitur; cuius usus est Musculos mitiori

humectare ut Motui inseruiant, et ad Arteriarum Viscerum internorum, sicut etiam ad Nutritionem tempore inedie.

Secto 2a

De Musculis Abdominis.

Absolutis iam Universalibus Corporis partibus in ab inferioris Ventris regione initium faciemus, cum contineat partes magis corruptioni subiectas.

Abdominis Musculi ab alijs octo, ab alijs decem numerantur; verum Vissa quenit, quia pyramidales musculi in multis non inueniuntur, sed tantum obliqui descendentes, obliqui ascendentes recti et transuersales, unde facto commodo, cum duo in unoquoque latere sint, ubi pyramidales inueniuntur sunt decem, ubi deficiunt sunt octo.

Obliquus Descendens uocatur alius externus, quia in parte externa hominis immediate sub integumentis communibus descendit obliquè; ortum habet a superiori parte thoracis ab angulis Musculi Maioris, et connectitur cum principijs carnosis, et dentatis, Musculi serrati Maioris partis anterioris, et cum tendine membranoso lineam albam, sive albe; quae linea in parte media, et anteriori Abdominis currit incipiens a Cartilagine Ensiformi, et extenditur usque ad Pubem; in parte superiori Umbilicus latus est a instar digiti; In parte autem

inferiori magis angustata; linea Candida, siue alba formata ab ultimis partibus tendinosis Musculorum, quæ albæ sunt, et ideo alba denominata. excepta partibus Musculorum rectorum, et pyramidalium, quæ non sunt albæ.

Musculi obliqui ascendentes similiter triplicem originem agnoscunt, 1.o carneam, ab ossis illij apexice; 2.do nerueam a neruebris ossis sacri, et a processibus neruebrarum lombalium; 3.o iterum carneam ab inferiori neruebra, et a costis 11.a et 12.a.

Musculi pyramidales a Fallopio 1.o eorum inuentore sacenturiati dicti; carneum ortum habent ab externo pubis osse in suo processu pectineo, et in exteriori parte inserunt recti, et sensim minuunt donec in tendinem conicum terminantur, et ab id pyramidales dicuntur.

Musculi transuersales primum locum sibi inuenendicant, quatenus enim recti respectu situs eis exteriores dicantur, et illorum tendines sibi subseruatas habent; Obliquus triplicem ortum habet; supremum ab inferiori parte costarum notarum; medium a transuersis processibus neruebrarum lombarium; Infimum ex tota spina ossis illij.

Musculi recti ab infimis cartilaginibus costarum neruarum carneo principio orti recta descendunt ad laterem sedes ossis pubis; Hi Musculi ab magnam longitudinem, moderatam, et equalem latitudinem, et exilem crassitiem

habentes fascijs conjunctas; Nervus in sectionibus quibusdam nervosis disquisitis, et ut plurimum tribus, quas Natura dedit (ad) maiorem firmitudinem.

Notandus id est quinque Musculorum paria viâ hactenus descriptorum, huc etiam spectare Diaphragma, quod supremam huius cavitatis regionem superne clausit; Nervus quia eius speculatio magis respicit media cavitatem; eâ potius dissectio rejicienda est; superesunt hic Musculorum horum usus, qui duplices in generales, et particulares; 1.um usus (est ex abili quadam compressione partes in abdomine contentas undique contrahi; 2.um est Viscera comprimere, et cum Diaphragmatis compressione expulsionem fecum, et Urinæ et Mulieres parturientes adiuvare: particularis usus est ad deprimendum thoracem in forti respiratione; unde inferunt hos Musculos destinatos esse quam enervatos usus ad respirationem. Omnium Musculi Venas et Arterias recipiunt ab intercostalibus, et ab Hypogastricis.

Sectio 4.a

De Peritoneo.

Peritoneum est Membrana intime alligata Musculis ventris, dorsi et Diaphragmatis; ex parte qua alligari his Musculis Cellulosa habet fibras, ut ipsis Musculis adhæreat; ex parte nagi qua viscera tangit leviorata membrana est; Triplici componitur Membrana: exterior

longas cum Vasis Spermaticis usq: ad Testes, et in hac Ductione Mulieres intestina cadunt, et fit Hernia.

Peritonei usus est, omnes ventris inferioris partes includere, et unicuiq: suas præstare tunicas.

Sectio 5a
De Vasis Ombilicalibus.

Quatuor sunt Vasa Ombilicalia, nempe una vena geminæ arteriæ, et Urachus; sunt instrumenta, quibus nutrit infans in Utero Matris; Vena Ombilicalis orit ex fissura Hepatis, et Ductus peritonei Cruvueni in placentas Uteri inserit, ubi Sanguis depuratur, et Uteri Hepar Nutrit. Urachus inservit expulsioni Serositatis, ad hoc ut Fetus non afficiant, dum superfluæ sunt, quæ in Membranas amnios et Chorion continent, donec tempore partus excludant; Origo est a vesica urinaria, et Ductus peritoneus ascendens format canalem, qui in Ombilicum inserit; duæ Arteriæ a vasis iliacis descendentes ad Ombilici foramen rectæ inserunt, et ex iisdem sanguine Fetus nutrit; talia vasa post Fetus exclusionem degenerant in ligamenta et deserviunt ad suspensorias Hepatis et Vesicæ.

Sectio 6a
De Omento.

Omentum componitur ex duplici Membrana quæ Membranæ tenuissimæ sunt, earum ortus diuersimodè habet à Peritoneo, Mesenterio, Diaphragmate, Ventriculo et Spina; Nectit Intestinis Crassis, Ileo, et Mesenterio; et diuidit in alas anteriores et posteriores; expandit autem hæc Membrana instar Marsupij Aucupaurij, in cuius Cauitate ex aliquibus partes spiritus continent; Fabricius ab aqua pendente sedes Glandulæ esse credidit, quam torquent Hippocondriaci; et dictæ Membranæ excurrunt uenæ et Arteriæ quæ à Ventriculi fundo et præcipuè à Liene origine ducunt, istæque totum Omentum capillatum ramificant, et ramis inuicem unitis spatia efformant. Ad lævam Vasorum circum fundit copiosa pinguedo, hæc uno ore seu credit ex otiosa sanguinis substantia, quæ in Omento inuenit; Marcellus Malpighi Ductus Canales dixit habere pinguedinem in Omento, quæ simul cum ductibus sanguineis deferuntur, et hi Canales à Ventriculo et Liene Originem habent et otiosa ista substantia à Ventriculo communicatur.

Ex Aristotele et Galeni dictis, Omentum tenuibus componitur Membranis, et innata Caliditate includeret, qua incalescerent intestina, et Ventriculi fundus, hæc in huiusmodi confirmatione recitat Galenus Aliatoris historia huic exemplo ex uetuste Omento frigiditatem in Abdomine Oseniebat; qua arcenda sana uentres fouere cogebat; cui ruse opponit Riolanus, ad multos obstetrasset

quia exemplo omento nihil detrimenti in Cochione contigit. Quare potius dicendum deservire omentum ad abstinendas fibras interstitiales, et ventriculi, et ad retondendas acrimonias humorum contentorum in glandulis corporis; et fungitur eodem officio, quo fungitur pinguedo in sanguine, quia sua densitate compescit eiusdem sanguinis effervescentiam, unde quibus deficit omentum, ut observavit Bartolinus in phthisim catarrosam, et hydropisis saepe incidunt. Et nos quotidie observamus gracilis destillationibus satis et phthisi esse subiectos.

Sectio 1ª
De Ventriculo Intestinis, et Mesenterio.

Ventriculus aliud non est, quam oesophagi dilatatio, qui incipit immediate sub diaphragmate, situm habet in regione ventris inferioris, quae dicitur Epigastrium; cuius figura assimilari potest bursae Pastoris, cuius compositio est secundum antiquorum divisionem, partim dissimilarium et similarium; similarum sunt tunicae et vasa; tunicae seu membranae sunt tres: una communis, quae originem habet a Peritoneo, et duae propriae; ita et interna tota nervosa est, et mucositate quadam obtecta; ad hoc et ab acrimoniis; et duplicem alimentorum dissolutionem; sub hac mucositate invenimus quasi infinitas parvas glandulas, quae videntur alias

formare tunicas plenas nervis, venis, et arteriis, et omnibus his glandulis, rami vasorum desinunt. Et quia tunica hæc multus amplior est aliis, multiplicatas habet circumvolutiones, in quibus facile est post digestionem aliquam alimentorum portionem manere.

2da tunica quia locum habet intra externam et internam, cum genit duobus ordinibus fibrarum carnosarum, et aliæ sunt directæ, quæ ab uno ad alium orificium ire videntur, et aliæ circulares, quæ stomachum ex omni parte involuunt. Et sic natura illas fabre fecit, et facilior sit motus ventriculi ad cibos expellendos, dum cocti sunt.

Tunica exterior ex omni parte totum cohopenit ventriculum, et ramificationes vasorum ventriculum substinet; Omnes ventriculi venæ, origines habent a vena porta, et gastricæ nominantur; Arteriæ a cœliaca, et tanti sunt arteriæ rami, quanti venæ; Ab 8° par nervorum duo bronchia considerabilia plexus formant supra orificium superius ventriculi, et distribuunt per omnes tunicas; Intercostalis ramus nervosus parti gibbæ ventriculi tribuit.

Partes dissimilares ventriculi sunt duo orificia et fundus; Orificium superius est illud ubi venæ cibi ingrediuntur, et magis latum est inferiori; Multi fixerunt habere pesculum sphincteris, quod falsum est, cum pylorum sphincteris officio fungatur. Orificium inferius ita nominatur

sed Mali, cum sit in eodem pari, ac Superiori; tamen hoc usi sunt termino Antiqui, quia Cibi ex hanc Partem suum habent Exitum. Hoc Orificium vocat Pylorum, et Magis angustum est, ut hoc ut Alimenta non habeant liberum transitum, antequam digesta sint et Cocta, Olmontius pylorum sedem animæ esse dixit, unde Corporis actiones universaliter regulant et Nomen Dedit Archeum.

Ventriculi usus est Alimenta concoquere; Antiqui Multi facultatem digestivam; alii actum et Natura Calorem, alii Gentis Melancolicum Succum cibos Concoquere, quod falsum est; Excludendo etiam Sommatas facultates, quæ nihil exprimunt, quia Calor non potest esse Causa Cochionis, cum Multa Animalia et præsertim pisces Calorem non habent, et cibos digerunt; Chymia tandem doctè dicimus ultra Salivam, quæ cochioni ciborum inservit esse in Ventriculo succum quoddam subacidum, qui in Glandulis Ventriculi superior descriptis continet et Cochioni, sive digestioni Ciborum inservit.

Cognitum etiam fuit antiquis in digestione fieri in ove, sed Causam huius effectus dicebant esse trituationem, non Considerata Salivæ, quæ est 1a Causa fermentationis Ciborum quæ solam non sufficit cum Quida Natura alios suministravit succos, qui habent à Stomacho; Unus separatur a Sanguinis Massa, et Alter à Nervis; unde concludimus omnes istos humores concurrere à Ciborum digestione; et ut facilius intelligatis,

utemur exemplo solutionis Argenti, quæ habetur mediante aqua regia; Ponamus unciam argenti in vasa redactam in minutissimas partes, et postea superfundamus binas uncias aquæ fortis, post aliquas horas videbimus argentum totaliter solutum, quod succedit; quia partes aquæ fortis intime ingrediuntur in partes argenti et sic succedit continuus motus, ut; quo argentum sit bene solutum; sic Alimenta generantur à suava descriptis liquoribus, qui separant, et dividunt Alimenta sicut aqua fortis argentum; Si autem illas cineribus calidis aspersas, vel vior habebitur Argenti dissolutio; à pari, concurrit Calor ad dissolvendum, ut i.° et 2.° sed sicut causa dicuntur, quæ diluunt et augent fermentationis vires, et sic citius habebitur dissolutio, et si Argentum in minutissimas pulveres redigatur, celerissime habebitur eius dissolutio et à pari cibus optime masticatus facilius digeretur.

Intestina sua sortiuntur nomina à partibus, ubi sita sunt; tribus componuntur tunicis, una à peritoneo, alia propria, et altera, quæ origine ducit à tunica interna ventriculi; Ista tunica interna, quæ à intestina propria componitur ex extremitatibus vasorum, ex quibus formatur una pars quæ vocatur Vasculosa; Thomas Willisius multas glandulas in hac tunica cognovit, et vocant glandulas miliares intestinorum, quæ diluunt separationem Chili à fecibus. Interna membrana componitur à Mucositate quadam, quæ veluti crusta format: habet multas plicaturas et in Intestinis tenuibus cir

culos habet, ad hoc ut retineant Excrementa et Chilus; Inveniunt in Intestinis Nervi, Venæ, Arteriæ, Vasa lactea, et Lymphatica; Venæ intestinorum origines habent à ramis venæ portæ, et vocantur Mesentericæ; Nervi ab intercostalibus, et Arteriæ à Coliaca.

Dividuntur Intestina in tenuia et Crassa; Tenuia situm habent in ventris Centro, scilicet in regione Ombilicali, et Crassa in ventris Circumferentia. Licet Omnia Intestina in unum reduci possint, retinebimus tamen antiquam divisionem in tria tenuia, et tria Crassa; Tenuia sunt Duodenum, Jejunum, et Ileon; tria Crassa, idest Cæcum, Colon, et Rectum; 1.um tenuium dicitur Duodenum ob longitudinem 12 digitorum, in sua tunica duos recipit Canales, scilicet Hepaticum, et Pancreaticum; 2.dum dicitur Jejunum, quia ut plurimum vacuum observatur, quod evenit ab acrimonia bilis, quæ multa in hoc intestino eroneratur; Cuius longitudo est circiter 12 palmorum, et situm habet in parte superiori Ombilici; 3.um et Ultimum Intestinorum tenuium est Ileon, quod principium habet a Jejuno, et longum est circiter 20 palmorum, ubi Duodenum, sive Iliaca passio fovetur, et cadens in Inguinibus, vel in Scroto Erniam pavit. 1.um Crassorum intestinorum dicitur Cæcum, sic nominatum, quia unicum habet introitum, unum exitum, et bursæ assimilatur; Colon est magis latum, et suam habet longitudinem circa quatuor, vel quinque palmos, Hæc dicitur Alvus, quia Vesicam gestat

tangit. In principio huius Intestini valvula observatur, ha Cibus ingressus fecit, et non regressus; et in hoc Intestino Colica passio, et dolores Colici formantur. Ultimus est Intestinum rectum, et sic dicitur, quia recte descendit absque ulla circumductione. In sua extremitate tres habet musculos, unus dicitur Sphincter, qui janitoris officio fungitur, alij duo elevatores dicuntur. Omnia intestina simul alligantur a dura et crassa membrana, quae Mesenterium dicitur; cuius venae multas habent Anastomoses; hic et etiam alios canales, qui in cadaveribus non videntur, et lacteas venas nominant; Disputantur ha venae Intestinorum et uniuntur ad receptaculum Chili.

Mesenterium ita dicitur, quia mediat inter Intestina cum autem ex antedictis, alia sint tenuia, alia crassa; ad Circo Antiquiores Anatomici Mesenterium dividunt, in Mesaraeum, quod tenuia Intestina tegit, et Mesocolon, quod crassa; Quare Mesenterium aliud non est, nisi vinculum Intestinorum, et ex multis vasis, et nervis plexus Mesaraicus efformatur, et ex huius partis invitatione convulsiones, sive spasimi succedunt, ut continuo observatur in hypocondriacis; Multae etiam glandulae observantur, et in illis humor continetur, qui ad diuendum Chilum inservit, et cum mucositates aggrediuntur, obstructiones parient, et durities in venere inferiori observantur; venae lacteae inuenientur, et illarum Auctor fuit Gaspar Asellius.

Sectio 8a
De Lienis et Pancreate

Lien vero habet in Hypocondrio sinistro, et partim cohaerevit à ventriculo, partim ab intestino Colon, et a Cartilaginibus Costarum Notarum; videri non potest, neq: etiam nativi observari potest, nisi postquam omnia alia viscera removeantur; quanto autem in statu Morboso excedit transit ultra Cartilagines, et tangi potest; Cuius figura oblonga est et plana, et assimilat linguae bovis; Alligatur hoc viscus Diaphragmati intestino Colon, Omento, et Renis sinistra, mediante peritoneo.

Partes, quae Lienem componunt sunt suae Propriae membranae, sua vasa, Propria substantia, et eius: dem fibrae; Membranae duae sunt; Una Communis et exterior, quae multum dura est, et cum peritoneo continuatur; Haec Membrana cohaerevit ex omni parte Lienis; ubi non alligatur; Haec membrana venas, et Arterias à Splenicis recipit. Et in suis venis mixta observantur vasa lymphatica, quae à Ludovico Roich descripta sunt; Da Membrana Propria incubuit Lienis in tota eius circonferentia; et solum Perforata est in loco, ubi vasa introducuntur, et magis porosa est, quam ita.

Propriae Lienis substantiae Antiqui dixerunt esse Congelatum sanguinem; Qui repletur Spatia inter vasa; quam opinionem Marcellus Malpighi refutavit asserunt; cum idem observaverunt

Ipsius lienis substantia esse ipsamque Membranulas cellulosas glandulis plenas, et veri in magnas cellulas sex vel septem glandulas observant. Vena porta originem dat venæ lienis, quæ vocatur splenica. Arteria celiaca magnum truncum tribuit lieni, et eius denominatur splenica a loco, quo inservit.

Tandem in liene alia ipsius substantia alium genus fibrarum observat, quæ fibræ a Malpighio descriptæ, et deservientes ad fortius adigendum lienem.

Usus aliorum viscerum in ventre inferiori magis latet, quam usus lienis; Antiqui separando sanguini melancholico dixerunt lienem inservire, et ad recipiendum sanguinem feculentum, et tot ut breve, quam venæ hæmorroidales, et mesenteraicæ sunt canales, ubi melancholicus succus fervi debet, quod fieri non potest, cum sit motus contrarius sanguinis circulationi. Moderni harum opinionum obliti, varium de varietate. Auctorum dixerunt esse lienis usum, et hoc dicti vone quia animalia absque liene vivere possunt, ut multoties observatum est in canibus, qui cum liene dissecissent, optime vixerunt, et nec fames vitata est, nec digestio; Unde sequitur non esse necessarium viscus ad hoc ut animalia vivant; quod de eius usu dici potest, est, quod deserviat sanguinis fermentationi concescentis; ad hoc ut ipse sanguis magis crassus reddatur; cum observatum sit, quod animalia, quæ liene carent,

et precipuè Canes [illegible] subiciantur.
Pancreas, quod idem est, ac tota Caro, est viscus glandulosum, et à huius visceris cognitione con-
gnoscitur Cognitio Universalis Glandularum.
Glissonius assignat tria genera Glandularum: idest
Glandulas excretorias, reductrices, et nutritivas;
Excretoriæ sunt, quæ separant aliquod excrementum,
ut Testes, Tonsillæ, quæ omnes particulares tas
excretorium habent; Glandulæ reductrices sunt Re-
nales, Parotides, Axillares et Inguinales;
Aliæ Glandulæ nutritiæ dicuntur, et omnes recipiunt
à nervis succum quendam qui ab ipsis Officit.
Alia divisio magis communis est Sylvij; qui dividit
Glandulas in Conglobatas, et Conglomeratas; Conglo-
meratæ constituunt ex parvis Glandulis, et una-
quæq: ipsarum recipit venam, et Arteriam et Cana-
lem excretorium particularem; Contra Glandulæ
conglobatæ habent substantiam æquale et continuam,
et unica cohopeviunt Membrana.
Pancreas cum compositum sit ex multis parvis Glan-
dulis in glandulas conglomeratas numerari debet;
locum habet sub Ventriculo transverse; cuius longi-
tudo est 8. vel 9 digitorum.
Intra Glandulam substantiam recipit Arteriam à Celiaca,
venam à Splenica, et nervos ab intercostalibus; ha-
ec etiam Canalem Glandulæ qui antea erat incogni-
tus et postea à Georgio Wersungio in Luca datus
est, et ab Auctore Wersungianum denominatur;
cuius usus est ad Officiendum Chilum; quia Succus
Pancreaticus bili miscetur, quod accidit in In-

testino duodeno, ubi ta Canalis Cysticus, quod pan: creaticus uniunt, Antiqui dixerunt deservire Pan: creas bilem ventriculi pituitam, ut dependeret ab ossibus spinae, quod falsum est, quia ut diximus illius usus est continere succum pancreaticum, qui succus naturae subaccidit est ad digestionem et separationem chili a fecibus; similiter de Jecore asseruit ex hoc uitiato succo brevi febres inimittentes, ut credo ab aliis audiuisti.

Secio 9.a De Hepate.

Hepar locum habet in uentre inferiori sub dextero hypocondrio, quae pars tota inferior ab hoc uiscere; in suo natti casu non transit ultra cartilaginem costarum, sed quando excedit, quasi super costas eleuat. Macilenti plusquam pinguis hepar habent. Non diuidit in multos globulos sed simplices habet fixuram, ubi uena Umbilicalis inserit. Alligatur fortis in partibus uicinis a tribus ligamentis, 1.um est uena Umbilicalis, quae Ante rius Umbilico hepar ligat; 2.dum Cartilagini Sy phoidi, et 3.um Diaphragmati.

Partes iste componentes sunt plexui, uenae, arteriae, ductus biliaceus et substantia quae totum spatium replens in uasa cui datum est nomen Parenchyma, et tunica membranosa quae illa cooperuit, et etiam lymphatica uasa observuant.

Hepatis substantia colloris rubri est, aliquantulum obscuri, et Antiqui effusum sanguinem dixerunt

esse illas substias; et opinio ab omnibus secuta
est, usq: quo Marcellus Malpighi cognouit substias
illas esse multas glandulas, quæ Liquias habent nem:
ductus, et mediantibus exiguis filamentis inuicem
alligantur; unde assimilari potest hoc Viscus u:
uæ racemo.

Cystis Venæ sunt Vena Cava, et Vena portæ; Ve:
na Cava extendit Corpus Vertebrarum, et magnus
Ductus truncus, qui intra in partes gibbosas Cystis
et totas suas substias distribuit; Vena por:
ta parit in Renale ramificat; et dum in Cavas
partes hepatis intrat facit quasi litteram I,
cui non nullus tederunt Nomen Capsulæ, à quas
oriuntur quinq: bronchiæ, quæ totum parenchy:
ma distribuunt.

Arteria hepatis est Celiacæ ramus, quæ comitat ve:
nas portas in omnibus suis diuisionibus, et ramifi:
cationibus.

Nerui intercostales duos faciunt plexus qui for:
mantur à vasis Meseraicis; Hi duo plexus conti:
nuantur in hepatis substia et Liquias Capsulæ.

Canalis Hepaticus tunicas habet crassiores, et
succus, qui eum Ducit est Bilis.

Totum hoc Viscus unica membrana tegitur, quæ Capsulat omnibus
locis inferis. Vnidus in hepate Vesica fellea, à gallicis Cystin, est
humoris fellei receptaculum; eius figura pyri
imaginem repræsentat, et eius pes meatum cysti:
cum continet; diuidit in fundum et Cervicem; fundus
eius in situ natali inferius pendet, et Bursulæ
assimilatur; Cervix istius hepatis et Meatui cys:

tico connectit; Duas tunicas habet; unde est communis cum peritoneo; altera à capsula, sive vagina venæ portæ originem ducit.

Insignis, integerrimus formatus à vasculis vasorum biliferorum inveniit vesicula fellea, iuxta eius officium quæ mentem Cystica Tubercularia quæ observant, et à Spigellio valvula dicit, et veneva officio valvulæ fungit, dum bilis regressum prohibet; Antiqui dixerunt hepar sanguinis officinam, et nullus spiritus generationi esse dicant, et consequens deservuive à Natvitione Universale Corporis; In hoc autem multum se decepit sunt commentatores Chilum venæ mesaraicæ à Hepate deferri, quod experimento omnium novorum anatomicorum falsissimum est, cum venæ lacteæ Chilum à varias partes deferant.

Et presens est qui velit hanc facultatem hepati tribuere, cum nulla lactea vasa secum inveniunt liscum, nec oxivetovium dici debet, quod à sanguinis purificationem deservuit, et à segregandum bile, quæ tum utilis et necessaria est in omnibus Corporibus.

Quoniam vero in hepate maiores venarum portæ implantant; id circo de venarum Hypatine hic disserendum.

Venæ sunt Membranosæ partes valvulæ, et cavatæ, ut in suo exercitio sanguinem congrenant; unica vestiunt tunicæ; fibris tamen contextæ à maiorem firmitudinem.

De venarum origine magna inter medicos fuit dissentio; Aristoteles enim 2.do de partibus animalium cap: 4.o, et 3.o de historijs eorum: dem cap: 3.o veut discipulus ipse alibi lib: 1.o de humani corporis fabrica cap: 6.o; Dyncijpium venarum cor posuit. Perorps autem Galeni magister, ut refert idem Galenus 6.o de placitis Hippocratis et platonis à cerebro venas orri arbitratus est. Zenenes At Sinata à ventriculo; Hippocrates et Galenus à Jecore. Ero: gitur tantes incertas dixit esse originem venarum. At cum Rami maiores in Jecore observarent, id circo principium saltem instantationis cavendes hepar appellare cum communiori dubitabimus.

Et quoniam in Jecore considerant pars concava, et gibba id circo ille truncus, qui in concava parte insertus, vena porta appellat; Qui vero à gibba egredit, vena cava nuncupat; Consentiant cum trunco venæ porta, sex rami, nempe Cysticus cohærens cum vesicula felleo, Gastricus ventriculi fundo, Gastropiploicus cum omento et ventriculo; Intestinalis cum intestinis, splenicus cum splene, et hipsum cum ventriculo, medio quodam vase breve dicto nec cum porta et intestino recto, ubi venæ hæmorroidales oriuntur; et demum mesentericus cum mesenterio et cum inferioribus intestinis mesenterij venas quæ hæmorroides ferre à medicis vocantur.

Cum truncus Venæ Cavæ consertiunt duo vasa, quorum alter internus est, et per Hepatis sinus diffunditur. Alter est externus, et in ipsa Jecoris substantia diffunditur; deinde vero unus ramus demittit deorsum, qui vocatur Vena Cava descendens, alterus sursum immittit qui per partes Corporis superiores spargitur, et vocatur Vena ascendens; Quod verum est vene Sani, sed non vene Sanguinis.

Rami, qui cum Vena Cava ascendente coherent, quinq: sunt; Phrenicus qui per septum transversum disseminatur; Steyhanicus, qui Cordis basim circuit. Azygos, sive sine pari, et solitarius dictus, sinum dexterum latus irrigat; Intercostalis superiores costas perfundit; et demum subclavius divisus in internum, et superiorem. Internus, quinq: alios germinat ramulos, idest Mammarius per Mammas; Phrenicus Mediastinum, Capsularis per Pericardium, cervicalis per cervicis Musculos et thoracicus per summas thoracis partes. Subclavius insuper hic Ramus thoracem prepavessus, Axillaris vocatur, quia per Axillas ramulos demittit. Vocatur etiam Jugularis, quia per Jugulum ad Capitis latera diffunditur, atq: irrigat exteriores Capitis partes nempe Aures, Oculos Musculos Cervicis et Frontem. Quin immo Meninges cerebri penetrans plexus efformat reticularis, et Choroides, Phreninus vero tendens versus scapulas et brachia constituit Venas Cephalicas dictas, necnon Basilicas et Angulares, vulgo Salvatellas

que in Annularis, et Auricularis digitus manet.

Qui tandem rami cum uena cava descendente consentiunt; sunt dipsosus Renes, dipsosas Suprarenales, et funicus vigans; Renalis, + dex: trum, et sinistrum Renem dissemina, qui sub homine uenarum emulgentium nomine, sperma tium cum testibus cohærent. Lombaris, lumbos extensus, et Musculosus, Abdominis musculos dispersus; preterea ex quodam vano, qui diffundit Os sacrum, exeunt duo alij Illiaci dicti, et urini; diuaricant in quatuor alias uenas, nempe in sacram, que Os sacrum suos ramulos dimittit in hypogastricas, una Uterum, Urinarias Vesicas, et rectum intestinum diffundit, in Epigastricas, que Epigastrij Musculos spargit, et in pudendas, que Pudenda uirilia et muliebria disseminat.

Extra abdomen quoq; quidam alij rami excurrunt, et quoniam Suura disseminant, ut valet dicunt sunt: uena Asphena, que a Malleolus et interiores tibiæ excurrit. Uena Musculosa, que Musculos remouet tibiæ: Deferens: uena hypschias, tum Maior, tum Minor, que Musculos hypschij, tibiæ et utriusq: pedis Epagat; uena Suralis, que Musculos Suræ, seu tibiæ, pulpæ diuaricat; et tandem uena apophysea, que Extremum Malleolum alcit et posteriores Suris

partes à cruvis ipsis ad genua, illarumq: flexuras vami fidati.

Hinc patet venarum usus, dest ut ipsas substantias canales sanguis ubique ipsas partes irriget et foveat.

Sectio 10a de Renibus et Vesica.

Duobus latevibus venæ cavæ, et aortæ in regione lombari sibi sunt Renes, qui inductum in duplicatura peritonei.

Corum magnitudo nostris mediocris est, et fasecto assimilatur, longi sunt quatuor, vel quinq: digiti, lati, circiter tres, et densi circiter duo.

Venæ, et Arteriæ Renum dicuntur emulgentes nasci ab aorta, et vena cava, et Mulloties duo, vel tres sunt vami venarum; Arteriæ autem unus.

Nervus recipit ab intercostali, et in parte cava lymphaticas venas habet.

Parenchematosam substantiam credidevunt habere Antiqui: Hervatus tamen Malpighius in extima substantia multas cognovit glandulas, ubi desinunt emulgentes venæ, quæ glandulæ à secernenda serositate desevuiunt; undè facilè concipi potest Renum usum, qui desebuiunt sicut cribrum à serositates urinarias colligendas; quæ serositates in pelvim colligunt, quæ est pars concava, sive interna renum ubi aliquando lapides generantur.

Reperiuntur in renibus capsulæ atrabilariæ ab aliis Renes succenturiati dicti; ipsarum fibræ quæ sunt irregulares, recipiunt venas à vena cava, Arterias à aorta, et Nervos ab intercostalibus.

Ipsarum usus aut incertus est, ubi Organa destinata ad recipiendas atras bilis esse dixerunt; Alii ad separandas serositates, sed cum nullus excretorius canalis in illis pateat, potius dicendum est deservire succum illum nigricantem ad dissolvendum sanguinem qui à Renibus in venam cavam redit.

Fructus, per quos transit urina à Renibus ad vesicam Ureteres vocantur; hi sunt duo canales longi, et exiles, qui ut plurimum non excedunt plumæ scriptoriæ magnitudinem; hi canales, sicut et renes claudunt in duplicatura posteriori Peritonei, et transeunt Musculos psoas, ad hoc ut descendant in Cavitate Hypogastricæ regionis, et in vesicam introduci circa suum Collum.

Duabus Aortis consonunt renicis, et una communique à peritonæo originem habet; Nervos habent ab intercostalibus, venas à lombis, et Arterias à spermaticis, et lombaribus.

Vesica urinaria situm habet in parte inferiori ventri hypogastrica dicta; ex parte Anteriori tangit os pubis, et ex parte posteriori in Masculis intestinum rectum, et in Mulieribus uterum; Circumgiura omnibus cognita est, et pyro assimilatur.

Componitur tribus Membranis; Exteriori, et Co

munis cum Peritoneo continuatur, et est omnium Interior; 2da Cognita fuit ab Fabricio quæ pendente, et est Membrana composita ex multis fibris carnosis et Musculosis, quæ Membrana ad faciliorem Urinæ exitum inservit; 3a Nervosa est, et multa viscositate obtinita, ad hoc ut ab Urinæ acrimonia non afficeretur; Renes et Arteriæ Vesicæ veniunt ab hypogastricis, et Nervi ab intercostalibus, et a vertebris lomborum; Cius Os a Musculo sphinctere claudit, et deservuit ad hoc ut non habeat Exitus inundantiam urinæ.

Vesicæ usus est Urinam intra seipsam recipere, sicut et Renes segregare.

Sectio II.

De Partibus Urinis Generationi dicatis.

Selectatur homo, dum Cognitionem sui ipsius habet, nec minorem concipit delectum, dum suæ generationis principium agnoscit.

Partes quæ generationi inservuiunt sunt Vasa præparantia, Epididymes, Testes, Vasa eiaculatoria, Vesicæ seminales, et Mentulae.

Vasa præparantia, quæ antiqui ad præparandum semen deservuisse credidevunt, sunt duæ Venæ et duæ Arteriæ, quæ originem habent ab aorta, et a vena cava immediate supervenientibus, et ad hoc, ut habeat huius sanguis

nis facilis reperessus; Multas habent naturas
cum contentus sanguis non sit multus, pinguiosus. a
testes figuras habent satis cognitas, sicut et
numerus; figura hijs partes siue assimi:
lat, ultra venas et Arterias spermaticas supra
descriptas conposite sunt ex membranis, musculis
et spiritibus subtilis particulari; membrane alie
sunt communes, alie particulares; communes, que
conponunt tunicas sunt due, scilicet scrotum et
Pantus; Scrotum conponitur ex pelle et epide:
mide, incipit a pineo, et desinit ad vaginam
uirge; 2da membrana est Pantus, et est ne:
ra musculus ex parte superiori pelli alligatus;
Spiritie membrane testiculorum sunt tres, vitro:
ides, Cuitroides et Albuginosa. Vitroides for:
matur a musculo cremastere, qui originem ducit
ab osse Pubis, qui postquam comitatur est vasa
spermatica dilatat, et efficit membranam car:
nosam circa testiculos. 2da membrana Cu:
itroides, siue vaginalis formatur a membra:
na externa Pilori, que vasa comitatur, ul:
tima membrana albuginosa induit immediate
substantiam testium, et ligata est ex parte qua
Cuitroides tangit.

Testium substantia non est glandulosa, ut antiqui
crediderunt, sed secundum descriptionem Regnerii
Graaf, est massa vasorum spermaticorum si:
mul intricatorum a similitudinem globuli, seli:
ciddimes formam a vasis spermaticis, que
vasa recipiunt materiam seminis ab Arterijs

et post multos gyros epididymes formant; corpora sunt oblonga similia uermi seruico, testiculis alligant, et in medio uidentur quasi separati.
Eiaculatoria corpora sunt rotunda, dura crassa et oblonga similia plumae colombae, et multum assimilantur nervis spinalis medullae. Desinunt intra glandulas prostratas, et diuidunt a parvo carunculo denominato uerumontanum.
Vesicae seminales sitae sunt inter vesicam, et intestinum rectum a parte externa vasorum eiaculatorum, formantes parvulas cellulas inter se differentes, tam in figura, quam in magnitudine quae inuicem communicant; hae vesicae membranas habent, quae a detinendo semen deseruiunt, ipsum seruantes usque ad exitum.
Observatur etiam granum ordeaceum, et valvulae officio fungitur, ad hoc ut non habeat continuus et inuoluntarius seminis exitus quod aliquando succedit iuuenes uenerea affectis.
Prostratae glandulae sitae sunt supra collum vesicae ad principium urethrae et sunt tam unitae, ut videantur unum corporeve corpus; deseruiunt ad humectandum canalem urethrae tempore coitus, ad hoc ut postea non offendat ab urina, et secundum Pabei opinionem in his glandulis id figit gallica lues.
Penis constat ex venis, nervis, arteriis musculis cute, et habet etiam duo corpora spongiosa quae vocantur nervi (cauernosi) et carnem sine fibris, quae balanum constituit et

Uretere, qui est Canalis Comunis Urinę et seminis; Pellis exterior preputium dicit.
Musculi penis sunt quatuor, duo erectores, et duo acceleratores; Erectores originem habent à tuberositate ossis Ischij, et desenant in varios nervorum cavernosorum; Acceleratores accipiunt originem à Sphincktere ani, et etiam insertum in nervos cavernosos, dum dilatant deservuntur ad fortificandas membranas superius descriptas, et ex irritatione, sive titillatione nervorum et vasorum tempore coniunctionis dulcis ille sensus elicit.
Usus penis est extra corpus Urinam ducere; sed non est hic principalis usus, debet enim considerari necessarijssimum Instrumentum generationis, ad hoc ut Semen uterio introducatur.

Sectio 12.
De Partibus Genitalibus Mulierum.

Partes genitales Mulieris multę sunt, sed 1a pars est uterus, qui duplex debet in quatuor partes, scilicet externam in Vagina, et in uteri corpus, et in alias partes alligatas, et dependentes à dicto Utero, et in uteri Cervicem.
Partes externę Mulieris sunt Mons Veneris, labia, Magna fissura; Nymphę, Clitoris, Ductus Urinę, quatuor carunculę, Vagina, sive ovificium.

Mons Veneris non solum comprehendit superiorem eminentiam pilis ornatam, sed etiam duo labia quæ sita sunt sub pectine, et composita sunt pelle, musculo expanso, et pinguedine. Macilentis mulierum sunt molliora, et rara, et elevata pinguedinosis, et exquisito sensu prædita sunt.

Vulva, alias magna dixuva extendit a parte inferiori ossis pubis, usq: ad anum; Vagina scissura, quæ magis interna est, non est tantæ magnitudinis, quia cum corpus membranosum sit, tempore partus facile dilatatur.

Nymphæ sunt duo cavunculi membranosi, qui compositi sunt spongiosa substantia vasorum plena, et colorem exilli pelle; figuram habent triangularem, et assimilant Callinæ Cristæ; tribuunt aliquid generationi, et deservient partis ad vectandas urinas extra corpus, et cum tempore partus rumpunt, femine undequaq: urinam spargunt.

Clitoris est parvum corpus rotundum, oblongum situm in parte superiori vulvæ, ubi nymphæ uniunt. Pars similis est hominis penis, et eidem loco sita est, et componitur quasi ejusdem partibus, excepta urethra; habent duos nervos cavernosos, musculos, balanum, et præputium, cum hæc pars oblongata; verum huius usus est permittere allectare ad veneris actum, cum in hoc loco sit principalis earum sensus.

Ductus urinarius locum habet in parte superiore scissuræ vaginæ inter clitoridem, et ca:

uuculus superiore.

Spatium contentum post exterius orificium dicitur Cunnus, siue Vagina. Ductus est latus, et membranosus deseruiens ad receptionem membri uirilis coitus tempore, et ad exitum illarum materiarum, quæ ab utero dueniunt. Eius longitudo est circiter 4 Digitos transuersi, et Pyramidalis latus.

Subtus Vaginæ tota Membranosa est; pars externa componitur ex Membranis, quæ nullas habent ut pyramidales, sed media subtus uasis plena est, quæ membrana uirtutem habet stringendi uaginam tempore Coitus. Interna membrana tota rugosa est, et multum nerouosa. Transuersaliter in Virginibus Antiqui somniabant suam, et precipue in principio Vaginæ esse membranam quam Hymenem dictam, quæ cum in ipsa coniunctione rumperetur, maximam sanguinis effusionem causabat, quæ membrana usque adhuc a Nemine reperta est.

Corpus uteri, cum Vagina continuatur, et externe considerata unum et idem nihilominus sunt partes inter se multum differentes, cum Vagina ex tribus membranis composita sit, et uteri Corpus dura et Crassa substantia, et apparenter extendi posse uidetur; Situm habet ut diximus in Cauitate hypogastrij, inter Vesicam et Intestinum rectum. Assimilatur ob suam Magnitudinem et figuram pyro; Alij cucurbitulæ figuram habere dixerunt, quorum alligat

collo suspendo. et q̃ suas exteriores membranas
uesicę urinariię, et Intestinę recto; sunt
eius sua latera mediantibus ipsiis ligamentis
ex una, et altera parte alligata, eius fun:
dus totus liber est, non nulli parti sit alli:
gatus, ad hoc ut extendi possit gestationis tem:
pore; Uteri substantia membranosa est; Mem:
branę autem ipsum componentes, non sunt sicut,
et ceterę, cum fungosę et spongiosę sint, ut mul:
tum dilatari possint; Duę membranę uteri
componunt, una externa, et altera inter:
na; Externa cum peritoneo continuatur, et
est tam crassa, sicut et interna, quę multas
habet plicaturas, et reddunt eius superficiem
inequalem; Uasa Uteri sunt Uenę, Arteriię, Ner:
ui, et Uasa lymphatica; Uenę et Arteriię sunt
ex duobus generibus; aliię sunt superiores; Aliię
inferiores; Superiores sunt spermaticę, et in:
feriores hypogastricę.
Moderni alias in utero cognouerunt partes cor:
nua dicta; Denominant uteri cornua duo an:
guli ipsius mei uteri, ubi alligati sunt testes,
et tubę Uterinę.
Partes, quę ab utero dependent, sunt, quę in ipsa Uteri substan:
tia alligatę sunt, et sunt uasa preeparantia, testes
et ligamenta, Uenę, et Arteriię Uteri
nascuntur ab ipsis locis, a quibus Uenę et Ar:
teriię masculorum; sunt tamen breuiores
quam non sunt in Masculis; Muliebrium testes
duo sunt, et si in hum. assimilantur

hominum testis, sunt tamen inter se differentes; non coheriunt inter membranis, duabus uero antiis. Exterior a peritoneo fuerit, et est durior, quam interna; distant a utero digiti transuersum, et utero alligati sunt mediante lato ligamento, et corpore nervoso circulari, quod ligamentum extenditur usq: ad fundum uteri, et ipsius mel cornua uocatur. Antiqui supponebant ex his Muliebre semen habere, Harueius tamen aliud non esse testes Mulierum asseruit, quod ouaria, sicut in uobatilis reperiuntur, et istis sunt Uesiculæ vubra mollia plenæ, quæ apperiuntur in secatione testium Muliebrium, quæ Uesiculæ aliud non sunt nisi ova. Unaquæq: harum Uesicularum duplicia habet membranas, quæ communi adherent; hæ Uesiculæ magis patent post coitum, quam alio tempore, et secundum semina Masculi, et hac vona fœminæ concipiunt.

Tubæ uterinæ sunt canales longi et tortuosi, qui extendunt supra latum ligamentum, quæ tubæ accedunt ad uterum coitionis tempore, et ova ad uterum ferunt; et non oportet, ut fœminæ Maximo alicianti sensu dupter concepticnem, ut multi falso supponunt.

Utilitas partium genitalium Mulierum antiqui dixerunt, et moderni esse dupter generationem cum hac difficia, quod illi supponebant ex miscela seminis Masculi et fœminæ haberi, quo

feminum semen per eiaculatoria vasa in uterum introducitur. Moderni autem falsum hoc esse dixerunt, cum vasa ista patentes non habeant canales, sed potius ab ovis, ut superius dixi haberi generationem in mulieribus, quae ova fecundantur a semine viri sicut ova gallinarum a gallo. ~

Pars 2da

De Partibus Thoracis.

Sectio 1a

De Partibus Externis Thoracis.

Aliae sunt partes continentes aliae contentae in thorace; continentes sunt membranae aliae partes communes, costae, musculi, pleura, et mediastinum. ~

Partes contentae sunt pulmo, arteria arteria, cor, pericardium.

Thorax duos habet motus, unus dicitur dilatationis, et alter constrictionis, et cum thorax dilatatur, in altum tollitur, et cum constringitur deprimitur: ut patitur, unde a multis dicti sunt isti motus elevationis et depressionis. ~

Thoracis dilatatio a quatuor habet musculis, idest a subclavio servato antico Maioris, et servato postico minoris, et intercostali externo. Subclavius ita dictus, quia situm habet sub clavicula; servatus anticus, alii dentatus

Maior a digitis serrati, sive pectoralis minoris. Serratus posticus Minor, ita dictus a digitis posticis Maioris; Principium habet membranosum, et postea carnosum efficit. Intercostalis externus oritur a parte inferiori costae superioris, et denominationem sumit a loco.

Constringit Thorax a quatuor Musculis, quorum duo sunt Externi, et alii duo interni. Externi sunt Sacrolombus, et Serratus posticus inferior. Interni sunt intercostalis internus, et triangularis. Sacrolombus ita dictus a Situ, ubi principium habet; Oritur ab Osse Sacro, et a processibus spinosis vertebrarum lombarium. Serratus posticus inferior exilissimus est, ita ut potius vestigij Musculum habere videatur; Intercostalis internus etiam denominationem accipit a loco, et Musculo externo efformat figura littere Z. Triangularis alias vocatus pectoralis internus, ita dictus, quia figuram triangularem repraesentat.

Inter Musculos thoracem moventes, est Diaphragma, et eius anatomica descriptio difficilis est. Vocatur Diaphragma, ut refert Galenus 1° de locis affectis cap: 5°. Quae vox secundum Platonem separationem significat, quia separat regionem naturalem a vitali. A Cornelio Celso nominatur septum transversum, alii cingulum dicunt, quod pavum refert.

Dubitatur est, an Diaphragma sit vere musculus, an sit subiectum motui voluntario, quod falsum

est, ac omnes Musculi voluntario motui subjiciuntur. Quis in eius circumferentia, et finis est in Centro. Regulas libera respiratio, et Celebres Auctores dicunt ab hoc Musculo; Alligat 2.do Vertebræ, et 3.tia lomborum, et circa principium Musculorum lombarium, et ascendens alligat interne omnibus illis costis, in quibus inferne desinit thorax, et sterno; Cohæreit inferne à Pitoneo, et superne à pleura; et in medio alligat Pericardio et mediastino; recipit venas et Arterias à vena Cava, et Arteria magna, et nervos à spinali medulla. Musculus hic duo habet foramina, in parte sinistra transit œsophagus, et in dextera vena Cava; ex inflammatione huius Musculi Quenil visus sardonicus, et paraphrenitis.

Sectio 2.da
De Mammis.

In parte externa thoracis inveniuntur mammæ, à Græcis Mastoi; Compositæ sunt ex multis parvis glandulis, et Maior situs habet sub papilla, circa quas omnes aliæ Minores sunt, et inter se correspondent; Continent hæ glandulæ in substantia quadam membranosa multa pinguedine cohærenta.

Externe in Cutis parte, et Pyrie in Medio residet papilla; Corpus est rotundum, aliquantulum oblongum, et in hac parte parvi correspondent meatus, unde hæc exitum habet; Disseminantur per Mammas venæ, Arteriæ, et nervi, et originem habent venæ à vena subclavia, sicut et Arteriæ

ab Autheria, subclavia, et Axillari. Nervi sunt Spinales 4.i vami spinalis Medullæ.

Ultra hæc Vasa considerari debent lymphaticæ venæ, quæ secundum Nuavthii opinionem numerosissimæ sunt, et a Riemenbroech; ut solus lymphaticæ venæ, sed multi lactei canales, qui vami sunt venarum lactearum.

Sectio 3.a
De Pleura et Mediastino.

Pleura Membrana est dura et fortis, quæ interne vestit thoracem, et in duplicatura huius membranæ fit Pleuritis. Usus pleuritis est retinere pectoris partes, et unicuique suam tribuere membranam; A. Pleura efformat Mediastinum, quod membrana est duplicata, affigatur a parte anteriore a sternum, et in posteriore a vertebras dorsi.

Sectio 4.a
De Corde et Pericardio.

Continet Cor capsula membranosa, et denominatur Pericardium, quia circa Cor est, Membrana est densa et fortis, et gaudet Cordis figura; Vasa habet quæ in sua Basi fortiter affigantur Mediastino, et in homine diaphragmate; Deservuit a Cordis defensione, et clausa aqua continet, in qua innatat Cor. Contraviæ sunt Auctorum sententiæ circa Originem, et utilitatem dictæ aquæ; Alii ortum habere dicunt a Vasis, quæ in basi Cordis sunt; Alii a venis lymphaticis, quod magis consonum est, et tandem Multi

ruebant, quod si Deducta à ventricul, qui à Corde exeunt; Utilitas huius Aqueæ contendit; quia alij dicunt deseruire ad Calefaciendum Cor, alij ad refrigerandum; propterea tamen usus est ad Motum Cordis facilitandum.

Nobiliores partes Cor esse Antiqui dixerunt, quia magis necessarias existimarunt esse in Viventis Corpore, et hac ratione in locum obtinet; Etab Aristo dictum est in Viuens, et ultimum Moriens; si: Autem suam Compositionem scrutemur, Compositum est ex fibris, Membranis, et Nervis, et Neve Musculus est.

Situm habet in medio pectoris, quantum ad suam Basim; aliquantulum autem inclinat ad Sinistrum latus in sua extremitate, partes simpliciores, quæ Cor Compo: nunt sunt fibræ, Membranæ, pinguedo, Nervi, Venæ, et Arteriæ.

Fibrarum ordo in Corde secundum Antiquorum opinio: nem, dixerunt esse triplicati generis, quæ alia di: recta sunt, alia obliquæ et transversales, quæ simul confusæ substantiam Cordis Componerent; sed exac: ta Modernorum Anatomes aliam cognouit fibrarum tex: turam; Sunt nang: in Cordis substantia spiralis lineæ quæ originem ducunt à sua Basi, et obliquè ducunt ad suam extremitatem, et ex externis interna fiunt, et inter se inuicem disponuntur.

Venæ, et Arteriæ Cordis Coronales appellantur, Græcè Stephanicæ; Venæ suam habent radicem in Auri: cula dextera, et Arteriæ ab aorta immediatè, postquam à Corde exit; Nervi à pari ab Nervorum,

et ab infcostalib.

Partes magis composite Cordis sunt Ventriculi, Septum Medianum, Auriculæ, quatuor Vasa sue Basis, et valvulæ site in ingressu Vasorum.

Ventriculi sunt duo; Unum a latere dexterum, et alter a sinistrum. Pars interior horum Ventriculorum superficiem habet inæquale; Substantia spissa, et Carnosa, quæ separat hos duos Ventriculos Septum Medianum vocatur, ultra Venas, et Arterias coronales habet Cor in sua Basi quatuor Vasa, quæ servant, et reservant sanguinem Ventriculorum, et in unaquaq: parte sunt una Vena, et una Arteria. Ventriculo dextero invenitur Vena Cava, et Arteria pulmonalis, et Ventriculo sinistro Vena pulmonalis, et aorta; In ingressu horum Vasorum observantur parvæ ianuæ, quæ valvulæ vocantur, et deservuiant, ut sanguis non redeat per eundem locum, ubi ingressum habuit. Vena Cava tres valvulas habet, quæ permittunt ingressum sanguinis in Corde, et exitum denegant; Arteria pulmonalis tres etiam habet valvulas, et dicuntur Sijcmaloides, et quia ab intus extra apertæ sunt permittunt exitum sanguinis a dto Ventriculo, qui pulmones irrigat, et impediunt regressum.

Duo Vasa, quæ sunt in sinistro Ventriculo in sua apertura valvulas habent. Vena pulmonalis duas habet, quæ triclocides dicuntur, et permittunt transitum sanguinis in Ventriculo sinistro; Aorta habet tres sijcmaloides, quæ impediunt, ut non intret iterum in Ventriculum sinistro, quando iam exivit.

Cordis Auricule, aliud sunt, quam Vasorum dilatationes, quæ fervent sanguine Cordis, et Musculosæ fibras habent, ad hoc ut Cor. Moveri possit.~
Pinguedo etiam, quæ in Corde inuenitur deseruit ad facilioremq; motum eiusdem Cordis. Motus Cor Systole et Diastole, et eius Motus deseruit ad impellendum sanguinem, ad hoc ut Circulatio eiusdem habeat; Systoles enim est Motus constrictionis, et Diastoles dilatationis; et in Cordis motu, et Sanguinis, Animalis uita consistit.~
Sicuti principium instantationis Venarum inuenitur in Epate; ita et Arteriarum in Corde.~
Magna Arteria ab Aristo 3.° de partibus Animalium Cap: 3.°, Aorta nuncupatur, eo quod ut interpretatur Laurentius 4.° Anatomes cap: 8.°, sit uelut arcuata Arteriosi Sanguinis. Ab Hippocrate Vocatur Vena pulsans, et ab Arabibus Vena audax: apud Veteres enim confundebantur Arteriæ et Venæ.) eo quod continuo pulset, ac uibret; ab alijs demum Communiter magna Arteria dicitur, quia ab ipsa, uelut a fonte omnes alias Arteriarum Ramificationes pullulant.~
Orit a Sinistro Cordis Ventre, et ab illius Basi; non autem a medio, ut putauit Aristoteles citato loco, nec Minus a Cerebro, ut credidit Petrus Galeni magister, quia ut bene Vesalius lib: 3.° de fabrica humani Corporis cap: 12.°; Nullibi quam a Corde Oriatur.~
Aorta, fistula quædam est excauata, et Membranosa, ut facilius dilatari, et Constringi posset;

Duplici uestib tenicas, a d. Tria uena, que unica tantum habet, intra illius cauitatem sanguis suscipit, a sinistro cordis uentre translatus omnib; fere partib; comunicandus.

Quod illius ramificationem, scientes, quod Autheria magna a sinistro cordis uentre egressa, modo unum, modo duos germinat ramos coronarios dos, quia cordis basim intra pericardium coronant; extra pericardium uero egressa duos in ramos diuidit; quorum alter maior est Autheria Magna descendens, quia ad inferas partes irrigandas descendit. Gyovalog: Gicardio innumeras ramigines parit irrigatq: octo inferiores costas, sextum transuersum, uentriculum, omentum, uesicam fellis, gaster, digestum, mesenterium, lombos, intestina, genitalia, uniuersum imum uentrem, et uniuersa cruora, unde d. diuersitate partium, quas transit diuersa nomina sortit, deog: Arthenia eorum partes discurrentes, phrenicas, celiacas, mesentericas, emulgentes, lombares, cruorales, et spermaticas nocant.

Maior uero ramus dicit Autheria magna ascendens et in ipso thorace duos in ramos diuidit, quorum unus dexter est, et dexterum latus, dexterumq: brachium usq: ad extremam manum irrigat; alter uocat sinister, et quod latus sinistrum ad extremam manum diffundit. Mox alium praetergressa plures alios ramos efficit, thymicum, axillares, mammarium, iugulares, costales, et gutteras principiores rami inde exurgant, qui unus sub:

clavium. Alter supraclavium dicit. Subclavium
in sua Clavicula suam Ramificat. Sub-
clavium vero a jugulo, et Collum ascendit.
unde Arteriae descendunt Jugulares, et Cervica-
les. Praeterea, ex nervum Caput Arteriae istae
extendunt, alii externi ramuli inde pullulant,
quorum aliqui interni, alii externi appellantur. In-
terni Linguam, palatum, eiusque foramina, irrigant.
In Anteriores capitis partes atque duras, et pias
matres Guadunt atque a Cerebri Cortice;
In his partibus efformant plexus illos, qui dicuntur
Choroides, et reticulares, atque Anastomosim
cum dianetis venulis efficiunt, ut sanguis ex Ar-
teriis in venas deferat. Disseminantur etiam ramuli
isti Temporum, et Musculos Cranii Ghita dictos,
ut Gutteae ipsis contactis, vel alia affectis con-
cidat Animal, vel profundo soporis gravetur. Quamo
bus Arteriae istae temporales graece Cranoides
vocantur, nam Caros somnum significat: Externi
Venique ramuli Musculos cervicis, Labia,
et Universam faciem disseminantur, ut inde partes
istae facilime incalescant, quia maximum cum Cor-
de, et Cerebro censum habent.

Sectio 5a
De Asperea Arteria.

Asperea Arteria sic Nuncupata, eo quod
aliquas partes depressas, et alias elevatas
habeat, Graece dicitur Bronchos, et Trachea,
communiter demum trachea Nominatur.

Quod substrat Cartilaginea est alias si car:
nosa fuisset inclusuvo Aeri viam intercluisset;
neq: est Una Cartilago, sed multis Cartilaginibus
Etiamquam annulis invicem succedentibus
constructa, in qua Natura membranulam po:
suit; in hominibus tamen Musculosam ad facili:
ores dilatationes, et constrictiones. Verum ex ea
parte, qua Asperam quasi tangit Membranacea
est, ne scilicet sua duritie illam offenderet; du:
plici vestit tunica, externa scilicet, et interna;
Externa a pleura originem habet; Interna vero
durior est, ne in respiratione, et vehementi tussi
disrumperetur, et a tunica palati descendit. Constat
demum vasis venulis, Arteriolis, et Nervulis ad
consuetos usus, unde Maioris sensus est ipsa,
quam pulmo. Incipit a fine faucium, et Gu me:
dium colli ad pectoris usq: summitatem extendit,
unde Gula bifurcata descendit, et in pulmones
inserit, atq: Gulam substrat Bronchia, et tra:
chea pergit innumeras ...
Dividit in tres partes, quae scilicet, seu laringem
canna, seu Bronchus, et ramos, seu Bronchia.
Caput est pars Anterior in Collo extuberans,
quae triplici, et secundo alios quadruplici constat
cartilagine; 1ª quia Interius concava, Exterius
convexa ad similitudinem Scuti formata est,
Propterea Scutalis, et Scutiformis dicit; Quae in
feminis adeo antrorsum extuberat forsasse ad venustatem;
2da Annularis dicit, quia instar
annuli circularis est. 3ª et 4ª media mem

branula, simul iuncti una uidear, figuranq: repe:
runt Cotyuriij, uel uurceoli. Id circò uuetalis, uel
Cotuuntalis appellat, impeditq: ea, quæ uomunt,
ne trachæam inguediant; 5.a dicit Epiglottis
hoc est lingua super incumbens, quia tangit la:
ringem uelut operculum, ne cibi deglutiuntur, licet
aliquid potulenti ad formam roris per latera ipsius
pulmones ingredi possit.

Canna, seu tronchus est universa longitudo annulata
per totum ad thoracis usq: pleuram, et in pulmones in:
serta. solet autem tronchus hic cartilagineus ali:
quando trachæ temporis fieri osseus, ut observa:
uit Cardanus 14.o de rerum varietate cap: 66.
in quodam, qui laqueo suspensus strangulari mi
nimè potuit.

Demum rami, seu trachæolæ sunt tubuli illi per
universam pulmonis substantiam dispersi ad Aeris in:
gressum.

Hinc deseruit 1.o Asperæ Arteriæ tanquam Aeris
ductus, 2.do ut cum capite, seu larynge vox for:
met; Deinq: ut per ipsius parietes detaberet
subtilis humor ad pulmones irrorandos seu

Sectio 6.a

De Fistula Cibaria.

Ventriculi os, quod latini Gulam, et Cibariam
fistulam nuncupant, Græci Œsophagum dicunt,
estq: membranea substantia triplici constans tunica
nempe, Arteriijs, Nervis, Musculis, fibris, et

glandulis constructae. Est nervea, ut ad ciborum capacitatem dilatari et constringi possit. Tunicis constat tunica, intima, media, et externa. Intima levior, et denigatior est, ne à mordacibus cibis, vel humoribus corroderetur, et ut facilius ipsum edulia haberent; Media tunica intra externam et internam componitur duobus ordinibus fibrarum, quae aliae sunt directae, aliae circulares, ad hoc, ut deglutitio facilior haberi possit; Externa nervo mollior est, suscipitque venas à vena cava ascendente, Arterias ab Arteria magna, et nervos à vaga coniugatione, nec non duos musculos à lateribus, etiam ubi deglutitio adiuvaret. Habet demum suas glandulas, à quibus deglutitio lubricatur; figuram obtinet oblongam et rotundam, tum ad ciborum capacitatem, tum etiam ad facilioremque eorundem delapsum. Extenditur à faucibus ad ventriculi fundum, ubi paululum obliquatur, quin immo diaphragma obvium insertum in stomachum, qui immediate sub diaphragmate manet. Alligatur etiam gula cibum dorso, ut ipsum nervum faucibus hernia cibum deglutivi nequit, ad illum excutiendum versus faucibus.

Usus denique gulae est Alimenta deglutire, et ad ventriculum demittere, ac siquid modesti in eodem ventriculo fuerit quominus expellere.

Sectio 1ª

De Pulmone.

Pulmo Græce Pneumon, ab Antiquis Cordis Ventilabrum dictus. Olim Substia, olim dicta fuit cavnea, quia universa sanguine plena est, et multis venis, et Arteriis repleta; Sed recenti observatione Marcellus Malpighius, et Thomas Bartolinus detexerunt pulmonis substias cavneas esse, sed ex tenuissimis, et tenuisimis membranis compositas ad similitudinem Alveolarum in favis Apum; idq: confirmatur quoq: facit Ille Bartolinus Auctoritate Hippocratis lib: de Carnibus, nec Mirum, quia rara et spongiosa illius substia est, tum ut facilime moveretur, et abundanti Aere saturaretur, et Conveniens fuit, ut laxa, mollis, et lenis substia foret. Disseminantur Pulmones Bronchia, et trachaeae asperae Arteriae, quae cum illos ingredi multiplicantur in plures, et plures ramulos, quos pulmones undequaq: subit; Praeter ramulos Asperae Arteriae sparguntur quoq: per illius substias plurimae venae, et Arteriae, duae tamen insigniores sunt, nempe Arteria venosa in dextro Cordis ventriculo, et Arteria venosa in Sinistro; haec Vasa Ministerio Nutritionis, se ad tenuissimum sanguinem a dextro in Sinistrum Cordis ventrem diffundunt. Observatur quoq: in Pulmone Exiguum nervum a vaga Cerebri coniugatione descendens, qui per illius venas, quas per diuscas parenchyma fert, quo fit, ut Pulmo obtusissimi sensus sit, quemadmodum observatum est in illius vulneribus, et Ulceribus. Vestig Denig: Pulmo

tenuissima membrana Avancavus tela Simili,
ne ipsum gravaret; adeo enim tenuis est varosa,
et porosa, ut Sanies pectoris in Cavitate collecta
facile extussivi possit in Empiematis.
Unus Continuatus Corpus Pulmo est, sed duidis
in dextrum et Sinistrum latus ope Mediastini. Dex:
trum latus in Pulmo tribus alis, seu lobis integatur;
Sinistrum vero duos tantum lobos habet, forte
quia dextrum capacius erat sinistro; at in hominibus
Nisi in duos lobos totus Pulmo duidis, et al:
ter in dextro lateve, alter in Sinistro manet. Fac:
ta est autem huiusmodi divisio, tum ne uno latere
alteri praeveret, tum ut facilius ab Aere Pulmo mo:
veretur, tum demum, ut cor in Sinistro lateve po:
situm minime ab illo gravaret.
Quoniam autem a Thoracis dilatatione, et Constric:
tione respiratio fiebat, Ipsaeque Movet Pulmo
ad Motum thoracis, unde thorace se dilatante
Pulmo inflatur, et se constringente Pulmo detumet,
et Aer egreditur; Hinc patent illius usus; etenim
concurrit 1.o Pulmo ad respirationem, in quo usu
exercendo tria simul Instrumenta necessaria sunt,
ut Diaphragma, et Intercostales Musculi, deducen:
tia, ut Larynx, et Asperae Arteriae; et demum Exci:
pientia, ut sunt ipsi pulmones. 2.do inservuiunt
vacuationi, et traditioni sanguinis a dextro
in sinistrum Cordis Ventrem; 3.o Demum, ut di:
vata Suma concurrant ad Vocis formationem, et
loquelam.

Sectio 8.a

De Venis lacteis
De Chili Reservatorio,
et De Canali Thoracico.

Meseraicas venas Chilus ad Epar ducere Anti: qui dixerunt, quæ postea sanguinem ad Intestina ducebant, qui contrarium Motum veni repugnat Asellius lactearum venarum Inventor non Meseraicas, sed lacteas venas Chilum deferre demonstravit, quod omnes alij secuti sunt. Harum vasicas sunt in tunica interna Intestinorum et in Mesenterio, unum Ductus Glandularum situatum in radice Mesenterij; Ab hac radice alię exeunt venæ lacteæ, et exonerant in Chili reservatorio, quod situm habet in lombis sub Diaphragmatis tendine; a Chili Reservatorio ori: .ig Canalis Thoracicus, qui sursum, deorsum, et inter vertebras, et Truncum Aortæ, et cum circa 3.am et 4.am Lorsi vertebram sit, deshituit vertebras, et inclinat ad latus sinistrum, et postea in subclavian venam sinistram exonerat, et de regione vitali satis.

Pars 3.a
De Regione Animali,
et 1.o De Musculis Mi.

Omnes musculi movent, et triplicem motum habent, scilicet flexionis, et distensionis, et gyratis, qui motus ab ipsis Musculis habent; qui Mus flectunt, sunt longi, et sulcum, qui

Musculus exignus, et in gijrus ductum, sunt Spinales, et transversalis.

Sectio 2da

De Partibus Exignis Capitis.

Viuidis Caput in partes Continentes, et Contentas; Et iterum Continentes subdiuidunt in Communes, et Proprias; Communes sunt Capilli, Cuticula, Cutis pinguedo, et Musculi; Continentes Proprie sunt Pericranium, et Cranium. Partes Contentæ sunt Dura et pia Mater, Cerebrum, et Cerebellum. Capilli Corporis excrementa. Ex Cochionis Dixerunt esse Antiqui, et in Cuticulam suas habere radices. Moderni vero accurata observatione viderunt magis intus suam Originem habere, et in unaquaque Capillorum radice parum inserit Nervum, qui est Causa Motus; habet etiam parvos Ductus, qui parvis Canaliculis assimilantur; Natura Capillos fecit ad tutelam, et Corporis ornatum. Cuticula, Cutis, pinguedo, quæ partes sunt Communes aliis, cum superius descripta sint nulla alia indigent indagina; Solum Pericranium, quod Membrana est, quæ Cranium vestit, unde suam habet denominationem, sicut et aliæ Membranæ, quæ alia ossa vestiunt. Communicat Pericranium cum Dura Matre mediantibus suturis; una est, quod quancia patitur accidentia in hac Membrana læsi, quod etiam accidit, quia cum Musculis temporalis suas habet origines, unas ab osse, et alias

à Pericranio, et hac vone Pericranium dici potest.

Cuius usus triplex est; 1.um, ut Cranium ab extrinsecis injuriis defendat; 2.um ut Duram Meningem suis nervis, sive fibris suspensam teneat. 3.um ut albam oculorum tunicam efformet. Pericranio subjicitur Cranium triplicem in laminas distinctum, una cum Meditulio Graece Diploe.

Sectio 3.a

De Dura et pia Matre.

Post Cranium ex interiori parte sunt qui putant succedere aliud Periostion, quod tamen Accuratiores Anatomici negant; Quidem Directo calvariae osse duae Membranae occurrunt Graece Meninges, Arabice Matres, vel quia consuerunt Arabes ab illis aliquas corporis Membranas fouere, vel quia nutriti Matres cerebrum amplectantur, quasi sinu contineant. Primus locum optinet Dura Meninx, quae tunica crassa est, cerebrum undique obducens, dicit Dura, ad differentiam piae Matris, quae multo tenuior est; Duplicem illam credidit Realdus Columbus lib. 4.o Anatomes cap. 1.o; sed veverum una est tunica, sicut ex Cranii dissectione videatur. Ex parte, qua tenuis Meninges respicit Cranium et humectior est, porosa et transpirabile substantia habens, ut et illius spiramenta fuliginosi vapores expiraverint, tum etiam, ut et cum inferius descendere nervi, superius nervi venae et Arteriae ascendere. Quinis autem cerebrum ambiat, non tamen eidem tenacitate adhaeret, etenim bitumen injecto aurifice nervum Cranio affigat; unde aliquantulum suspensa manet, ut cerebrum distendi, contrahi, melius possit; denique dextera à sinistra cerebri parte

seiungendo, nec ut Cerebrum à Cerebello discriminando, Dyptycas, et quadruplicas, in quibus duplicatuvis quatuor sinus apparent, in quos singulares intra Arteriae, et venae sanguinem effundunt.

Usus Duae Matris est 1.° defendere Cerebrum, et pia Mater à Cranij duritie; 2.° esse sustentamentum venarum, et Arteriarum eorum partes ingrediendi; 3.° nervos, et spinalem Medullam connectere, postremò corneam oculorum tunicam formare. Post duas Matres pia Mater occurrit, sinuà tenuis Membrana quae Cerebrum intimi Capitis foliculum assimilat, et immediate substantiam Cerebri involvens, illaque penetrissimum quadens, ex quo officium piae Matris nomen sortita est.

Hinc patet usus illius, tum solidae, et fluida Cerebri substantia in suo gremio contectae, et venae, ac Arteriae à dura matre receptae in illa deducat; tum etiam ut uncos oculorum tunicae, auriumque limpanum formet.

Secto 4.ta de Cerebro.

Cerebrum Graece Encephalon, eo quod in capite situm habet, et etiam sic dicitur, quia rationatricis animae domicilium est, est autem Cerebri substantia similaris, alba, Medullae similis, Mollis, et tenuis, Animalium functionum sedes; dictum est esse Medullae similem non veruta Medulla ut est, ut enim liquat à Calore, nec est ossium Nutrimentum, sicut Medulla alba etiam est, ea tamen differtia et interitus candidior sit; Exterius verò tum cinerituin colorem inclinet; Mollis demum et tenuis est, ut obiectorum simulacra facilius recipiat, quae in Molli potius quam in dura substantia imprimuntur; In substantia intra Cerebri corticalis secundam opinionem Malpighij aliud ut est, quam compositum glandulosum.

Dividit Cerebrum in partes anteriorem, et posterior:
orem. Anterior pars Cerebrum propriè dicit; pos:
terior verò Cerebellum vocat. Praeterea duas
alias in partes laterales dividit, dexteram
scilicet, et sinistram, quas porro Meninges seiun:
git; falx Messoria appellatur.

Differunt autem Anterior, et posterior pars, non solùm
situ, verùm etiam quantitate, qualitate et spatio.
Quantitate Cerebrum Maius est, qualitate humidius
et mollius; spatio, quoniam à sagittali sutura usq: ad supercilia Cerebrum extenditur. Cerebellum verò intra labdoidem suturam continet.
Modò diversitas hæc, tum ob diversitatem Muneris,
tum ob diversitatem Nervorum facta est, tum denique ne læsa una parte, altera quoq: illico collapsa deveret.

Ex dictis patet Cerebri usus; inservit enim ad Animales
functiones exercendas; unde inferunt errores Aristotelis putantis, non ob Animalium functionum sedem Cerebrum
factum esse, sed ad Cordis fervorem temperandum.
Intra Cerebri substantiam, quædam Cavitates reperiuntur,
quæ communiter Ventriculi appellantur, et quatuor
sunt; duo Anteriores, et Maiores versus Antica
Cerebri partes sub Calloso Corpore collocantur, ipsa
Sutura Coronata, Assimilantque humanæ Ventriculo. 2.us Medius, et Minor est. 4.us et posterior omnium Minimus in Cerebello manet. Antiqui putaverunt deservire Animalium Spirituum generationi, sed Recentiores Anatomici repugnationem excrementorum illis attribuunt; hinc 4.us

iste Ventriculus alius Ovis est, quod Ductus
intra partem Cerebri, et partes posteriores
Medullæ Oblongatæ.

Præter hos Cerebri Ventres observantur quoq: in
illius substantia quædam alia corpuscula, nempe plex:
us, fornix, infundibulum, Glandula pituitaria,
Conarium, Dessus Vermiformes, Nates, Corpus
Callosum, Galea, Nervi, et Spinata Medulla.

Plexus duo sunt, alter dicitur Choroides, quia in
pia Matre Choroide dicta Matre; Alter dicitur
Reticularis, sive rete Mirabile, eo quod ex
Galeno 4° de usu partium Piscatorio reti veneri:
cato assimilatur; nec alia sunt, quam Conglica:
tiones Anfractuosæ venularum, et Arteriolarum,
ex Imaginibus Vasorum Choroidum, atq: in his Anasto:
mosis oriuntur.

Fornix, seu Testudo est triangularis concamerata
quoddam Corpus de ea dicta Cerebri Substantia, sed pau:
lo durius suppra Ventriculum Medium positum, cuius
usus dicitur, ut Sinistra Ventri adjacentia Contineat,
et excurrentibus Humoribus aditum admittat.

Infundibulum, seu Pelvis est portiuncula quædam
Membranacea iuxta Basim medij Ventris posita,
et velut Canalis Deorsum tendit ad Fauces, unde
Excrementa Ventrium egrediuntur.

Infundibulo subiacet Glandula pituitaria, quæ
sua spongiosa Substantia recipit, absorbetq: fluen:
tia Cerebri Excrementa, et ad palatum per foramina
Ossis sphenoidis transmittit.

Conarium figuram habet turbinatam similem Nuci

pineae; Glandulosum quoddam Corpus est de substa
quoq: Cerebri positum in Meatu tendente de 3o
ad 4um ventrem; Adiacet ulterius: Conarion seu
alia Corpuscula Nates dictae, quae sunt longe quoad
Cerebri eminentiae, et ob similitudinem, quam habent
cum humanis natibus inter se coniunctis Nates ab Ana-
tomicis vocantur, sic quoq: Processus vermiformes
sunt quoddam alia Corpuscula in Medio Cerebri po-
sita figura vermicularis, atq: eodem loco 4um ven-
trem tegunt, qui, Acuam instar Calami scrip-
torii Pyramidalis solet appellari Calamus Scriptorius.
Corpus Callosum Davies est, et albicantior Cerebri
pars sagittalis Anterioris ventris collocata, ne
superincumbens Cerebri Molles Cavitates opprimeret.
Falx est Meninges, partio dividens Pericranium
sinistra Cerebri parte, ex quo officio seiungendi
falcis Nomen sortita est.
Remanet hinc, ut de Nervis, et Spinata Medulla
loquamur. Nervus, Graece Neuron a Graeco
verbo Neuo, idest flecto, quia Nervus pro-
bo flexibilis est.
Pars est similaris exangues oriens a Cerebro,
vel a Spinali Medulla ob Motum et Sensum
subiectis partibus communicandum.
Structura Nervorum Digitosa est, habet enim
Medulla similem substa Cerebri; vestitur du-
plici tunica, intima una tenuiori, extima
alia crassiori, quibus a pia, et Dura Cerebri Me-
ninge mutuamur; plurimum extra Calvaria,
quoniam intra crassiori tunica destituuntur;

Quo fit ut illi intra Caluariam Mollioris 26:
seruent, et facilime disrumpantur.
Apud Antiquiores Anatomicos lis erat, nul nes:
ui Cauitates habeant a huiusmodi Anatomi:
corum observatores detexerunt in Nervis nul
quidam Cauitates, sed porositates quasdam esse,
ut per illas exceptrices possint Spiritus Ani:
males per influxum a Cerebro in Subiectas par:
tes deferendo.
Hinc Nervorum usus in genere duplex statuit;
1um est a Cerebro tanquam a fonte Animales
Spiritus per illos deducunt; 2dum ut ipsorum
beneficio Motiva qualitates viscera sentiendo
efferant. Peculiares nervi usus sunt pari per
Organorum varietate, unde aliqui ad Visum, ad
Auditum alii, nulli ad gustum, quidam ad Ob:
factum, et alii ad Sensum tactus conducunt.
Pro qua re adnotandum, quod quisque 30 Nervorum
paria a Spinali Medulla exorientia, septem
alia secundum Antiquorum opinionem, Coniuga:
tionis a Cerebro immediate dependent; alii:
hoc Distichon Comprehendunt:
Optica prima, oculos Mouet altera, tertia
gustat,
Quartaque: quinta audit, vaga 6a est, 7a
Tinguet.
Sed Moderni et Auctores Auctores decem in:
uenerunt paria; 1um est par Olfactivum, qui
Nervi oriunt a Cuspide Striatis, et inserunt su:
pra os Mitrae. 2dum par sunt Nervi optici,

qui uniunt simul supra sellam sphenoïdis, et postea dividunt, et in oculos intrant. 5.us par sunt Motores oculorum, qui exeunt a parte anteriori medullæ oblongatæ, [illegible] et ipsorum oculorum motui inservuiunt. 6.us par Pathetici nominant, et idem faciunt, sed oriuntur a posteriori parte Medullæ oblongatæ, et oculos movent ad mensuram nostrarum passionum, quæ vocantur pathetici nominantur; 5.us et 6.us par oriuntur ab apophyxi annulari, et 1.us par vagus est, et 2.us oculo deservuit. 1.us et 9.us a Medulla oblongata nascuntur circa cerebellum; unus auribus inservuit, et alterum pectori et ventri, et ideo vagantes nervi nominantur; 9.us par a Medulla oblongata oritur sub parvo cerebro, et linguæ fertur; 10.us par oritur sub 9.o pari, et musculis colli distribuitur.

Medulla spinalis est oblongamentum, sive cerebri continuitas; tres habet membranas; 1.a fortior est, et interne vertebras cohopevit, ipsas simul alligando, quæ membrana deservuit ut non offendat medulla ob ossium duritiem; unde ligamentum dici potest; 2.da est glutinarum 1.a, et eandem consistentiam habet, ac dura mater, et sinus habet in collo, in dorso, et in lumbis, quos sinus minutim Willisius describit. 3.a membrana arachnoïdes [illegible] transparens et subtilis est, et continua matri continuatur.

Differt cerebri substantia a substantia spinalis medullæ, quia cerebrum cinerititias substantias

in Superficie habet, et alba in Centro; Medulla spinalis è contrario alba habet in Superficie, et Cinerities in Centro.

Credidernnt Multi Spinalis Medullæ fasciculi nervorum esse simul alligatorum, quod Anatomes docet; sed esse substantiam similem Substantiæ Cerebri, ita ut eodem fungatur officio, scilicet Cinerities substantiam Spiritus separare, et alba conservare, et efficere, et istos Spiritus transmittit universis Corporis partibus; hinc remanet, ut de sensibus externis discurramus, et initium faciemus ab Organis Visionis.

Sectio 5a
De Oculis.

Oculos, Græce Optos, quasi videns lucem, vel ophtalmos, hoc est luminosus, latine Oculus ab Oculendo vocatur, eo quod sub frontis foveis reculetur; est Organum rotundum gratia visionis factum, et quidem rotundum esse debet, ut facilius de omnes locorum partes Movere posset.

Gemini sunt Oculi, ne uno leso tota visio abolevetur. Locantur repositi in Supremo loco, cum sint Corporis Speculum de Gloria explorandum, quinimo de tutelam velut in antro sub frontis foveis reponuntur. Constant tunicis, humoribus, Musculis Arteriis, Venis, Nervis, Adipe, et Glandulis de varios usus, cum testiunt ex communi Anatomicorum observatione sex tunicis; quæ originem ducunt a Cicvanio, pia et dura Matre.

Hæ autem ob duplicaturam sex apparent.
1ª et Exterior Duratæ, Agnata, et Coniunctiua dicitur, eo quod eius beneficio Oculum Dhæreat, ne grumpat. Vocatur pariter illa ab Alexandro Benedicto lib: 4º de Historia partium humani Corporis Cap: 31º fundus, forte quia ad similitudinem fundi Oculum ueluti lapidem Continet; nam ambit ex parte Anteriori pupillam, ne scilicet opacitate sua illam obtenebraret. In ipsa tapillarem uenæ, et Arteriæ observuantur ad quas cum copiosum Confluit sanguis, Oculum inflammat, et fit Ophtalmia; exoritur à Glicvario et finem habet ad Maiorem Iridis Circulum. Est autem Iris in Oculo Circulum ille uarijs Coloribus depictum. Usus demum exercet, et 1º ut Oculum firmitur capiti Dnectat; 2º ut Oculares Musculos una cum Venis et Arterijs in suo gremio recipiat.

Post Dnatam Colombum lib: 10º de re Anatomica cap: 1º Meminit alterius tunicæ innominatæ, quam Nouissimè Dlempius lib: 1º suæ Ophtalmographiæ Cap: 7º Nerueam et tenuem illam uocat, eo quod oriatur à tenuibus, et Nerueosis extremitatibus Musculorum, quæ tunica ab alijs non Memoratur, sed quia 1ª tunica crassa est duidua uidetur.

2ª tunica Cornea nominatur, quia instar Cornu densa, polita, et pellucida est. Uniuersum oculum Ambit, unde licet pupillam Contingat, non tamen obtenebrat.

Ovis, ab exterioni Oblici Nervi Membrana, seu a Dura Matre, et duplices exercet usus; 1º ut sit Oppugnaculum Diversorum Originum et Ejusdem; 2º ut Reliquas tunicas et humores Conservetur.

2ª post Corneam tunica dicit, ex quod aci- ne assimilet; et ambit universum Oculum, nec opaca est, sed anterius exiguum foramen relinquit Oculi generatur dictum latine pupilla; In Margine illius foraminis observatur ligamentum quadam Ciliare dictum, cuius ope pupilla dilatatur, et constringitur, dum obiecta Opinquiora, vel remotiora fuerint. Per ipsam venulae, et Arteriae discurrunt ad Nutritionem, et vita vicinarum partium. Cuius Nervi Colores in ipsa inspiciantur, fortasse ad Oculi pulcritudinem, et ad vitium Conspicuitatem; id circo viridarium Oculorum appellari solet.

4ª tunica Aranea appellatur, quia Araneae tela in tenuitate similis est. Immediate Crystallum ambit, quae licet anterius ab Aranea velata, nec tamen ab illa obtenebratur, cum tenuissima sit, Diaphana, venarum, et Arteriarum expers.

5ª Tunica vitrea nominatur, eo quod vitreum humorem omni ex parte ambiat, ne cum Crystallo confundatur.

6ª et Ultima Tunica Reticularis, sive Retina appellatur, quia sphericae circumferentiae figuram refert similem veli piscatorio semilunari. Originem sumit a Nervo Optico in fibrilla expanso,

atq: tunica Mollis potius opaca, quam Capitana; unde statuit principale Visionis Organum, Siquidem in ipsa simulacra rerum & pupillæ foramen repræsentant, & quodam: modo pingunt.

Post enarratas tunicas Corporis etiam Oculus habet humores, quorum primus dicitur Aqueus, quia sua Pelluciditate aquam imitatur. Cuius situs est inter tunicam Corneam, et humorem Crystallinum. Usus Eius est, ut refractioni radiorum visibilium et externo lumini vertendo inserviant.

2.m humor post Aqueum est Crystallinus, Latine Glacialis, quia pelluciditate, et Consistentia Crystallo, et Glacieei similis est. Ut eius partem Anteriorem, qua alungit Aqueo figuram habet instar lentis; Posteriorem vero pars Uvæ nitrum humorem, quasi in Cute assurgens: Usus illius est, ut radios per Aqueum humorem traiectos magis, et magis in sua Profunditate unat.

3.m Demum Humor est Vitreus, eo quod puro Vitro similis sit. Collocatur in posterior Oculi parte, et a tergo Crystallum excidit; unde in medio sinuatus est. Mole superat quadruplo Crystallinum, atq: illius usus ponit, ut transeuntes radios a perpendiculari refrangat, et mediando inter Crystallum, et tunicam retinam conservat repræsentationem simulacrorum.

Sunt præterea in Oculo Venæ, Arteriæ, Nervi, Adipes, Glandulæ, et Musculi. Nervi Superius

memorati sunt. Venæ á Jugularibus Tramis originem
ducunt; et Arteriæ á Carotidibus. Inservientes
tum Nutritioni, tum vivacitati Oculorum Adeps in
Conata tunica observatur, obliniteq: oculos in As:
sidue Motu: Glandulæ Sinuæ Carunculæ in Oculis
duæ invenimur, et quidem singulæ in singulis oc:
ulorum angulis; opteq: Jovamen illud, quod in
Caruncula cuidam, ná continuó lacrýmæ Jsilirent.
Iris haveq autem, et Oculos Mutuum est Consensum,
cum haveq versum Oculorum Angulos Glandulæ
sunt; hinc cum haveq Jovis emungimur illacrý
mamur; tandem plurimi Musculi Conatæ tunicæ
Chaventes in oculis observantur, et quidem in ho:
minibus sex in unoquoq: Oculo numerantur; In Brutis
vero septem; 1.m Mouet Oculum Sursum, et dicitur el:
levans, seú Superiorem; 2.m Deorsum trahit, et dicitur
Musculus Depressorem, seú humilis; Duo lateralis
adducentes appellantur; nam unus Jungit oculum versus
Nasum, alter vero á Naso remouet, qui Musculi
Antagonistæ appellantur, et qui ad Lacrymalem Glandulam mo:
uet, dicitur Lacrymatorius, qui vero ad interiorem re:
fert bibitorius appellatur. Alij duo Obliqui, seú Cir:
cumactores appellantur, et quia in Cýrculum oculum vertunt.
Amatorij dici solent. Brutis preter hos alios habent
qui nervum Obliquum retrorsum amplexantur, subtrahuntq:
Oculum, ná cum ita Ora sint facile Gelidatur
Post Universas Destructiones partes pulpeosæ
remanent; Sic dicitur, quia continuó palpitant
ant, et Alvingis geminæ sunt, ex quibus sola
superior mobilis est ob exiguos, quos

habet Musculos quorum Auxilio aures vim attrahit claudit, et deprimit; Ex gravamina ista ab radice Cilia enascuntur, quæ tum à ornatum Oculorum, tum à tutela factæ sunt. Sunt vero palpebræ versatæ sunt Superciliis non solum à ornatum, sed etiam à impedienda, ne sudores à fronte distillantes in oculos decidant; Hinc deservient palpebræ, ut occultum velamen et custodia. In Superciliis Musculi observant, et à loco superciliares dicunt, qui lesi Supercilia cadunt.

Sectio 6.
De Auribus.

Aures, quasi Audes dicte, eo quod sonos audiant, vel græco nomine Aud quod Vocem significat.

Duidim Auris quælibet in externam et Internam. Externa oculis patet, et Cartilaginea Substantia est figura Semicicularis: Cuius Superior pars ala, seu pinna dicit; Inferior vero Lobus vocat, sunt quoq: in ipsa duo Semiciculi, seu amplitudines illi exteriores situati, nec non Concula, seu concavitas inferior, et Alveavium, seu Cavitates quæ Auditorium meatum. Aures autem in hominibus Immobiles sunt, in Brutis vero Mobiles. Auris interna Multis partibus Constat; i.a dicit Meatus Auditorius, seu i.a auditionis semita, estq: tortuosa, angusta, et volunda, nec aliquid vexante subintrans auditionem offenderet.

2da pars dicit Infinium, seu Septum, eo quod Auditus in Meatu 2o, esto: densae, et siccae Membranae Tympani dictae; quae in: stare tympani tensae manent; unica Antiquis Cognita fuit. sed nuperrime duplex observata est, altera ab altera aliquantulo intervallo distantes; Ciendo ac in Bellico tympano, uno de tympani formas, figuras que referunt. Exquisitissimi sensus sunt, et cum adstante humore humectant, Surdastritas efficit.

2o pars post tympanum est 2um Meatus, seu 2a Concavitas quam Aristes voluit vestatas esse Aere congenito; In hoc 2do Meatu tria diminuta Ossicula seu parva quadam Corda occurrunt, quorum primum refert figuram Incudinis, 2um Mallei; 3um Tenigi stapha, seu stapedis; 4um os Novissimum invenit Franciscus Sylvius de Laboe; quod Cocleam appellat. Horum Ossium usus controversus est, Communius tamen Credit ut tensa teneat Aterae Superioris Meatus pro audictione.

Sectio 1a
De Naso.

Nasus Graece Rhim, quasi Sordus efflatus dicit; Collocatus est a Natura in sublimi loco, quia Odores ultimi debebat; In hominis observat eminens, in Cetens Animalibus depressus et planus.

Dividit in Fabrica partes externa, et interna; Externa est Universa pars in facie Gibberosa, huius Structura consistit in Ossibus, Cartilaginibus, Musculis, Arteriis, Nervis, Venis, et Cute. Pars ossea radici frontis adhaeret, et Spina nasi appellatur. Pars vero Mollis dorsum dicit; Cuius autem Nasus partim osseus, partim Cartilagineus, tum ut melius fit respiratione dilatari et constringi potuisset, tum etiam, ut fit excrementorum expurgatione facilius emungeretur.

Cartilagines Nasi quinque sunt, quarum duae sunt laterales duae Alae latinis pinnae, seu Alae dicunt, quia per ipsas alarum instar moveuntur; Tertia Media Cartilago septum vocatur, quia duas predictas interjiciens duo efformat foramina quae naves Nasi dicuntur. Habet etiam suos exiguos Musculos alas dilatantes, et vero Arteriae Carotidis, et venas atq: vero Sensu, et Motu Nervos.

Tunica tandem Membranis vestitur; Externa una Durioni, interna altera tenerioni.

Pars interior Nasi tota ossea est, et Interius describetur cum de Ossibus Cranii.

Hinc patet Nasi usus, deservit enim tum de Odoratu, tum de respiratione, tum de excrementorum emunctione, tum de Vocis formatione, tum denique de Faciei pulcritudine.

Sectio 8.a

De Ove, eiusq; Partib.

Os Græcè stoma dictum principaliter deseruit ad Alimenta ingeranda, et ad Aerem accipiendum; minus verò principaliter; ut Cibus Cauitatem excrementa ventriculi Vomitus, et pectoris ne tussim educant; nec ut solaqua efformet, quæ vecipit Conjunctus musculos ab Inferiori Maxilla, quorum aliqui ipsum aperiunt alij claudunt, ut nulli demum ad Manducandum, atterendum, cibum Ducant.

Plurib. Componit. partib. Nimirum labijs, Gingiuis, Dentib., Maxillis, Palato, Cuticula, Tonsillis, Lingua, Faucibus, et Gutta, quas suo ordine percurremus.

P.o Labia, vel Labra aliud non sunt, nisi musculosa Cutis; cum enim in abundantia motuum debuerit; ipsoq; pterea ut aduertit Gallenus ii.o de usu partium, et Musculosa Cuta, et ex Musculo Cutaceo Composita fuere; quæ quidem Musculosa Cutis ab inferiori Maxillæ Musculis ortum ducit, et ex eadem inferiori Maxilla, Nervos, Venas, et Arterias Mutuat.

2.o Gingiuæ, quas Græci Ulla appellant, sunt Ligamenta, quæ et Immobiles Carnes, quarum operantur in suis alueolis firmant; Ipsi verò Maxillis Adherent.

3.a Palatum (vel de Dentib., et Maxillis Superiori dicit.) Græcè Uranon, hoc est Superiori Oris

Cetus dicit, in cuius extremitate duo foramina excurrunt quorum unum faucium foramen est ad cibos deglutiendos deorsum dejectum; Alterum vero sursum ad medium cerebri ventrem tendit, et quod illius excrementa vehunt.

4a. Circa medium palati, volvula, et mollis carunculae observantur, quae Graece Gargaleon, Latine Gurgulio, Gula, et Colombella appellantur, quae a cerebri distillatione plerumque intumescit, et linguae suffocationem, et deglutitionem vetat.

Tertius illi usus tribuitur, 1um ut deserviat loquelae, unde plectrum vocis dici solet; 2um, ut impediat liquidorum vestigium ad nares, quemadmodum ait Galenus notat Bartolinus. 3um ut aer deferatur, ac moderetur ne affatim ruat in pulmones; hinc quibus colombella scinditur, vel a sua gallica corrodit vox rauca evadit, et tabes succedit.

5a. Fauces Graece pharynga; sunt Oesophagi, seu Gulae summitas ad linguae valvae posita, unde cibus stomachus ingrediens in ventriculum dejicit.

6a. In faucium regione duae spongiosae carunculae ad linguae valvae utrinque positae observantur, Graece paristhma dictae, Latine Amygdalae, seu tonsillae. Reservantur ad linguam irrigandam, ne assidue moto arescerent, atque in his salivarium vas colligitur, quia a canalibus tum infimis a parotono, tum extimis a stenonio dictis dentibus et aures ad os tendentibus succedit, cogque deficiente lingua siticulosa evadit.

Ultimo loco lingua occurrit, non de pharynge, et Gula iam dictum est: quae Graece Glossa nominatur, Latine a Lin.

rando lingua dicit; Princeps pars Ovis est, et in illa
valuti specu à maiorib: tectos videri. Occusa: Ab debet
esse longior medio, neq: crassior minimo digito, nec
latior pulsu, ut expeditissima sit ad locutione, et
deglutitione; Componitur ipsia Carne, quas Musculo:
sed statuit Stenonius; Neq: venis, et Arteriis
constat una cum validissimo ligamento.
Pueri alias pluries venas duas, quarum in illa conspi:
cuntur, Graece Hippoglossides, latine sublinguales, et
Ranulae dictae, consuetae secari à quacunque in
suffocante Angina. Validissimum quoq: ligamentum
habet, quo ipsa circa radices affigitur cum interna Mas:
illae, et cum osse quodam pensili à modum Arcus in:
curvato, Graece Hyoide dicto. Versus Cuspides
pluvies eminentias, exiguas tamen illas habere
tradidit Marcellus Malpighius, quas papillares ap:
pellat, easq: pueriorum Gustus Organum esse conjec:
tat; idq: confirmat Laurentius Bellini libello
quodam inscripto Organum Gustus. Versus radices vero
pluvies cavitates habet in nervos desinentes, atq:
in iidem subtiliores Alimentorum particulas recipit;
idcoq: fieri, cum Vinum, aliudq: simile in Ore sum:
ptum vires statim restituat. Postremo recensent
in lingua decem Musculi eandem Moventes sursum
deorsum, et ad latera tum ad loquela, tum ad Masti:
cationem, deglutitionem, et gustatum; et de universa
regione Animali satis.

Pars 4.ª

De Ossibus, Ossium Natura,

Et Articulatione. ~

Universa Corporis Ossa minutis exceptis reperiuntur à quibusdam 249, ab alijs bis centum sexaginta octo, comprehendendo autem Ossa minuta 360 à Galeno 6.o de placitis Hippocratis et Platonis cap: 3.o numerantur, quibus non invariabiliter contendat hoc loco Bartolinus, haud in omnibus eundem prae finitum numerum reperiri; cum Galeno in puerulis invenianturque, quae paulatim in adultis coalescunt, et indè pauciora fiunt; Horum autem omnium invicem cohaerentium compages, Graecè Skeleton dicitur, quasi avidus truncus; Ipsorum itaque structura, et Articulationem in praesenti disseremus. ~

Et quod 1.o spectat ad Ossis Climon, illud Graecè dicitur Ostin, à verbo Graeco Osteuo, quod latinè resistere sonat. Sunt itaque Ossa Corporis fundamenta, praestantque in illo eundem usum, quem et habet Galenus lib: de Ossibus ad Tigonem, quem in domibus parietes et trabes, ac in navibus Carina; unde describi possunt quod sint durissima humani Corporis partes, quibus Corpus stabiliendum. Conveniunt autem Membrana quadam, quae Graecè dicitur Periosteon. ~

Propria Ossis substantia dividitur in Corpus, seu medium, et in Capita, seu extremae, quae latinè dicuntur Anata, appendices, Processus et Extuberantiae, Graecè nuncupantur Apophyses. ~

Ossium Figuras multae sunt, Aliqua enim observantur mollia, alia duriora. Rursus Alia sunt

magna, Alia parva, Alia Scabra, Alia fenigata, quedam Mobilia, quedam immobilia, nonnulla in toto Solida, alia intus excauata.

Usus ossium triplex est, 1.um ut deseruiant ad firmandum Corpus; 2.um ut Mollibus Viscerib: figuram tribuant, et in suo Gremio Conseruent; quo pacto Cerebrum à Cranio figuram, ac defensionem. 3.um ut Corporis rectitudinem imitantur, nec Serpentum instar Repperent.

Quod 2.o pertinet de ossium Articulatione, Universa ossa duplici Articulatione, scilicet aut per Simphysim, hoc est Coalitum, aut per Arthrosim, seu Articulationem, quam ossium Articulationem debere Medicos scire ostendit Galenus lib: de Ossib: de Tyronem, ut luxata ossa possint iterum [illegible] connecti de Natura situm.

Simphyseos Autem Duplex est species, nam enim ossa teneram, et Mollia sunt, atq: unium per Coalitum absq: Medio, nam Dura sunt, et per Medium, siue per Alterius inserentis unium; Quod medium Corpus triplex esse potest, scilicet Ligamentum, Cartilago, et Cauo; Ipsarum tres sunt species Simphyseos cum Medio, nempe Ligamentosa, Graece Syntesmosis; Cartilaginosa Graece Synchondrosis; [illegible] et Cauosa Graece Sygamphosis.

Syntesmosis est ossium Connexio ligamentorum Auxilio facta, ut videre est in Articulis, quorum ossa ligamentorum inserentur tenacissime

uniuersi.

Sincondrosis est ossium Colligatio Media Cartilagine, quo pacto in parte, Maxillæ Mento alligantur.

Sinsarcosis est Ossium Compositio facta Carnis interuentu, illaq: est cernere in dentibus, qui in Maxillarum alueolis Gingiuarum ope firmantur. Præterea alteram à Galeno composita admittit, quæ fit interuentu ligamenti, et Cartilaginis.

Circa Articulationem, illa est Coniunctio, seu commissura, qua ad ossa secundum extremitates inuicem iunguntur, quæ Articulatio duplex est, aut enim est laxa, ut motum ossium non impediat, quemadmodum in costis, spinis, Brachijs, et digitis, et Græce dicitur Diarthrosis, aut stricta est, ut nullum relinquat spatium de ossium motu, et Græce Sinarthrosis, hoc est Articulatio appellatur. Ex dictis patet Nunc Articulationis usus, et finis ac præcipuum illo est, ut Corpus flecti, et facilius moueri possit, alias nisi ossa Articulata fuissent, ueluti Immobilis truncus Corpus remansisset; Quibus in Genere notatis, singulorum nunc ossium historiam aggrediamur.

Sectio 1ª

De Cranio, et Ossibus Capitis.

Cranium aliud non est, nisi uniuersa pars ossea capitis, cuius pars postica Iuba dicitur; Antica uero puppis. Solet etiam appellari Galea, et Galearia, non non Cerebri Tumiciium. Hæc non est Cranium à Natura ossium, ut Cerebrum

ab extrinsecis iniurijs preseruaret, et uelut Galea communiret; Galeis autem durissimus sit transpirabile tamen est, multisq: Guias gouaminibus ut q illa Aditus transpiraret, ne cerebrum sed deuent.

Cranij figura, ut habet Galenus lib: de Ossibus capitis Tyrones cap: 10, non debet esse simpliciter sphaerica, sed aliquantulum oblonga, et exuberans in Anteriora, et posteriora parte, in lateribus uero paululum depressa; Cuius ima superficies plana, et leuigata observat tenuem membranam obuoluta, quae Pericranium dicit.

In Cranio tres ueae, et gyrie suturae inspiciuntur, quae ossa Cranij inter se mutuo discernunt, ut: 1: uocat a Graecis steephanica, a Latinis Coronalis; 2: Graece Onelea, Latine Sagittalis nominat; 3: Tertius Lambdoides nuncupat, quae littera Lambda Graecorum assimilat.

Coronalis Sutura incipit ab utrisq: temporibus et ad Modum Arcus in Medio Verticis collocat; unde etiam dicitur Sutura Arcualis; Sagittalis a posteriora Capitis parte de Coronali usque ad extentis; Lambdoidea Tertius in postica Capitis parte collocat.

Praeter has sunt duae aliae non uerae, sed illegitimae suturae supra Aures positae antedictis omnino dissimiles, Deoq: Squamosae, seu Squamiae dicuntur; cum sint potius agglutinationes, et quasi ossa squamosa inferius dicenda inuicem adnectunt.

Suturarum Duplex est usus; 1: ut dura Mater

sub Cranio manens, & Medus illaqueos illos transmittat, quorum auxilio Cranio alligatur, ne cerebri substantiam quassaret. 2.um et & foramina suturarum fuliginem, et Capovy trans jivarent; Ipsteveā Dr. Levkil Hippocrates lib: de locis in homine num. 10.o, quod quicunq; malè formatas, vel angustas Cranij suturas habent, cephalęa gravissime loquuntur. Addi etiam potest 3.um usus, ut Medicamentorum vivtus facilius & illas inguederet.

Ossa Cranij septem numerantur. 1.um est os frontis 2.um est os sincipitis, quod geminum est. 3.um est os occipitis. 4.um est os temporale, quod pariter est duplex. Ultimum est os sphenoides, seu os palati, quę singula clarius explicaturi simus.

1.um igitur est os frontis, Græcè Metopon, quod continet totum illud os, in coronali sutura positum, usq: ad supercilia, cuius figura semicircularis est, substratum dura, minus tamen, quam sit os occipitis, quod multò durior est. In hoc osse quatuor partes veniunt considerandę, externa scilicet, et interna, superna, et infera. Externa polita est, et levigata; Interna inęqualis, et concava cum ibi pressus mamillares respondant: superna extuberans eminensq: est; Infera enim cava, et obvallata ad oculorum tutelam.

Post os frontis sequitur sinciput, seu Bregma, quod duobus constat ossibus parietalibus, & Medus huius ducit sutura sagittalis, quę

aliud diuidit in duo ossa.

Post sinciput sequitur Occiput, seu Occipitium, et est eminens os in postica capitis parte Cerebelli domicilium, ipsumque exuberantius, et substitia durissima; triplicem ob causam, 1° ut postremum cerebri ventrem, et spinalis Medullæ principium custodiret. 2do ut eidem spinali Medullæ propugnaculo esset. 3° demum, quia ictus, et ulnera Occipitis præcaveri maniis minimè potevant; circumscribit Lapidosa dea suturæ, et a nuca usq: exprovigit. Utrinq: uero illi adiacent duo ossa, quæ petrosa, et lapidosa dicuntur.

Post occiput occurrunt ossa temporalia, dextrum scilicet et sinistrum, quæ per suturas spurias cum sincipitis ossibus uniuntur, atq: ad superiorem Maxillam descendunt. Vocantur etiam squamosa ob similitudinem, quam habent cum squamis piscium; sunt enim tenerrima, et friabilia, tum ob nasa ipsa excurentia, tum etiam ob cuolaphitas, seu temporales Musculos, id circo ulnera temporum inflicta lethalia esse solent. Pueponuntur temporum Musculis duo alia ossicula, Græcè Sciomata, latinè Ossa iugalia, seu Arcualia, et componuntur ex duobus processibus, quorum alterum suspeditat os Malarum, alterum uero os petrosum. Post ossa temporalia succedit os sphenoides, latinè cuneosum cribriforme, et Malarum. In hoc osse plures processus uelut promontoria observantur, suntque uel externi, uel interni; externi, quia ues pertinent ad similes; sunt, quos Græci Thrigha

uocant; Circó Thevigides dicunt; latine Ali-
ati, in quorum medio concavitas est. Primi
uerò ob similitudinem equinæ sellæ, sellæ nominant
suppuà quasi pituitaria sedet glandulas, et ex du-
ab capacitatibus duo canales exoriunt; undè cere-
bri excrementa pituitosa in palatum ipsum cadunt;
observant etiam in hoc osse plura foramina,
quó circa Cerebratum est potissimum in ea parte,
ubi ossis Ethmoides vacua collocant.

Tertia: Os Cranij secundum crassitiem constat duplici tabulato, seu lamina, extrà una, intrà alia, et utraq: densa, ac dura, Mediatq: inter ipsas rarior quædam, et tenuior substantia porositatibus sanguine repletis abundans, quæ medullam vocat, et os Uitreum, quia instar uitri frangibile est.

Sectio 2.da

De Maxillis, et Dentibus.

Maxillæ quæ genies, latinè genæ, et Malæ appellant, suntq: universa illa pars ossea faciei, in cuius Alueolis dentes figunt.

Duplex est Maxilla, Altera inferior, altera superior. Maxilla superior in omnibus Animalibus Psitaco, et Crocodillo exceptis, ut habet Aristoteles 3.o de historia Animalium cap: 3.o immobilis est. Inferior uerò juxtà habitum Animalis mouerì potest, tum ad loquelam, tum ad Masticationem.

Superior Maxilla à superiori dentibus usq: ad superciliorum extentis, et Uersus oculos figuram habet latam,

in Cuius medio extuberantia, Gyrie Mala, appellant;
Nervus os Naso incipit Angustari, et Posterior ab p
inferioribus dentibus ad Mentum usq: exporrigit, ibi
Q: componunt Duo Ossa in Media parte Basim
Sincontrokosim associata, quibus extremitates
Gyre aures terminant.
Superna Maxilla Ossa ii sunt, 5 in utraq: ma:
xilla, ut in Trypan, primus est Os Nasi; 2us est Os
Palati, 3us est Os Malarum; 4us Angulorum oc
cularium; 5us est Continens Dentes anteriores; et
Gemina sunt: iius tandem Trypan, inter Naves et
palatum iacet, Licinia Cibrosum, Q quod Cerebri
excrementa in palatum et Naves distillant.
Quod Dentes, Graece Odontes, quasi Edentes illi
dicunt; In Maxillarum Adunatis, ibiq: Gingiva:
rum ope Gummis Adhaerent, et Num: sunt 32,
16 in superiori Maxilla, totidem in inferiori.
Dentium Natura triplex est, ia est Dentium Incisorum,
qui Graece Thomi dicunt, suntq: Anteriores quatuor
in qualibet Maxilla, et a Celso primores uocant
quia ii apperto ore occurrunt. 2a est Dentium
qui Graece Cynodontes, latine Canini appellant,
illtantum obtusiores, quod usu et Durities, uocant
quoq: praecipue Superiori Oculares, quia ut notat
Joannes Riolanus super Anatomica Laurentij,
longior illorum radix Gyre Oculorum orbitam
accedit. 3a Genus est Molarium, qui Graece Mi:
la appellant, seu Mola, eo quod ipsis uelut Mo:
lis teratur Cibus; et hi in qualibet Maxilla
10 Numerantur, quorum Duo ultimi ab Hippocrate

lib: de Cornib, Sapientiae dentes vocant, et ab Aristo de Historia Animalium cap: 4º Nouissimi dicunt; quia postremò loco, et in iuuentute nascunt, quo tempore homines sapere incipiunt.

In quolibet dente duplex pars uenit considerandа, altera extra Gingiuam eminens, et Basis vocat; Altera intra Alueolum recondita, et radix dicit; Iuxta radix, non sicut Basis solida est, sed excauata, ut nerulos, uenulos, et Arteriolos recipiat. In Caninis, et Incisoribus unica est, Multiplex uero in Molaribus, et quidem in Suggenis tres, uel quatuor observantur; In infeuis uero duae, uel de summum tres; Cuius reddit rationem Laurentius, 2º Anatomes cap: 20, quia superuni Molares pendulі sunt, unde ne calerent, aut macillarent pluribus radicibus indiguerunt; secus infeuni, qui gravia granilate consistentes, ex dictis officiis usui maxillarum, et dentium; deseruiunt enim ad solque los formandos, Manducandum, triturandumque cibum. Incisores autem porro cibos diuidunt, Canini frangunt, et Molares effecting atterunt, ut melius atriti, et salina omixti in ventriculum descenderent, et ibidem concoquerentur; Hinc sectes dentibus caruntes in cruditates frequenter incidunt. Scire etiam hic ipsi quedam quesita circa dentes, id circò Ma nos breuiter expedimus.

Quaeritur 1º an dentes Animali sint, et quomodo gradu.

Respondet, 1º loquendo de gradu vegetabili, utique dentes animali censeri sunt, tum quia ab

intrinseco crescunt, et Gingiuum phione nu-
triuntur, quemadmodum reliquæ partes corporis;
ut Dentes quia ab Ossium habent Magnitudi-
nis terminum; loquendo uero de quadu sensitiuo
sicet Dentes sanoxij sint dolori, et stupori, quia
tamen sectionem tolerant absq; ullo Doloris sen-
su; id Circa dicendum est: sentire tantum Dentes
in Membranulis, et Neruulis in illos ductis
insertis, sub que sanum dixit Galenus lib: de
ossibus Dentes cap: 5.o sedes Dentes in ossa
sentiunt.

Quæritur 2.o ex quanam Materia Dentes Generentur.
Respondet, quia statuto Dentes uera corpo-
ris partes esse, illi generantur ex eadem Materia,
quæ in uera uterus deseruit cæterarum partium
eumaticarum generationi, siquidem ut optime
notat Bartolinus hoc loco Dentes obseruant
etiam in puerulis intra uterum Maxillarum Alue-
olis infixi, qui deinde successiue euadunt, et qui
in latebant, Ingressu temporis conspicui euadunt.
Quod pluribus observationibus in abortiuis fœtibus se
reperiuntur ossa fœtus, Ceterum Inuenitur Dentes
eodem Inuolumento maxillarum.

Quæritur 3.o An Dentes sint uera ossa.
Respondet Affirmatiue, sicet uideat discrepare
Aristoteles 2.o de Generatione Animalium cap: 4.o.
Ratio est, quia ut bene notat Jauventius secun-
do Anatomes quæstione 1.a, Dentes possident
omnes, et uera constitutionem ossium; etenim com-
munem habent substantiam, equalem durities, con-

simili albore, et omnia alia accidentia communia.

Secho
De Ossibus Thoracis.

Thorax, quem Latini pectus dicunt, nec totus osseus, ut Cranium, nec totus carneus, ut Ventriculus, sed partim osseus, partim carneus ab Architectice Natura fabricatus est, cum enim Cordis Domicilium esse debuerit, conveniens fuit, ut ex parte osseus esset ad vindicandum Cor ab extrinsecis alterantibus; ex parte vero carneus ad motum vero pulsationis exercendum. Extendit a Claviculis usque ad Cartilaginem Mucronatam, et dividitur in tres partes, Anteriorem, posteriorem, et Medium. Anterior in Medio thoracis Sternon dicit. Media, seu lateralis Costae vocant. Posterior vero Dorsum, seu tergum nominat.

Pars igitur Ossea thoracis parvus ipsum initians, et cotum terminans dicit Clavis, cum instar Clavis thoracem claudat. Vide etiam in Mo. Augustum de similitudine, quam habet cum Jugo Boum, communis demum Claviculae dicit.

Claves usus sunt, tum ad firmiter committendum in: gulum cum scapulae, tum ad firmius roborandum os pectoris. Muscuti tamen quaventur, quod soli homini, et simiae Claves concessae sunt, quia scilicet solus homo, et ad similitudinem hominis simia expeditis motibus brachia agitare debebat.

Post claues sequitur os pectoris, quod Sternum in medio Thoracis positum, incipiens á fontanellae Gulae, et in Mucronata Cartilagine desinens Ipse Stomachum. Hoc autem ut ultimum os et á recentioribus Anatomicis vulgabat; Cæterum ex 66: sermone Galeni citato lib: de ossibus ad Tirones cap: 18.º unum dicit, licet septem foueas, seu sinus habeat, quibus septem legitimarum Costarum processus excipiunt, est nihilq: Sternum in principio amplum, habetq: in sua summitate concauitatem quadam, fontanetta, seu fuventam dictam; In fine uero Angustatur, et in Mucronatam Cartilagine desinit, Ipsiusque Sterno figuram habet gladiatae, et ensiformem.

Post Sternum sequuntur Costae á Graecis Pleuras dictae, quae articulantur, coniunguntq: cum Sterno, et Dorso.. Quorum Num.º 24 sunt Conuehensis etiam Spuriis; 12 in Dextro, totidemq: in Sinistro latere, quarum 7 Superiores legitimae uocantur, 5 ingimae Spuriae, seu Mendosae, quae Nimirum cum Dorso sunt, et non cum Sterno committuntur, cum de fine ut Diaphragma, et reliqua Naturalia Viscera Dilatari facile po: tuissent.

Post Costas Ultimo loco succedunt Scapulae, Graece Omobatae, quae sunt altera pars Thoracis posterior, illius partes legens; Dicunt etiam Ala cum de similitudine Alarum extensae sint, et deseruiunt partim ad firmitudinem Costarum, et Pugilis, partim etiam ad Tegendam posterioris

thoracis partes.

Sectio 4a

De Spina et Vertebris.

A parte posteriore thoracis occurrit Spina Græcè Rachis, latinè Corporis Cavina, eò quod Navium Carinæ similitudinem referat. Exporrigit ab Occipite ad Coccyges usq:; Intus velut Canalis excavata est, continetq: Medullam similem substantiæ Cerebri, ut Galenus Cerebri Vicaria nuncupet, et ex illius foraminibus 30 Nervorum paria Universum Corpus diffusa emergunt.

Eius figura ex Hippocrate lib: de articulatione tota recta est, sed à 1o usq: ad 4um vertebram introrsum inclinat; In reliquis verò vergit dextrorsum; Exorsus à postica Cerebri parte, et amplus cavitis descendens intra Spinam concavitatem insertus et lombos ad Coccyges usq: illius Medullam detulit.

Non unus Os continuatus est, sed ex multis ossibus et Vertebrosis commissis integratur, quæ Græcè Spondyli dicuntur, latinè Vertebræ ob similitudinem, quam habent cum feminarum Vertebris, unde Vertebrarum beneficio nunc introrsum, nunc extrorsum flectitur, vertitur Corpus.

Habes autem Vertebrarum notitiam, sciendum, quod Spina quatuor in partes dividitur, scilicet in Caput, seu Cervicem, dorsum seu vertebrae:

sus, lumbos, et Os sacrum, quod Graece Osticum, Teron et Platyn Nuncupant. Hæ Vertebræ simul iunctæ spinam formant, et ex singulis illarum foraminibus Nervi exorientur. Numerantur autem á Galeno lib: 4º de Ossibus ad Tyrones 24 Vertebræ, ab alijs verò 30, Nempe 7 Colli, & quas Caput vel attollit, vel deprimit vel circumagit; 12 sunt Dorsi; 5 Lumborum; 6 Tonig: Ossis Sacri. ~

Ex Vertebrarum foraminibus 30 Nervorum paria pullulant, et universum Corpus rigant. ~

1um Par á 1a Vertebra exorientes duos in ramos diuidit, quorum alter in Occipitis Musculos, et alter in Musculos Colli, ac Œsophagi inserit. ~

2um Nervorum Coniugium á 2a Vertebra Procedens duos etiam germinat ramos, quorum alter in Faciei Cute, et alter & Musculos Cervicis disseminat. ~

3um Nervorum Societas á 3a Vertebra Procedens, unum anteriorem ramum Communicat Musculis flectentibus Collum; alterum verò posteriorem immittit in Musculos tum Colli, tum Capitis extendentes. ~

4um Nervorum par á 4a Vertebra Procedens, unum ramum Communicat Musculis Colli, et Spinæ, alterum Musculis Faciei, et Capitis. ~

5um Nervorum Coniugium oritur á 5a Vertebra, et unum ramum immittit in posticos Cervicis Musculos, alterum verò in Scapulas et Diaphragma.

6ª Nervorum Coniugatio á 6ª vertebra ex:
umpens posteriore ramo d'Cervicis scapularumq: Musculos exurgit, anteriore verò tum in Brachia, tum in Diaphragma fert.

1º Nervorum Societas á 1ª Vertebra dependens maiorem ramum in Diaphragma transmittit, Minorem verò posteriores Cervicis Musculos spargit; hinc deducit Nervosissimum esse Diaphragma, maximumq: Consensum cum cerebro habere.

A 12 verò Pari foraminibus 12 Nervorum paria emergunt, quorum 1um Anteriore Ramo in Brachijs fert; posteriore verò Thoracis Musculos disseminat: 2um Thoracis, et Brachiorum Musculos spargit; 10 reliqua Anterioribus ramis de Singulis Costarum spatijs decurrunt, et posterioribus thoraci thoraci subiectis tum Musculis spinæ, vertebrisq: quod ne: cesse est rigant.

Lombares Vertebræ 5 Nervorum Coniugia germinant, quæ posterioribus ramis Spinæ Musculos spargunt; Anterioribus verò Abdominis, Femorumq: Musculos disseminant, et hæ sunt Vertebræ á Galeno Cognitæ.

A Vertebris tum Ossis Sacri sex nervorum paria exoriuntur, et Musculos Femorum, Tibiarum, Vesicæ, Collij uteri, Penis, Ani 1 extremos usq: pedes diffundunt; Hæ ultimæ vertebræ ossis Sacri ita simul uniunt, ut unam tantum vertebram formare videantur, et immobiles sunt, et hac rone

S diebant vertebræ ab antiquis.

Sectio 5.a De Osse Sacro, et ossibus ipsi Annexis.

Os Sacrum Græcé Osim Secon dicit, quia amplum, et Magnum est immo reliquorum Spinæ ossium maximum existit; etenim Antiqui sacrum vel magnum appellant; collocat sub lumbis, unde Hypostrophikon græcé appellat, hoc est sub ver: tebris figuram triangularem habet, cum latus sit in principio, angustum in fine, Anterius concavum, posterius gibbosum, ut scilicet uterum in fœminis, et rectum intestinum exciperet, et etiam vesicam, quæ effigiem quoq: referrent semicirculi.

Componit sex ossibus, et Spinæ Medullam continet sicut superior spina, quadrum sacrum seu Vertebræ ossis sacri immobiles et impenetrabiles sint. In extremitate illius Coccyx, seu cauda 66 [illegible] sevuat, quæ accuminatum os est vostro simile, et tribus, vel quatuor ossiculis componitur, quæ in Cartilaginosum Appendiculum desinunt.

Comitatur, et Articulatur utrinq: cum Osse Sacro quodam innominatum dictum, quia peculiare nomen non habet; Hoc autem in Junioribus ex sententia S.a Anatomes cap: 21.o, tres in partes secatur, 1.o est pars superior, quæ omnium latissima est, appellatur Ilion, quia in sinu suo Intestinum Ilion complectitur; 2.o vero pars, dicitur os pubis, seu pectinis, quod in fœminis amplum ob sevuat, gratia partus idem; 3.o demum est Os Ischion latine extendit

dictus, quia surdus, et excavatus est, in qua concavitate contingit morbus ille Ischiadis á medicis dictus.

Sectio 6.a De Articulis.

Universi Articuli dividuntur ab Anatomicis in Manus, Cubitus, Brachius, pedes, Tibia et Femur, de quibus omnibus discurremus.

Et quod Manus illa Græcé Χεὶρ vocatur, deserviteque: talque Instrumentum Apprehensionis et actus necessarius fuit hominibus, ut habet Galenus 3.o de usu partium ad omnia ministeria agenda; Aristot. 4.o de partibus Animalium cap: 10.o vetevit Anaxagoras Hominem ceteris dexterrimum, et sapientissimum dixisse, eo quod manus particeps fuerit; hoc unum continuum os est, ut varios motus exercere posset, quare Anatomicé loquendo tres in partes subdividitur; Brachium, Cubitus, et extremas manus.

Brachium, seu Humerus extenditur á Scapula ad Cubitum usq: uno constat osse, se magno capitido: cuius superior processus ad modum in scapulæ Cavitatem insertus, sed superficialiter tamen adhæret, ut expeditius movevi possit, in deviorem verò cum Cubito Articulatur.

Post Brachium sequitur Cubitus, quia sine Brachio ad manus initium exporrigitur; constat duobus ossibus, quorum inferius maius est, vorviéq: dicitur Cubitus, et á Barbaris Focile Maius, superior verò minus est, et Focile minus appellatur; Focile maius ex infera parte minimo digito respondet; Focile verò

minus Pollici; et licet Facile maius et minus in extremitatis uniant, in medio autem latius ueris semina ant.

Post Cubitum Extrema manus sequitur, quae Graece Agrochiron, diuisa in tres partes, Carpum, Metacarpum et digitos; Carpus est iuncturae, siue Articulus, per quem summa manus Cubito articulatur, et ab extremis ossibus illius ad uolam manus extenditur; Componunt ipsum Ossa, quorum tria Cubito articulata unum uidentur; Metacarpus, seu palma manus est tota illa pars de qua, et constat quinque ossibus, quae cum digitis articulantur; tandem digiti dicuntur Graece dactili et sunt, quorum dicitur Pollex, et omnibus digitis equipollet, cum in uno quoque opere reliquorum socius et adiutor sit; 2.um dicitur index siue digitus silentii, eo quia in signum silentii ad os apponatur; 3.um uocatur Medius Graece Sphallos quasi Foscenus, impudicus, et derisorius, eo quod illo Antiqui alios deridere consueuerint; 4.um uocatur Annularis Graece Dactychos, quod Latino medium sonat, eo quod Medici maxime omnium in illo annulum gestare debeant siue consueuerint; Postremus tandem digitus, minimus omnium, et Auricularis nuncupatur, eo quia illo utimur ad detergendas Aures, scilicet illius ope auium sordes auferimus; his positis deueniamus ad ossa digitorum.

Universi digiti constant ex ossibus phalanxibus articulatis, atq: ex parte extrema sunt parum gibbi, ex intima vero parum per concavi, ut scilicet facilius apprehendere vent. In digitorum extremitatibus ungues collocantur, subtilia media inter os et cutis: lagines quia generantur ex tenuissimis extremen: tis in ipsorum valicis desinentium; id circo assidue subcrescunt. Manus usus est vel ad operimentum digitorum, ut placuit Aristoti, vel ad apprehensionem minutorum corpusculorum, ut arbitra: tus est Galenus; unde in immerito volunta, incurvata: teq: pueve.

Quod pedes, ille in secus ac Manus tres in partes distinguitur, femur scilicet, tibia, extremum pedis. Constat 30 ossibus minutis exceptis, nec in patella genua; id est os femoris ossi brachii respondens, duo ossa sunt tibiae, duabus cubiti gracilitas equipollentia; 8 sunt ossa tarsi, quae respondent ossibus carpi; 5 sunt ossa metatarsi, quae conveniunt cum ossibus metacarpi; et tandem sunt ossa digitorum equivalentia digitis extremae manus, quae singula ordinatim explicanda sumus.

Do loco se se offert Femur, seu Crus, estq: os cavernosum et medullatum, reliquorum maximum eo quod supra femora universa corporis moles moveri debeat. A coxennice extendit usq: ad genu, eiusq: figura recta, et rotunda est, ab extrema tamen parte parum gibbosa. Qua autem parte femur Hischium recipit, maximum et rotundum caput habet, quia in profunda Hischii fo:

uea immergitur; ex parte uero, qua tibia respicit, duo habet capita ualidissimis ligamentis cum tibia connexa, quae connexio genu uocatur. Huius posterior pars poplex dicitur, Anterior uero rotunda, et cartilaginosum os retinet, patellam, et patellam dictum, deseruitque ad firmitatem articulandae tibiae cum femore.

Post femur sequitur tibia, quae est os illud inter genu et pedis tarsum. Constat duobus ossibus dictis similiter gracile maiore, et minore. Ex parte uero, qua cum tarso committitur geminum habet uuing: Gracilius, qui malleolus nominatur.

Ultimo loco post tibiam sequitur pes extremus et ultimus etiam in parte diuidit tarsum scilicet respondentem carpo, metatarsum respondentem metacarpo, et digitos. Tarsus a malleolis ad plantam usque pedis exporrigitur, ipsumque septem ossa componunt, quorum duo calcanea, et a tallo pio cuneiformia dicuntur; Quatuor uero alia sunt talus, siue os basilare, os calcanei, os naviculare sic dictum ob figuram navis. Metatarsus, seu planta pedis quinque ossibus compositus, quibus immediate digiti iungunt, qui in manu, articulatione et situ dictis manum respondent; excepto solum, quod breviores et equaliores sint, et hactenus de osteologia; Remanet nunc, ut aliquas partes corporis describamus.

De Glandulis.

Glandulæ Græcè Adenes, Spongiosæ et Molles Corporis partes sunt; & universum Corpus diversa munera exercendo.

Glandulæ quantitate viscerum varia sunt, et 1° Cerebrum quod Magna Glandula ab Hippocrate dicitur, Glandulam pituitariam alias habet glandulas, quas excrementa deponunt, ut suntque parotides sub auribus positæ, cervicales, et Jugulares, cor quoque sub alis suas quoque obtinuit Glandulas, sicut testes Graci, et alia viscera nattia in inguinibus collocata, quibus tumefactis Bubones oriuntur.

De Cartilagine.

Cartilago Græcè Chondros, aliud est, quod quidem media substantia inter Carnem et os, cum veneri Cartilago, nec Caro, nec os sit, quoniam est tenerior osse, et durior Carne; Albicat, et sensu Caret, quia & eius substantia nervum disperguntur, et Membranas non habent.

De Membranis.

Membrana Græcè Hymen, latinè tunica, pars est alba, tenuis, nervis, et Arteriis contexta, atque adeo exquisito sensu prædita.

Membranarum duplex est usus; 1um ut viscerum integumento sint; 2um ut ab extrinsecis iniuriis suo sensu illas tueantur; Addit alium usum Glissonius, ut & illas succum nervum Au:

tritiny á cerebro deferan in partibus Mahimenti.

De Musculis.

Musculus Gracé Myos, quasi Mus cum decorticato Mure assimilet; Motus habet, et duo sunt; 1um dicit contractionis, et fit dum Musculus breviatur; 2um distensionis, et fit, cum alterá notorum oblongat; sunt et alij duo tensionis, cum Musculus deluti libratus substinet. 4um Tertium translationis, et est Motus tremulus, qui succedit, quando Musculus á propria gravitate Membri premitur, et Musculus se et euave contendit. Ultimi duo sunt veri Motus, et De Universa Anatome de Maiore Dei Beatissimeq: Virginis sine labe Concepta, Divinq: Josephi Sponsi, et Sempiternus honor.

FINIS TOTIUS ANATOMES.

Compendius Anatomicus Marcelli Malpighij.

De quatuor teguminibus, siue Integumentis Corporis Humani.

Quatuor teguminibus inuestiunt humanum corpus, quorum primum dicitur Cuticula, quæ cauet sensum, ut patet in eius abstatione; huic succedit Cutis, quæ est media natura inter nerueos et membranas; non ex tota continua, sed infrusta quibusdam pori vulis, qui ad separationem sudoris inseruiunt. Post Cutem uenit pinguedo subcutanea Reticulosa quali figura; temperamentum potius calidum quam frigidum; cuius usus est reddere Alimentum dulce, et ad somnum.

Huic succedit Panniculus carnosus, qui nihil aliud est, quam expansum nerueum; est natura frigida et sicca; exquisiti est sensus; unde in febribus intermittentibus dicitur sub hac quidem; usus est suppeditare cellulas et pinguedinosis glomeruli, ipsasque colligare.

De Abdomine eius Musculis et Peritoneo.

Abdomen sic dicitur, quasi abdat uiscera infimi uentris nutritioni inseruientia. In tres par

tis partes, superiorem, mediam et infimam. ~
Superior Epigastrion dicitur, cuius laterales partes Hypocondria, et præcordia dicuntur. Media dicitur Umbilicalis, cuius laterales partes illia nominantur ab intestino Ileon; Infima dicitur Hypogastrion, in cuius interiori plexu inguina existunt. ~
Interna pars Abdominis habet tres cavitates; 1a dicitur aërica, seu Alvus, quia continet ventriculum, Intestina, et cæteras viscera; 2da dicitur renica, ubi Reni iacent. Ultima dicitur Pelvis, ubi residet Intestinum rectum, vesica urinaria, et Uterus in Mulieribus. In Anteriori parte os pubis existit, in reliquis partibus Ossa, et Abdomen. ~
Pelvaeto Teguminibus se se devevunt Musculi. est autem Musculus in genere considerandus agregatum ex nervo, et tendine, venis, Arteriolis, Carne, Membrana et pinguedine gratia motus Voluntarij, ad nattis. ~
Fit Musculorum Motus medio spiritum influxu per Nervos delabentium, non de facto scisso nervo deficit Motus, et in quolibet Musculorum motu apparet mutatio figuræ. Proficiscitur ergo virtus motiva Musculorum a cerebro; per Nervos subiectis in partibus sanguinei succi nervei, vel alterius generis, quæ musculis ductæ, et fibrillis membranaceis insinuatæ in tendines deferuntur a quibus in fibras carneas desilunt, et in tendineas redeunt. Quod vero ipsi Musculi motum accipiant ab ipso sanguine, probat Stennonus, nam ligato tron

co arteriæ magnæ super diaphragma in cane uino, statim desistit motus in posteriorib. ipsius canis, et relaxata ligatura restituit motus; ergo motus Musculorum fit ab ipso sanguine cum con: cursu spirituum.

Exarata Musculorum natura generica ad Mus: culos in particulari fit transitus, et i.º ad illos abdominis, qui ad pecting: paria reducuntur.

P.º est obliquè descendentium, alterum ascendenti: um, 3.º rectorum, 4.º Pyramidalium, et Ultimum transuersalium; i.º tale dicit ob fibras obliquè descendentes; Incipit à musculo pectoralis seruato, et finit uersus lomborum uertebras, et medio tendine connectit cum linea albicante; Uenas, Arterias obtinet ab intercostalib.; Eius finis est conjuimere alung: latera & pecten ex: pansione.

Alterum par obliquè ascendentium oritur ab Ilion externo margine; et obliquè ascendens ii.ª ad 12.ª costæ iungit, et in albicantem lineam terminat. Nervos sortit à lombaribus. Uenas et Arterias à ramificationis uenæ Cauæ, et Arteriæ Magnæ. 3.º par, siue rectorum oritur ab antica ossis pubis, et sursum pergens in Mucronatam cartilaginem inserit, et prestat robur, ne relaxetur, et ut fibræ musculorum æquales absoluant motus; 4.º par est transuersalium quia transuersum obtinent situm in abdomine, habet Uenas, et Arterias, ut obliquæ ascendentium; Ultimum

par est pyramidalis; Basim habent in osse pubis, et in albicantem lineas tendunt, et Vesicas contrimunt.

Separatis Musculis succedit Membrana quædam Peritoneum dicta; cuius origo à Membranis Cerebri, ac lomborum vertebris erumpit. Vasisque introrumpit Foraminibus, nam in parte superiori pyloricum est Œsophago, Venis, et Arteriis; et in inferiori, ut patent Dictus Vasis spermaticis in hominibus, et in Feminis uteri Cervici; Cuius figura oblonga est, et quasi obliqualis; Nervos recipit à vertebris Thoracis.

De Omento Ventriculo, Intestinis, et Mesenterio.

Separato peritoneo apparet Omentum sundo Ventriculi positum ambiens sui figura Sacculi. In Feminis obesis crebri sterilitatis Causa, ~~[illegible]~~ quod est falsum. Vasisque recipit a Vena porta Venas, Arteriasque à vasis Celiaco; Nervos à 6to pari, et ideo sensibile Omentum quavis scindere sine Dolore; Usus ipsius est fovere natos calores Ventriculi, ac intestinorum, eorumque Lab: motus facilitare, ac fluxive Vasa viscerum Abdominis.

Ventriculus sub Diaphragmate, et medial inclinans et Epar; posterius habet Pancreas, inferius Omentum, et intestina, quibus omnibus nectitur; figuram refert bursæ Pastoris, sicut habet Fundum, et orificia duo, quorum

unus superius, Cardia dicitur, fibras circulares habens nē Cibaria in Oesophagus residiant. Alterus inferius dicitur Pylorus, quia Cibaria cocta inibet effluere ad intestina. Situs est in dextera parte; quatuor Membranis constat Ventriculus; usus ipsius est Chilificare.—

Finito Ventriculo succedunt Intestina, quę in quantitate excedunt et ulnas italicas, venas recipiunt a Mesentericis ramis Venę portę, et Arterias a Celiacis, Nervos a plexu 6.i paris, et ad Chili distributionem habent minimas venulas lacteas nuncupatas.—

Dividuntur Intestina in Crassa et tenuia; hęc sunt Duodenum Jejunum et Ileon: Illa sunt Cecum, Colon, et Rectum, et omnia fecunt a Ventriculo, ita tamen et tenuia precedant Crassis. 2.um Intestinum est Duodenum, duobus foraminibus est inpunctum, unum ductu Cholidoco alterum ductu pancreatico, quę in canibus valde distant: et in hominibus pleruq: simul eunt.—

Secundum Jejunum, postea Ileon constant ex variis gyris; adunti indicat Causa, quia ex Materia aevi inuentum eius gyri ac Sinuosiores excernunt fęces; Eius longitudo est 20 palmorum. Crassorum 1.um est Cecum, ita dictum vel ob Obscuritatem sui usus, vel quia careat exitu in altero extremo; In hominibus datum est nē fęces dolorosio impetu in Colon defluant.—

Huic primus est Colon, qui feces et excrementa retinet.

Ultimus est rectus; tres Musculi inseruiunt illi, quorum duo Elevatores, 3.us vero Constrictorius, seu Sphincter dicitur.

Procedunt ab hoc Intestino Emroidales venæ tum interna, quam externa. Interna oriuntur a ramo splenico venæ portæ; Externa a ramo hypogastrico venæ Cavæ, et per Musculos circa Anum expergunt.

Actio Crassorum est excrementa colligere, retinere, prorsus evacuare.

His succedit Mesenterium, venas obtinet a ramo venæ portæ; Arterias a Celiacis ramis; Huic substernuntur venulæ lacteæ, quæ ramificationibus vasis a receptaculum chili se reducunt. Receptaculum hoc situm est in fra centrum Mesenterii in medio lomborum.

Ab hoc receptaculo Ductus Thoracicus exoritur, qui separato diaphragmate deflectit ad sinistram sub Œsophago, et a Vertebris sinistra descendens in Subclavia, idest axillares decidit. Venas, unde Chilus ad Cor fert; succedit huic Globulus quidam Carneus Pancreas vocitatus.

De Cystis Cystis fellea et Lene.

Situs est hepar in dextro hypocondrio sub Costis Ribis, simplici velata membrana, sub

quas hydrops, Ascites, et Vesiculæ indactiles
d.ª gignunt; refert eius figura secementis ali-
quid ossis induvati; nos conspicit pars connexa
in ipso, et concava; Connectit omento & Minimus
globulus diaphragmati, peritoneo, et Cartilagini
sipphoidi & venas ombilicales, quæ in adultis fa-
escit in ligamentis. Usus ipsius habet sanguinem
vibrare, ipsumq: comminuere, ut melius possit à cor
redire; Lapis habet fovere calorem ventriculi, cui
2.ºm globulus accedit.

In Concava secovis parte adest Vesicula quædam
cystis fellea d.ª Usus ipsius est bilem à sanguine
separare, continere.

In latere sinistro adest Lien, siue Splen, involuta
membrana orta à peritoneo. Arteriam à ramo
Arteriæ Magnæ, quæ Celiaca dicunt; Nervos à
sinistro pari. Ablato Liene in Cane canis vivit.
Melancholicus generat humores.

De Renibus, Ureteribus
et Vesica Urinaria.

In spatijs inanibus lumbor situati sunt Reines
hum.º bini, ut citius eliberet Massa humoralis
copia salium; Debitas nutritiones impedientium.
Venas recipiunt Reines emulgentes dictas à
tronco Arteriæ Magnæ; Nervos à 6.º pari; in-
cumbunt Renibus glandulæ quædam albabitares
dictæ, uel Renes succenturiati, venas, et Arte-
rias recipientes ab emulgentibus.

Post Renes succedunt Ureteres Canales á Renibus Deuentes, ac tendentes ad uesicam duplici membranâ compositi, quarum exterior peritoneo, interior nervia exquisito sensu donata, ideo dolet in transitu Calculi; Exiles Venas, et Arterias, et Nervos á partibus Propinquis obtinet, et facti sunt ad deducendum serum á Renibus in Uesicam.

Officium Uesicæ erit serum recipere instar cisternæ. Collocatur Pars hæc in pelvi supra á intestinum rectum triplici constans membranâ, quarum exterior ab peritoneo, media fibrosa est gratia expulsionis urinæ; tribus foraminibus instructis, ut recipiat serum á duobus Ureteribus et alterum ut foras emittat lotium.

De Partibus Generationis.

Partes generatiuæ uel sunt propagantes semen, uel conseruantes; illæ sunt duæ Nere tokdeq: Arteriæ; Uena dextera oritur á Cauâ infra Emulgentem; Sinistra Uero ex inferiori parte; Emulgentis Arteriæ Descendunt á tronco Arteriæ Magnæ, quæ simul cum Uenis instituto itinere ad lombos supra Ureteres ad Inguina, et Testes Pagunt, ubi hæc Vasa simul commixta Diuum Corpora Dominiformia; In fine Novum Vasorum Desunt Epididimes Corpora secundum aliquos glandulosa communi tunica cum spermaticis inuoluta, testibus incumbentia. Usus ipsorum est Elaborare Seminales Materias; hinc sequuntur Testes, quorum substratum Secundum Aliquos Vasatum, et Secundum

atios glandulosa; Repositi sunt in bursa quadam Scrotum vocata & Medium diuisa quadam linea, cuius exterior Membrana Prachos dicit. Interior vero Clytoridis, idest vaginalis. Vasa reciprocantia Spermaticis vasis exitia; Nervos à Vertebris; Usus ipsorum est Semen elaborare; ab istis gedunt Vasa Ciaculatoria.

Sequitur tandem Penis ita dictum, quasi pendeat constans duobus Corporibus Nervosis, quorum Substantia complicata est plexu Venarum, et Arteriarum; Claudit in Medio tamen partium Vectus Urinarius. Quatuor Musculi concurrunt ad structuram Penis, Duo ab Osse Pubis orti gerunt & latera Penis, inservientes erectioni, et alii duo ad emissionem Seminis. Venas et Arteria ab hypogastricis recipit; Nervos ab Osse Sacro; Usus ipsius est ad evacuare Semen in Sinum Uteri.

Tres excavata organa habent Feminae Uterum, seu Matrices, pars ini rectum intestinum, et Vesica Urinaria posita, cuius Molis incertae figuram exibet Similem pyro Maiusculo. Substantia instar Ventriculi Callinacei; Dividit in Fundum, Cervicem, Collum et Pudendum. Fundus est pars Superior, sine Cavitas & Cuius Medium excurvit linea quadam Medina dicta, et ad Cuius latera emicant Processus quidam communis uteri Cornua nuncupati; Cervix dicit pars fundi angustior, Cui Vagina continuatur. Collum uteri est Substantia Mollis, et laxa, et expandi possit; Quod vero superest Pudendum dicit, in Cuius medio Dest Clytoris, seu Membrana quedam, cuius

integritas Virginitatis signum exibet
usus Uteri est continere fœtum.

De Medio Ventre.

Thorax Medius Venter dicit, tota illa Regio, quæ superius Clavicula, inferius Diaphragmate, anterius sternum, posterius Vertebris et sinistrorsum, ac dextrorsum costis circumscribitur.

Pars Musculorum thoracis dicit pectoralium, qui oriuntur à media Clavicula, quibus succedit Musculus serratus Anticus Major; inde serratus Minor, qui Musculi inservient ad efficiendum Motum thoracis. Adsunt ulterius 22 paria Musculorum intercostalium, quorum ii inservient expirationi; alii autem inspirationi.

Sternum est pars Anterior pectoris constans substantia spongiosa, et rubicunda, in cuius Medio dextrorsum cartilago Ensiformis facta, ne Ventriculum lædat in devorandis ciborum ab Ossibus sterni.

Sequuntur etiam Septem Costæ, quæ Dorsum et latera sternunt. Sub Costis Musculorum datur Membrana Pleura dicta, quæ est sub. Pleuritidis ob ingentem copiam Vasorum, quia de facili inflammatur. Usus ipsius est continere Costas in suo situ. Huic Mediastinum, pectus et pulmones in dextera, et sinistra parte dividens, una habent Mediastina, aliasque minimas à vasto subclavio, ut Arteriam Mamarias. Dividit thoracem ab abdomine Diaphragma, cuius substantiam componunt carnes Musculorum, et Membrana duplex, quarum superior

est expansio Pleuræ, inferior verò Peritonæi.
Venam recipit à tronco venæ Cavæ, Arteriam à tronco Arteriæ Magnæ; Nervos à 5° pari. Hac parte inflammata delirium sequitur, immò vulnere illi inflicto perveniunt patientes forsan ob sui continuum motum impedientem cicatrizationem partis solutæ. Eius finis est respiratione formare, nam diaphragmatis aperto in Cane vivo ita non respirat; Habet septum medium ab infimo ventre, et continere viscera in suo situ; tribus in locis foratur; 1° transitu Œsophagi, venæ Cavæ, et Arteriæ Magnæ. In parte posterior Thoracis reperiuntur vertebræ colli, 7; sunt numeranda, quarum 1ª dicitur Atlas, quæ totum sustentat Caput; 2ª dicitur Dens, quibus duabus vertebris fit Capitis Motus, quando annuimus, vanuimus, et circumgyramus Caput.

Dorsum duodecim vertebris constat, quinque lomborum, quibus succedit Os Sacrum constans ex vertebris, quæ in juvenis facilime separantur.

De Corde, Pericardio et Pulmonibus

Involuit Cor Membranosa Sacculi instar Pericardium dicta; usus ipsius est suppeditare humiditatem Cordi, ac illius pervium temperare.

Cor situm est in Medio thoracis vergens ad Sinistrum Mucronem suum, ubi eius Motus pons Natiui cordis dicitur; Motus præstat Systolen, et Diastolen.

Cor est Musculus; Usus ipsius est dispensare sanguinem toti corpori, ipsumq: spiritualizare; Vasa quatuor habet cor in dextro ventriculo, qui est minus calidus, quam sinistro; Vena venosa cava, et Vena Arteriosa deferens sanguinem a Corde in pulmones; In sinistro ventriculo adest Arteria magna sanguinem toti corpori diffundens, et Arteria venosa deferens sanguinem a pulmonibus in sinistrum cordis ventriculum.

Est Vena Canalis oblongus, rotundus, constans duabus membranis gratia vehendi sanguinem; ideoq: dicitur ab Arteriis, quia hæc constat quatuor tunicis quasi nervosis; ideoq: alba est Arteria deferens sanguinem a Cordis corporis, Motusq: Systole, ac diastole a Corde recipiens.

Vena, quæ communiter secari solent in Morbis vel sunt in capite ut Vena frontis, quæ secatur in Cephalalgia, Delirio, et Stultitia; In oculo Angulo, quæ secatur in Ophtalmia, et Vena sub lingua, vel post Aures ranina dicta, quæ secatur in Anginas. Vel sunt in Cubitu, et Cephalica, sive exilna, sive Basilica; Axilna Secovaria dicta, et tandem media, quæ vena in affectibus ill et medij ventris secantur; In Manibus venæ Saluatellæ, quæ est inter minimum, et annularem, sicuti Cephalica inter pollicem et indicem, quæ omnes secari solent in Morbis Cronicis; quamvis cæteris secationibus tam in pedibus venæ Sciatica Vena; in Interiori vero saphena, et Malleolaris dicta, quæ omnes secantur in affectibus intimis ventris.

Vena Cava sortitur valvulas tricuspides; Vena

Arteriosa sigmoides; Arteria aorta lunares, et Arteria venosa mitrales obtinet valvulas. Cor duplici gaudet ventriculo, quorum dexter a pulmones sanguinem mittit; sinister vero ad totum Corpus. Hi duo ventriculi medio quodam septo disjuncti. Duae Auriculae insunt Cordi, ut sanguis libere a Corde meare possit.

Sita sunt pulmones in thorace, ac utrinque Cordi desistunt; figuram habent similem ungulae Bovis, substantia vaporosum spongiosum, ac membranosum. Usus pulmonum est Cordi respirationem praestare.

De Oesophago, Trachea, et Lingua.

Oesophagus est canalis, quem cibus deglutiendi id ventriculum habens initium in imis faucibus, ut separato diaphragmate iungit superiori ventriculi orificio; totidem constat tunicis, ac ventriculus, venas recipit a Jugularibus, Arterias a Carotidibus, nervos a 6. pari.

Dividit Trachea in parte inferiore dispersa in pulmones Bronchium dictum, et in superiore, quae tracheae vocat, quae constituunt cartilagines quinque. Lingua demum venas possidet a jugularibus externis, Arterias a Carotidibus, nervos a 4. pari. Usus ipsius est inservire Organo Gustus; Movent linguam quatuor Musculorum paria, quorum 1um attollens halloglossum; 2dum deprimens basioglossum; 3um ad latera movens genioglossum; et Ultimum ad

tenationes conducens Emidoglossus dicit.

De Cerebro, Cerebello Spinali Medulla, et Nervis.

Cerebrum omni sanguine Animali concessum duabus inducuit Membranis, Meningibus dictis, quarum exterior Dura, Interior pia nuncupatur; His semotis apparet Cerebrum, quod ope duplicaturae Durae Matris in dexterum et sinistrum duabus partes, et opa eiusdem in Anticam et posticam. Natura cerebrum sit magnae Mollis et Molle, facile in se concideret; Offormatum est in tortuosas, vasa Capillaria disrumpant ob Animae longitudinem. Da pars Nomen toturn retinet; Posterior vero Cerebellum dicit.

Duplex Exterior duisae simul unianturque Corpus Callosum, in quibus duae Ventriculi Maiores apparent, in quorum medio dest plexus Choroideus, sine agregatum quaciliae Vasculorum.

Separant hi duo Ventriculi quadam portione Cerebri, quae separatum Lucidum dicit; Ab istis Ventriculis ovis 3um. In hoc dest quoddam foramen a Basim Cerebri descendens, Infundibulum Constituens; unde excrementa in Nares, et palatum excernunt.

Dat Cerebrum et Cerebellum 4um reperit Ventriculum, ubi concurrunt quaedam Tubercula; quarum duae Maiores, Nates dicunt, Minores vero Testes.

Hinc sequitur Cerebellum, quod diuisum reprae-
sentat superiora tenuia. In hoc resident Spiritus
Animales; Duplex est Substantia Cerebri, una ex-
terior Cinerita et Cortex nuncupatur, nec non
glandulosa, ubi seruantur spiritus; Altera uero
Foramen Occipitis egreditur, et Dorsalis Medulla
dicitur.

Tandem occurrunt in Cerebro Nerui numero 30
paria erumpentes immediate ab ipso Cerebro
quorum septem erumpunt a uertebris Colli; 12
ab illis Dorsi; Quinque ab illis Lomborum, et
6 demum ab osse sacro.

Est Nerurum funiculus quidam, albus, rotundus,
Aliquantis quasi minimis Constructus Diuinicem con-
tinuis, ut Spiritus Animales Motum Sensumque par-
tim stando affeuant allapsu. Diuiduntur Nerui
in Sentientes et Motorios.

His Succedunt Nerui a Cerebro intra Caluam ex-
umpentes, quorum 2.um aliquot enumerantur de-
cem coniugationes.

1.a Coniugatio Sedem Ossis Ethoidis apparet, et
dicitur Processus Mamillaris seruiens Sensui Ol-
factus. 2.da Est Opticorum, qui oculum habent
quo Basim anteriorem Cerebri dinuicem decur-
rentes; Alter ad Sinistrum fert Oculum; 3.a
est Nerurum Oculos Mouentium; 4.a in Linguam
fert, quo gustu; quetamen quinque trans-
mittit ramulos in Musculos frontis, faciei,
temporum et Dentium. 5.a, quae Usum questat
unum, ac descendit in Linguae tunicam, ac palatum.

6ª exumpit á principio spinalis Medullæ, et ad aures se extendit & aulæ; 1ª semper est Vaga. Ultima tandem á spinali Medulla ovis pluribus transmittens ramulos & Motu, tum ad Musculos linguæ, tum pharyngis. ~

De Oculis.

Occurrunt in Oculis Palpebræ duæ Mobiles, et fibratam Membranam, qua instruunt, factæ ad tutelam Oculi, et in Angulo anteriori reperitur Glandula lacrymalis, et ductus Stenonis tendens in Nares, habet Uterque Oculus venas extras in albumine conspicuas á inguliavis extinis; Tunicas verò á plexu Choroideo, ut Arterias, ac Nervum Opticum in medio á 2do pari. ~

Sex Musculis Moves Oculus in hominibus, quibus addit 1um, et ekad 6um, ne Oculus ab pronus incessu excidat extrá. Ex istis 1um Musculus elevans oculum dicit Superbus. 2um Deprimens oculum dicit humilis; 3um Obliquus; 4um Indignabundus; Reliqui duo dicunt Amatorii. ~

Oculus pluribus induunt Membranis, quarum duæ Communes sunt, quinque verò Proprias; Ex Communibus una dicit Adnata, et est Gicvanii expansio, 2da est innominata, et est expansio tendinum Musculorum. Propriæ verò sunt Choroides, Reticularis, Aranea, et Retinas; 1a dicit Cornea, et continet Ceteros; 2a habet foramen in Medio pupilla dicta, ut admittant visibiles

species in oculo; 3.a Vitreus ambit humore; 4.o Crystallinus; Iandem in oculo tres reperiuntur humores, quorum 1.m est aqueus, 2.m Crystallinus, 3.m Vitreus, qui facti sunt ad refractionem specie: vel visibilium.

De Aure.

Aures duidit in externas, et internas, Aures externa intus habet situs in osse petroso, et quatuor constat meatibus 1.m Auditorius dicit. In fine huius dicit tympanum, qui subiecta Auditus dicit; post tympanum se offert cochlea, in qua continet nervaculus aeris, hicq; osseruonis tria ossicula, tympano inherentia. Stapes, Malleolus, et Incus; Que ossicula habent roborare tympanum ne so insultu aeris disrumpatur.

Fit auditus, quatenus ter Caussus ab aliquo solido tremidat, ac in aure delatus trepidationem tympano communicat, sonum suscitando in aure, ex quo sequit Auditus; ac Iindè sub.m auditus erit tympanum, quia nervosum est expansio; finis autem Auricule erit aeris moderare d' auditu, ne incongrue impingat in tympanum; finis uero externe auricule erit iuuare delationem aeris in aures, et ideo surdastra fiunt, quibus deficiunt auricule externe, quarum pars superior alia dicit, inferior uero lobulus.

De Ossibus.

In capite 9 sunt ossa, in thorace 51, in abdomine 21. Manus ambae habent 54, pedes 9: totidem; adeo ut numerus totius corporis ossium se se extendat usq: ad 309. Ossa capitis specialiter connexa sunt, quorum coniunctiones suturae nominantur (in pueris tamen) excepitis tribus, quae quasi membranae se se insinuant, et omnia ossa capitis membranae inuolutum Cranium dicuntur; Ut Galenus dicit membranae illae inuestiens cetera ossa. Ex suturis una dicitur coronalis, altera dicitur sagittalis, 3a uero lambdoidalis; os cerebrum tegens dicitur Cranium, quod constat laminis, extrema una, intima alia, nec non tribus, quas suturae intrumpunt. Sex ossibus integratur Cranium, quorum primum dicitur os frontis, alterum occipitis, duo sincipitis, quae uero supersunt ossa, temporum, uel petrosa dicuntur; constituunt basim cranii, os sphenoidey et ethmoidey; Hinc sequuntur maxillae, quarum una superior, et immobilis 12 constat ossibus, sex utrinq: adstantibus; Maxilla uero inferior uigente aetate in unum coalescit os.

Tentamen tractatus de ossibus, qui uidari potest in superiori minutiori Anatome

904 **CASSARATO.** In medicinalem Galeni Institutionem. Teorica dictata ab excellentissimo D. D. Cassarato, anno 1710, mense novembris, etc. 4 parties en 1 vol. pet. in-4 d'un ensemble de 180 ff., cart. ancien papier gris. (374) 150 fr.

Manuscrit médical du commencement du XVIIIe siècle par un certain Antonio **Quadri** dont la signature est sur le premier titre **(Théorie sur l'institution médicale de Galien).**

La 2e partie contient un cours de « Pratique médicale » probablement du même professeur; la 3e un « abrégé d'Anatomie » professé par le Dr **Minutilius**, de Naples, à l'école de Médecine de Pavie en 1720; enfin la 4e partie, la plus courte mais non la moins intéressante, est un autre **abrégé d'Anatomie** d'après **Malpighi** l'anatomiste du XVIIe siècle si célèbre par ses découvertes. — Toutes ces parties du volume sont de la même écriture et ont sans doute été rédigées pendant les années d'études médicales de Quadri à Pavie. Ce manuscrit est donc un **document des plus intéressant sur l'enseignement médical** de cette université au début du XVIIIe siècle.